

कृतज्ञता

विराटनगर महानगरपालिकाको विद्युतिय नगरपार्श्वचित्र (**Digital Municipal Profile**) तयारी कार्य स्कोलर नेपाल प्रा.लि. कीर्तिपुर, काठमाडौंलाई प्रदान गर्नुभएकोमा विराटनगर महानगरपालिका, नगरकार्यपालिकाको कार्यालय विराटनगर मोरङलाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं ।

यस कार्यमा निरन्तर सहभागी भई आफ्नो सल्लाह, सुझाव तथा समय दिनुहुने विराटनगर महानगरपालिका नगरप्रमुख श्री भीम पराजुली, नगर उपप्रमुख श्री इन्दिरा कार्की, सहसचिव एवं पुर्व प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत कुमार दाहाल, पुर्व प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत एकदेव अधिकारी, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत उमेश बस्नेत, सल्लाहकार समितिका सदस्यहरु, महानगरपालिका प्रवक्ता, वित्तिय व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुख तथा विद्युतिय नगरपार्श्वचित्र तयारी समितिका संयोजक श्री राजेन्द्र प्रधान, प्रशासन महाशाखा प्रमुख अर्जुन थपलिया, शहरी विकास महाशाखा प्रमुख, अधिकृत पुनम दाहाल, सुचना अधिकृत यादव श्रेष्ठ, अधिकृत पृथ्वी बस्नेत, नीजि सचिव सविन दाहाल, त्रिभुषण गिरी, नगरकार्यपालिकाका सदस्यहरु, वडा अध्यक्षहरु, वडा सचिवहरु, वडा सदस्यहरु लगायत महानगरपालिकाका सम्पूर्ण कर्मचारीहरु प्रति आभार प्रकट गर्दछौं ।

यस कार्यमा सल्लाह सुझाव र सहजीकरण गर्नुहुने स्कोलर नेपाल प्रा.लि.का कार्यकारी निर्देशक श्री नरेन्द्र विक्रम केसी.लाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं ।

विराटनगर महानगरपालिकाको विद्युतिय नगरपार्श्वचित्र तयारी कार्यमा निरन्तर सहयोग गर्नुहुने यस संस्थाका विज्ञहरु, प्रत्येक वडाका घरघरमा गई तथ्याङ्क संकलन गर्ने तथ्याङ्क सङ्कलकहरुलाई धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं ।

अन्तमा यस विद्युतिय नगरपार्श्वचित्र तयारी कार्यमा प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रुपमा अमूल्य सहयोग प्रदान गर्नुहुने सम्पूर्ण सरकारी / गैर सरकारी संघसंस्थाहरु, बौद्धिक व्यक्तित्व तथा समाजसेवी, पत्रकार तथा एफ.एम लगायत सबै सरोकारवालाहरुलाई आभार प्रकट गर्दछौं ।

स्कोलर नेपाल प्रा.लि.

किर्तिपुर, काठमाण्डौ, नेपाल

सम्पर्क नं. ०१-५२६००३०

इमेल: scholar.nepal@hotmail.com

मन्तव्य

विराटनगर महानगरपालिका, नगरकार्यपालिकाको कार्यालयले विद्युतिय नगरपार्श्वचित्र तयार पार्नका लागि स्थानीय सरोकारवालाहरूको कार्यशाला गोष्ठी सञ्चालन गरी गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि, २०७५, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, राष्ट्रिय योजना आयोगको योजना तर्जुमा सम्बन्धी निर्देशिका तथा सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको निर्देशन लगायत महानगरपालिकाले आफ्नो अनुकूलता अनुरूप यस महानगरपालिकाको विद्युतिय पार्श्वचित्र २०७६ तयार पारिएको छ ।

यस दस्तावेजबाट स्थानीय क्षमता विकास गरी बाह्य निर्भरता कम गर्दै स्थानीय श्रोत साधनको बढि भन्दा बढि उपयोगमा ल्याउने र जनचेतनाको अधिकतम विकास तथा वृद्धि गरी चालु र भविष्यमा तर्जुमा हुने योजना, कार्यक्रमबीच तालमेल, समन्वय तथा कार्यगत एकता र एकीकरण गर्दै महानगरपालिकाको विकास कार्यमा दोहोरोपना हुन नदिनका साथै विकास र चेतनाको गति अगाडि बढाउन सहयोग पुग्ने विश्वास गरेको छ ।

विराटनगर महानगरपालिकाको सिमाना भित्र छरिएर रहेको तथ्यांक तथा सुचनालाई व्यवस्थित गर्नका लागि महानगरपालिकाको सक्रियता एवं सचेतनता र निरन्तरताको अभ्यासले महानगरपालिकाभित्र रहेको अवस्था विश्लेषणका साथै जनचाहानाको आधारमा सम्भाव्यताको पहिचान गर्न र त्यसको समाधानका लागि विकासका साभेदारहरूसँगको अन्तर सम्बन्ध र पारदर्शी कार्यशैली अपरिहार्य महसुस गरेको छ ।

स्थानीय तहको निर्वाचन भएको साढे तीन वर्ष बितिसकेको अवस्थामा यो डिजिटल नगरपार्श्वचित्र निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ । हाम्रो नेतृत्वमा रहेको यो निर्वाचित जनप्रतिनिधिको अभै आगामी साढे डेढ वर्ष कार्यकाल बाँकी रहेको छ । कार्यकालको अन्तिम समयमा हाम्रो टोलीले के-के काम गर्‍यो भन्ने प्रश्नको उत्तर खोज्नपनि यो डिजिटल पार्श्वचित्रको महत्त्व रहेको छ ।

विराटनगर महानगरपालिकाको वस्तुस्थिति विवरणबाट प्राप्त विश्लेषणलाई व्यवहारमा उतार्नका लागि जुनसुकै र जस्तोसुकै परिस्थितिमा पनि नमुनाको रूपमा सक्रिय भई सबै पक्षबाट आत्मासात गरी साकार पार्न सबै वर्गले योगदान गर्नुहुन्छ भन्ने कामनाका साथ यो पार्श्वचित्र तयारीका दौरानमा सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरू, राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरू, सम्पूर्ण कर्मचारी वर्ग, वृद्धिजिवी, समाजसेवी, अग्रज महिला दिदीबहिनी, व्यवसायी, आम जनसमुदायहरूमा आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

अन्तमा, यस पार्श्वचित्रलाई सफलतापूर्वक लेखन, विश्लेषण तथा अनुसन्धान गर्नुहुने परामर्शदाता श्री स्कोलर नेपाल प्रा.लि काठमाडौँलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

धन्यवाद ।

भीम पराजुली
नगरप्रमुख
विराटनगर महानगरपालिका, मोरङ

दुई शब्द

विराटनगर महानगरपालिका नेपाल सरकारको मिति २०७४ / ०२ / १७ को निर्णयबाट साविकको उपमहानगरपालिकालाई महानगरपालिका घोषणा गरिएको थियो । मोरङ जिल्लाको दक्षिण पश्चिम सिमानामा रहेर भारतको जोगवनी नाकासँग जोडिएको यो महानगर देशकै दास्रो ठुलो शहर तथा प्रदेश नं. १ को राजधानी, औद्योगिक, व्यापारिक तथा प्रशासनिक केन्द्रको रूपमा समेत परिचित छ ।

विकासको असिमित सम्भावना बोकेको यस महानगरपालिकाको समयमै सम्भावना र चुनौतीको विश्लेषण गरी विकासको गतिलाई तिब्र बनाउनु जरूरी छ । विविध जाती, धर्म, वर्ण र समुदाय रहेको यस महानगरपालिकालाई औद्योगिक, धार्मिक, सांस्कृतिक र पर्यटकीय केन्द्रको रूपमा विकसित गरि विविधतामा एकता कायम गर्दै सामाजिक सद्भावको दरिलो नमुनाको रूपमा प्रस्तुत गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

मन्त्रालयको मिति २०७४/१/२६ को सचिव स्तरको निर्णय, गाउँ तथा नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि २०७५ लगायत नेपाल सरकारबाट प्राप्त नीति तथा निर्देशन र परिपत्रको पूर्ण पालना, मोबाइल एप्सको (Mobile Apps) माध्यमबाट घरधुरी सर्वेक्षण लगायत विभिन्न सङ्घसंस्था, वडा तथा विभिन्न द्वितिय तथ्याङ्क तथा स्थलगत सर्वेक्षणबाट यस महानगरपालिकाको डिजिटल नगरपार्श्वचित्र तयार गरिएको छ । हामी सबैको साझा उद्देश्य यस महानगरपालिका तथा अन्तर्गतका सबै वडाहरूमा विकासको समान अवसर प्रदान गरी मूल प्रवाहमा सहभागी गराई समुन्नत, व्यवस्थित, सफा र दिगो रूपमा विकसित गर्नु नै हो ।

यस पार्श्वचित्रमा महानगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, जनसाङ्ख्यिक, शैक्षिक, स्वास्थ्य, सञ्चार, खानेपानी, विद्युत लगायतका विभिन्न उपयोगी सूचनाहरूलाई समेटिएको छ । यस विद्युतिय नगरपार्श्वचित्र तयारी तथा प्रकाशनबाट महानगरपालिकाको विकास निर्माण र अध्ययन अनुसन्धानमा चासो राख्ने जिज्ञासुलाई उपयोगी हुने अपेक्षा लिइएको छ । यसमा समयानुकूल परिमार्जन र परिष्कृत गर्दै आगामी दिनहरूमा विद्वतवर्गहरूको सुझाव तथा सल्लाहको अपेक्षा समेत राखेका छौं ।

अन्तमा, यस कार्यमा प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग सुझाव र सल्लाह दिनुहुने निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू, सबै राजनीतिक दलहरू, सरकारी तथा गैरसरकारी सामाजिक सङ्घसंस्थाहरू, शिक्षक, नागरीक समाज, वृद्धिजिवी, उद्योगी, व्यापारी, पत्रकार, युवाक्लव र सम्पूर्ण महानगरपालिकावासी आमाबुवा, दाजुभाई दिदीबहिनी, कार्यालयमा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारी साथीहरू र सम्पूर्ण सरोकारवालालाई हार्दिक धन्यवाद दिदै आगामी दिनहरूमा अझ बढि सहयोगको अपेक्षा गर्दछौं ।

धन्यवाद ।

इन्दिरा कार्की
नगर उप-प्रमुख
विराटनगरमहानगरपालिका, मोरङ

प्रकाशकीय

विद्यमान तथ्याङ्क/सूचनाको महत्व र प्रयोगलाई मनन् गरी विराटनगरमहानगरपालिकाले पहिलो पटक घरधुरी सर्वेक्षणमार्फत विद्युतिय पार्श्वचित्र प्रकाशित गरेको छ । महानगरपालिकाभित्र बसोबास गर्ने नगरवासीहरूको पारिवारिक तथ्याङ्क सङ्कलन लगायत महानगरपालिकास्थित विभिन्न सरोकारवाला तथा क्षेत्रहरूबाट तथ्याङ्क/सूचना सङ्कलन गरी सोको आधारमा तयार गरिएको यस विद्युतिय नगरपार्श्वचित्रले यथार्थ तथ्याङ्क प्रस्तुत गरेको छ ।

यस पुस्तकमा आर्थिक तथा सामाजिक सूचनाहरू जस्तै जनसाङ्ख्यिक, कृषि, उद्योग तथा व्यापारिक क्षेत्र तथा प्रतिष्ठान, सञ्चार, शैक्षिक, भौतिक पूर्वाधार, सामाजिक सुरक्षा तथा मनोरञ्जनात्मक क्षेत्र लगायत संस्थागत तथा सुशासनका तथ्याङ्कहरू प्रस्तुत गरिएको छ । महानगरपालिकाको समग्र विकास, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन एवं अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यकोलागि तथ्याङ्क अपरिहार्य हुने हुँदा यो विद्युतिय पार्श्वचित्रले महानगरपालिकाअन्तर्गत विभिन्न विकासात्मक तथा प्रबर्द्धनात्मक कार्य गर्नको लागि महानगरपालिकाको यथार्थ तथ्याङ्कको आवश्यकतालाई परिपूर्ति गर्ने विश्वास लिइएको छ ।

गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि २०७५, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ लागू भई सकेको अवस्थामा स्थानीय स्तरमा तथ्याङ्कको महत्व र प्रयोग दिनानुदिन बढिरहेको महसुस गरिएको सन्दर्भमा यस पुस्तिकाले स्थानीय तहमा नीति निर्माणकर्ता, योजनाकार, कार्यक्रम सञ्चालनकर्ता, अनुसन्धानकर्ता, प्राध्यापक, शिक्षक, विद्यार्थी लगायत सरोकारवालाहरूसमेतलाई उपयोगी हुने ठानेका छौं ।

यस पुस्तिका तयार गर्न आवश्यक तथ्याङ्क उपलब्ध गराई सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण महानगरपालिकावासी, महानगरपालिकाभित्रका सबै वडा कार्यालय, विषयगत कार्यालयहरू, सरकारी कार्यालयहरू, सङ्घसंस्था अन्य निकायहरूप्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्न चाहान्छौं । यसैगरी महानगरपालिकाभित्र बसोबास गर्ने सबै नगरवासीहरूको घरघरमा लगायत विभिन्न निकायमा गई विवरण सङ्कलन गर्न सहजीकरण गर्ने परामर्शदाता टोलीका सदस्यहरू, पारिवारिक तथ्याङ्क सङ्कलन कार्यमा संलग्न हुनुहुने सबै वडाका तथ्याङ्क सङ्कलक भाईबहिनीहरू धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ । साथै फिल्डस्तरबाट सङ्कलन गरिएको तथ्याङ्कलाई संश्लेषण, विश्लेषण लगायत पुस्तकको ढाँचा तयार गर्ने कार्यमा संलग्न श्री स्कोलर नेपाल प्रा.लि. किर्तिपुर काठमाण्डौका परामर्शदाता टोलीलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहान्छौं ।

अन्तमा, यहाँहरूको अमूल्य सल्लाह सुझावहरूले आगामी वर्षहरूमा यस विद्युतिय पार्श्वचित्रलाई थप परिमार्जित गर्नमा हामीलाई सघाउ पुग्ने अपेक्षा गरेका छौं ।

विराटनगर महानगरपालिका
विराटनगर, मोरङ

परिच्छेद – एक: पृष्ठभूमि

१.१ पृष्ठभूमि

दश वर्षे शसस्त्र द्वन्द्व, २०६२/६३ को लोकतान्त्रिक आन्दोलन तथा तत्पश्चातको मधेस आन्दोलनको जगमा स्थापित सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतान्त्रिक व्यवस्थाले परिकल्पना गरेको सङ्घीय शासन व्यवस्थालाई मुर्तरुप दिन संविधानसभा मार्फत घोषित नेपालको संविधानले सम्पूर्ण शासन व्यवस्थालाई सहअस्तित्व, समन्वय र सहकार्यको सिद्धान्तका आधारमा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन राजनीतिक तहमा विभाजन गरेको छ । यी तीन तहले नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता, स्वाधीनता, राष्ट्रियहित, सर्वांगीण विकास, बहुदलीय प्रतिस्पर्धात्मक लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक सङ्घीय शासन प्रणाली, मानव अधिकार तथा मौलिक हक, कानूनी राज्य, शक्ति पृथकीकरण र नियन्त्रण तथा सन्तुलन, बहुलता र समानतामा आधारित समतामूलक समाज, समावेशी प्रतिनिधित्व र पहिचानको संरक्षण गर्ने कुराको प्रत्याभूति संविधानले नै गरेको छ^१ ।

अनुसूची-५ मा सङ्घीय सरकारका ३५ वटा अधिकार सूची, अनुसूची-६ मा प्रदेशका २१ वटा अधिकार सूची, अनुसूची-७ मा सङ्घ र प्रदेशका २५ वटा साभा अधिकार सूची, अनुसूची-८ मा स्थानीय तहका २२ वटा अधिकार र अनुसूची-९ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका १५ वटा साभा अधिकार सूची निर्धारण गरी संविधानले तीनै तहमा अधिकार सम्पन्न सरकारको स्थापनाका लागि मार्ग प्रसस्त गरिदिएको छ ।

नेपालको संविधानले सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहगरी तीन तहको हुने र राज्यशक्तिको प्रयोग तीन तहले संविधान र कानूनबमोजिम गर्ने व्यवस्था गरेको छ । सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको अन्तरसम्बन्ध सहअस्तित्व, समन्वय र सहकार्यको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था गरेको छ । संविधानको अनुसूची ८ को स्थानीय तहको अधिकारको सूचीको क्रमसङ्ख्या ६ मा स्थानीय तथ्याङ्क तथा अभिलेख सङ्कलन सम्बन्धी अधिकार तथा क्रमसङ्ख्या १७ मा बेरोजगारको तथ्याङ्क सङ्कलन सम्बन्धी अधिकारलाई सूचीकृत गरेको छ । नेपाल सरकारबाट स्वीकृत सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारहरूको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदनले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तर्जुमा, बेरोजगारको तथ्याङ्क सहित स्थानीय तहको आधारभूत तथ्याङ्क, सम्भाव्य प्राकृतिक, भौतिक र साँस्कृतिक श्रोत साधनको तथ्याङ्कीय अभिलेख, सूचना तथा प्रविधियुक्त तथ्याङ्क व्यवस्थापनलाई स्थानीय तहको कार्य क्षेत्र भनी उल्लेख गरेको छ । उपरोक्त संवैधानिक व्यवस्था र अधिकारको व्याख्या अनुसार स्थानीय तहको विस्तृत र खण्डीकृत तथ्याङ्कसहितको वस्तुगत विवरण तयार गर्न आधारभूत प्रक्रिया, विधि र फारामहरू सहितको गाउँ तथा नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि २०७५ जारी भएको छ । कार्यविधिको प्रमुख उद्देश्य प्रत्येक स्थानीय तहहरूले विकास प्रक्रिया तथा सेवा प्रवाहकालागि नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरू तयार गर्न अत्यावश्यक आधारभूत तथ्याङ्क, सूचना वा विवरण सङ्कलन, विश्लेषण तथा व्यवस्थापनका न्यूनतम विषयहरूमा एकरूपता र स्तरीयता कायम गरी तथ्याङ्क सङ्कलनका पद्धति, प्रक्रिया, औजार तथा प्रक्रियाहरू निर्धारण गरी स्तरीय ढाँचामा वस्तुगत विवरण तयारी गर्न दिशा निर्देश प्रदान गरेको छ ।

नेपालको संविधान अनुसार नेपाल सरकारबाट स्वीकृत सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन, स्थानीय तह शासन सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी विधेयक तथा स्थानीय तहको सेवा

^१नेपालको संविधान, २०७२

सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४, स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ ले स्थानीय तहलाई आ-आफ्नो क्षेत्रको वार्षिक, आवधिक तथा रणनीतिक र दीर्घकालीन योजनाहरू तयार गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने र अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ । सो अनुसार स्थानीय तहको रणनीतिक/आवधिक, एकीकृत एवं वार्षिक योजना तर्जुमा र नतिजा अनुगमनको लागि क्षेत्रगत स्थिति सहित स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण तयारी आवश्यक रहेको छ । उक्त विवरणमा आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधार, वन तथा वातावरण र संस्थागत विकासका क्षेत्रमा महानगरपालिकाभित्र रहेका भौतिक, प्राकृतिक, धार्मिक, साँस्कृतिक, सामाजिक, मानवीय श्रोत साधनहरूको तथ्याङ्कको विश्लेषण र प्रस्तुति सँगन हुन आवश्यक छ ।

योजना तर्जुमा तथा अनुगमनलाई सूचनामा आधारित, व्यवस्थित, एकीकृत, नतिजामूलक, सहभागितामूलक र प्रभावकारी बनाउन वस्तुगत विवरणले निर्णयकर्ता तथा विकास प्रदायक संस्थालाई महत्वपूर्ण आधार प्रदान गर्दछ । तसर्थ वस्तुगत विवरणमा योजना तर्जुमा, नतिजा अनुगमन तथा सेवा प्रवाहको लागि आवश्यक आधारभूत विवरण सङ्कलन गर्ने र निश्चित अवधिमा त्यसलाई अध्यावधिक गर्दै उपलब्ध स्रोत साधनको समुचित उपयोग सुनिश्चित गर्नुपर्ने हुन्छ ।

सूचना प्रविधिमा आधारित वस्तुगत विवरण सङ्कलन, भण्डारण, प्रशोधन र विश्लेषणका आधारमा वस्तुगत विवरण प्रकाशन र अध्यावधिक गर्नु नै आर्थिक दृष्टिले समेतसूचना व्यवस्थापन हुने लक्ष्यका साथ विराटनगर महानगरपालिकाको एकीकृत तथा दीगो विकासका लागि महानगर क्षेत्रभित्रको सम्पूर्ण विषयक्षेत्रको तथ्याङ्क सङ्कलन गरि समग्र महानगरपालिकाको अवस्था तथा वस्तुस्थिति झल्कने गरी विराटनगर महानगरपालिकाको विद्युतियनगरपार्श्वचित्र (Digital Profile of Biratnagar Metro-politan City) तयार गरिएको हो ।

१.२ उद्देश्य

समग्रमा यस अध्ययनको मुख्य उद्देश्य विराटनगर महानगरपालिकाको मोबाइल एप्सको प्रयोग मार्फत घरधुरी सर्वेक्षण गरि विद्युतियनगरपार्श्वचित्र तयार गर्नु हो । साथै विराटनगर महानगरपालिकासँग सम्बन्धित जनसांख्यिक, आर्थिक, सामाजिक, भौतिक, भौगोलिक आदि विभिन्न वस्तुस्थितिको विश्लेषण गरी स्थानीय तहको नीति निर्माण, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन लगायत अनुगमन मुल्याङ्कनमा सहयोग पुर्याउनु रहेको छ । यस विद्युतिय नगरपार्श्वचित्रको विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्न वमोजिम रहेका छन् :

- भौगोलिक, प्रशासनिक, सामाजिक, आर्थिक, साँस्कृतिक, प्राकृतिक, धार्मिक, ऐतिहासिक, पूर्वाधार पहुँच, लगायत विकासको सन्दर्भमा समुदायको विद्यमान अवस्थाको विश्लेषण गर्नु ।
- महानगरपालिकाको दीर्घकालीन योजना तथा नीति निर्माण लगायत योजना तथा कार्यक्रम छनौट र बाडफाँडमा सहयोग पुर्याउनु ।
- सूचनाबाट विभिन्न निकाय तथा व्यक्तिहरूसँग सम्बन्ध बढाउन सहज हुने हुनाले आपसी सहयोगको वातावरण निर्माण गर्ने ।
- महानगरपालिकाभित्र रहेका स्रोतसाधन लगायत अवस्थाकोबारेमा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने अनुसन्धानकर्ता, योजनाकार, सङ्घसंस्था एवं महानगरपालिकाको विकासमा जिज्ञासा राख्ने सङ्घसंस्था तथा व्यक्तिहरूलाई महत्वपूर्ण क्षेत्रहरूको बारेमा अवगत गराउने दस्तावेज तयार गर्ने ।

१.३ कानुनी तथा नीतिगत आधारहरू

स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापनसम्बन्धी आदेश, २०७४ अनुसार, स्थानीय तहको शासन सञ्चालनसम्बन्धी विधेयक छलफलको प्रक्रियामा रहेकोले तत्काल स्थानीय तहको शासन सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को मिति २०७४ जेठ २ गतेको निर्णय अनुसार स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४ जारी भएको छ । यस आदेशको अनुसूची ३ मा स्थानीय तह्याङ्क र अभिलेख सङ्कलन बारेमा र अनुसूची ४ मा वडा कार्यालयहरूले योजना तर्जुमा र तह्याङ्क अध्यावधिक गर्नुपर्ने ब्यहोरा उल्लेख छ । प्रस्तुत आदेशमा जनसाङ्ख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कूल ग्राहस्थ उत्पादन, राजस्व तथा आयव्यय समेतको तह्याङ्क सङ्कलन र प्रशोधन गरी राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवद्धता र पार्श्वचित्र तथा श्रोत नक्साको अध्यावधिक अभिलेखनलाई स्थानीय तहको काम कर्तव्य र अधिकार भनी उल्लेख गरेकोले सोही अनुसार विराटनगरमहानगरपालिकाको विद्युतिय नगरपार्श्वचित्र तयार पारिएको छ ।

स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा १ मा “प्रत्येक स्थानीय तहले वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा सहभागितामूलक प्रक्रियाबाट नतिजामूलक ढङ्गले गर्नुपर्ने र योजना र बजेट तर्जुमा गर्नु पूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यथार्थ स्थिति देखिने गरी वस्तुगत विवरण (Profile) तयार गर्नुपर्नेछ” भन्ने व्यवस्था रहेको हुनाले सोही अनुसार पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन: २०७४: परिच्छेद ३ दफा ११ को उपदफा २ को च (२) र (३) ड को (२), (४), (५) र (६) मा स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन, दफा ११ को उपदफा २ थ (१), (२) (३), (४) र (५) मा बेरोजगारको तह्याङ्क सङ्कलन तथा दफा १२ को वडा समितिको काम, कर्तव्य अधिकार अन्तर्गत उपदफा २ को (ख) मा तह्याङ्क अध्यावधिक तथा संरक्षणअन्तर्गत खण्डीकृत तह्याङ्क र सूचनासहितको वडाको पार्श्वचित्र तयार तथा अध्यावधिक गर्ने व्यवस्था रहेकोले सोही अनुसार वडाको अवस्थासहित झल्कने गरी पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ ।

वस्तुगत विवरण (Profile) भन्नाले कुनै स्थान, क्षेत्रमा रहेको जनसङ्ख्या, भौगोलिक अवस्था, सामाजिक विशेषता, प्राकृतिक सम्पदा, आर्थिक अवस्था, विकासको स्थिति आदि स्पष्ट हुने आधारभूत तह्याङ्क, सूचक वा आधाररेखाको विवरण रहेको दस्तावेज हो । वस्तुगत विवरणलाई नेपालीमा “**पार्श्वचित्र**” पनि भनिन्छ । Profile शब्दलाई भूगोल, इन्जिनियरिङ, चिकित्साशास्त्र आदि क्षेत्रमा फरक फरक वस्तुको विशेषता विश्लेषण गर्न प्रयोग गरिएता पनि कुनै प्रशासनिक वा भौगोलिक क्षेत्र बारेको तह्याङ्क प्राप्ति, विश्लेषण तथा प्रस्तुती गरिएको विवरणलाई पनि वस्तुगत विवरण (Profile) भन्ने गरिएको छ ।

कुनै पनि व्यक्ति, संस्था, घटना, प्रक्रिया वा चिजबिज बारेको तथ्य वा विस्तृत विवरणलाई सामान्यतः सूचना भनिन्छ । सङ्कलनका आधारमा यी दुई प्रकारका हुन्छन् - प्राथमिक सूचना र द्वितीय सूचना । प्राथमिक सूचना आफैले सम्बन्धित क्षेत्रमा गएर सङ्कलन गरिन्छ भने अरूले सङ्कलन गरेको सूचनालाई द्वितीय सूचना भनिन्छ । यी सूचनाहरूलाई सङ्कलन, प्रशोधन (तालिकीकरण, व्याख्या वा विश्लेषण) तथा प्रकाशन गर्ने सम्मका सम्पूर्ण कार्यहरू सूचना व्यवस्थापन अर्न्तगत पर्दछन । आवश्यकता अनुसार चाहिएको मात्रामा र समयमा सूचना प्राप्त गर्न सकियोस् भन्ने उद्देश्यले सूचना व्यवस्थापन गरिन्छ । व्यवस्थित गरिएको सूचनालाई आवश्यक मात्रामा निकाल्न र प्रयोग गर्न सकिने हुनुपर्दछ । सूचना व्यवस्थापन नगरी सबै वा अनावश्यक

मात्रामा दिँदा मुख्य विषय छुट्ने वा ओभेलमा पर्ने सम्भावना हुन्छ । त्यसकारण सूचनाको व्यवस्थापन गरिनु पर्दछ ।

विकास निर्माण र सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा स्थानीय तहको भूमिका अत्यधिक मात्रामा बढिरहेको सन्दर्भमा विकाससम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन महानगरपालिकाले गर्नुपर्ने एक महत्वपूर्ण कार्य हो । हाल मन्त्रालयले नेपालका सबै स्थानीय तहका लागि वस्तुगत विवरण तयारीका लागि स्पष्ट खाका तयार गरी पठाईसकेको हुनाले तयार गर्न चाहने स्थानीय तहहरूका लागि वस्तुगत विवरण तयार गर्न सहयोगी हुने र विगतमा रहेको अपूर्ण र एकरूपताको अभाव तथा कठिनाइलाई हटाउन सक्ने देखिन्छ । विविध पक्षहरूको वास्तविक स्थितिको तथ्याङ्क र सूचनाविना कुनै पनि योजनाको सही छनौट हुन सक्दैन । तसर्थ वस्तुगत विवरणको आधारमा प्राथमिकता निर्धारण गरी वास्तविक आवश्यकता र जनताको चाहनामा आधारित कार्यक्रम सञ्चालन गर्न तथा भविष्यका लागि पूर्व तयारी गर्न समेत पार्श्वचित्रले सहयोग गर्दछ ।

१.४ तयारीका चरण

महानगरपालिकाको डिजिटल नगरपार्श्वचित्र तयार गर्दा विशेष गरी महानगरपालिकाभित्र रहेका सबै घरहरूको मोबाइल एप्स प्रविधीको प्रयोग गरि घरधनी तथा भाडामा बस्ने परिवारस्तरको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी डिजिटल नगर पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ । साथै विगतका वस्तुगत विवरणहरूको अध्ययन, दिगो विकास लक्ष्यका लक्ष्य तथा सूचकहरूको अध्ययन, आवधिक योजना तर्जुमा निर्देशिका आदि सामग्रीहरूको अध्ययन, महानगरपालिकाका वडाहरूको स्थलगत भ्रमण तथा अवलोकन र यस क्षेत्रमा कार्य गरेका विज्ञहरूसँग गरेको परामर्श आदि प्रमुख रहेका छन् ।

पार्श्वचित्र तयारीको लागि विभिन्न अध्ययन विधिहरूको प्रयोग गरिएको छ । यस क्रममा घरधुरी सर्वेक्षण २०७६, राष्ट्रिय जनगणना २०६८, राजपत्रमा प्रकाशित सूचना, समुहगत छलफल, अनुगमन तथा अन्तर्क्रिया लगायत सामाजिक अध्ययन विश्लेषणका विवरणात्मक र विश्लेषणात्मक शैलीहरूको उपयोग गरिएको छ । यसैगरी स्थानीय तहमा उपलब्ध प्रकाशित सूचनाका श्रोतहरू, विभिन्न सङ्घसंस्थाका प्रतिवेदनहरू लगायत भौगोलिक सूचना प्रणालीको समेत प्रयोग, अध्ययन विश्लेषण गरी समग्र महानगरपालिकाको अवस्था झल्कने गरी सिङ्गो विद्युतिय नगरपार्श्वचित्र तयार गरिएको छ ।

१.४.१ वस्तुस्थिती विवरण ढाँचा, औजार तथा कार्यविधि तयारी

स्थानीय तहको विराटनगर महानगरपालिकाको विद्युतिय नगरपार्श्वचित्र तयारी गर्ने क्रममा सूचकगत स्तरीय ढाँचा, घरधुरीस्तरीय र संस्थागत स्तरका तथ्याङ्क संकलन फारामको तयारी गरी महानगरपालिकाबाट अनुमोदन गरियो । यसको साथै तथ्यांक संकलनका लागि सफ्टवेयरको निर्माण गरि मोबाइल एप्स मार्फत घरधुरी लगायत संस्थागत स्तरको तथ्यांक संकलन गर्ने काम सम्पन्न गरिएको थियो भने तथ्यांक संकलन सम्बन्धित वडाहरूबाट नै सिफारिस गरिएका तथ्यांक संकलकहरूलाई मोबाइल एप्स र तथ्यांक संकलन सम्बन्धी तालिम दिई कसरी सूचना संकलन गर्ने भनि कार्यविधि बनाई फिल्डस्तरमा खटाईएको थियो । तथ्यांक संकलनको समयमा देहायबमोजिमको ढाँचा, औजार र विधिको प्रयोग मार्फत तथ्यांकहरू संकलन गरिएको थियो ।

(१) प्राथमिक श्रोतबाट तथ्याङ्क संकलनका लागि निर्धारित पारिवारिक विवरण संकलन फाराम र संस्थागतसर्वेक्षण फारामको महानगरपालिकाबाट स्विकृत गरि प्रयोगमा ल्याइएको थियो ।

(२) पारिवारिक विवरण संकलनका लागि विद्युतीय माध्यमबाट सफ्टवेयरको निर्माण गरि Smartphone/Tabletमा

तथ्यांक संकलन गरियो ।

(३) केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग तथा अन्तर्गतका कार्यालय, नगरकार्यपालिकाको कार्यालय, डिभिजन तथा जिल्लास्थित सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारका कार्यालय, विद्यालय, स्रोतकेन्द्र, सेवा केन्द्र, चौकी, संघ/संस्था तथा समुदायमा आधारित संस्था आदि सबैको अभिलेख तथा प्रतिवेदन, नापी विभागबाट प्रकाशित नक्शा तथा विभिन्न अध्ययन तथा सर्वेक्षण प्रतिवेदनबाट संस्थागत विवरण (द्वितीय स्रोततथ्याङ्क) संकलन गरियो ।

(४) विराटनगर महानगरपालिकामा बस्ने सामाजिक ब्यक्तित्व, समाजसेवी, बुद्धिजीवि, राजनैतिक ब्यक्तित्व लगायत पत्रकारहरूसंग अन्तरवार्ता लिइएको, टोल विकास संस्थाहरूसंग समूह छलफल, स्थलगत अध्ययन, आदि जस्ता सहभागितामूलक लेखाजोखा विधि प्रयोग गरी पारिवारिक विवरण तथा संस्थागत विवरणमा नपुग थप सूचना संकलन गर्ने काम सम्पन्न गरियो ।

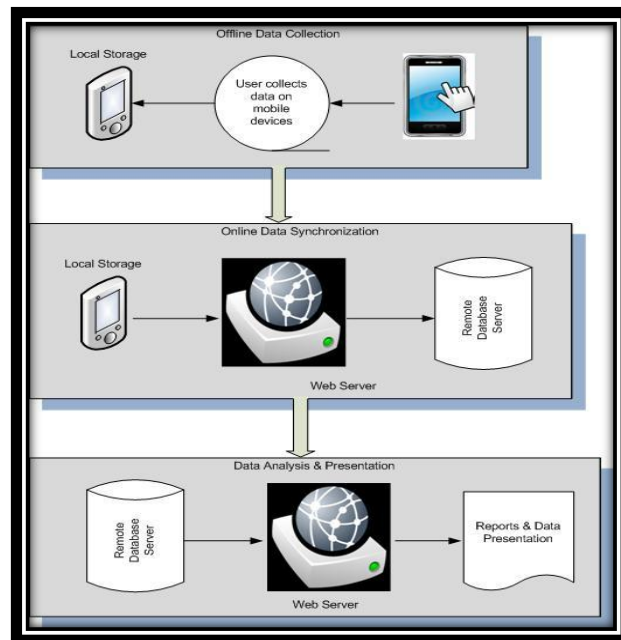
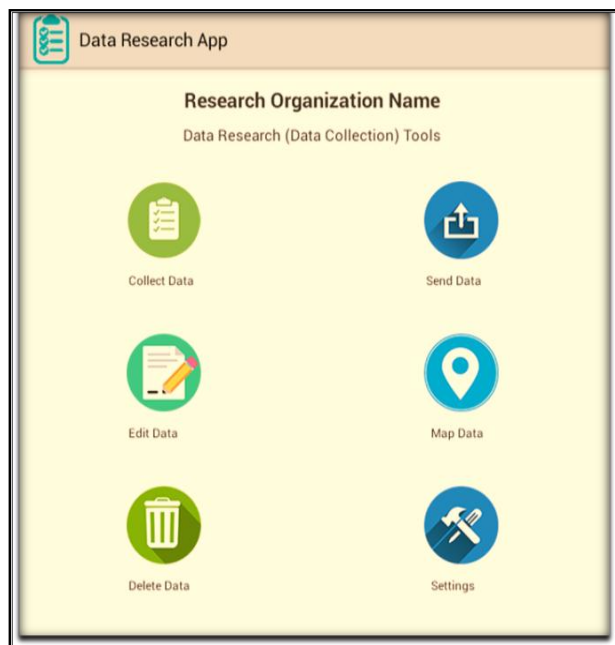
(५) विराटनगर महानगरपालिकाको डिजिटल नगरपार्श्वचित्र तयारी गर्दा गाउँ / नगर वस्तुस्थिती तयारी कार्यविधि २०७५ को अनुसूची २ बमोजिमको स्तरीय ढाँचा, अनुसूची ३ (क) र (ख) बमोजिमको तथ्याङ्क संकलन फाराम र यस कार्यविधिमा उल्लिखित प्रक्रियालाई नगरकार्यपालिकामा स्विकृत गराई सम्पन्न गरिएको छ । महानगरपालिकाको डिजिटल नगर पार्श्वचित्र तयारी गर्दा यस सम्बन्धी कानूनी तथा नीतिगत आधार, महानगरपालिकाको भूगोल, यस क्षेत्रमा बसोवास गर्ने मानिसहरूको भेषभुषा, कला संस्कृति लगायतका विविध पक्षलाई सम्बोधन, तयारी गोष्ठी, तथ्याङ्क संकलन, भण्डारण, प्रशोधन, विश्लेषण, प्रमाणीकरण कार्यशाला र अन्तिम प्रतिवेदन प्रकाशनका कार्यहरू सहितको कार्ययोजना बनाई डिजिटल नगरपार्श्वचित्र तयार गरिएको छ ।

(६) समग्रमा विराटनगर महानगरपालिकाको डिजिटल नगरपार्श्वचित्र तयार गर्दा यसको भौगोलिक अवस्था, जनसंख्या, सामाजिक, आर्थिक, प्राकृतिक, भौतिक, वातावरणीय र संस्थागत वस्तुस्थिति झल्कने र भौगोलिक (वडा) तथा सामाजिक (लैङ्गिक र जातिगत) रुपमा खण्डीकृत विवरण खुल्ने गरी अनुसूची २ बमोजिमको वस्तुस्थिती विवरणको स्तरीय ढाँचा अनुसार तयार पारिएको छ ।

यस अध्ययनले सम्बन्धित क्षेत्रको वास्तविक वस्तुस्थिति पहिचान गरी भावी विकास योजना र रणनीतिहरू तर्जुमा गर्न तथा विभिन्न विकासका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न विशेष महत्व राख्ने छ । यसका अतिरिक्त प्रस्तुत डिजिटल नगरपार्श्वचित्र, सम्बन्धित क्षेत्रका संस्था एवं अनुसन्धानकर्ता, योजनाकार, विकासचिन्तक, समाजसेवी लगायत जिज्ञाशु महानुभावहरूलाई समेत उपयोगी हुने भएकोले यस अध्ययनको महत्त्व व्यापक रहेको छ ।

१.४.२ वस्तुस्थिती विवरण तयारी कार्यशाला

विराटनगर महानगरपालिकाको डिजिटल नगर पार्श्वचित्रलाई तयार गर्ने क्रममा विभिन्न चरण तथा विधिलाई मध्यनजर गर्दै कसरी तथ्यपूर्ण बनाउन सकिन्छ भन्ने उद्देश्यका साथ विभिन्न तह तथा समुहमा छलफल गरी निर्णयसहित प्रारम्भिक कार्यशाला गोष्ठी सम्पन्न गरियो । यस प्रकारको कार्यशाला गोष्ठीमा महानगरपालिकाका नगर प्रमुख, उप प्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, १९ वटै वडाका वडाअध्यक्ष, कार्यपालिकाका सदस्यहरू, महानगरमा मनोनित विषयगत सल्लाहकार विशेषज्ञहरू, राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरू, महाशाखा लगायत विभिन्न शाखाका प्रमुखहरू, अन्य सरोकारवाला संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरू, टोल विकास संस्थाका प्रतिनिधि, बुद्धिजीवि, समाजसेवी, पत्रकार आदि सहित परामर्शदाताको तर्फबाट ९ जना विज्ञहरू गरि करीव १२५ जनाको सहभागितामा १ दिने कार्यशाला सम्पन्न गरिएको थियो ।

१.४.३ सहजकर्ता तथा गणक छनौट अभिमुखीकरण र परिचालन

महानगरपालिकाको डिजिटल पार्श्वचित्र तयार गर्ने क्रममा अपनाइएको एउटा विधि घरधुरी सर्वेक्षण थियो । वास्तविक विवरण प्राप्त गर्ने उद्देश्यका साथ प्रत्येक वडाबाट वडाअध्यक्षको संयोजकत्वमा सोही वडामा बस्ने वडाबासीहरूलाई नै घरधुरी सर्वेक्षणका लागि छनौट गरी उनीहरूलाई अभिमुखीकरण, तालिम तथा प्रशिक्षण गरी घरधुरी सर्वेक्षण कार्यको थालनी तथा परिचालन गरिएको थियो । प्रत्येक वडाबाट १० देखि १२ जना तथ्यांक संकलक छनौट गरी २ दिन सम्म तथ्यांक संकलन सम्बन्धी प्रशिक्षण गरिएको थियो भने जम्मा २१५ जना तथ्यांक संकलकहरू घरधुरीस्तरको तथ्यांक संकलनमा ५ महिना खटिएका थिए । यस कार्यलाई पूर्णता दिन सयुक्त टोल विकास संस्थाका संयोजक लगायत परामर्शदाताको तर्फबाट ४ जनाले सुपरीवेक्षणको काम गरेका थिए । यसको अतिरिक्त संस्थागत (आधारभूत) तथ्याङ्क विवरण संकलनका लागि अनुसूची ३ (क) मा उल्लिखित तथ्याङ्क संकलन फाराम प्रयोग गरिएको थियो भने नपुग तथ्यांक संकलनका लागि स्थलगत सर्वेक्षण, अनुगमन लगायत केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले प्रकाशन गर्ने जनसंख्या सर्वेक्षण, गणना तथा अन्य आर्थिक सर्वेक्षण प्रतिवेदनहरू, डिभिजन तथा जिल्लास्तरका सङ्घीय तथा प्रदेश कार्यालय र सरोकारवाहुरबाट प्रकाशित प्रगति प्रतिवेदन, विवरण तथा अभिलेखहरू, प्रमाणित भएका अनुसन्धान संस्था वा अनुसन्धानकर्ताका प्रकाशनहरू, पर्यटकीय क्षेत्र प्रवर्द्धनको लागि प्रकाशन भएका प्रमाणित सूचना तथा पुस्तिकाहरू आदिको आवश्यक तथ्यांकहरूलाई पनि नगरपार्श्वचित्रमा समावेश गरिएको छ ।

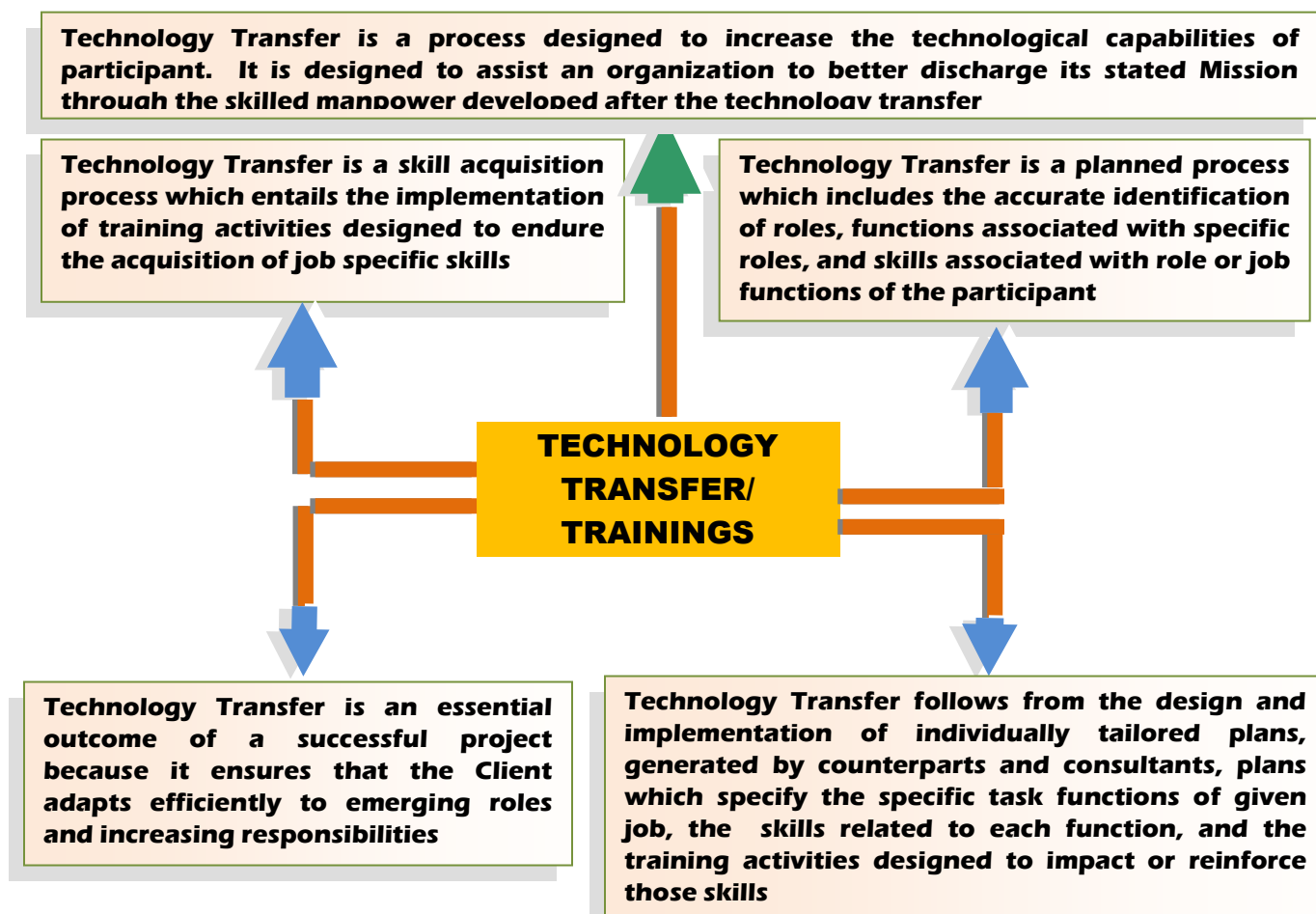
१.४.४ तथ्याङ्क सङ्कलन

विराटनगर महानगरपालिकाको डिजिटल नगर पार्श्वचित्र निर्माण गर्ने क्रममा घरधुरी सर्वेक्षण विधिबाट पार्श्वचित्र निर्माण गर्ने निर्णय अनुरूप हाल प्रविधिमा देखा परेको तथा अत्यन्तै उपयोगी KOBO Toolbox Computer Application को प्रयोग मार्फत मोबाइल एपसको (Mobile Apps) माध्यमबाट तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएका हो ।

१.४.५ तथ्याङ्क प्रशोधन तथा विश्लेषण र श्रोत नक्सा तयारी

विराटनगर महानगरपालिकाको डिजिटल नगर पार्श्वचित्र निर्माण गर्ने क्रममा घरधुरी सर्वेक्षण विधिबाट तथ्यांक गरि सकेपछि एउटा विशेष प्रकारको Server तथा सफ्टवेयरको निर्माण गरि सोही सफ्टवेयरको माध्यमद्वारा तथ्याङ्क संश्लेषण / विश्लेषण तथा प्रशोधन गर्ने काम सम्पन्न गरिएको छ । तथ्याङ्क प्रशोधन तथा विश्लेषणबाट प्राप्त सूचना तथा विवरणलाई आवश्यकता अनुसार उपयुक्त तालिका, सूचकांक, रेखाचित्र, नक्शा वा अन्य उपयुक्त स्वरूपमा रूपमा प्रस्तुत गर्नुका साथै प्राप्त सूचनाका आधारमा तालिका, सूचकाङ्क, चार्ट वा चित्रहरुको माध्यमबाट विश्लेषण गरिएको छ । यसको साथै प्राप्त तथ्याङ्कबाट Global Positioning System (GPS) Survey, Google Earth Survey, नापी विभागले तयार गरेको GIS Database लाई आधार मानी GIS Software प्रयोग गरेर जिआइएसमा आधारित आवश्यक क्षेत्रगत श्रोत नक्साङ्कन सहित वडागत नक्सा पनि निर्माण गरिएको छ ।

FLOWCHART FOR TECHNOLOGY TRANSFER/ TRAININGS

१.४.६ वस्तुस्थिती विवरण मस्यौदा तयारी

तथ्याङ्क सङ्कलन, विश्लेषण, संश्लेषण तथा प्रशोधन पश्चात डिजिटल नगरपार्श्वचित्रको एउटा प्रारम्भिक मस्यौदा तयार गरियो । यसको साथै वस्तुस्थिती विवरणको ढाँचा, सर्वेक्षण औजार तथा कार्यविधि, वस्तुस्थिती विवरण तयारी कार्यशाला, तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण प्रक्रियाको अन्तिम परिणाम वस्तुस्थिती सम्बन्धी विवरण प्रतिवेदन अनुसूची २ मा दिइएको ढाँचा अनुसार तथ्याङ्क विश्लेषणबाट प्राप्त सूचना तथा विवरण र

स्रोतनक्शाको आधारमा तयार गरिएको छ । यस प्रतिवेदनमा प्राप्त सम्पूर्ण तथ्याङ्कहरूको तथ्याङ्क विश्लेषण गरी प्राप्त भएको सूचनालाई क्षेत्रगत, लैंगिक तथा सामाजिक आधारमा खण्डीकृत गरी निर्धारित ढाँचा बमोजिमका तालिका, सूचकांक, ग्राफ र चित्र, नक्शा आदि बीच तार्किक सम्बन्धको आधारमा क्रमबद्ध तरिकाले प्रस्तुत हुने गरी मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गरिएको थियो ।

१.४.७ वस्तुस्थिती विवरण सुभाब सङ्कलन

मस्यौदा प्रतिवेदन पेश गर्नुको मुख्य उद्देश्य भनेको नै सुभाब तथा जानकारी सङ्कलन गरी डिजिटल नगरपार्श्वचित्रलाई पूर्णरूप दिनु नै हो । निर्धारित ढाँचामा महानगरपालिकाको वस्तुस्थिती विवरणको मस्यौदा तयार भए पश्चात वस्तुस्थिती विवरणको मस्यौदामा छलफल गर्न महानगरपालिकामा एक दिने प्रमाणीकरण कार्यशाला (Validation Workshop) को आयोजना गरियो । सो कार्यशालाको मुख्य उद्देश्य भनेको प्रस्तुत भएका सूचना तथा विवरणको शुद्धता र तथ्य यकिन गरी सुधारको लागि सुभाब संकलन गर्ने, वस्तुस्थिती विवरणको मस्यौदाले समेट्न नसकेका विषय क्षेत्र वा परिमार्जन गर्नुपर्ने पक्षहरू केलाई समावेश गर्न सुभाब आदान प्रदान गर्ने, वस्तुस्थिती विवरणमा प्रस्तुत तथ्याङ्क, सूचना तथा विवरणहरूको अन्तरसम्बन्ध र तुलनात्मक पक्षहरू यकिन गर्ने, वस्तुस्थिती विवरण प्रकाशन पश्चात यसका विवरणहरू योजना तर्जुमा, विकास निर्माण, सेवा प्रवाह, कार्यसम्पादन र नतिजा अनुगमनमा उपयोग गर्ने प्रतिबद्धता जाहेर गर्ने रहेको थियो । यसै सन्दर्भमा मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी पश्चात महानगरपालिकाका आधिकारिक व्यक्तित्व, सरोकारवाला संघसंस्था, विषयगत महाशाखा तथा शाखा लगायत स्थानीय बासिन्दाहरूको सुभाब तथा सल्लाहलाई सङ्कलन गर्ने कार्य गरिएको थियो जसले गर्दा नगर पार्श्वचित्रलाई मूर्तरूप प्रदान गर्न सहज तथा सफलता प्राप्त भएको थियो ।

१.४.८ वस्तुस्थिती विवरण अन्तिम प्रतिवेदन तयारी

विराटनगर महानगरपालिकाको डिजिटल नगरपार्श्वचित्रको मस्यौदा प्रतिवेदन पेश तथा प्रस्तुतीकरण गरे पश्चात विराटनगरमहानगरपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधि तथा महानगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारी, महानगरपालिकाबाट मनोनित विषयगत सल्लाहकारहरू, सयुक्त टोल विकास संस्था, सरोकारवाला संघसंस्था लगायत विभिन्न तह तथा समुहबाट प्राप्त सल्लाह, सुभावहरूलाई समावेश गरी अन्तिम डिजिटल नगर पार्श्वचित्र निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको छ । साथै यस महानगरपालिकाको डिजिटल रूपमा रहेका सम्पूर्ण तथ्यांकहरूलाई महानगरपालिकाको सूचना शाखामा Transfer गरिएको छ ।

१.५ नगर पार्श्वचित्रको समय सीमा

महानगरपालिकाको डिजिटल नगर पार्श्वचित्र तयारीका लागि ढाँचा तयार गर्ने क्रममा प्राप्त विभिन्न विषयक्षेत्रको सैद्धान्तिक अध्ययन गरिएको भएता पनि वास्तविक रूपमा सम्बन्धित क्षेत्रमा परीक्षण गर्न बाँकी रहेको हुनाले सुधार गर्नुपर्ने हुन सक्छ । यसैगरी भौगोलिक, सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, आर्थिक, प्राकृतिक आदि विविधता भएको क्षेत्रको सम्पूर्ण पक्ष नसमेटिन सक्छ भने कतिपय उल्लेखित सबै फारामहरू महानगरपालिकामा उपयोग नहुन सक्छ । तापनि पार्श्वचित्रको अध्ययन क्षेत्र विस्तृत भएको हुँदा अध्ययनको उद्देश्यलाई नै मुख्य क्षेत्रको रूपमा लिइएको छ । साधन, श्रोत, समय, लागत, सूचना लगायत अन्य कुराहरूको सिमितताको कारणले गर्दा जुनसुकै अध्ययन पनि केही निश्चित सीमाभित्र बाँधिएको हुन्छ । त्यसैले विराटनगर महानगरपालिकाको डिजिटल नगरपार्श्वचित्र तयार गर्ने क्रममा मोबाइल एप्सको प्रयोग मार्फत घरधुरी सर्वेक्षणमा आधारित तथ्याङ्क सङ्कलन, महानगरपालिकाले आफ्नो भूगोल, भौगोलिक अवस्था, रीतिरिवाज,

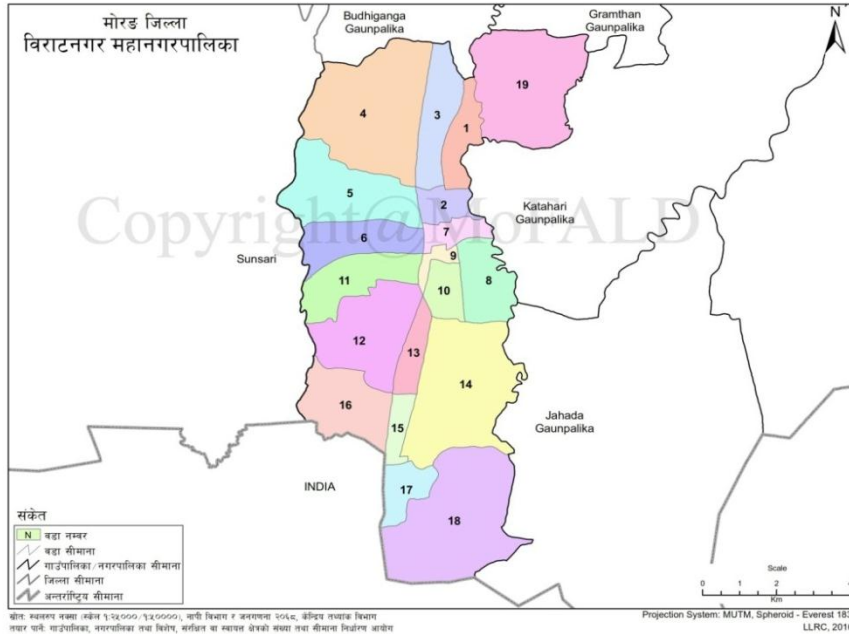
कलासंस्कृति, सामाजिक मुल्यमान्यता, पेशा व्यवसाय आदिलाई मध्यनजर गर्दै प्रश्नावलीहरु तयार लगायत मन्त्रालयबाट प्रकाशित गरिएको वस्तुगत विवरण ढाँचा, नापी विभागबाट उपलब्ध तथ्याङ्क, जिल्लाबाट उपलब्ध तथ्याङ्क तथा विवरण, महानगरपालिकाभित्र रहेका सरोकारवाला निकाय, महानगरपालिकाका विभिन्न महाशाखा, शाखा, उपशाखा तथा इकाई लगायत अनुगमन टोली सहितको स्थलगत सर्वेक्षण आदिको सीमाभित्र रही करीव ११ महिनाको समय सीमा भित्र रही समग्र विराटनगर महानगरपालिकाको डिजिटल नगर पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ ।

साधन, श्रोत, समय, लागत, सूचना लगायत अन्य कुराहरुको सिमितताको कारणले गर्दा जुनसुकै अध्ययन पनि केही निश्चित सीमाभित्र बाँधिएको हुन्छ । तथापि घरधुरी सर्वेक्षण तयारीका क्रममा केही सिमाहरु महसुस गरिएको थियो । पहिलो, प्राविधिक कठिनाईका कारण घरधुरी सर्वेक्षणबाट आउन सक्ने कतिपय सुचनाहरु प्राप्त गर्न सकिएन । दोस्रो, वस्तुगत सर्वेक्षणमा वडागत रुपमा सम्पूर्ण घरपरिवार तथा परिवार संख्यालाई समावेश गर्न कोशिस गरिएको भएतापनि प्रदेशको राजधानी भित्रको महानगरपालिका भएकाले तिब्र बसाई सराईका कारण कतिपय घरपरिवारको व्यक्तिगत विवरण समावेश नभएको हुन सक्छ भने सर्वेक्षण गर्ने समयमा खाली रहेको जग्गामा हाल घरहरु बनेको पनि हुन सक्ने भएकाले भर्खरै बनेका घरहरुको तथ्यांक लगायत तथ्यांक संकलनको समय पश्चात बसाई सरि आएका परिवारहरुको तथ्यांक समावेश गर्न सकिएको छैन ।

परिच्छेद दुई: महानगरपालिकाको चिनारी

२.१ भौगोलिक अवस्थिति

“हाम्रो सबैको रह्र सफा, सुन्दर, सुरक्षित र सक्षम विराटनगर”

विराटनगरमहानगरपालिका नेपालका ७ प्रदेश मध्ये प्रदेश नं १ को मोरङ जिल्लामा अवस्थित छ । मोरङ जिल्लाको दक्षिण पश्चिम सिमानामा रहेर भारतको जोगवनी नाकासँग जोडिएको यो नगर देशकै दोस्रो ठुलो शहर तथा औद्योगिक, व्यापारिक तथा प्रशासनिक केन्द्रको रूपमा समेत परिचित छ । भौगोलिक अवस्थिति अनुसार ८७ डिग्री २७ मिनेट ४७ सेकेण्ड पुर्वी देशान्तर र २६ डिग्री २७ मिनेट १५ सेकेण्ड उत्तरी अक्षांशमा फैलिएको यस महानगरपालिका

समुन्द्री सतह देखी ८० मिटरको उचाईमा रहेको छ । पुर्वमा कटहारी र जहदा गाँउपालिका तथा दक्षिणमा भारतको सिमानासँग जोडिएको यो नगर समतल भु-भागमा फैलिएको छ । स्थानीय नगरवासीहरूलाई सर्वसुलभ ढंगबाट सेवा सुविधा उपलब्ध गर्न गराउन जम्मा १९वटा वडाहरूमा विभाजन गरिएको छ । यस महानगरले आर्थिक औद्योगिक, व्यापारिक, शैक्षिक, स्वास्थ्य लगायतका नागरिकहरूलाई पुर्‍याउन पर्ने अत्यावश्यक सेवा प्रवाहको क्षेत्रहरूमा प्रदेश नं.१ कै अग्रणी शहरको भुमिका निर्वाह गर्दै आईरहेको छ ।

२.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण

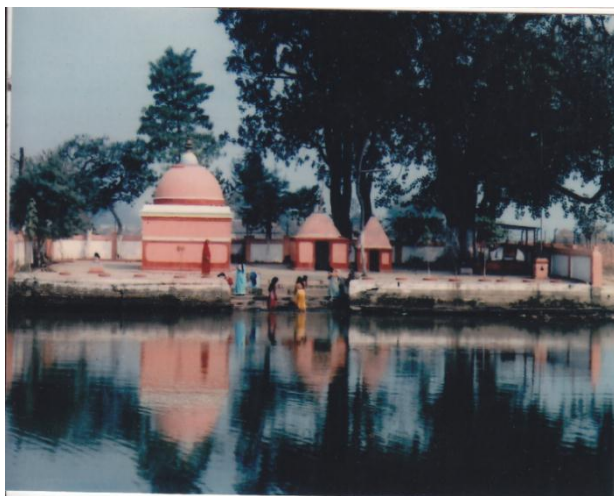
विराटनगरमा पौराणिक कालका विराट राजाको दरवार भएको विश्वास गरिन्छ र यहि नामबाट विराटनगर रहेको विश्वास गरिएको छ । वि.सं. १९७० सम्म यस ठाउँलाई गोग्राह भनिन्थ्यो र पछि केशर समशेर ज.ब.रा.ले भेडियारीमा पाईएको विराट राजाको दरवारका भग्नावशेषलाई दृष्टिगत गरि गोग्राहलाई विराटनगर नामाकरण गरेका थिए भन्ने भनाई रहेको छ । यसको साथै तत्कालिन बडाहाकिम जीत बहादुर खत्रीले सम्वत १९७१ मा रंगेलीबाट विराटनगरमा जिल्ला सदरमुकाम (तत्कालिन गौडा) सारे पछि विराटनगर सदरमुकामको रूपमा रहन गयो र यसले शहरको रूप लिन थालेको इतिहास रहेको छ । पछि कृष्णप्रसाद कोइराला, सुब्बा गुञ्जमान, डिठ्ठा कृष्णराज, हनुमानदास, सुब्बा कालिदास, सुवेदार अनन्तरामको विशेष योगदानबाट वि.सं. १९७२ मा विराटनगर स्थायी सदरमुकामको रूपमा विकसित हुन गएको किवंदन्ती रहेको छ ।

वि.सं. २०७१ मा यो शहर १०० वर्ष (सहस्राब्दी) हुदा गणतन्त्र नेपालका पहिलो राष्ट्रपति महामहिम डा. रामबरण यादवज्यूबाट शतवार्षिकोत्सव मनाउने नेपालको पहिलो शहर हो । यो शहर २००८ सालमा नगरपालिका, २०५२ सालमा उप-महानगरपालिका हुदै २०७४ सालमा महानगरपालिका भएको हो ।

विराट राजाको दरवारसम्बन्धी प्रकाशित र अप्रकाशित शोधपत्र, लेख र समाचार सामग्रीमा उल्लेख भएअनुसार महाभारत कालमा त्यस क्षेत्रमा पाण्डवहरु गुप्तवासका लागि आएका थिए । प्रचलित किंवदन्ती अनुसार विराट राजाको दरवार रहेको यस क्षेत्रमा पाण्डवहरुको गतिविधि चियो गर्न दुर्योधनले भेडियारी (गुप्तचर) पठाएका थिए । यसरी भेडियारी आएको स्थानका रूपमा यस स्थान भेडियारी भएको हो भन्ने जनवश्र्वास छ । भेडियारीमा वि.सं. २०२७ सालमा नेपाल पुरातत्व विभागले उत्खननमा करिब ४० वटा पंचमार्क मुद्रा प्राप्त गरेको थियो भने त्यहाँ ४० वटा पञ्चमार्क नामक चाँदीका मुद्रा पनि भेटिएको तथ्य सार्वजनिक भएको थियो । पंचमार्क मुद्रा उत्तर भारतमा इशापूर्व सातौँ शताब्दीदेखि सुरु भएर दोश्रो तेस्रो शताब्दीसम्म प्रचलनमा रहेका थिए । तसर्थ उक्त ढिस्कालाई इशापूर्व कालको अवशेष मानिएको छ ।

विराटराजको दरवार क्षेत्रको मन्दिरको उत्खनन गरिएको भग्नावशेष क्षेत्र आसपासमा आधा दर्जनभन्दा बढी पोखरीहरु पनि छन्, जसलाई स्थानीयवासीहरुले उक्त समयमा विभिन्न प्रयोजनका लागि बनाईएको बताउँदै आएका छन् । स्थानीय मानिसहरुले त्यहाँका पोखरीहरुलाई धरवा, किचकबध, भंसिया, थरथोवा, गुहिया, दिघरी र बहरवा पोखरी नाम दिएका छन् । उनीहरुले महाभारतका कथा कण्ठस्थ पारेका छन् र त्यहाँ जाने जोकोहीलाई पनि उनीहरु त्यहाँका प्रत्येक स्थानलाई यहाँ फलानोले यसो गरेका थिए भनी बताउने गर्दछन् । ऐतिहासिक र पुरातात्विक वस्तुहरुको अवलोकनकर्ताहरुका लागि विराटनगरको रानीदेखि नै सूचनाबोर्ड तथा संकेतहरुको व्यवस्था गर्न आवश्यक छ । यस क्षेत्रको व्यापक प्रचारप्रसार गरिएको खण्डमा यस स्थानप्रति अध्ययन कर्ता, विकासकर्ता, खोजकर्ता तथा संरक्षणकर्ताको यस स्थानप्रतिको भुकाव बढ्ने देखिन्छ ।

विराटनगरको बसपार्कदेखि करिब ५ कि.मी. दक्षिणमा रानी प्रहरीचौकीको पछाडि विराटनगरको प्रशिद्ध मण्ठपोखरी रहेको छ । विराटनगर जोगवनी राजमार्गको करिब २०० मिटर पूर्वतिर मण्ठपोखरी तथा प्रशिद्ध

बाणेश्वर शिवालय रहेको छ । रानी मण्ठपोखरी विराटनगर महानगरपालिका भित्र पर्ने सवैभन्दा पुरानो तथा ऐतिहासिक स्थल हो । वि.सं. १९६८ सालमा यहाँका डिगम्बर भैरो गीरीनामक एकजना सन्यासी पुजारीले यो मन्दिर जीर्णोद्धार गराएको कुरा त्यहीँको एउटा अभिलेखबाट थाहा हुने गर्दछ । यो मन्दिरको बारेमा स्थानीय मानिसहरुमा प्रचलित एउटा किंवदन्ती अनुसार विगतमा विराटराजाले उनका मित्र बाणसुरको स्मरणमा यो पोखरी र बाणेश्वर शिवालय बनाउन लगाएका थिए । यस आधारमा यो स्थानको प्राचीनता भेडियारीको प्राचीनतासँग जोड्न सकिन्छ । यस स्थानमा पोखरीको

साथसाथै बाणेश्वर शिवालय र भैरव तथा हनुमानका मन्दिरहरु पनि छन् । यिनीहरुमध्येको बाणेश्वर र भैरवका मन्दिर पोखरीको उत्तरी डिलमा छन् भने हनुमानको मन्दिर भने पोखरीको दक्षिणपश्चिम कुनामा रहेको छ ।

एक बिगाहा १५ कठ्ठा क्षेत्रफलमा फैलिएको बाणेश्वर शिवालयक्षेत्र निकै व्यवस्थित छ । यसको बीच भागमा करिब ३ कठ्ठाको क्षेत्रफलमा मण्ठपोखरी रहेको छ भने पोखरीको उत्तरतिर लहरै बाणेश्वर शिवालय र भैरवका मन्दिरहरु रहेका छन् । यस मन्दिर परिसरमा पस्नका लागि पाँचतिरबाट गेटहरु राखिएका छन् । ऐतिहासिक, धार्मिक तथा पर्यटनको विकासका दृष्टिले बाणेश्वर स्थल ज्यादै उपयोगी छ । तसर्थ यस स्थानलाई Children park, picnic spots तथा आर्कषणको केन्द्रविन्दूका रूपमा सजिलोसँग विकास गर्न सकिने देखिन्छ । बाणेश्वर शिवालयका नाममा जम्मा ७ बिगाहा जमिन गुठी पनि रहेको छ । हाल यसै जमिनको आम्दानीबाट यसको खर्चबर्च टरेको बताइन्छ । यसका साथै यहाँका पुजारीका लागि तलवको व्यवस्था भने गुठीबाट भएको कुरा स्थानीय समितिका सदस्यहरु बताउँछन् ।

२.३ राजनीतिक अवस्थिति

नेपाल सरकारको मिति २०७४/०२/१७ को निर्णयबाट साविकको उपमहानगरपालिकालाई महानगरपालिका घोषणा गरिएको थियो । ७७.०० वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल ओगटेको यस महानगरपालिकाको पूर्वमा कटहारी र जहदा गाँउपालिका, पश्चिममा सुनसरी जिल्ला, उत्तरमा बुढीगंगा र ग्रामथान गाँउपालिका र दक्षिणमा भारतसंग सिमाना जोडिएको यस महानगरपालिकामा वसाई सरी आउनेहरु चाप दिनहुँ बढ्दो क्रममा रहेको देखिन्छ । हाल १९ वटा वडामा विभाजन गरी प्रशासनिक कामकाज हुदै आएको यस महानगरपालिकाका वडा कार्यालयहरु रहेको स्थान र स्वामित्व सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा दिइएको छ :

तालिका नं.१: वडा कार्यालयसम्बन्धी विवरण

वडा नं.	वडा कार्यालय रहेको स्थान	स्वामित्व	वडा नं.	वडा कार्यालय रहेको स्थान	स्वामित्व
१	पानी टंकी चोक	आफ्नै	११	केशलीया रोड	आफ्नै
२	सोमबारे हटिया	आफ्नै	१२	बखरी	आफ्नै
३	पोखरीया	आफ्नै	१३	पूर्वाचल रोड	आफ्नै
४	शुक्रबारे हटिया	आफ्नै	१४	जतुवा	आफ्नै
५	सम्भना चोक	भाडामा	१५	बैंक रोड	आफ्नै
६	रामपुर	आफ्नै	१६	तालिमकेन्द्र चोक	भाडामा
७	हाट खोला	आफ्नै	१७	मस्जिद चोक	भाडामा
८	मधुमारा	आफ्नै	१८	भट्टियाहि	आफ्नै
९	गुद्री	नगरपालिका	१९	वैजनाथपुर	आफ्नै
१०	पिपलचोक	आफ्नै			

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

२.४ धरातलीय अवस्था

विराटनगर महानगरपालिकाको धरातलिय अवस्था समथर खालको रहेको छ । साथै यसको ठूलो भाग शहरीकरण र उद्योगहरुले ओगटेका छन् भने ग्रामिण क्षेत्रका सबै भागहरुमा कृषि उत्पादन गरिन्छ । करिव ६२ प्रतिशत जग्गा खेतीयोग्य जमिन रहेको यो महानगरमा मुख्य उत्पादनको रुपमा धानवाली रहेको छ । दलहन बाली, गहुँ, तोरी, मकै आदिको पनि राम्रो उत्पादन हुने गर्दछ । कतिपय मानिसले ३ बालीसम्म लगाउने गरेका छन् भने धेरै जग्गा हिउँदको समयमा अधिकाँस बाँझै रहेको देखिन्छ । ऐलानी र जोखिमयुक्त जग्गाहरुमा मुसहर, पासवान, डुम, मुस्लिम लगायतका वस्तीहरु बसेका छन् । हाल विराटनगर महानगरपालिकाले नमुना वस्ती निर्माण गर्ने कार्यको आरम्भ गरेको छ । ठूलो भूभागमा अहिलेपनि सिंचाई सुविधाको अभावमा आकासेपानीको भरमा खेतीपाती गर्नुपरेको छ । नहर नपुगेका स्थानहरुमा पम्पिङसेटबाट पानी निकालेर खेती गर्ने गर्दछन् ।

यस महानगरपालिकामा उष्ण किसिमको हावापानी पाइन्छ । यहाँको अधिकतम तापक्रम गर्मी समयमा ४३ डिग्री सेल्सियससम्म र जाडो याममा ६ डिग्री सेल्सियससम्म हुन्छ । मंसिरदेखि माघसम्म जाडो हुने, बैशाख देखि आश्विनसम्म गर्मी हुन्छ । लगभग ८० प्रतिशत वर्षा आषाढ, श्रावण, भाद्र महिनामा मनसुनी वर्षा हुने गर्दछ । केही वर्षयता जलवायु परिवर्तनको कारण एकातिर वर्षादमा कमी आएको, भूमिगत पानीको सतह घट्दै गएको र गर्मी बढ्दै गएको छ भने अर्कोतिर पशु तथा बालीविरुवामा रोगकिरा बृद्धि हुँदै गएकोछ ।

२.५ प्राकृतिक सम्पदा

यस महानगरपालिकामा बढि उद्योग तथा कलकारखानाहरु रहेको र विशुद्ध व्यापारिक केन्द्र लगायत प्रदेश १ को राजधानी भएको हुँदा खासै प्राकृतिक सम्पदाहरु रहेको छैन । वनजंगलको अवस्था न्यून छ भने खोलानालाको हकमा यस महानगरको पूर्वतर्फ सिंधिया खोला, पश्चिम तर्फ केशलिया खोला रहेका छन् । बीचमा साना खोला खोल्साहरु पनि रहेका छन् । यहाँ भएका खोलाहरुबाट कुनै सिंचाई छैन । सिंधिया खोलाले वडा नं. १, २, ७, ८, १४, १६ र १९ का धेरै भागहरुमा कटान तथा डुवान गर्ने गरेको छ भने केशलिया खोलाले वडा नं. ४, ५, ६, ११, १२ र १६ का धेरै भागहरुमा कटान तथा डुवान गर्ने गरेको छ । यी लगायत अन्य धारा खोला, खदरा खोला, पैनी तथा घोघाहरुले पनि कतिपय वस्तीहरुमा डुवान गर्ने गरेको छ ।

२.६ सांस्कृतिक उत्कृष्टता

अनेक जाति, भाषा, धर्म र संस्कृति रहेको यहाँ दशैं, तिहार, तीज, हरितालिका, श्रीकृष्णजन्माष्टमी, छठ, सिरुवा, फागु, माघेसंक्रान्ती, जितियापर्व, दिनभद्री पूजा, ईद आदि चाडवाडहरु मनाईन्छन् ।

विराटनगर महानगरपालिकामा प्रख्यात विराट दरवार लगायत प्रशिद्ध मण्ठपोखरी लगायत अन्यधार्मिक, पर्यटकीय, पुरातात्विक तथा ऐतिहासिक मठमन्दिरहरुरहेका छन्। यस महानगरपालिकामा रहेको धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरुको विवरणलाई अनुसूची २ मा प्रस्तुत गरिएको छ । यसको साथै महानगरपालिका भित्र मनाईने चाडपर्व तथा जात्राहरु लगायत धर्मशालाको विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका नं. २: स्थानीय चाडपर्व तथा जात्राहरुको विवरण

क्र.सं.	चाडपर्व तथा जात्राहरु	क्र.सं.	चाडपर्व तथा जात्राहरु
१	कृष्ण जन्माष्टमी रथ यात्रा मेला	१०	मोहरम
२	छठ पर्व	११	जनै पूर्णिमा
३	जितिया पर्व	१२	माघे सङ्क्रान्ती
४	दशैं, दिपावली	१३	होली
५	दशैं नवरात्रि मेला	१४	रामनवमी
६	हरितालीका तिज	१५	शिवरात्री
७	ईद	१६	गाईजात्रा
८	सोभरात	१७	लाखेनाच
९	बकर ईद	१८	भुलन मेला

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

तालिका नं.३: धर्मशाला सम्बन्धी विवरण

सि.न.	धर्मशाला तथा अतिथी सदनको नाम	ठेगाना	सि.न.	धर्मशाला तथा अतिथी सदनको नाम	ठेगाना
१	अथिति सदन	विराटनगर	५	तोदी सामुदायिक भवन	विराटनगर
२	राधाकृष्ण	विराटनगर	६	हरि उषा निकेतन	विराटनगर
३	गोपिकृष्ण	विराटनगर	७	मारवाडी सेवा सदन	विराटनगर
४	रामजानकी	विराटनगर			

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

२.७ सम्भावना, अवसर, चुनौति र समस्याहरू

नेपालको औद्योगिक नगरीको रूपमा परिचित यो महानगरपालिकाका वासिन्दाहरूको मुख्य आर्थिक श्रोत उद्योग, व्यापार, नोकरी, कृषि र ज्यालामजदुरी हो । प्रदेश नं. १ को राजधानीको रूपमा रहेको यस महानगरपालिकामा वसोवास गर्ने शहरी क्षेत्रका अधिकांस मानिसहरू व्यापार तथा जागिर गर्ने गर्दछन् । ग्रामिण समुदायका मानिसहरू खेतीपाती र ज्यालामजदुरीबाट जीवन निर्वाह गर्ने गर्दछन् । कृषितर्फ मुख्यरूपमा धान, तोरी, दलहन बाली, गहुँ, मकै, उखु आदिको उत्पादन हुन्छ । ऐतिहासिक गौरव बोकेको, प्राचीनकालमा विराट राजाको राजधानीको रूपमा रहेको, औद्योगिक नगरीको रूपमा परिचित यस महानगरपालिकामा नेपालको पहिलो र ठूलो उद्योग “विराटनगर जुट मिल” पनि पर्दछ । जिल्लाको दक्षिण पश्चिम सिमानामा रहेर भारतको जोगवनी नाकासँग जोडिएको यो नगर देशकै दोस्रो ठुलो शहर औद्योगिक, व्यापारिक तथा प्रशासनिक केन्द्रको रूपमा समेत परिचित छ ।

स्थानीय तह निर्माण पश्चात, नयाँ सोच, अधिकार र दायित्व सहितको निर्वाचित प्रतिनिधि बहाली भएको अवस्था छ। महानगरवासीहरूमा नयाँ आशा अपेक्षा र जागरूकता वृद्धि भएको छ । महानगरपालिकाभित्र रहेका धार्मिक मठमन्दिर, ऐतिहासिक वस्तीलाई जोड्ने धार्मिक सर्किट निर्माण गर्न सकिने, हरियाली शहरको रूपमा विकास गर्न सकिने, नगरको विकास निर्माणमा महिला, युवा, संघसंस्था र टोल समितिहरूको समुह क्रियाशिल रहेका छन् । यस महानगरपालिकालाई फुटबल, भलिबल, क्रिकेट, बास्केटबल, ह्यान्डबल लगायत अन्य खेलहरूको खेलकुद हबको रूपमा विकास गर्न सकिने सम्भावना प्रबल रहेको देखिन्छ भने आवासीय क्षेत्रको रूपमा पहिलो रोजाईमा विकास गर्न सकिने पनि उत्तिकै सम्भावना रहेको देखिन्छ । यसको अलवा यस महानगरपालिकालाई आध्यात्मिक केन्द्रको (Spiritual Hub) रूपमा विकास गर्न सकिने देखिन्छ ।

२.७.१ विद्यमान अवस्थाको समिक्षा :

क) सबलपक्ष :

विराटनगर महानगरपालिका देशको सवैभन्दा पुरानो नगरपालिका मध्ये एक हो । नेपाल कै पहिलो उद्योग विराटनगर जुट मिलदेखि नेपालको औद्योगिक क्रान्ती यसै शहरबाट भएको हो भने यसलाई औद्योगिक शहरको रूपमा समेत चिनिन्छ । राजनैतिक सचेतनाको हिसावले देशको एक नम्बरमा यो शहर पर्दछ । विश्वेश्वर प्रसाद कोइराला, मातृका कोइराला, गिरिजाप्रसाद कोइराला र मनमोहन अधिकारी जस्ता अन्तराष्ट्रिय विभूषित व्यक्तिहरूको राजनैतिक थलो यस शहरबाट भएको हो । पुरानो र ऐतिहासिक शहर भित्र ऐतिहासिक विराटराजाको दरवार, मण्ठपोखरी र अन्तराष्ट्रियस्तरको खेल खेलाउन सक्ने खेलमैदान लगायत शहरको दीर्घकालिन योजना तयार, ढलनालाको व्यवस्था, चौडा सडक तथा सडकमा व्यवस्थित पेटि सहितको बृक्षारोपण आदिले यो शहरको सबलपक्षलाई देखाउदछ ।

ख) कमजोर पक्ष:

पुरानो, ऐतिहासिक र औद्योगिक शहर भएकाले बस्ती विकास शहरी योजना बन्नु भन्दा पहिला भएकोले मुख्य बजारमा सडक चौडा गर्न कठिनाई लगायत पार्किङको व्यवस्थापनमा कठिनाई रहेको छ । विराटनगरमा रहेका उद्योग व्यवसायहरू समय सापेक्ष परिवर्तन गर्न नसकेकाले वातावरण प्रदुषणका कारण नयाँ ऐन र नियमले त्यस्ता उद्योगहरू बन्द हुने अवस्थामा पुगेका छन् । यस किसिमको समस्याले विराटनगर आधुनिक शहरमा परिवर्तन हुन नसक्नु यसको कमजोर पक्ष हो ।

ग) अवसर

प्रदेश नं. १ को स्थायी राजधानीयो शहरमा सुनसरी, भापा र पहाडी क्षेत्रमा बसोवास गरिरहेका परिवारहरु सुरक्षित बसोवासको सिलसिलामा बसाई सरि यस शहर आउने परिवारको संख्या बढिरहेको छ । जनसंख्या बृद्धिले अवसर सृजना गर्दछ भन्ने सिद्धान्तले यस शहरमा शिक्षा, मेडिकल कलेज, ठूला ठूला हस्पिटल, नर्सिङ्गहोम, होटल, उद्योग तथा कलकारखाना आदीको समेत व्यापक बृद्धि भई आर्थिक राजधानीको रुपमा समेत विकसित भईरहेकोले यो शहरमा अवसर पनि उत्तिकै रहेको देखिन्छ ।

घ) चुनौती

वर्तमान समयमा विराटनगर महानगरपालिकामा स्थानीय सरकारबाट तयार गर्नुपर्ने कानुनको प्रभावकारी निर्माण र कार्यान्वयनमा अन्योलता, विभिन्न तहका सरकारको प्रशासनिक जटिलता, कर्मचारी संख्या र कार्यक्षमता वृद्धि, महानगरवासीहरूमा नगर विकासप्रतिको दायित्व बोध र अपनत्व विकास गर्नुपर्ने, साँघुरा र मुल सडकहरू विस्तार, स्वच्छ पिउने पानीको मुहान खोजी गरी वितरण प्रणाली व्यवस्थापन गर्ने, भोगचलनमा रहेका सार्वजनिक जग्गाको संरक्षण र सदुपयोग गर्ने, महानगरपालिकाको १ देखि १९ वडा विच अन्तरसम्बन्ध, सहकार्य, औद्योगिक शहर भएकाले फोहोर व्यवस्थापन र वातावरणमैत्री सहर बनाउने जस्ता चुनौतिहरू रहेका छन् । यसको साथै अवसरको रुपमा रहेको शिक्षा, मेडिकल कलेज, ठूला ठूला अस्पताल, नर्सिङ्गहोम, होटल उद्योग तथा कलकारखाना आदीको संस्थागत हुन नियमित विद्युत आपूर्ति हुनुपर्ने, उद्योग कलकारखानाका लागि चाहिने आवश्यक सामाग्रीहरूमा भन्सार सहज हुनुपर्ने, उद्योग व्यवसाय संचालन गर्न सरकारी निकायको सहयोग हुनुपर्नेमा चुनौतिको विषय रहेको छ ।

२.८ गार्हस्थ्य उत्पादन

कुल गार्हस्थ्य उत्पादन भनेको कुनै देश वा सरकारमा निश्चित समय अवधि भित्र हुने वस्तु तथा सेवाको कारोवारको कुलयोग हो । यसको अर्थ के हो भने एउटा राज्यभित्र जति पनि वस्तु वा सेवाको उत्पादन र उपभोग हुन्छ त्यसको एक वर्ष भरीको मौद्रिक जोड नै GDP हो । यसको गणना निम्नानुसार गरिन्छ ।

कुल गार्हस्थ्य उत्पादन = उपभोगमा हुने कुल खर्च + कुल लगानी + सरकारी खर्च + (आयात -निर्यात)

उपभोगमा हुने कुलखर्च भनेको एकवर्ष भरी सम्बन्धित राज्यका घरधुरीले वस्तु तथा सेवाको उपभोगमा गरेको कुल खर्च भन्ने बुझ्नु पर्छ । तर यस्तो खर्च सम्बन्धित राज्यभित्र मात्र हुनुपर्छ ।

कुल लगानी भनेको सम्बन्धित राज्यका उद्योग, फर्म वा घरधुरीले उद्योग, व्यापार, आवास (घर जग्गा) आदि क्षेत्रमा एकवर्ष भित्र गरेको गरेको कुल लगानी भन्ने बुझिन्छ ।

सरकारी खर्च भन्नाले त्यो राज्यको सरकारले एकवर्ष भित्र गरेको चालु र पूँजीगत खर्चको योग सम्झनु पर्छ ।

अन्त्यमा (आयात-निर्यात) भन्नाले सम्बन्धित राज्यमा उत्पादन भएर एकवर्ष भित्र राज्य भन्दा बाहिर निर्यात हुने वस्तु तथा सेवाको परिणाममा बाहिरी राज्यबाट भित्र आउने वस्तु तथा सेवाको आयातको परिणाम बीचको फरक हो ।

विराटनगर महानगरपालिकाभित्र रहेका उद्योग तथा व्यवसायीले उत्पादन गरेर इटहरी, धरान, धनकुटा, विर्तामोड आदि ठाउँमा निर्यात गर्दा जति पाउछन् त्यसमा विराटनगर महानगरपालिकाभित्र भित्रने वस्तुको मुल्य घटायो भने निस्कने रकम भनेर बुझ्न पनि सकिन्छ ।

२.९ मानव विकास सूचाङ्क

मानव विकास सुचकमा तीनवटा कुरा हेरिन्छ । पहिलो औषत आयु हो र यो स्वास्थ्य सम्बन्धि सुचक हो । यो सुचकको खास अर्थ मानिसको स्वस्थ जिवनको अवस्था आँकलन गर्नु हो । जति धेरै औषत आयु हुन्छ त्यतीनै सकृय हुन सक्ने उमेर बढ्छ ।

दोस्रो शिक्षा हो र यस अन्तर्गत सम्बन्धित सरकारका विद्यालयमा विद्यार्थीले विद्यालयमा विताएको औषत वर्ष लाई गणना गरिन्छ । यस अन्तर्गत २५ वर्षको उमेर भित्र एउटा विद्यार्थीले कति वर्ष विद्यालयमा वितायो भन्ने कुराको तथ्याङ्क लिईन्छ । त्यसैगरी एउटा बच्चाको स्कुलमा विताएको अपेक्षित वर्षको गणनाबाट शिक्षा सम्बन्धि सुचक निकालिन्छ ।

तेस्रोमा आय सुचक पर्दछ र आयसुचकले सम्बन्धित सरकारका घरधुरीको प्रति व्यक्ति आय अवस्थालाई दर्शाउँछ । यो विशेष गरी एउटा घरधुरीले एक वर्ष भित्र गरेको औषत आम्दानीका आधारमा निकालिने सुचक हो । यी माथि उल्लेख गरिएका तीन वटै सुचकका आधारमा मानव विकास सुचक निर्माण गरिन्छ ।

परिच्छेद तीन: पारिवारिक विवरण तथा जनसङ्ख्याको अवस्था

३.१ बस्ती र घरपरिवार विवरण

बस्ती भन्नाले कुनै पनि ठाउँमा निश्चित क्षेत्र ओगटेर बसेका जनसङ्ख्याको समुहलाई जनाउँदछ । परिवार, घर तथा टोल मिलेर एउटा बस्तीको संरचना हुन्छ । बस्ती भन्नाले त्यो स्थान भन्ने बुझिन्छ जहाँ भौतिक तथा जैविक पर्यावरणको अवस्थिति तथा सन्तुलन रहेको हुन्छ । वास्तवमा कुनै पनि क्षेत्रको विकास तथा विस्तार हुनको लागि त्यस क्षेत्रमा रहेका बस्तीको ठूलो योगदान रहेको हुन्छ ।

३.२ जनसङ्ख्या वितरणको अवस्था

विराटनगर महानगरपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षण अनुसार वडागत आधारमा घरधुरी तथा जनसङ्ख्या सम्बन्धी विवरणलाई अध्ययन गर्दा यहाँको जम्मा जनसङ्ख्या ३०५५२९ रहेको र सो मध्ये महिला १४९२३१ (४८.८४ प्रतिशत), पुरुष १५६२९९ (५१.१३ प्रतिशत) र तेश्रोलीङ्गी ७७ (०.०३ प्रतिशत) रहेका छन् भने जम्मा घरधुरी संख्या ५१६५० रहेको सर्वेक्षणले देखाएकोछ, । यस महानगरपालिकाको वडा नं ३ मा अन्य वडाको तुलनामा सबैभन्दा बढी जनसङ्ख्या ३२९८९ रहेको छ भने सबैभन्दा कम जनसङ्ख्या वडा नं. १९ मा ६३३६ रहेको छ । त्यस्तै यस महानगरपालिकाको वडागत घरधुरी सङ्ख्या सबैभन्दा बढी वडा नं ३ मा ४५०३ र सबैभन्दा कम वडा नं १६ मा १४४० रहेको छ । तलको तालिकामा वडागत घरपरिवार तथा जनसङ्ख्या सम्बन्धी विवरणलाई देखाइएको छ :

तालिका नं. ४: घरपरिवार र जनसङ्ख्या सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	घरधुरी	निजीघरमा छुटिएर बस्ने परिवार संख्या	निजी घरमा बस्ने जम्मा परिवार संख्या	भाडामा बस्ने जम्मा परिवार संख्या	जम्मा परिवार संख्या	भाडामा बस्नेको संख्या			निजी घरमा बस्नेको संख्या				कुल जनसंख्या
						पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	ते.ली.	जम्मा	
१	२५९९	१८१५	४४१४	५५४	४९६८	१२७७	१२१६	२४९३	५९५३	५७००	३	११६५६	१४१४९
२	२४३२	२८५	२७१७	१५८७	४३०४	३६५६	३४८६	७१४२	५०१५	४७२६	४	९७४५	१६८८७
३	४५०३	८६	४५८९	२४३९	७०२८	५५७३	५४०२	१०९७५	१०७२८	१०४८१	५	२१२१४	३२९८९
४	४४९९	१६८	४६६७	२३०९	६९७६	५३५७	५०३४	१०३९१	१०३९३	९७६५	७	२०१६५	३०५५६
५	३३७५	९२	३४६७	१०४९	४५१६	२४४२	२२८०	४७२२	७२३८	६७३१	४	१३९७३	१८६९५
६	२८५२	१४०	२९९२	८६१	३८५३	२०१०	१८६४	३८७४	७७३१	७२५८	८	१४९९७	१८८७१
७	१७९१	४४४	२२३५	५५३	२७८८	१२७०	१२२०	२४९०	३६०७	३४७३	९	७०८९	९५७९
८	४३८८	९०	४४७८	११४९	५६२७	२६३८	२५३२	५१७०	११३२५	११४७४	३	२२८०२	२७९७२
९	१९०९	२९	१९३८	१३११	३२४९	३०६५	२८३६	५९०१	४०२५	३८६४	०	७८८९	१३७९०
१०	३४३६	१८७	३६२३	२५६२	६१८५	५९३०	५५९७	११५२७	६५८४	६२५९	४	१२८४७	२४३७४
११	२७९३	२१२	३००५	४४४	३४४९	१०५७	९४०	१९९७	५८५९	५३३८	३	११२००	१३१९७
१२	३२२६	२०८	३४३४	१००५	४४३९	२३५४	२१६८	४५२२	७१५९	७०१३	३	१४१७५	१८६९७
१३	१८४५	२९२	२१३७	४१४	२५५१	९५५	९०६	१८६१	५१३६	४९४८	२	१००८६	११९४७
१४	२७४८	५२	२८००	८८	२८८८	१९५	२०३	३९८	६०३६	५८७२	४	११९१२	१२३१०
१५	२३२७	४५५	२७८२	१९१	२९७३	४३१	४२७	८५८	५१९०	४९४९	३	१०१४२	११०००
१६	१४४०	७९	१५१९	५५	१५७४	१३८	१०९	२४७	३२४४	३२३२	९	६४८५	६७३२
१७	२०५६	२८१	२३३७	७४	२४११	१६३	१६९	३३२	५०९७	४८३५	०	९९३२	१०२६४
१८	१९३८	१७५९	३६९७	६	३७०३	१३	१५	२८	४१३४	३८१७	५	७९५६	७९८४
१९	१४९३	२६३	१७५६	१५	१७७१	३९	२८	६७	३२०४	३०६४	१	६२६९	६३३६
जम्मा	५१६५०	६९३७	५८५८७	१६६६६	७५२५३	३८५६३	३६४३२	७४९९५	११७६५८	११२७९९	७७	२३०५३४	३०५५२९

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

३.३ उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण

विराटनगर महानगरपालिकाको उमेरगत जनसङ्ख्याको विवरणको तथ्याङ्कलाई आधारमानी हेर्दा सबैभन्दा बढी सङ्ख्या ३१-५९ उमेर समुहका मानिसहरू रहेका देखिन्छन्, यसैगरी सबैभन्दा कम जनसङ्ख्या ७० वर्ष भन्दा माथि वृद्धवृद्धाको जनसङ्ख्या रहेको छ । वडागत उमेर समुह अनुसार महानगरपालिकामा रहेको जनसङ्ख्यालाई तलको तालिकामा देखाइएको छ :

तालिका नं. ५: उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण

क्र.सं.	उमेर समुह	लिङ्ग			जम्मा
		महिला	पुरुष	तेश्रो लिङ्गी	
१	०-२	३७७४	४२०५	१४	७९९३
२	३-५	५४४९	५८५३	७	११३०९
३	६-१२	१३००४	१४०८८	७	२७०९९
४	१३-१९	१५१०९	१५३९५	४	३०५०८
५	२०-३०	४०७७५	४०१२२	१०	८०९०७
६	३१-५९	५९०९३	६१९५७	२३	१२१०७३
७	६०-७०	८९०६	११५४३	९	२०४५८
८	७० माथि	३१२१	३०५८	३	६१८२
	जम्मा	१४९२३१	१५६२२१	७७	३०५५२९

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७६

तालिका नं. ६: वडागत उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण

क्र.सं.	उमेर समुह	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	जम्मा
१	०-२																				
	महिला	१४१	११५	३०३	२८७	१९६	२३८	१३९	४२८	१४३	१७६	१२४	२६७	१५७	२४६	१४९	११५	२३३	२०१	११६	३७७४
	पुरुष	१७८	१०९	३१८	३८०	२२१	२४६	१४१	४१४	१२४	२१२	१४८	३१२	२००	२९४	१७७	१२२	२५३	२२२	१३४	४२०५
	ते.लि.		१	३			१	३			१								५		१४
२	३-५																				
	महिला	२३२	१५०	४७१	४६३	३१५	३९२	२०६	५७३	१३३	२५५	१९५	३२२	१९३	३५१	२१७	१७३	३७२	२६८	१६८	५४४९
	पुरुष	२२९	१९०	४४९	५३५	३२०	४४०	२०८	५७९	१८३	२५२	२२१	३२८	२२०	४०७	२४१	१८२	३४४	३२३	२०२	५८५३
	ते.लि.				२	१		१			१						२				७
३	६-१२																				
	महिला	५११	४२४	९८९	१२३४	७५०	८१५	४८०	१२९०	३७८	६११	६०२	८६४	५८२	८२७	५६०	३९२	६८८	६१०	३९७	१३००४
	पुरुष	५९४	४२४	११०६	१३३९	७९२	९६०	५३०	१२७५	४२९	७२३	६५८	८६८	६५५	८८८	६१०	३३२	७५४	६९७	४५४	१४०८८
	ते.लि.					१	३		१		१				१						७
४	१३-१९																				
	महिला	७९५	५१३	१२३८	१२९३	८१२	१०१५	४८४	१५४८	४७८	७६३	७३४	१०२१	६६७	८९२	६८७	४१४	७६६	५५१	४३८	१५१०९
	पुरुष	८०५	५५३	१२१०	१३२४	८७९	१०६५	४७३	१५०३	४४०	८३३	७८१	१०९७	६७९	८७०	६६८	३९४	७१८	६१९	४८४	१५३९५
	ते.लि.							१				१				१	१				४
५	२०-३०																				
	महिला	१८१९	२४१७	४२३२	४३१५	२४९३	२५४४	१२३३	३६७५	१९४९	३५०४	१६२६	२५४५	१५३१	१६११	१४९७	७९५	१२६५	८७१	८५३	४०७७५
	पुरुष	१६३३	२४८१	४३४२	४३६९	२५३९	२६००	१२४८	३५२८	१९६८	३४९५	१६०६	२४०७	१४३७	१४५६	१३९४	७३२	१२१८	८५३	८१६	४०१२२
	ते.लि.		१		२			१	१				१		२	१	१				१०
६	३१-५९																				
	महिला	२७००	३९२३	६८८४	६२४९	३६६३	३४०६	१८४४	५३६९	३१०५	५७५७	२४११	३५७५	२२५१	१७३२	१७७१	१०९२	१३७१	१०८१	९०९	५९०९३
	पुरुष	२७२७	४०९७	६६९०	६६४५	३९५५	३५६८	१८८७	५५१३	३३८७	६०७१	२७६१	३७४९	२३५९	१७६०	१९६६	११९७	१५७२	११३७	९१६	६१९५७
	ते.लि.	२	१	१	३	१	२	२	१			१	१	१	१	१	४			१	२३
७	६०-७०																				

क्र. सं.	उमेर समुह	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	जम्मा
	महिला	५०१	४८९	१३२०	६९८	६१३	५८४	२२७	७५३	३२८	५५९	४३३	४४८	३३२	३२१	४१७	२६८	२४३	१९९	१७३	८९०६
	पुरुष	८५०	६२९	१८६७	९२३	८०७	७०९	३११	७९१	४२१	६९४	६०६	६०६	३८६	४३९	४४९	३४१	३०४	२२४	१८६	११५४३
	ते.लि.		१	१		१	२					१	१	१			१				९
८	७० माथि																				
	महिला	२१७	१८१	४४६	२६०	१६९	१२८	८०	३७०	१८६	२३१	१५३	१३९	१४१	९५	७८	९२	६६	५१	३८	३१२१
	पुरुष	२१४	१८८	३१९	२३५	१६७	१५३	७९	३६०	१३८	२३४	१३५	१४६	१५५	११७	११६	८२	९७	७२	५१	३०५८
	ते.लि.	१						१			१										३

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७६

३.४ मातृभाषाका आधारमा घरधुरी सङ्ख्याको विवरण

मातृभाषाका आधारमा हेर्दा विराटनगर महानगरपालिकामा नेपाली भाषा बोल्ने घरधुरीसङ्ख्या बढि रहेको देखिन्छ । यस महानगरपालिकामा रहेकोजम्मा घरधुरी सङ्ख्यामध्ये ३०९०३ घरधुरी सङ्ख्या (कूल घरधुरी सङ्ख्याको ५९.८३ प्रतिशत) ले नेपालीभाषा बोल्ने गरेको पाइएको छ । यस महानगरपालिकामा रहेका कुल घरधुरी सङ्ख्याको जातिय बनावट हेर्दा बहु-सम्प्रदायिक जातजातिहरू पाउन सकिन्छ । मातृभाषाका आधारमा महानगरपालिकाभित्र रहेको अवस्थालाई तलको तालिकामा देखाईएको छ :

तालिका नं.७: मातृभाषाका आधारमा घरधुरीसङ्ख्यासम्बन्धी विवरण

वडा नं.	नेपाली	मैथिली	हिन्दी	उर्दु	मगही	थारु	नेवारी	बंगाली	भोजपुरी	तामाङ	गुरुङ	जम्मा
१	१९१३	५६४	५५	३	१२	९	८	२५	४	४	२	२५९९
२	१८३०	५४३	३६	४		१	७	५		५	१	२४३२
३	४४८२	१४	१				२			३	१	४५०३
४	३५१८	६८२	११	३४		२४२	९			३		४४९९
५	२९५५	३१०	४४	१९		२५	६	५	५	६		३३७५
६	१३२६	९४४	२७०	१२६	१४९	१	५	३	२६	२		२८५२
७	१६२२	७७	५३	१२		१	२०		४	१	१	१७९१
८	३२६३	९८०	३०	९५	१	९	५	१	२	२		४३८८
९	१००९	५९६	२६४	३०			५	३	२			१९०९
१०	२२४८	८३७	२३०	५६			३९	२६				३४३६
११	१९८८	४८२	५३	४	२००	३	४८	१	३	९	२	२७९३
१२	१३३३	१८०८	३२	१२	१५	७	१३			५	१	३२२६
१३	८३१	९६४	१७	१३		९	८		१		२	१८४५
१४	४७७	२००३	४७	१८	२००	१	२					२७४८
१५	८१८	१३१३	१३८	१९	४		१९	३		१०	३	२३२७
१६	६२६	७५०	४३	५	२		१०	१	१		२	१४४०
१७	३९८	१२७०	८८	२५३	१	३३			९	४		२०५६
१८	२१	१८८९	१२	१३			२				१	१९३८
१९	२४५	९७६	४२	५		१९२	४	२८		१		१४९३
जम्मा	३०९०३	१७००२	१४६६	७२१	५८४	५३३	२१२	१०१	५७	५५	१६	५१६५०

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

३.५ धर्म अनुसार घरधुरी सङ्ख्याको विवरण

विराटनगर महानगरपालिकामा बसोवास गर्ने अधिकांश मानिसहरूको मुख्य धर्म हिन्दु रहेको छ । यस बाहेक इस्लाम, बौद्ध, किराँत, जैन, इसाई, क्रिश्चियन आदि धर्म मान्नेहरूको जनसंख्या पनि रहेको छ । त्यसैगरी आफ्नो धर्म अनुसारका मठमन्दिर, धर्मशाला, मस्जिद, गुम्बा, चर्चहरू विभिन्न क्षेत्रमा रहेका छन् । धर्म अनुसार यहाँको कुल घरधुरी मध्ये ४८१९१ घरधुरीले हिन्दु धर्म मान्ने गरेको पाइन्छ । त्यसै गरी इस्लाम धर्म

मान्ने घरधुरी संख्या २९८१ रहेको सर्वेक्षणले देखाएको छ । धर्मका आधारमा यहाँको अवस्थालाई तलको तालिकामा दिइएको छ ।:

तालिका नं.८ धर्म अनुसार घरधुरी सङ्ख्याको विवरण

वडा नं.	हिन्दु	इस्लाम	बुध्द धर्म	किँरात	क्रिस्टियन	जैन	बैदिक सनातन	शिख	जम्मा
१	२५३७	५७	३	२					२५९९
२	२३९५	१२	७	१		२	१४	१	२४३२
३	४४७०	८	२०	२	३				४५०३
४	४४०८	५०	३५	२	३	१			४४९९
५	३१९८	१५१	१७		७	२			३३७५
६	२४४९	३८३	१४	२	४				२८५२
७	१७५२	१४	२३			२			१७९१
८	४०४१	३०४	९	१०	२०	३		१	४३८८
९	१६८७	२०५	७			१०			१९०९
१०	३३६१	५४	६	२	६	७			३४३६
११	२६८७	७३	१९	१४					२७९३
१२	३१५८	३४	२२	८	४				३२२६
१३	१७९५	११	२५	१०	३	१			१८४५
१४	२५५५	१७९	१०	२	२				२७४८
१५	२०४१	२७०	११	१	४				२३२७
१६	१३४५	२४	३०	३८	३				१४४०
१७	९३८	११०९	४	२	३				२०५६
१८	१८९६	३८	४						१९३८
१९	१४७८	५	८	२					१४९३
जम्मा	४८१९१	२९८१	२७४	९८	६२	२८	१४	२	५१६५०

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.६ जातिगत आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण

महानगरपालिकामा रहेका कुल जनसङ्ख्याको जातीय बनावट हेर्दा बहु-सम्प्रदायिक जातजातिहरू पाउन सकिन्छ । खासगरी मङ्गोलियन र आर्य सम्प्रदायहरू अन्तर्गतका विभिन्न जातजातिहरू विगतदेखि नै बसोबास गर्दै आएका छन् । मङ्गोलियन सम्प्रदायहरूमा तामाङ, मगर, गुरुङ, राई, शेर्पा आदि मुख्य रहेका छन् । अर्को प्रमुख सम्प्रदायमा तहगत हिन्दु जाति समुह रहेको छ । यस महानगरपालिकामा रहेका जातजातिहरू मध्ये क्षेत्री, ब्राह्मणको बढि बाहुल्यता धेरै रहेको पाइन्छ, जसमा ब्राह्मण ६११५६ र क्षेत्रीको जनसंख्या ४५५४९ रहेको छ । यस महानगरपालिकामा बसोबास गर्ने मानिसहरूको जातिगत विवरणलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ९: जातजाति अनुसार जनसङ्ख्या सम्बन्धी विवरण

जातजाती	वडा नं.																			जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	
ब्राम्हण	४८२४	३३०८	१२६१३	६८१९	४१२२	२४८५	२४८४	५६७२	१८९८	४४९१	२७३०	३११०	२५४१	११८०	९७०	७०४	३८७	१७९	६३९	६११५६
क्षेत्री	२५९४	३५३०	७६६१	६३५८	२८५०	२०९१	१८२८	३९६५	२०७६	४१००	१४०४	२३९३	१८६०	८४३	९२५	५०८	३६७	८१	११५	४५५४९
नेवार	३२९	८६६	८४०	९०१	७४८	६२१	५१२	१०१९	९४४	१३०३	६११	५३९	७४७	२६१	५७३	४६२	२६७	६९	९	११६२१
दलित	३४७	१२१०	१४३१	१८२९	१०२२	८११	६३२	१२२२	११०५	१८३५	३५२	९००	६९९	४३४	७५३	५८१	३१९	३९९	२०४७	१७९२८
अगरी							१							१						२
अमात	७९	१०४	१४	३०	९८	१३		७०७	२	१०३	३६	१९७		५	५	१८		५०		१४६१
कमार	५	२०	०	०	०	०	१	१	०	७	१९	०	०	१	१६	०	५	०	०	७५
कलवार	०	५	०	०	२२	५२	१	१६	१७१	१२०	४५	०	१	६	४३	१७	१९	०	०	५१८
कशवानीया						१५	१		११	४										३१
कसौधन															१					१
कहार						५						५		४	४		३५			५३
कानु/हलुवाई					२८	१४९	२		१९५	४७	५५	३३		१९	९८	१८	११			६५५
कामत	७											९९		५						१११
कायस्थ		८८	१६		१४४	६६	२५		१२	२०५		२८५	८४		५४	४०	२३			१०४२
कर्मी		४	४	३७	४	८	६	१				४	४	३		२	४			८१
किसान	१											१				१		१		४
कुमाल		११	१		१३	५		६		१४	८	८		३	१५	३९		४		१२७
कुमीर	१																			१
कुम्हार	१८			३	९						२	४		१		६				४३
कुर्मी	१	३२			१३	२८	४	४		१०		२५	१४	११	१६	१४	४१			२१३
कुशवाह	७		५		२८	२६		४		३५	१२३	८४	२							३१४
केवट	४२९	५३५	९	१७	२१९	६४१	४३	४४	५८	६८	३०४	१४५४	०	२३०	३५	२३४	१०	९७३	६३	५३६६
कोरी	१५	३	११		३०	३		२०		३२		३७	२८	१८	४	१४	२६			२४१
कोहर				७																७
खटिक			४									१								५
खत्वे, मण्डल, खड्ग	११८	८४	२	३२०	२००	८०	१	५४	०	३५०	११०	२६४	९४	१९	३५	१३०	९०	२३३	१२	२१९६
खर्बिन			१																	१

विद्युतिय नगरपार्श्वचित्र, विराटनगर महानगरपालिका

खवास	४																			४
गडेरी/भेडी हयार	०	०	१७	२१०	२२	०	०	०	०	१	१०	०	०	०	१०	०	०	०	१७	२८७
गन्नाई	४		१				२	१८९	३४	१३			४				२	१४५		३९४
गाइने			६							८										१४
गुप्ता	५१	४०	३२	१	२०	७६	३६	५६	१७६	१५८	४९	२८	१८	१३४	५८	११	३८			९८२
गुरुङ	३३	६३	१०४	११५	४९	४३	३७	११५	३४	१४३	११४	५३	९१	३०	४८	६०	७	८	९	११५६
गेदरी			८																	८
घर्ती, भुजेल	२६	५०	४५	५८	२९	१९	८	१४	७	१४	६	४	८	२३	६	०	५	०	०	३२२
चमार (राम, मोची, हरिजन, रविदास		२०		७३	२१	३१	१६	५		२२	२२	३५३	४७	९९	७६	१३	४०			८३८
चाई											१	१		१						३
चुरौटे					१२												६			१८
चौधरी	३३९	१०५	४१८	६५७	८५९	११८	६१	२०३	६	१६०	७४५	२७१	२१६	२३२	६३८	१३०	२१६	६	१७३	५५५३
चौरासीया		२			४							७	२०	७						४०
चौहान							५						६		६					१७
छन्त्याल		५	३३	१५	६५	९०		२१			१	९					६			२४५
जैन		१४	२४	४			१३	४			१५									७४
जोगि	७		६	४७		२	१	२०		३	२	३	७						३	१०१
जैसवाल	५		११			६	३				५	४		९		८				५१
भा			१														१०			११
भाँगड			१०	२४४	११२		१				७६									४४३
टुकुर														१	५			१		७
ठाकुर/हजाम	४७	८९	९५	४०	९३	११८	३८	८२	५८	७२	७३	११३	१२१	३०७	२९५	३८	१३०	१८४	३३	२०२६
डोम (मरीक)				३८		१३					२९६			६०			४४		१३	४६४
तत्मा(ताँती, दास)	२५	१२	४	५९	७०	३२	०	७३	२२	०	८	३०	१६	१११	२६	२०	१६	१६०	०	६८४
तमोली						१०														१०
ताजपुरीया	११	१	४	८		१	३	२२			२	७								५९
तामाङ	१८३	३९३	७३६	५८८	२४०	२४३	२९९	३७०	२५९	६४२	८६	४१८	२७१	८७	१९१	३१८	११९	०	८	५४५१
तेली	११८	६१	१४	१३२	४५	१८०	११	१४९	४०९	२६९	१७१	१०६	३८	१५८	१९१	७	४४	८१	४	२१८८

વિદ્યુતિય નગરપાશ્વર્ચચિત્ર, વિરાટનગર મહાનગરપાલિકા

થકાલી	૧		૩	૩						૨૩		૧				૩	૨	૧		૩૭
થાપા		૧	૫	૨																૮
થારુ	૭૫૭	૪૨૮	૪૭૫	૧૫૮૭	૪૫૪	૬૯૦	૩૪૧	૧૫૩૦	૨૮૧	૯૯૫	૧૭૫	૩૯૨	૩૨૨	૧૧૬	૮૨	૨૫	૪૯	૩૯	૫૬૮	૯૩૦૬
દમાઈ ર ઢોલી	૬	૨૮	૧૬	૮	૭			૧૩				૪	૧૪	૧						૯૭
દુસાધ(પાસવાન ,હજારા)	૭	૦	૧૨	૨૩	૪	૧૩૯	૪	૧૫	૪	૪૨	૭૨	૭૧	૧૬	૧૪૭	૩૬	૨૧	૧૩૨	૦	૬૫	૮૧૦
દેવ	૧૨	૧	૨૧	૨૧	૮	૨૪	૫	૯	૧	૧	૫૮	૧૨૮	૧૯૬	૧૭	૩	૭				૫૧૨
ધાનુક	૮૧	૧૩૧	૧૨૭	૯	૧૩૪	૧૩૫	૨૦	૬૯		૨૪૪	૨૯	૨૪૧	૧૭	૧૯૯	૩૦૧	૪૪૫	૧૧૦	૧૫૨	૧૩	૨૪૫૭
ધામી				૪																૪
ધુનીયા	૧	૦	૦	૮	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧૦	૧	૦	૧૧	૭	૦	૦	૦	૦	૩૮
ધોવી(રજક)	૧૦	૧૪	૦	૦	૧	૩૧	૦	૯	૨૧	૩	૪૧	૭	૧૦	૧૫	૧૯	૩	૯૧	૦	૦	૨૭૫
નાડ						૩					૫									૮
નુનીયા	૨૫					૬૦				૨૮	૯	૧૬૯	૪૪૧	૧૦૯૬	૧૪		૧૮	૫		૧૮૬૫
નુરાડ							૧													૧
પત્થરકટ્ટા												૬								૬
પન્જાવી	૧	૦	૨	૦	૦	૦	૫	૧૦	૭	૦	૦	૦	૧	૦	૦	૦	૧૦	૩	૩૪૮	૩૮૭
પલ	૧		૪	૫૯	૫															૬૯
પર્સી	૦	૦	૦	૩	૦	૬	૬	૧	૦	૧	૦	૦	૦	૨	૦	૦	૦	૧૪	૦	૩૩
વઢહી	૧૮	૫	૩૨	૧૨૬	૭૮	૪૫	૦	૧૪૭	૧	૩૯	૬૬	૧૮૩	૧૯	૫૦	૩૯	૪૦	૨૨	૬	૦	૯૧૬
વાંતર	૧	૦	૧	૧૦૨	૦	૦	૩	૪	૦	૦	૪	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૫૯૫	૭૧૦
વાદી				૨				૧			૧					૧		૧		૬
વંગાલી	૧૬૯	૧૫	૧૭	૩	૨૯	૩૬	૧૧	૫૮	૧૧૯	૯૩	૨૪	૭	૦	૧૩	૧૨૨	૧૫	૧૮	૨૩	૧	૭૭૩
બ્રહ્મુ ર બરામો	૧૭	૧	૧૨	૨	૪૯	૬	૧	૧	૭	૮	૧	૧૨	૧	૧૦	૧૩	૩૨	૬			૧૭૯
ભાર						૧														૧
ભુજ						૪			૨											૬
ભેર્મા		૧૫																૧		૧૬
મોટે		૬	૨	૩૬			૩૦	૩૦	૧૮	૩૪	૩		૭		૧		૨			૧૬૯
મગર/રાના	૧૭૩	૫૧૭	૮૩૪	૯૨૭	૪૩૩	૩૫૫	૨૪૨	૫૩૮	૫૯૯	૧૧૨૬	૨૧૭	૩૫૨	૩૨૬	૧૪૮	૧૫૬	૧૮૭	૧૧૮	૨	૩	૭૨૫૩
મલ્લાહ	૧૦૦	૩૨	૮	૧૨	૫૦	૫૧૮	૧૪	૨૮૫	૫૦	૬	૧૩૯	૪૦૪	૪	૧૪૪	૫૦	૧૮	૯૧	૧૫	૨૮	૧૯૬૮
માંખી	૪૭	૧૧	૭૮	૧૨૮	૩૦	૧૬	૯	૩૨	૦	૧૧	૭	૧૪	૫	૩૪	૪૧	૬૧	૩૩	૦	૭	૫૬૪

विद्युतिय नगरपार्श्वचित्र, विराटनगर महानगरपालिका

मारवाडी	७३	५८१	७३	८	५६	२४५	३५६	९६	८६६	७६५	१०	१६	१२	४	५३	७	५	०	०	३२२६
माली				१					४	१		३२	१०	८		१०				६६
मुण्डा			२				७	३३									३			४५
मुर्मु			४																	४
मुसहर	६	५	७	७७	६		३	१०				४८०	१	१२०		१४८	२०	४०६	१८८	१४७७
मुस्लिम	२९६	५३	११२	२४३	८२६	२१४०	२६१	१४२६	९१५	३०४	२९६	८६	१९९	७७९	१४१६	१०९	५८०७	७३	९८	१५४३९
मेचे(वाडे)	०	०	१	०	०	०	०	०	०	४	०	०	०	०	०	०	०	१०	०	१५
मेस्तर (हलखोर)				११								४९		२७	१५	४५				१४७
यादव	११९	११०	१५९	१३२५	२७३	१५६	५५	३६३	४८	७६३	२०६	७९२	४८२	३०३४	३०२	४३०	९९	१३६४	१०	१००९०
राई	७३२	१७७४	३६५४	२३९५	१३७०	१०५८	४८२	१५३२	१८६३	३५२१	८२१	१३०३	७९८	२१४	५८७	३४७	२५६	२७	४४	२२७७८
राईदास		४		४	८२	१०					१		१		६					१०८
राजपुत	१		४														३४			३९
राजबोध					४	१									१३					१८
राजभार				४											६					१०
राजवंशि	१०८	२८५	४२८	१०१९	३६४	२४३	२४	१२६३	५३	६७	५१	६२५	१३	२०७	१५	८	१०	८८	५०९	५३८०
राय			४	३																७
रावत				२																२
रिसिदेव	२३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२३
रौनियार			२														२५			२७
लिम्बु	६८	१७०	३१९	३३३	२०१	३२४	३३७	६३७	१२४	१५२	२०८	१६७	२०५	६३	८४	१७२	१०	२	१७	३५९३
लोहनिया		१																		१
लोहार			६	७		४२	२५				१	६		८		२				९७
विङ्ग				१२४			६			५										१३५
विण्डा										१										१
शाह	१९४	१२३	१७६	१६४	२९२	४९६	१५९	११४६	२५०	१९३	८१४	५२७	५२८	४८५	१६५८	२३४	४४७	६९६	२४८	८८३०
शेर्पा		८	५	११			६	५		२		७	४	८			१			५७
श्रीवास्तव			६		६		४			२९		१८			१९					८२
सतार	१५		३		६८	२		२१	२			७	१	६			७			१३२
सदा	९	६	७१	१६	२	२	३०	३०		४	५			१	९	२	३	२	१	१९३
सन्थाल	४६				२	९		१९		२					४					८२
सन्थासी र दशनामी	१२	९	६८		४	९	११	२७		१२					२४	१	५			१८२

सरभङ्गा(सर्वरिया)				६						१				११						१८
सिंह	५०	१७	६२	९	१९	२८	२	७०	१५	७५	३७	९७	८५	४३	२१२	१०	४०	२०	१	८९२
सिख	८																			८
सुढी	५	१२	५		१	६९	३	५	१५	७३	३८	३५	१२	६२	८६	१५७	१४	१		५९३
सोडेन		१																		१
सोनार	१		२														१९	१०		३२
अन्य	१३२८	१८६८	११८६	३११९	२६४६	३८८७	१०४१	४४७९	१०४८	१५१८	२३६७	१६०८	१२७९	९२५	५०९	७९९	४७१	२४४८	४४७	३२९७३
जम्मा	१४१४९	१६८८७	३२१८९	३०५५६	१८६९५	१८८७१	९५७९	२७९७२	१३७९०	२४३७४	१३१९७	१८६९७	११९४७	१२३१०	११०००	६७३२	१०२६४	७९८४	६३३६	३०५५२९

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

३.७ घरमुलीको विवरण

प्राचिनकाल देखि नै पुरुषको वर्चस्व रहेको हाम्रो समाज पुरुष प्रधान समाजको रूपमा परिचित छ । घरायासी तथा अन्य हरेक काममा महिलाको सहभागिता हुँदाहुँदै पनि समाजले महिलालाई पुरुष समान अधिकार दिन सकिरहेको भने अझै छैन । यसै सन्दर्भमा यस महानगरपालिकामा गरिएको घरधुरी सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्क अनुसार यस क्षेत्रमा पनि घरमुलीको रूपमा महिला भन्दा पुरुषको नै बाहुल्यता रहेको देखिन्छ । तलको तालिकामा यस सम्बन्धी विवरणलाई देखाईएको छ :

तालिका नं १०: लिंगको आधारमा वडागत घरमुलीको विवरण

वडा नं.	पुरुष	महिला	ते.लि	जम्मा
१	२००७	५९२		२५९९
२	१८८६	५४४	२	२४३२
३	३२५९	१२४४		४५०३
४	३६६८	८३१		४४९९
५	२७०३	६७२		३३७५
६	२३१३	५३८	१	२८५२
७	१३१२	४७९		१७९१
८	२९८३	१४०५		४३८८
९	१५१४	३९५		१९०९
१०	२४७२	९६४		३४३६
११	२२११	५८२		२७९३
१२	२४७१	७५५		३२२६
१३	१४६०	३८५		१८४५
१४	२४४८	२९९	१	२७४८
१५	१७४४	५८३		२३२७
१६	११११	३२९		१४४०
१७	१७१०	३४६		२०५६
१८	१८२४	११४		१९३८
१९	१३०६	१८७		१४९३
जम्मा	४०४०२	११२४४	४	५१६५०

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

तालिका नं ११: उमेर समुहको आधारमा वडागत घरमुलीको विवरण

वडा नं.	१८-३०	३१-५९	६०-७०	७० भन्दा माथि	जम्मा
१	१७३	१७०२	४९१	२३३	२५९९
२	१५९	१४५९	५५९	२५५	२४३२
३	२१३	२९८६	८९९	४०५	४५०३
४	३४५	३०३६	८३८	२८०	४४९९
५	३०८	२१३२	६९२	२४३	३३७५
६	२४९	१८७६	५८४	१४३	२८५२

वडा नं.	१८-३०	३१-५९	६०-७०	७० भन्दा माथि	जम्मा
७	८२	१०६९	४४७	१९३	१७९१
८	३५८	२९१४	८२३	२९३	४३८८
९	१३९	११६५	४०६	१९९	१९०९
१०	२७१	२१४८	६९८	३१९	३४३६
११	२४४	१८४९	५०७	१९३	२७९३
१२	२६७	२२३४	५७१	१५४	३२२६
१३	१८८	११७९	३७५	१०३	१८४५
१४	६५४	१६०७	३८७	१००	२७४८
१५	२९४	१३६२	५५९	११२	२३२७
१६	१८६	८०१	३३६	११७	१४४०
१७	३५१	१२७७	३५३	७५	२०५६
१८	४१२	१२१९	२४५	६२	१९३८
१९	२९३	९२९	२२०	५१	१४९३
जम्मा	५१८६	३२९४४	९९९०	३५३०	५१६५०

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७६

३.८ अपाङ्गताको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण

अपाङ्गता सम्बन्धी अवस्था पहिचानको लागि शारीरिक, दृष्टि बिहिन / कम दृष्टि भएका, बहिरा / कम सुन्ने, बोलन गाह्रो भएका, मानसिक अपाङ्ग, बौद्धिक रूपमा असक्त, विविध अपाङ्गता भएका पर्दछन् । घरपरिवार र समुदायमा हुने गरेका हिंसा, आमाबाबु र अभिभावकको मृत्यु, कुपोषण, गरिबी, अशिक्षा, अज्ञानता तथा चेतनाको कमी, बालश्रमको बोझ, मानसिक असन्तुलन आदिका कारण बालबालिकाहरू सानो छँदा मात्र होइन ठुलो भए पछि पनि उनीहरूको मनोविज्ञानमा गहिरो असर परेको हुन्छ । यसै सन्दर्भ हाम्रो देश लगायत क्षेत्र, जिल्ला र स्थानीयस्तरमा वसेका अधिकांश बालबालिकाहरू गरिबी, विपन्नता र अभावका विचमा बाँचिरहेका छन् । तलको तालिकामा महानगरपालिकामा रहेको अपाङ्गता सम्बन्धी विवरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ :

તાલિકા નં. ૧૨: વડાગત રુપમા અપાઙ્ગતા જનસંખ્યા વિવરણ

વિવરણ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	જમ્મા
શારીરિક અપાઙ્ગ																				
મહિલા	૬	૧૧	૩૧	૨૬	૮	૧૨	૭	૩૫	૯	૧૬	૫	૧૩	૧૧	૧૪	૫	૮	૨૯	૧૬	૬	૨૬૮
પુરુષ	૯	૧૦	૨૭	૩૦	૧૮	૨૮	૧૨	૪૦	૭	૧૫	૧૭	૧૩	૧૦	૩૨	૧૧	૭	૨૭	૩૧	૧૦	૩૫૪
દૃષ્ટિવિહિન ર ન્યુન દૃષ્ટિવિહિન																				
મહિલા	૨		૫		૨	૧	૨	૩	૧	૧				૩	૨	૧	૪	૧		૨૮
પુરુષ	૧	૪	૩	૬	૪	૪	૧	૪	૧	૬			૨		૩		૫	૪		૪૮
સુસ્ત મનસ્થિતિ/વૌદ્ધિક અપાઙ્ગ																				
મહિલા	૫	૧	૭	૮	૪	૬	૧	૬	૬	૩	૧	૨	૨	૫	૨	૪	૫	૫		૭૩
પુરુષ	૨	૪	૧૧	૧૨	૧	૮	૫	૮	૪	૩	૩	૬	૫	૪	૪	૧	૧૦	૭		૯૮
સ્વર ર બોલાઈ સમ્વન્ધિ અપાઙ્ગ																				
મહિલા	૬	૨	૪	૩	૨	૨		૯		૭	૨	૫		૧	૨	૧	૪	૧		૫૧
પુરુષ	૪	૪	૬	૩	૫	૬		૪	૩	૪	૪	૬		૭	૨	૧	૪	૪	૧	૬૮
સુનાઈ સમ્વન્ધિ અપાઙ્ગ																				
મહિલા	૨	૧		૧		૨	૧	૪	૧	૨	૧	૩			૧	૩	૨	૩		૨૭
પુરુષ	૩	૧	૪	૪	૪	૧		૪	૧	૧		૧		૨	૨	૨	૩	૩		૩૬
અટિજમ																				
મહિલા				૩		૧	૧	૧												૬
પુરુષ				૨						૧		૧								૪
બહુ અપાઙ્ગ																				
મહિલા		૧	૨		૧	૧		૧		૩	૧									૧૦
પુરુષ			૩	૧	૧	૨				૪									૧	૧૨
જમ્મા	૪૦	૩૯	૧૦૩	૯૯	૫૦	૭૪	૩૦	૧૧૯	૩૩	૬૬	૩૪	૫૦	૩૦	૬૮	૩૪	૨૮	૯૩	૭૫	૧૮	૧૦૮૩

શ્રોત: ઘરઘુરી સર્વેક્ષણ ૨૦૭૬

३.९ बसाइँसराइ सम्बन्धी विवरण

असल जीवन प्राप्तिका लागि चुलो नै सारेर एक ठाँउबाट अर्को ठाँउमा सर्ने प्रक्रियालाई वा भौगोलिक गतिशिलतालाई बसाइँसराइ भनिन्छ । यस प्रक्रियाले सामाजिक व्यवहार, सम्बन्ध तथा विचारहरूमा समेत थुप्रै परिवर्तन ल्याउँदछ । बसाइँसराइले सामाजिक साँस्कृतिक परिवर्तनमा थप उर्जा प्रदान गर्दछ । सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक, भौगोलिक आदि थुप्रै कारणहरूले गर्दा मानिस आफु बसिरहेको स्थान छोडेर अन्यत्र गन्तव्य स्थानमा जाने गर्दछन् जस्तै गाँउबाट शहर, गाँउबाट गाँउ, हिमाल र पहाडबाट तराई बसाइँ सराइ गर्ने पद्धतिले समाजमा आमुल परिवर्तन ल्याएको देखिन्छ । यसै सन्दर्भमा विराटनगर महानगरपालिका औद्योगिक नगर, भारतसंगको नाकामा अवस्थित लगायत प्रदेश नं. १ को राजधानी पनि रहेको हुदाँ यस महानगरपालिकाबाट बाहिर जाने भन्दा पनि यहाँ (५वर्ष भित्र) बसाइँ सरेर आउने घरधुरी संख्या १०१६ रहेको छ । तलको तालिकामा यस महानगरभित्र बसाइँसराइ गरि आउनेको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. १३: वडागत रुपमा ५ वर्षभित्र बसाइँसराइ आउने घरधुरी सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	हो	होइन	जम्मा
१	५४	२५४५	२५९९
२	३२	२४००	२४३२
३	२६४	४२३९	४५०३
४	३४	४४६५	४४९९
५	७१	३३०४	३३७५
६	२७	२८२५	२८५२
७	३३	१७५८	१७९१
८	२८४	४१०४	४३८८
९	४३	१८६६	१९०९
१०	४९	३३८७	३४३६
११	१९	२७७४	२७९३
१२	९	३२१७	३२२६
१३	३४	१८११	१८४५
१४	२६	२७२२	२७४८
१५	९	२३१८	२३२७
१६	३	१४३७	१४४०
१७	१९	२०३७	२०५६
१८	१	१९३७	१९३८
१९	५	१४८८	१४९३
जम्मा	१०१६	५०६३४	५१६५०

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

३.१० व्यक्तिगत घटना सम्बन्धी विवरण

व्यक्तिगत घटना अर्न्तगत त्यस सरकारको सिमाना भित्र हुने गरेका जन्म, मृत्यु, वसाईसराई, विवाह, सम्बन्ध विच्छेद जस्ता अवस्थाहरुलाई लिईन्छ । यसै सम्बन्धमा विराटनगर महानगरपालिकाभित्र आ.व. ०७५/०७६ अवधीमा माथि उल्लेख भए गरेको व्यक्तिगत घटना सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. १४: व्यक्तिगत घटना सम्बन्धी विवरण (आ.व. ०७५/०७६)

क्र.सं	विवरण	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	जम्मा
१	जन्म	३३५	२७१	१९६६	११४९	१९१	४६७	४३५	७१४	९३०	२१९	४३	१७८	८७	२६१	४५६	१०८१	१८००	४९२	३६	१११११
२	मृत्यु	५५	७१	४००	९९	७५	५६	४९	१४५	१४६	५०	१०		५७	९१	८०	८१	१२०	५७	३६	१६७८
३	बसाई सराई	१०५	३९१	१२४६	१४४	७२	१५०	२६४	२५२	४६१	७७	३०	१४०	७२	७८	७४	१८१	६९	२१	१५३	३९८०
४	विवाह	१२०	२२६	१०२७	१५३	८६	२५९	२५०	३२०	३९१	९९	२७	११९	८९	२५६	२०४	२०३	३२१	२८८	७८	४५१६
५	सम्बन्धविच्छेद	२	१२	१६	१	३		५	९	३	३	३	१	१	१	१	९	१		२	७३
	जम्मा	६१७	९७१	४६५५	१५४६	४२७	९३२	१००३	१४४०	१९३१	४४८	११३	४३८	३०६	६८७	८१५	१५५५	२३११	८५८	३०५	२१३५८

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, सुचना शाखा, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

३.११ सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमबाट लाभान्वित विवरण

सामाजिक सुरक्षा अर्न्तगत नेपाल सरकारले निर्णय गरेका विभिन्न वर्ग तथा उमेर समुहका लागि उपलब्ध गराउने रकमलाई बुझिन्छ । यसै सन्दर्भमा विराटनगर महानगरपालिकाले पनि आफ्नो सिमानाभित्र वसोवास गर्ने विभिन्न वर्ग, जात, उमेर समुहका मानिसहरुलाई आ.व. ०७५/०७६ मा रकम उपलब्ध गराएको थियो । यस महानगरपालिकाबाट आ.व. ०७५/०७६ जम्मा ११६७४ जनाले यो सेवा प्राप्त गरेको देखिन्छ भने जसमध्ये सबैभन्दा बढि ज्येष्ठ नागरिक र विधुवाहरु रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका नं. १५: सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी विवरण (आ.ब. ०७५/०७६)

विवरण	बरगाछी शाखा	विराटनगर शाखा	देवकोटा शाखा	सुर्खुवाबन्दरगाहा	NIC-Asia	कुल संख्या
	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	
अति अशक्त अपांग भत्ता	९७	९३	२७	७५	१२	३०४
एकल महिला भत्ता	३१४	५२	८३	२३८	२०	७०७
जेष्ठ नागरिक भत्ता (अन्य)	१९५०	१४८१	७०६	७३३	१०६	४९७६
जेष्ठ नागरिक भत्ता (दलित)	७७	१५२	२८	२१०	११९	५८६
पुर्ण अपांग भत्ता	१०२	८९	२९	६०	११	२९१
बालबालिका सुरक्षा भत्ता (दलित)	५७	२१५	२७	२१४	१६६	६७९
विधुवा भत्ता	१०४२	१४१२	५२२	१०३१	१२४	४१३१
जम्मा	३६३९	३४९४	१४२२	२५६१	५५८	११६७४

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, सुचना शाखा, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

३.१२ भाडामा वस्ने परिवारसंख्या विवरण

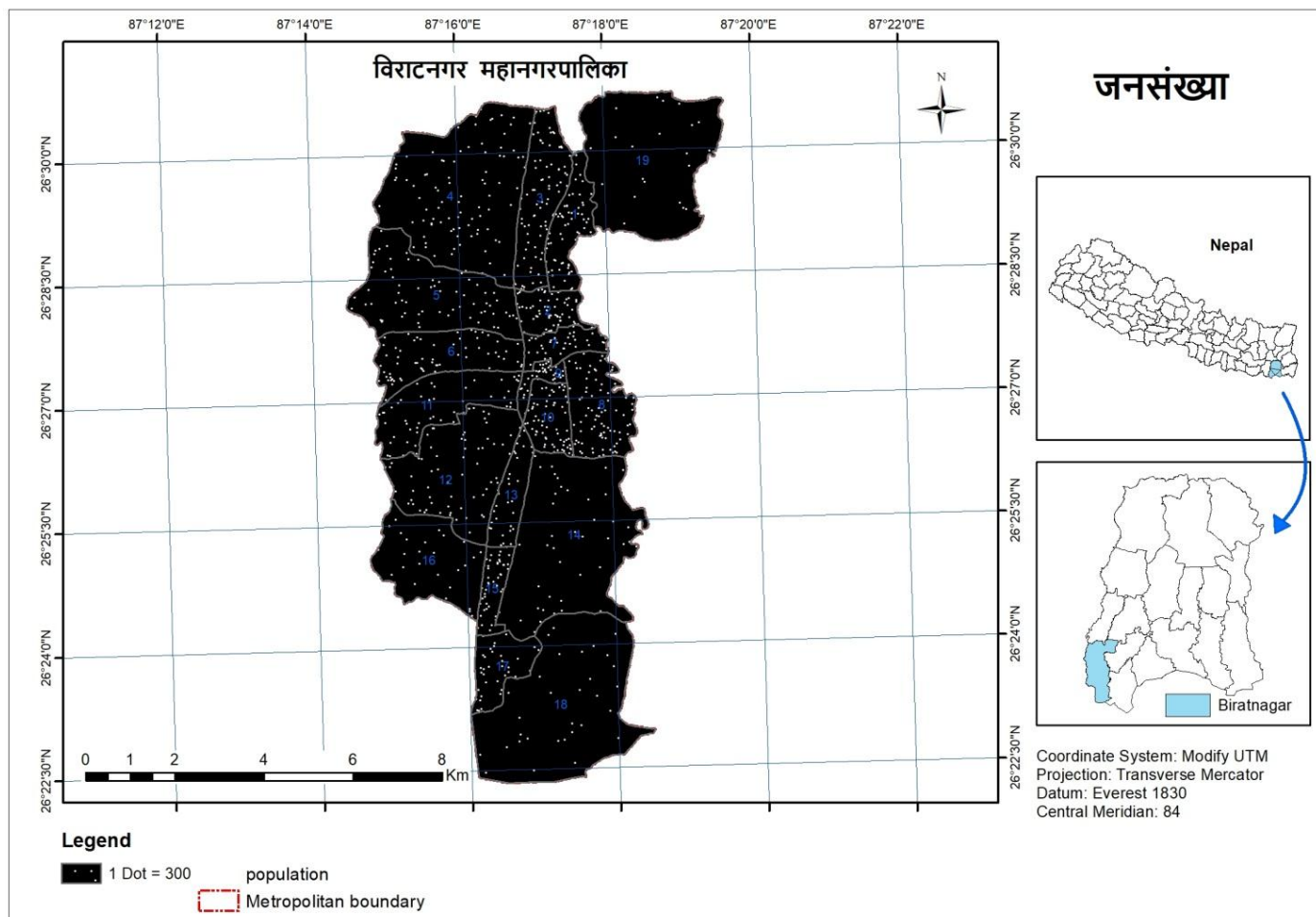
विराटनगर महानगरपालिका भित्र भाडामा वसोवास गर्ने जम्मा परिवार संख्या १६६६६ रहेको र जसमा ७४९९५ जनसंख्या सर्वेक्षणले देखाएको छ । वडागत रुपमा यस महानगरभित्र भाडामा वसोवास गर्ने परिवार संख्या र जनसंख्यालाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. १६: भाडामा वस्ने परिवारसंख्या र जनसंख्या विवरण

वडा नं.	जम्मा परिवार संख्या	भाडामा वस्नेको संख्या		
		पुरुष	महिला	जम्मा
१	५५४	१२७७	१२१६	२४९३
२	१५८७	३६५६	३४८६	७१४२
३	२४३९	५५७३	५४०२	१०९७५
४	२३०९	५३५७	५०३४	१०३९१
५	१०४९	२४४२	२२८०	४७२२
६	८६१	२०१०	१८६४	३८७४
७	५५३	१२७०	१२२०	२४९०
८	११४९	२६३८	२५३२	५१७०
९	१३११	३०६५	२८३६	५९०१
१०	२५६२	५९३०	५५९७	११५२७
११	४४४	१०५७	९४०	१९९७
१२	१००५	२३५४	२१६८	४५२२
१३	४१४	९५५	९०६	१८६१
१४	८८	१९५	२०३	३९८
१५	१९१	४३१	४२७	८५८
१६	५५	१३८	१०९	२४७
१७	७४	१६३	१६९	३३२
१८	६	१३	१५	२८
१९	१५	३९	२८	६७
जम्मा	१६६६६	३८५६३	३६४३२	७४९९५

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.१३ स्रोत नक्शा

परिच्छेद ४: आर्थिक अवस्था

४.१ प्रमुख आर्थिक विवरण :

आर्थिक समानता, समृद्धि, सामाजिक न्याय तथा सहभागितामुलक विकासको जगमा टेकेर समुन्नत समाजको निर्माण गर्ने अभिप्रायबाट निर्देशित वर्तमान संविधानले सार्वजनिक, निजी र सरकारी क्षेत्रको सहभागिता तथा विकास मार्फत उपलब्ध साधन र स्रोतको अधिकतम परिचालनद्वारा तीव्र आर्थिक वृद्धि हासिल गर्दै दीगो आर्थिक विकास गर्ने तथा प्राप्त उपलब्धिहरूको न्यायोचित वितरण गरी आर्थिक असमानताको अन्त्य गर्दै शोषण रहित समाजको निर्माण गर्न राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई आत्मनिर्भर, स्वतन्त्र तथा उन्नतशील बनाउदै समाजवाद उन्मुख स्वतन्त्र र सम्बृद्ध अर्थतन्त्रको विकास गर्ने उद्देश्य लिएको छ^१ ।

आर्थिक विकासले सामाजिक सांस्कृतिक भौतिक, परिवर्तनको सवालमा कायपलटरूपी भुमिका खेल्दछ । आर्थिक परिवर्तनले सामाजिक परिवर्तनको गति र दिशालाई पथप्रदर्शन गर्दछ । राम्रो र मजबुत आर्थिक अवस्था भएको समाजमा नयाँ नयाँ परिवर्तनरूपी क्रियाकलापलाई सजिलै आत्मसाथ गर्न सकिन्छ । अन्य विकासको तुलनामा आर्थिक विकास नेतृत्वदायी विकास हो । प्रत्येक सामाजिक प्राणी मानवको संवेदनशील मानसपटलमा आर्थिक तत्वले घच्चघर्चाई रहेको हुन्छ । वास्तवमा सामाजिक क्रियाकलापको केन्द्रबिन्दु नै आर्थिक विकास हो । आर्थिक हैसियतकै आधारमा सामाजिक व्यवहार, मुल्यमान्यता, क्रियाकलाप, सम्बन्धको दायरा तथा अन्य अवस्थाको विकास हुन्छ । जब मानिस आर्थिक रूपले सम्पन्न हुन्छ तब शिक्षा, स्वास्थ्य, सञ्चार, खाद्यसुरक्षा, पोषण लगायतका क्षेत्रमा उसको पहुँच विस्तार हुन्छ । आर्थिक विकाससंग सम्बन्धित विषयवस्तुलाई क्रमशः तल वर्णन गरिएको छ ।

४.१.१ मुख्य पेशासम्बन्धी विवरण

आर्थिक विकास स्थानीय सरकारको प्रमुख उद्देश्यका रूपमा रहेको हुन्छ । रोजगारीको अवस्था, उद्योगधन्दा तथा भौतिक पूर्वाधारको पूर्ण विकास तथा व्यावसायिक आधुनिक खेति प्रणालीको प्रबर्द्धनबाट आर्थिक विकास हुन सक्ने मानिन्छ । आधारभुत सर्भेक्षणको अध्ययन अनुसार यस महानगरपालिकामा विभिन्न पेशामा संलग्न जनसङ्ख्यालाई तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

^१ नेपालको संविधान, २०७२, भाग ४ राज्यका निर्देशक सिद्धान्त

તાલિકા નં. ૧૭: મુખ્ય પેશા સમ્બન્ધી વિવરણ

વડા નં ર લિંગ	ઉદ્યોગ	કૃષિ- પશુપાલન	ગૈર-સરકારી નોકરી	ઘરાયસી કામ	શ્રમિક	નોકરી	વૈદેશિક રોજગાર	વ્યાપાર વ્યવસાય	સરકારી નોકરી (અવકાશ પ્રાપ્ત)	સિપમુલક શ્રમિક	અન્ય	જમ્મા
૧												
તે.લિ											૩	૩
પુરુષ	૩૦	૧૩૭	૪૯	૧૦	૧૪૦૪	૫૭૮	૩૪૯	૬૬૫	૪૩૮	૩૬૧	૩૨૦૯	૭૨૩૦
મહિલા	૮	૮૫	૨૩	૨૯	૬૦૩	૨૮૯	૫૦	૩૨૮	૧૧૫	૧૧૦	૫૨૭૬	૬૯૧૬
૨												
તે.લિ		૧			૧				૧		૧	૪
પુરુષ	૭૬	૧૯૫	૭૬	૧૬	૩૩૧૬	૬૦૬	૨૨૨	૮૦૩	૧૭૫	૨૯૭	૨૮૮૯	૮૬૭૧
મહિલા	૩૨	૧૪૫	૩૩	૯૪	૨૦૮૦	૧૯૬	૯૬	૪૬૪	૫૫	૧૪૧	૪૮૭૬	૮૨૧૨
૩												
તે.લિ								૧			૪	૫
પુરુષ	૬૮	૫૫૯	૧૦૮	૨૮	૫૬૬૬	૧૬૨૮	૫૬૯	૧૧૨૮	૧૧૯૪	૩૦૧	૫૦૫૨	૧૬૩૦૧
મહિલા	૪૩	૬૦૦	૯૧	૨૫	૫૨૯૧	૧૦૮૬	૨૨૧	૭૪૭	૬૩૦	૧૭૨	૬૯૭૭	૧૫૮૮૩
૪												
તે.લિ	૧										૬	૭
પુરુષ	૨૦૬	૩૫૭	૮૦	૧૮	૫૬૯૯	૯૧૮	૪૫૬	૭૮૭	૨૦૩	૬૭૮	૬૩૪૮	૧૫૭૫૦
મહિલા	૭૮	૧૧૮	૪૨	૬૮	૪૨૨૩	૪૫૯	૯૧	૩૩૩	૫૮	૨૭૭	૯૦૫૨	૧૪૭૯૯
૫												
તે.લિ								૧			૩	૪
પુરુષ	૧૫૫	૨૨૮	૫૩	૫	૩૦૦૬	૭૩૦	૨૬૦	૮૪૦	૩૨૪	૫૯૮	૩૪૮૧	૯૬૮૦
મહિલા	૩૮	૧૭૭	૨૮	૨૪	૧૭૦૮	૪૩૮	૧૦૭	૫૭૫	૧૪૫	૨૦૭	૫૫૬૪	૯૦૧૧
૬												
તે.લિ		૧				૧		૨			૪	૮
પુરુષ	૩૯	૧૮૯	૮૪	૩૩	૨૫૭૮	૪૪૧	૨૨૧	૧૫૬૫</				

वडा नं र लिंग	उद्योग	कृषि- पशुपालन	गैर-सरकारी नोकरी	घरायसी काम	श्रमिक	नोकरी	वैदेशिक रोजगार	व्यापार व्यवसाय	सरकारी नोकरी (अवकाश प्राप्त)	सिपमुलक श्रमिक	अन्य	जम्मा
७												
ते.लि		१			१						७	९
पुरुष	५१	९३	४०	७	२५२	५०२	१०५	१२६२	६७	७२	२४२६	४८७७
महिला	२१	४९	२७	१९	१०६०	२२१	६१	२७०	१४	७७	२८७४	४६९३
८												
ते.लि								१			२	३
पुरुष	५०	४०८	१२०	२४	३१८९	१३३४	२६२	१२०८	१३५	५७४	६६५९	१३९६३
महिला	२९	१६०	११५	२०	२२१३	८०१	११६	७७०	५७	२९१	९४३४	१४००६
९												
पुरुष	१६	१२७	१५	३	२६६८	२८५	१४७	१००१	१००	११२	२६१६	७०९०
महिला	७	५४	४	१	२८९९	१६३	७९	२०५	३०	४५	३२१३	६७००
१०												
ते.लि								१			३	४
पुरुष	४५	१३६	७६	१	५९३७	७७४	२५३	१०१३	२१७	२१६	३८४६	१२५१४
महिला	२२	६१	४४	१०	५४८५	३९६	१३८	३२८	८१	१४४	५१४७	११८५६
११												
ते.लि					१						२	३
पुरुष	७८	१३१	९५	१	९८५	५५४	१७२	८५६	२५५	३२८	३४६१	६९१६
महिला	२१	८०	३७	१५	६७६	२२०	४६	३०२	११०	८९	४६८२	६२७८
१२												
ते.लि					१			१			१	३
पुरुष	१०४	१६०	४४	६	२६४३	४५८	२३९	८८४	१४४	६५३	४१७८	९५१३
महिला	२७	७५	१२	५	१८६५	२००	६४	२९३	२७	१०१	६५१२	९१८१
१३												
ते.लि												

वडा नं र लिंग	उद्योग	कृषि- पशुपालन	गैर-सरकारी नोकरी	घरायसी काम	श्रमिक	नोकरी	वैदेशिक रोजगार	व्यापार व्यवसाय	सरकारी नोकरी (अवकाश प्राप्त)	सिपमुलक श्रमिक	अन्य	जम्मा
महिला १४	१४	७०	४		६०५	६६५	९४	२१६	३	८०	४१०३	५८५४
ते.लि					१						३	४
पुरुष	२३१	६४३	१		६१५	३२४	१४७	२३१	१०२	२४३	३६९४	६२३१
महिला १५	५०	७२८	१	१	५४३	२३८	७७	१२९	२१	१३६	४१५१	६०७५
ते.लि											३	३
पुरुष	५१	३७		२	१७५३	१६५	१७१	६६९	३६	२४५	२४९२	५६२१
महिला १६	३१	१७	२	३	९००	१३७	४२	४२०	५	४९	३७७०	५३७६
ते.लि								१			८	९
पुरुष	३	१११		१	८९८	२२७	१२१	३०१	७७	८७	१५५६	३३८२
महिला १७	३	५७		१	४४९	१०३	३२	१३६	१३	१७	२५३०	३३४१
पुरुष	२७	९४	१	४	८०१	९५	१३९	२७५	५	२३७	३५८२	५२६०
महिला १८	२६	९१	१		५८०	१०८	१२१	२५५	१	२९९	३५२२	५००४
ते.लि							१				४	५
पुरुष	१८६	७४८	१		६३२	१६५	९२	१०७	२१	८५	२११०	४१४७
महिला १९	१३१	९२४	०		६०३	१३५	५३	७०	४	६५	१८४७	३८३२
ते.लि					१							१
पुरुष	१०	८१	२	१	६९१	२६५	२७	८६	१	४८	२०३१	३२४३
महिला	१६	७२	१	१	३४४	१६८	३५	५९	१	६८	२३२७	३०९२
जम्मा	२०६३	८१९०	१३८०	५०९	७७९०६	१७३३७	५६३३	२०८०३	५१५९	८२५४	१५८२९५	३०५५२९

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७६

४.१.२ औषत आम्दानी विवरण

तलको तालिकामा यस महानगरपालिकाका वासिन्दाहरूको प्रति महिना आम्दानीको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । जम्मा घरधुरी ५१६५० मध्ये विभिन्न वडाको मासिक रूपमा औसत रू ५००० भन्दा कम आम्दानी गर्ने घरधुरीको सङ्ख्या १५६७ रहेको देखिन्छ भने ५००० देखि १०००० सम्म आम्दानी गर्ने घरधुरीको सङ्ख्या ६७९६ रहेको छ । त्यसैगरी १०००१ देखि २०००० आम्दानी गर्ने घरधुरी सङ्ख्या १५३९९ रहेको छ भने ७०००० भन्दा माथि कमाउने घरधुरीसङ्ख्या २४३६ रहेको छ । समग्रमा यस महानगरपालिकाको परिवारको मासिक आम्दानीको अवस्थालाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. १८: औषत मासिक पारिवारिक आम्दानी

वडा नं.	५००० भन्दा कम	५०००-१००००	१०,००१-२००००	२०००१-३००००	३०००१-४००००	४०००१-५००००	५०,००१-६००००	६०००१-७००००	७०००१ भन्दा माथि	जम्मा
१	५५	२४१	४५२	६४०	६०९	३६०	१२३	५४	६५	२५९९
२	४२	२८३	५८१	५२७	३९३	२८०	१३२	९८	९६	२४३२
३	१२५	४७५	११३९	१३०७	७०१	४५१	१४१	५१	११३	४५०३
४	१८७	३९१	८६०	१२६८	१०३७	५०४	१६४	४६	४२	४४९९
५	२९७	३३६	९०६	८२३	५३५	२८४	११४	४१	३९	३३७५
६	८३	३४९	८१३	८१७	३५२	२२६	९२	४०	८०	२८५२
७	४५	१७९	४५८	३२७	२११	१८८	१०४	७१	२०८	१७९१
८	१५६	६०९	१७०३	९७५	४६०	२४३	११४	४५	८३	४३८८
९	२२	८२	२९९	२९२	२२०	१८९	८०	११५	६१०	१९०९
१०	३१	१९३	५७१	६९२	४८९	३६३	१४९	५८	८९०	३४३६
११	६३	२०७	७७१	९९३	४१७	१८५	९८	३२	२७	२७९३
१२	४४	३७५	८३३	७६४	४७७	२७६	२३७	१३८	८२	३२२६
१३	१६	१४७	६४२	५३५	२८७	१३१	४४	२३	२०	१८४५
१४	२५	३४६	१४६७	६४१	१६०	५३	१८	९	२९	२७४८
१५	७६	६५६	८५३	४०७	१९६	८३	२७	९	२०	२३२७
१६	५२	४६८	५३४	२३२	९६	३९	४	६	९	१४४०</

उत्पादन नै नहुने घरधुरी संख्या ३२७३५ रहेको छ । तलको तालिकामा यस सम्बन्धी विवरणलाई देखाइएको छ ।

तालिका नं. १९ खाद्य सुरक्षाको अवस्था

वडा नं.	आफ्नो उत्पादन नै नभएको	३ महिना भन्दा कम खान पुग्ने	४ - ६ महिना खान पुग्ने	७- ९ महिना खान पुग्ने	१०-१२ महिना खान पुग्ने	खान पुगेर बेचबिखन गर्ने	जम्मा
१	२१०९	२८	५१	४५	१६७	१९९	२५९९
२	१७१७	१८६	७०	४६	३०३	११०	२४३२
३	२३३२	६९	१२५	१०५	१८११	६१	४५०३
४	३७९४	१०१	७७	४७	२७६	२०४	४४९९
५	२९६५	४३	६६	३१	२०९	६१	३३७५
६	१९१२	१००	१७३	१९५	४४३	२९	२८५२
७	१०९५	१९१	१३४	४६	२४३	८२	१७९१
८	१८६०	४०१	१४४	१५१	१७८१	५१	४३८८
९	१३८२	७	३२	२८	४४२	१८	१९०९
१०	२५४५	६०	१८६	५४	५२७	६४	३४३६
११	२०८१	९१	१३२	२११	२५८	२०	२७९३
१२	२४०४	४४५	१०६	३२	१९४	४५	३२२६
१३	१२८७	८२	१२७	४४	१९५	११०	१८४५
१४	८३०	१५१	१५०	१९५	१२९०	१३२	२७४८
१५	१०२९	३९५	५६८	३८	२७८	१९	२३२७
१६	९५१	२००	१७५	१८	७७	१९	१४४०
१७	१४२४	२६५	२१२	२९	१०८	१८	२०५६
१८	३५	६६७	३०८	२६८	६२३	३७	१९३८
१९	९८३	४८	६८	७०	२९३	३१	१४९३
जम्मा	३२७३५	३५३०	२९०४	१६५३	९५१८	१३१०	५१६५०

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

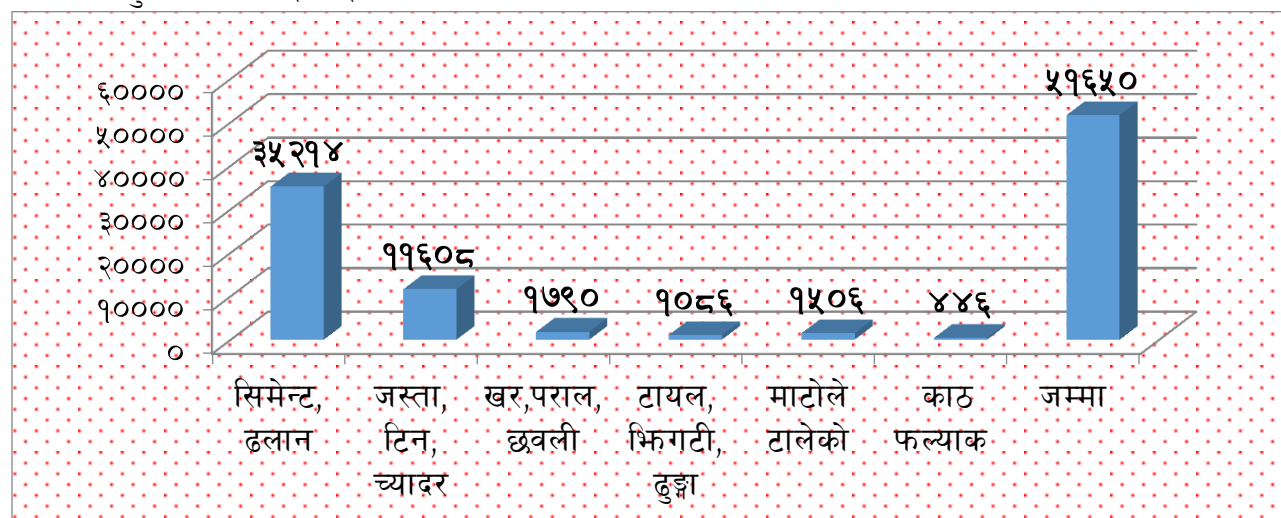
४.१.४ आवास सङ्गठन विवरण

यस महानगरपालिकाको कुल घरसङ्ख्या मध्ये ३५२१४ घरहरू सिमेन्ट र ढलानको रहेको छ । यसैगरी जस्ता टिनले छाएको घरसङ्ख्या ११६०८ रहेको छ । तलको तालिकामा महानगरपालिकाभित्र रहेका घरहरूको विवरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका नं. २०: आवास सडरचना विवरण

वडा	सिमेन्ट, ढलान	जस्ता, टिन, च्यादर	खर, पराल, छवली	टायल, भिगटी, ढुङ्गा	माटोले टालेको	काठ फल्याक	जम्मा
१	१६९९	८०६	२७	२१	२८	१८	२५९९
२	१७९७	४९४	३६	७४	१२	१९	२४३२
३	४१५८	२७९	२१	१६	२	२७	४५०३
४	३४०९	१००५	४९	११	२२	३	४४९९
५	२१९१	११४६	२६	११	१	०	३३७५
६	२२३३	५५४	२५	१३	२२	५	२८५२
७	१६२६	१२०	२२	१९	१	३	१७९१
८	३४८२	६११	९१	५२	१४३	९	४३८८
९	१५३३	२७०	३२	२२	३१	२१	१९०९
१०	३१५२	२१३	३१	१३	२३	४	३४३६
११	२१७५	५१४	३५	२९	२५	१५	२७९३
१२	१९७३	१०८६	६०	१९	८६	२	३२२६
१३	१३३९	३७२	३१	७४	०	२९	१८४५
१४	९६६	११५३	३६४	२००	५३	१२	२७४८
१५	११०७	७९१	१४८	१७४	५९	४८	२३२७
१६	३३१	५९४	२०४	१५३	११६	४२	१४४०
१७	१२९८	३७७	१०१	९३	१७०	१७	२०५६
१८	१००	६५८	३०५	७२	६३७	१६६	१९३८
१९	६४५	५६५	१८२	२०	७५	६	१४९३
जम्मा	३५२१४	११६०८	१७९०	१०८६	१५०६	४४६	५१६५०

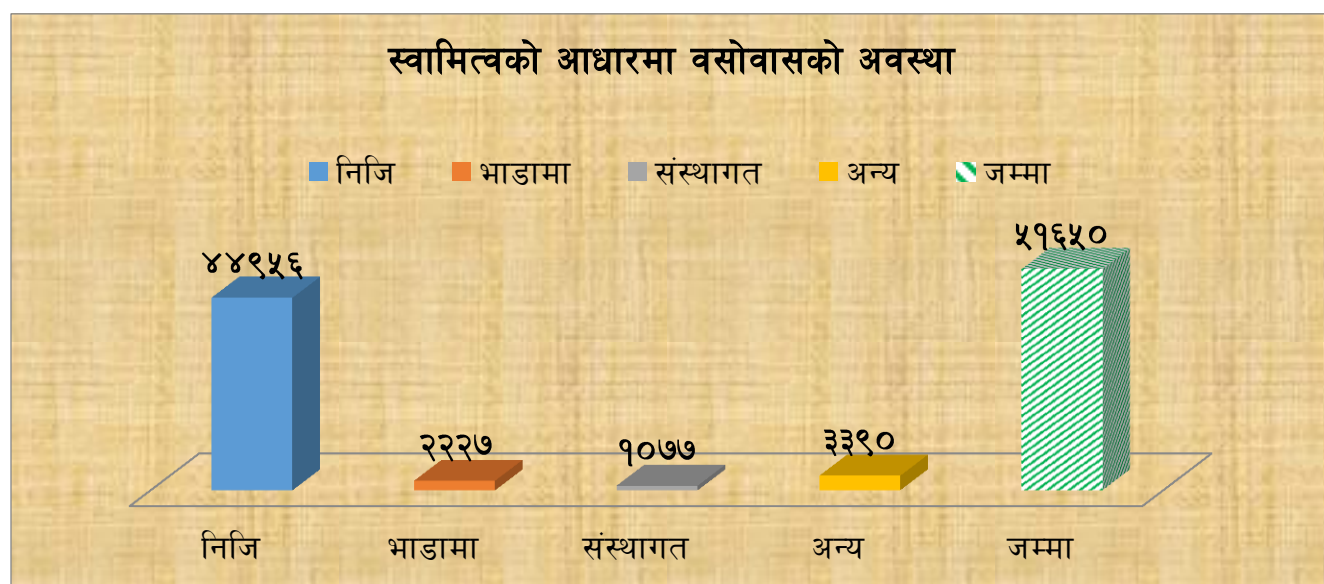
श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७६

तालिका नं. २१: स्वामित्वको आधारमा वसोवासको अवस्था

वडा नं.	निजि	भाडामा	संस्थागत	अन्य	जम्मा
१	२३०६	७३	३७	१८३	२५९९
२	२२६०	८०	७	८५	२४३२
३	४२१२	२५६	२८	७	४५०३
४	४०८७	६६	१६	३३०	४४९९
५	३०८६	१४२	८	१३९	३३७५
६	२५२१	२५२	१८	६१	२८५२
७	१६७९	३५	६०	१७	१७९१
८	३८९२	१५६	३१	३०९	४३८८
९	१८६९	१९	४	१७	१९०९
१०	३१०१	२०३	२	१३०	३४३६
११	२४४५	१९४	५	१४९	२७९३
१२	२८१७	१३७	२२६	४६	३२२६
१३	१६२४	६१	६१	९९	१८४५
१४	२४१७	६१	१	२६९	२७४८
१५	१८२०	२३२	११३	१६२	२३२७
१६	११२९	२८	१६८	११५	१४४०
१७	११९९	२०२	२१८	४३७	२०५६
१८	१६८८	६	५९	१८५	१९३८
१९	८०४	२४	१५	६५०	१४९३
जम्मा	४४९५६	२२२७	१०७७	३३९०	५१६५०

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७६

तालिका नं. २२: घरनक्सा पासको अवस्था सम्बन्धी विवरण

बडा नं.	थाहा छैन	नक्सा बनाउनु पर्ने	नक्सा मात्र पास भएको	सम्पन्नताको प्रमाणपत्र भएको	जम्मा
१	२९८	२१७	३७८	१७०६	२५९९
२	२१५	३४१	६७७	११९९	२४३२
३	४०५	३७८	१३६७	२३५३	४५०३
४	५२४	७६२	२९६	२९१७	४४९९
५	३६६	९०९	५७३	१५२७	३३७५
६	३३३	५६९	७१५	१२३५	२८५२
७	११३	२२७	६५६	७९५	१७९१
८	४९६	१०२१	६२६	२२४५	४३८८
९	८७	२७८	१५७	१३८७	१९०९
१०	४१५	२५६	४९९	२२६६	३४३६
११	३५०	४०४	६४३	१३९६	२७९३
१२	४४२	३०६	१६९६	७८२	३२२६
१३	२५८	३८६	५७६	६२५	१८४५
१४	३३७	९७५	८५९	५७७	२७४८
१५	५१२	५४०	५२३	७५२	२३२७
१६	३१५	४४८	२६०	४१७	१४४०
१७	८५९	५२९	३२७	३४१	२०५६
१८	२५१	१५६६	३९	८२	१९३८
१९	६८९	४०७	३०५	९२	१४९३
जम्मा	७२६५	१०५१९	१११७२	२२६९४	५१६५०

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

तालिका नं. २३: घरको तल्लाको अवस्था सम्बन्धी विवरण

बडा नं.	भुईँ तल्ला/एक तल्ला	दुई तल्ला	तिन तल्ला	चार तल्ला	पाँच तल्ला वा पाँच भन्दा बढि	जम्मा
१	२००१	५३०	६६	१	१	२५९९
२	१५९६	७३७	९७	२		२४३२
३	२९९५	१३७७	१२८	३		४५०३
४	३६२७	७७७	९३	२		४४९९
५	२५६५	७१६	८९	५		३३७५
६	२१२१	६२७	९७	६	१	२८५२
७	१०३९	५५७	१४५	४१	९	१७९१
८	३४६६	८२०	९७	४	१	४३८८
९	८७४	६२९	३१७	८०	९	१९०९
१०	१८५७	११४२	४०३	३०	४	३४३६
११	१९५७	७१७	१०८	१०	१	२७९३
१२	२६६६	४७७	७८	५		३२२६
१३	१४७४	३३१	३७	३		१८४५
१४	२५१७	२०६	२१	२	२	२७४८

वडा नं.	भुईँ तल्ला/एक तल्ला	दुई तल्ला	तिन तल्ला	चार तल्ला	पाँच तल्ला वा पाँच भन्दा बढि	जम्मा
१५	२०४१	२६५	२०		१	२३२७
१६	१३०४	१२८	८			१४४०
१७	१९००	१३७	१६	३		२०५६
१८	१९१४	२०	३	१		१९३८
१९	१३८३	१०३	७			१४९३
जम्मा	३९२९७	१०२९६	१८३०	१९८	२९	५१६५०

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७६

तालिका नं. २४: निर्माण भएको समयको आधारमा वडागत घरघुरी संख्याको विवरण

वडा नं.	१ - ५ वर्ष	६- १० वर्ष	१०-१५ वर्ष	१५- २० वर्ष	२०- ३० वर्ष	३०- ४० वर्ष	४०- ५० वर्ष	५० भन्दा माथि	जम्मा
१	५२७	८५९	५७०	३१०	२१४	८०	३१	८	२५९९
२	२८७	६०७	५१५	४५०	३३८	१८३	४६	६	२४३२
३	९८७	१२०३	९५०	६७४	४५१	१६८	४६	२४	४५०३
४	७३२	९८५	९८३	७१०	५२०	३२०	१४८	१०१	४४९९
५	८३९	९२२	६८८	४१९	३३४	११०	४६	१७	३३७५
६	६८४	९७३	५३१	३७९	१८२	५१	२१	३१	२८५२
७	२७२	२७९	२९३	३६६	२९३	१६२	५६	७०	१७९१
८	१०८४	१२२५	७८६	५२८	३९७	२१२	७६	८०	४३८८
९	३५९	३६१	२८४	२९४	२८३	१६४	५५	१०९	१९०९
१०	४१५	५६५	६७२	६८३	६६७	२८७	१०१	४६	३४३६
११	३८९	६३०	६८३	५९०	३०८	१११	४८	३४	२७९३
१२	६५८	८४२	६८४	४६५	३१९	१३६	५५	६७	३२२६
१३	४२८	४९०	४६५	२५०	१२९	५६	१५	१२	१८४५
१४	५८७	१२६१	५६६	२०९	७५	३२	९	९	२७४८
१५	३००	५३७	६३७	४०२	१९०	१११	५८	९२	२३२७
१६	४११	३१९	३०६	१३०	१५८	६६	३५	१५	१४४०
१७	४०१	५९१	३९२	२७९	२४४	१०३	३४	१२	२०५६
१८	५७१	७११	४०८	११६	५३	३०	१०	३९	१९३८
१९	६२७	५३५	१७२	७८	६१	९	५	६	१४९३
जम्मा	१०५५८	१३८९५	१०५८५	७३३२	५२१६	२३९१	८९५	७७८	५१६५०

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७६

तालिका नं. २५: आ.व. २०६९।०७० देखि आ.व २०७६।०७७ (०७६मंसिर १८ सम्म) सम्म घर निर्माणका लागि नक्सा पासको विवरण

आ.व	नक्सापास को संख्या	निर्माण सम्पन्न संख्या	कैफियत
२०६९।०७०	२२१९	१०८४	
२०७०।०७१	१८८७	११०३	
२०७१।०७२	१२८०	१९१९	
२०७२।०७३	८८८	१५८२	
२०७३।०७४	१४९६	१४८८	
२०७४।०७५	१३०७	१३६२	
२०७५।०७६	१३०५	१४६३	
२०७६।०७७ (मंसिर १८ सम्म)	४२०	५०६	

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

४.१.५ आयात र निर्यातको अवस्था

नेपाल-भारत खुल्ला सिमानाका कारणले गर्दा भारतिय उत्पादनसँगको प्रतिस्पर्धामा यहाँको उत्पादनले समस्या भेल्लु परेको देखिन्छ । विभिन्न उत्पादित वस्तुहरु भारत जाने भई सीमा क्षेत्रमा व्यापारिहरुद्वारा कृत्रिम अभाव श्रृजना हुने गरेको पाइन्छ । अधिकाश व्यक्तिहरु सिमा क्षेत्रमा गई सरसामानहरु खरिद गर्ने गरेको पाइन्छ । विराटनगरका अधिकाश व्यक्तिहरु खाधन्नका समान देखि लिएर गैर खाद्य वस्तु सम्म एउटै समान किन नहोस भारतको जोगवनी जाने गरेका छन् । स्थानीय बजारमा समानहरु महंगो हुन्छ भन्ने भ्रम भएका कारणले पनि यस्तो भएको देखिन्छ । चोरी निकासीले गर्दा पनि स्थानीय बजारमा बाह्य उत्पादन यहाँको उत्पादन भन्दा सस्तो पर्ने हुन्छ । खुल्ला सिमानाको कारणले यहाँ उद्योग, व्यापार क्षेत्रले धेरै प्रतिस्पर्धात्मक वातावरण भेल्लु परेको छ ।

४.१.६ वैदेशिक रोजगारीमा गएकाहरुको विवरण

विराटनगरका महानगरपालिकामा वसोवास गर्ने व्यक्तिहरुको वैदेशिक रोजगारीको अवस्थालाई अध्ययन तथा विशेषण गर्दा ५६३३ जना मानिसहरु विदेश गएको देखिन्छ । विदेश जाने मानिसको संख्या हेर्दा सवैभन्दा बढि तेश्रोमुलुक (युरोप अमेरिका) गएको देखिन्छ । यस महानगरपालिकामा वसोवास गर्ने मानिसहरु विश्वको ९० वटा देशमा गएको देखिन्छ जसलाई सर्भरको सिष्टममा राखिएको छ । तलको तालिकामा माथि उल्लेखित देशहरुलाई मुख्यगरि ५ प्रकारमा विभाजन गरि वैदेशिक रोजगारीमा गएका व्यक्तिहरुको विवरणलाई देखाईएको छ ।

तालिका नं. २६ वैदेशिक रोजगारीमा गएकाहरुको विवरण

वडा नं. र लिंग	भारत	चिन	खाडी मुलुक	तेस्रो मुलुक	अन्य देश	जम्मा
१						
पुरुष	१२		१३९	१३१	६७	३४९
महिला	१		७	२९	१३	५०
२						
पुरुष	१४		५६	११२	४०	२२२
महिला	३		१४	५९	२०	९६
३						

वडा नं. र लिंग	भारत	चिन	खाडी मुलुक	तेस्रो मुलुक	अन्य देश	जम्मा
पुरुष	२५		२३१	२४४	६९	५६९
महिला	१०		५७	१२८	२६	२२१
४						
पुरुष	११		७९	१२१	२४५	४५६
महिला	४		१७	३२	३८	९१
५						
पुरुष	५		५३	७१	१३१	२६०
महिला	४		१५	३९	४९	१०७
६						
पुरुष	२०		९०	५४	५७	२२१
महिला	७		३६	१०	२३	७६
७						
पुरुष	१०		२१	४४	३०	१०५
महिला	४		७	३३	१७	६१
८						
पुरुष	१६		९३	११७	३६	२६२
महिला	५		४१	४७	२३	११६
९						
पुरुष	३६		३९	६४	८	१४७
महिला	१२		९	४८	१०	७९
१०						
पुरुष	४५		४७	१३६	२५	२५३
महिला	२३		१८	८२	१५	१३८
११						
पुरुष			३६	४४	९२	१७२
महिला	१		६	१८	२१	४६
१२						
पुरुष	१०		६८	७३	८८	२३९
महिला	६		१६	२६	१६	६४
१३						
पुरुष	७		२७	२८	१९	८१
महिला	४		३९	२६	२५	९४
१४						
पुरुष	९		४८	६३	२७	१४७
महिला	४		२३	२४	२६	७७
१५						
पुरुष	२०		६४	४९	३८	१७१
महिला	६		१४	१६	६	४२

वडा नं. र लिंग	भारत	चिन	खाडी मुलुक	तेस्रो मुलुक	अन्य देश	जम्मा
१६						
पुरुष	१७		६२	२९	१३	१२९
महिला	६		१०	१०	६	३२
१७						
पुरुष	१७		८४	१४	२४	१३९
महिला	१२		६८	२३	१८	१२९
१८						
ते.लि	१		०	०	०	१
पुरुष	९		२६	४९	८	९२
महिला	१३		११	२३	६	५३
१९						
पुरुष	१		४	११	११	२७
महिला	२		१०	११	१२	३५
जम्मा	४१२		१६८५	२१३८	१३९८	५६३३

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७६

४.२. भू उपयोग तथा स्वामित्व

४.२.१ वर्तमान भू उपयोग

वर्तमान भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण हेर्दा विराटनगर महानगरपालिकाको जम्मा क्षेत्रफल ७७.०० वर्ग कि.मी. रहेको छ । जसमध्ये विराटनगर क्षेत्रमा कृषि क्षेत्रले ४७.४५ वर्ग कि.मि ओगटेको देखिन्छ भने आवास तथा वस्ती क्षेत्र २७.५९ वर्ग कि.मि.मा फैलिएको छ । त्यसैगरि खोलानाला, एअरपोर्ट र भाडी क्षेत्रले क्रमशः ०.७८, ०.६७ र ०.५२ वर्ग कि.मि. ओगटेको छ ।

४.२.२ भू-स्वामित्व

विराटनगर महानगरपालिकाको बाहिरी क्षेत्र विशेष गरि कृषि क्षेत्रले ओगटेको देखिन्छ जहाँ वस्ने मानिसहरुको जग्गाको स्वामित्व आफ्नै रहेको छ । यस महानगरभित्र वस्ने ४६६ परिवार सुकुम्वासीको रुपमा रहेको देखिन्छ भने १५३० वटा घरहरुमा आफु नवसी पुर्ण रुपमा अरुलाई वस्न र रेखदेख गर्न दिएको हुदाँ अन्य सवै परिवारहरुको यस महानगरपालिकामा घरजग्गामा स्वामित्व रहेको छ ।

४.२.३ खेतीयोग्य जमिन सम्बन्धी विवरण

करिव ६२ प्रतिशत जग्गा खेतीयोग्य जमिन रहेको यो महानगरमा मुख्य उत्पादनको रुपमा धानवाली रहेको छ । दलहन बाली, गहुँ, तोरी, मकै आदिको पनि राम्रो उत्पादन हुने गर्दछ । कतिपय मानिसले ३ बालीसम्म लगाउने गरेका छन् ।

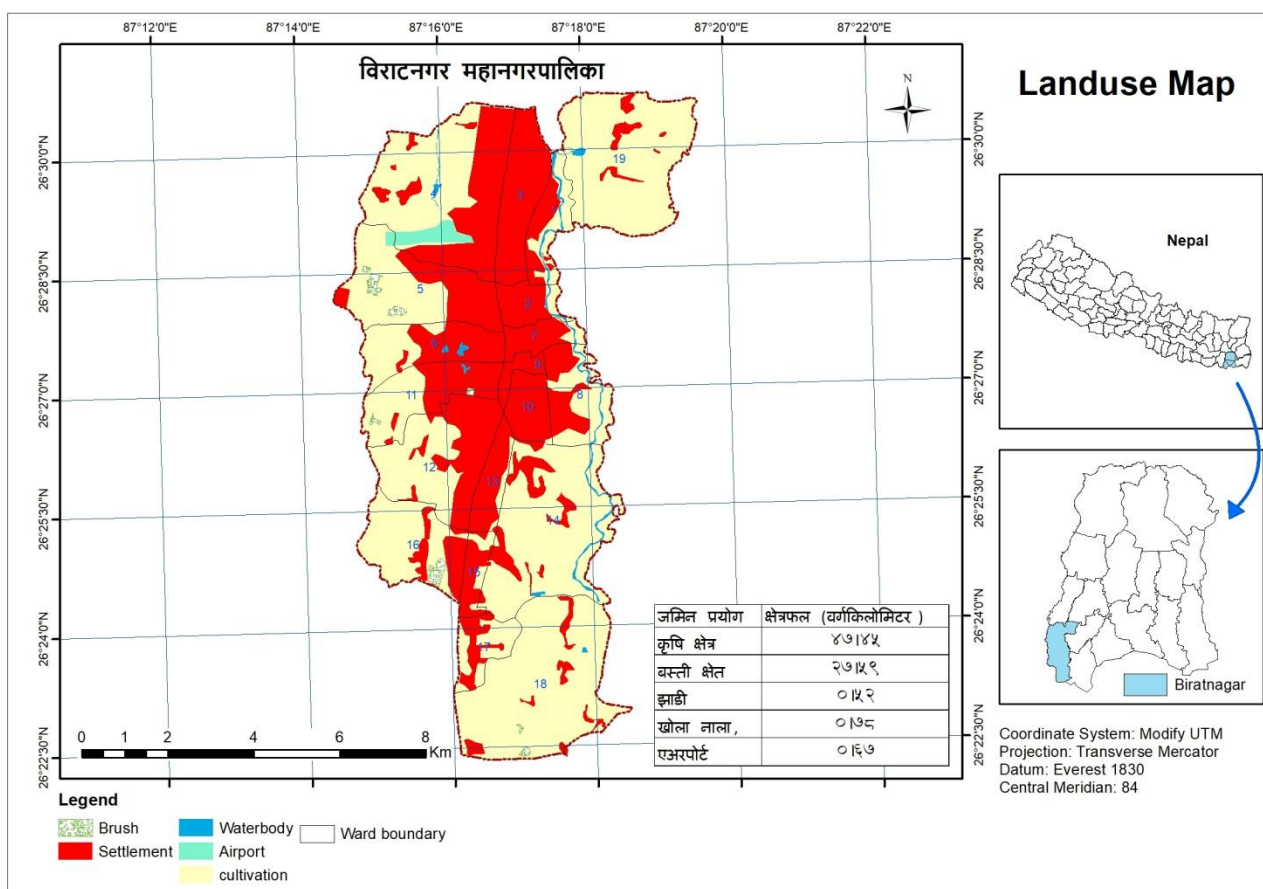
४.२.४ बाँझो जमिन सम्बन्धी विवरण

अधिकांश जग्गा कृषियोग्य रहेको यो महानगरपालिकाको भित्री भागमा घनावस्ती क्षेत्र रहेकाले बाँझो जमिन रहेको छैन । तराई क्षेत्र र प्रदेश १ को राजधानी समेत रहेको यस महानगरपालिकामा वस्ती विकास तिब्र

रूपमा भएको देखिन्छ । तसर्थ थोरै मात्रामा रहेको भाडी क्षेत्र र पोखरीहरु बाहेक यस ठाउँमा बाँझो जमिन रहेको छैन ।

४.२.५ स्रोत नक्शा

४.३ कृषि तथा पशु विकास

४.३.१ सिंचाइ सुविधाको उपलब्धता विवरण

यस महानगरपालिकामा व्यवस्थित तथा आधुनिक सिंचाई पूर्वाधारको सुविधा रहेको देखिदैन र यहाँ भएका खोलाहरुबाट कुनै सिंचाई छैन । सिंधिया खोलाले वडा नं. १, २, ७, ८, १४, १६ र १९ का धेरै भागहरुमा कटान तथा डुवान गर्ने गरेको छ भने केशलिया खोलाले वडा नं. ४, ५, ६, ११, १२ र १६ का धेरै भागहरुमा कटान तथा डुवान गर्ने गरेको छ । यी लगायत अरु साना खोल्सा खोल्सी, धद्रा खोला, खदरा खोला, पैनी तथा घोघाहरुले पनि कतिपय वस्तीहरुमा डुवान गर्ने गरेको छ ।

यस महानगरपालिकाको ग्रामिण क्षेत्रमा वसोवास गर्ने वासिन्दाहरुले परम्परागत रूपमा नै पुराना कुलकुलेसाहरुको सहायताबाट सिंचाई गरेको देखिन्छ । यस क्षेत्रमा बढ्दो जनसङ्ख्यासँगै कृषियोग्य जमिन मासिदै गएको अवस्थामा कृषियोग्य जमिनलाई बचाइ राखी व्यवस्थित सिंचाईको प्रक्रियालाई अवलम्बन गरी भएका सिंचाइका स्रोतबाट आधुनिक सिंचाई प्रणाली अपनाउनु पर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

४.३.२ कृषि उत्पादन सम्बन्धी विवरण

महानगरपालिकाको ठूलो भाग शहरीकरण र उद्योगहरूले ओगटेका छन् भने ग्रामिण क्षेत्रका सबै भागमा धनहर खेतहरू रहेका छन् । करिव ६२ प्रतिशत भन्दा बढि जग्गा खेतीयोग्य जमिन रहेको यो महानगरमा वसोवास गर्ने ५४ प्रतिशत मानिसहरूसंग कृषिभूमि रहेको सर्वेक्षणले देखाएको छ तर कृषियोग्य जमिनको आकार सानो भएकोले ७६ प्रतिशत भन्दा बढि परिवारलाई आफ्नो उत्पादनले खान पुग्ने देखिदैन । यस क्षेत्रमा धान, दलहन बाली, गहुँ, तोरी, मकै, उखु आदिको राम्रो उत्पादन हुने गर्दछ । कतिपय मानिसले ३ बालीसम्म लगाउने गरेका छन् भने धेरै जग्गा हिउँदको समयमा अधिकाँस बाँझै रहेको देखिन्छ । ठूलो भूभागमा अहिलेपनि सिंचाई सुविधाको अभावमा आकासेपानीको भरमा खेतीपाती गर्नुपरेको छ । नहर नपुगेका स्थानहरूमा पम्पडसेटबाट पानी निकालेर खेती गर्ने गर्दछन् । त्यसैगरि व्यवसायिक तरकारी खेती आँशिकरूपमा गरिएको छ । पशुपालन र दुध विक्रीबाट केहीले आम्दानी गरेको देखिन्छ । विराटनगर महानगरपालिकामा रहेको आधुनिक कृषि फर्म, व्यवसायिक अगुवा कृषक समुहहरू लगायत कृषि बजार सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकाहरूमा देखाईएको छ ।

४.३.३ पशुपन्छीजन्य उत्पादन सम्बन्धी विवरण

पशुपालन यस महानगरपालिकाका ग्रामिण क्षेत्रका मानिसहरूको मुख्य पेशा हो । आफुलाई चाहिने दुध उपभोग गरी बाँकी रहेको दुध विभिन्न डेरीहरूमा बिक्री गरी आय आर्जनको राम्रो श्रोत बन्नका साथै बालीमा लगाउने मलको आपूर्तिमा पनि यसले मद्दत पुऱ्याएको छ । यस महानगरपालिकाका ग्रामीण क्षेत्रमा मुख्यगरी पालन हुने पशुहरू यस प्रकार छन् ।

गाई : कृत्रिम गर्भाधान तथा उन्नत साढेको प्रयोगले स्थानीय गाईहरूमा क्रस ब्रिडिङ भई स्थानीय गाईहरूको संख्या घटेपनी उन्नत जातको संख्या भने बढ्दो छ ।

भैसी : गाईको तुलनामा भैसीको व्यवस्थापन गर्न कठिनाई हुने भएकोले भैसी पालनको क्रम घट्दो देखिन्छ साथै शहरन्तोमुख गाउँहरूमा जग्गा जमिनहरू घडेरीको रूपमा विकास भइरहेकोले पशुको संख्यामा वृद्धि हुन सकेको छैन ।

बाख्रा : मासुको लागि खसी बोका उत्पादन भइरहेका कारण बाख्रा पालनमा कृषकको आकर्षण देखिन्छ । साथै ग्रामीण क्षेत्रमा बाख्रा पालनको लागि सुहाउँदो वातावरण भएको कारण बाख्रा पाल्ने गरेको पाइन्छ ।

बंगुर : शहरी क्षेत्रमा खेर गइरहेका खाद्य वस्तुहरूको सदुपयोग हुने, सानो क्षेत्रमा पनि पाल्न सकिने, शारिरीक तौल छिटो वृद्धि हुने भएकोले बंगुर पालन गर्ने किसानको संख्या पनि छ ।

कुखुरा : मासु खानको लागि कुखुराको बजार माग बढिरहेको हुदा यहाँका ग्रामीण बसिन्दाहरू पनि कुखुरा पालन तर्फ आकर्षक बनेको पाइन्छ ।

महानगरपालिकामा कति परिमाणमा दुध उत्पादन हुन्छ र खपत कति छ भन्ने तथ्यांक हाल सम्म एकिन छैन । दुध उत्पादनको तथ्यांक एकिन गर्न घरपरिवारले उत्पादन गर्ने दुध र फर्मबाट उत्पादन गरिने दुधको परिमाण संकलन गर्नुपर्ने हुन्छ । यस महानगरपालिकामा बाह्य जिल्ला तथा अन्य पालिकाहरूबाट पनि दुध संकलन भई आउने गरेको छ । अर्को तर्फ पशुपंक्षी तथा सोको उत्पादन सम्बन्धी कुनै यस सर्वेक्षणमा गणनाहरू हुन नसकेको कारणले पनि यस क्षेत्रको तथ्यांकमा एकिन गर्न गाह्रो देखिन्छ ।

४.३.४ खाद्यान्न बालीमा लाग्ने रोग तथा कीरा

साधारणतया यस महानगरपालिका भित्रका ग्रामिण वडाहरुमा लगाउने गरेको तरकारी वाली, फलफुल तथा खाद्यान्न वालीहरुमा विभिन्न रोग तथा किरा लाग्ने गरेको पाईयो । खासगरी तरकारीमा लाग्ने रोगहरुमा विशेषगरि भुसिले किरा, धमिरा, लाही तथा गवारो, राते जस्ता रोग देखा परेको छ भने फलफुल खेती तर्फ लाग्ने रोगमा लाई, खुमे, डडुवा, दुसी, पात पहेलो हुनु, सिरुस, फल भर्ने, फल कुहिने तथा फुल भर्ने जस्ता रोग लाग्ने गरेको देखिन्छ । खाद्यान्न वालीमा फट्याङ्गा, गवारो, फड्के, फौजी कीरा, मरुवा, डडुवा, खैरो थोप्ले, सिथ ब्लाइट, खैरे रोग, कालो पोके, सिन्दुरे, डाठ कुहिने, घोगा कुहिने, पतेरा आदी जस्ता रोगहरु लाग्ने गरेको देखिन्छ । विभिन्न खाद्यवालीमा लाग्ने विभिन्न रोग किरा सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं: २७ खाद्यान्न वालीमा लाग्ने रोग तथा किरा

क्र.सं.	बाली	प्रमुख रोगको नाम	प्रमुख किराको नाम
१	धान	खैरा रोग, ब्लाष्ट	फट्याङ्गा, गवारो, फड्के, फौजी कीरा, पतेरो
२	मकै	जरा कुहिने	गवारो
३	गहुँ	सिन्दुरे, कालोपोके	
४	आलु	डडुवा	भुसिले किरा, धमिरा, लाही,
५	दलहन बाली	जरा कुहिने	गवारो
६	तेलहन बाली	डडुवा	लाही कीरा, गवारो

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

मुख्य बालीहरुको कृषि लागत र उत्पादनको तुलना गर्दा ज्यादै कम बचत हुने गरेको देखिन्छ । कृषिमा बैज्ञानिक पद्धतीको विकास नहुनु, उन्नत विउ विजनहरु सहजै उपलब्ध हुन नसक्नु, पर्याप्त सिंचाई सुविधा नहुनु, समयमा मलखाद उपलब्ध नहुनु, बालीमा लाग्ने किरा तथा रोगको बारेमा समयमै जानकारी तथा रोगथाम नहुनु आदि कारणले गर्दा उत्पादन बढाउन सकेको छैन ।

४.३.५ फलफूल तथा तरकारीमा लाग्ने रोग तथा कीरा

महानगरपालिका भित्रका ग्रामिण वडाहरुमा लगाउने गरेको तरकारी वाली तथा फलफुल वालीहरुमा विभिन्न रोग तथा किरा लाग्ने गरेको पाईयो । खासगरी लेटब्लाइट, मोजाइक, ओइलाउने रोग, खोस्ते रोग, ओक्षलाउने रोग, अल्टरनेरिया, क्लवरट, ड्याम्पिङ्ग अफ, डाइ व्याक, जरा कुहिने, एनथ्र्याक्नोज, ससेतो दुसी, डाईव्याक, जरा कुहिने रोग, ओईलाउने रोग, रेड रट, विल्ट, मोज्याक, स्मट, राटुन स्टान्टिङ्ग आदि प्रकारका रोग तथा कीराको कारण फलफुल तथा तरकारी वालीलाई नोक्सानी गरेको देखिन्छ ।

४.३.६ पशुपन्छिमा लाग्ने रोग तथा कीरा

यस महानगरपालिका भित्र पशुहरुमा लाग्ने मुख्य रोगमा खोरेत, नाम्ले तथा जुगा लाग्ने गरेको पाइन्छ भने पक्षिहरुमा लाग्ने मुख्य रोगमा आखाँ पाक्ने, नाम्ले, रानी खेत, गंभारो तथा वर्ड फ्लू हुन् । तलको तालिकामा पशुपंक्षीमा लाग्ने रोग तथा कीराहरुको विवरणलाई देखाइएको छ ।

तालिका नं. २८ पशुपक्षिमा लाग्ने रोगको विवरण

पशुहरुमा लाग्ने मुख्य रोग	पक्षिहरुमा लाग्ने मुख्य रोग
खोरेत, नाम्ले, माटे	आखाँ पाक्ने, नाम्ले
खोरेत, नाम्ले	आखाँ पाक्ने, नाम्ले
खोरेत, नाम्ले, जुगा	आखाँ पाक्ने
खोरेत, नाम्ले, जुगा	नाम्ले
खोरेत, भ्यागुते, चाचो, पटंगे, विषालु जिवाणु	रानी खेत, गंभारो, बर्ड फ्लू

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

४.३.७ व्यवसायिक कृषि फर्म सम्बन्धी विवरण

विराटनगर महानगरपालिका भित्र विभिन्न प्रकारका व्यवसायिक कृषि फर्महरु रहेका छन् । उत्पादित वस्तुहरुको बजारीकरणका निमित्त यहाँका किसानहरु विभिन्न समुह तथा फर्ममा आवद्ध भएका छन् । यस सम्बन्धी विवरण तलको तालिकाहरुमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २९ व्यावसायिक कृषिफर्म सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	विवरण
१	जगदिश अधिकारी (खाद्यान्न बिउ उत्पादन केन्द्र)
२	लक्ष्मी प्रगतिशील घरेलु उद्योग (च्याउ खेति)
३	भविकला राई एकिकृत कृषि फर्म
४	नमुना कृषि फर्म
५	साना किसान सहकारी संस्था
६	सोल्टी कृषि फर्म
७	भगवती बस्नेत फलफुल नर्सरी
८	विजय राम (कुरीलो खेति)
९	कुन्ता राई (अर्गानिक तरकारी)
१०	बाबा कृषि फर्म
११	विजय शर्मा (अर्गानिक कृषि फर्म)
१२	सुदिप बस्नेत (च्याउ बिउ उत्पादन)
१३	हिमालय नर्सरी (पुष्प, फलफुल)
१४	पुनम नर्सरी (बिउ, पुष्प, फलफुल)

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

४.३.८ कृषि तथा पशुपालनसँग सम्बन्धित समूह तथा सामुदायिक संस्थाको विवरण

विराटनगर महानगरपालिका प्रदेश नं. १ को व्यापारिक नाका भएकाले पनि यस ठाउँमा कुनैपनि व्यापार व्यवसाय राम्रै संग चलन सक्ने देखिन्छ । यसको साथै यस क्षेत्रमा कृषि तथा कृषक समुहले विभिन्न किसिमका कृषि सम्बन्धी वीउबिजन उत्पादन गरि आफु लगायत अन्य स्थानहरुमा पनि निर्यात गर्ने गरेका छन् । साथै उत्पादित वस्तुहरुको बजारीकरणका निमित्त यहाँका कृषि समुह तथा किसानहरु विभिन्न समुह तथा फर्ममा आवद्ध भएका छन् ।

देशका अधिकांश युवा बेरोजगारीका कारण विदेशीरहेको अवस्थामा आधुनिक फार्म तथा व्यवसायले स्वरोजगारीको अवसर सिर्जना गरेको छ । यस सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं.३० कृषिसँग सम्बन्धित समूह तथा सामुदायिक संस्थाको विवरण

क्र.सं.	विवरण
१	महर्षिमेही कृषि समूह
२	जागृति कृषक समूह
३	न्यू जागृति कृषक समूह
४	दमाधि कृषक समूह
५	समावेशी कृषक समूह
६	महिला बिउ उत्पादक कृषक समूह
७	हरियाली कृषक समूह
८	इकराई कृषक समूह (क)
९	इकराई कृषक समूह (ख)
१०	आदर्श कृषक समूह
११	कृष्ण कृषक समूह
१२	न्यू लक्ष्मी कृषक समूह
१३	राम जानकी कृषक समूह
१४	विराट महिला कृषक समूह
१५	भर्राई फडानी कृषक समूह
१६	लालीगुरास महिला कृषक समूह
१७	लालीगुरास महिला कृषक समूह
१८	प्रगतिशील महिला कृषक समूह
१९	युवा कृषक समूह
२०	दिदी बैनी महिला कृषक समूह
२१	विराटनगर महिला समाज

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

४.३.९ कृषि बजार तथा हाटबजार सम्बन्धी विवरण

विराटनगर महानगरपालिका प्रदेश नं. १ को राजधानी, औद्योगिक शहर, व्यापारिक नाका भएकाले पनि यस महानगरपालिका भित्र ४ दर्जन जति मुख्य तथा हाट वजारहरु रहेका छन् । साथै यि वजारबाट आयात तथा निर्यात गर्ने गरिन्छ । यस क्षेत्रमा रहेका हाट वजार सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ३१ मुख्य बजार तथा हाट बजार सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	नाम	स्थान/वडा
१	मंगलबारे हटिया	१
२	शनिबारे हटिया	काठेपुल
३	सोमबारे हटिया	२

क्र.सं.	नाम	स्थान/वडा
४	मेन रोड बजार	२
५	बिहिबारे हटिया	३
६	सोमबारे हटिया	३
७	मेन रोड बजार	३
८	शुक्रबारे हटिया	कञ्चनबारी
९	राजवंशी हटिया	राजवंशी चोक
१०	थानी टोल हटिया	थानी टोल
११	अताईबारे हटिया	जमुनगाछी
१२	बिहिबारे हटिया	चादनी चोक
१३	मेन रोड बजार	४
१४	आईतबारे हटिया	५
१५	मंगलबारे हटिया	कोचाखाल
१६	बुधबारे हटिया	विशाल चोक
१७	बिहिबारे हटिया	चादनी चोक
१८	शुक्रबारे हटिया	शान्ती चोक
१९	शनिबारे हटिया	त्रिमुर्ती चोक
२०	बि. एफ्. एम् हटिया	श्रीराम मार्ग
२१	केशलिया रोड नहर	केशलिया रोड
२२	शनिबारे हटिया	शनिहाट
२३	हाट खोला बजार	७
२४	मंगलबारे हटिया	असोक चोक
२५	शुक्रबारे हटिया	असोक चोक
२६	बिहिबारे हटिया	विश्वकर्मा चोक
२७	गुद्री बजार	गुद्री मार्ग
२८	परोपकार हाट	परोपकार मार्ग
२९	ट्राफिक चोक देखी रोडसेस सम्म को मेन बजार	१०
३०	मंगलबारे हटिया	१२
३१	अताईबारे हटिया	१२
३२	शुक्रबारे हटिया	१२
३३	बुधबारे हटिया	कोशी प्रोजेक्ट
३४	बिहिबारे हटिया	१३
३५	अताईबारे हटिया	१३

क्र.सं.	नाम	स्थान/वडा
३६	बुधबारे हटिया	१३
३७	साग सब्जी विक्री हटिया	गौशाला चोक
३८	हड्ताली हाट	हड्ताली चोक
३९	रघुपति बजार	१७
४०	मंगलबारे हटिया	मिलन चोक
४१	अताईबारे हटिया	घिना घाट

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

४.४ पर्यटन विकास

नेपालमा पर्यटन विकासका प्रमुख आधार भनेका यहाँका प्राकृतिक एवं सांस्कृतिक सम्पदाहरू हुन् । उत्कृष्ट परम्परागत मान्यता एवं चालचलनका कारण प्राचीन आर्य सभ्यता रसंस्कृतिको समेत धनी रहेको नेपाली जनजीवन साँच्चै अनौठो र रोचकपूर्ण रहेको छ भने तिनीहरूको आस्थाका केन्द्र मठमन्दिर, गुम्बा र स्मारकहरू पर्यटकका लागि थप आकर्षणका केन्द्रका रूपमा रहेका छन् । बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी, हिन्दूहरूका आराध्यदेव पशुपतिनाथ, मुक्तिनाथ, दामोदरकुण्ड, गोसाइकुण्ड, स्वर्गद्वारी, जनकपुरधाम, खप्तड आश्रम, बराहक्षेत्र लगायतका स्थानहरूले नेपालमा धार्मिक पर्यटनको बलियो सम्भावना देखाएका छन् । सन् २०१२ मा नेपाल भित्रिने कुल पर्यटकमा १३.७ प्रतिशत धार्मिक पर्यटकहरू रहेको तथ्याङ्कले समेत यसलाई पुष्टि गरेको छ (MOTCA, 2013) । पर्यटन विकासका लागि आफ्नो मौलिक ब्राण्डको आवश्यक पर्दछ जो हामीले हिमाल आरोहण, पर्वतीय पदयात्रा, हिन्दू तथा बौद्ध धर्ममा आधारित धार्मिक पर्यटन र उपत्यकामा हेरिटेज पर्यटन मार्फत प्राप्त गरिरहका छौं । तर तिनै क्षेत्रहरूको उचित व्यवस्थापन, संरक्षण र प्रवर्द्धनको अभावमा नेपालले पर्यटनबाट अपेक्षित सफलता प्राप्त गर्न सकिरहेको छैन । यसको अलवा नदीहरूमा जल विहारका साथै वन्यजन्तु आरक्षण तथा राष्ट्रिय निकुञ्जमा जङ्गली जनावर, चरा, पुतली लगायतका जीवजन्तुको अवलोकन नेपालको पर्यटन विकासका अर्को महत्वपूर्ण आधारका रूपमा रहेका छन् ।

४.४.१ पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

क) विराटराजाको दरबार

बुधनगरको भेडियारी टोलमा पर्ने करिब २५ विगाहा क्षेत्रफलमा फैलिएको यो स्थान २६° २२' ३४" मिनेट उत्तरअक्षांश र ८७° १६' ५७" मिनेट पूर्वी देशान्तरमा पर्दछ । विराटराजाको दरबार सदरमुकाम विराटनगरको रानी क्षेत्रबाट करिब दुई किलोमिटर दक्षिणमा पर्दछ । यस क्षेत्रमा जानका लागि विराटनगर रानीदेखि निजी साधनको प्रयोग गर्नुपर्ने हुन्छ ।

महत्व

विराट राजाको दरवार सम्बन्धी प्रकाशित र अप्रकाशित शोधपत्र, लेख र समाचार सामग्रीमा उल्लेख

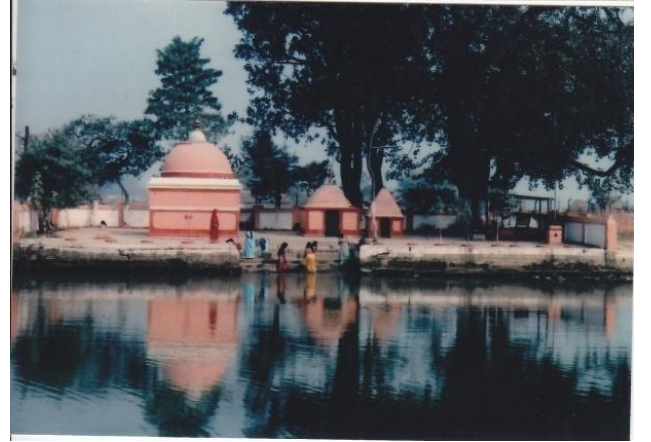

भएअनुसार महाभारत कालमा त्यस क्षेत्रमा पाण्डवहरु गुप्तवासका लागि आएका थिए । प्रचलित किंवदन्ती अनुसार विराट राजाको दरवार रहेको यस क्षेत्रमा पाण्डवहरुको गतिविधि चियो गर्न दुर्योधनले भेदियारी (गुप्तचर) पठाएका थिए । यसरी भेदियारी आएको स्थानका रूपमा यस स्थानलाई नाम भेडियारी भएको हो भन्ने जनवश्वास छ । भेडियारीमा वि.सं. २०२७ सालमा नेपाल पुरातत्व विभागले उत्खननमा करिब ४० वटा पंचमार्क मुद्रा प्राप्त गरेको थियो भने त्यहाँ ४० वटा पञ्चमार्क नामक चाँदीका मुद्रा पनि भेटिएको तथ्य सार्वजनिक भएको थियो । पंचमार्क मुद्रा ट उत्तरभारतमा इशापूर्व सातौँआठौँ शताब्दीदेखि सुरु भएर दोश्रोतेस्रो शताब्दीसम्म प्रचलनमा रहेका थिए । तसर्थ उक्त ठिस्कालाई इशापूर्व कालको अवशेष मानिएको छ । विराटराजको दरबार क्षेत्रको मन्दिरको उत्खनन गरिएको भग्नावशेष क्षेत्र आसपासमा आधा दर्जनभन्दा बढी पोखरीहरु पनि छन्, जसलाई स्थानीयवासीहरुले उक्त समयमा विभिन्न प्रयोजनका लागि बनाईएको बताउँदै आएका छन् । स्थानीय मानिसहरुले त्यहाँका पोखरीहरुलाई धरवा, किचकबध, भंसिया, थरथोवा, गुहिया, दिघरी रबहरवा पोखरी नाम दिएका छन् । उनीहरुले महाभारतका कथा कण्ठस्थ पारेका छन् र त्यहाँ जाने जोकोहीलाई पनि उनीहरु त्यहाँका प्रत्येक स्थानलाई यहाँ फलानोले यसो गरेका थिए भनी बताउने गर्दछन् ।

ख) मण्ठा पोखरी

विराटनगरमा अवस्थित करिब २ विगाहा क्षेत्रफलमा फैलिएको यो स्थान २६° २४' १५" मिनेट उत्तर अक्षांश र ८७° १६' २२" मिनेट पूर्वी देशान्तरमा पर्दछ । विराटनगरको बसपार्क देखि करिब ५ कि.मी. दक्षिणमा रानी प्रहरीचौकीको पछाडि विराटनगरको प्रशिद्ध मण्ठापोखरी रहेको छ । विराटनगर जोगवनी राजमार्गको करिब २०० मिटर पूर्वतिर मण्ठापोखरी तथा प्रशिद्ध बाणेश्वर शिवालय रहेको छ ।

महत्त्व

रानी मण्ठापोखरी विराटनगर महानगरपालिका भित्र पर्ने सबैभन्दा पुरानो तथा ऐतिहासिक स्थल हो । वि.सं. १९६८ सालमा यहाँका डिगम्बर भैरो गीरीनामक एकजना सन्यासी पुजारीले यो मन्दिर जीर्णोद्धार गराएको कुरा त्यहीँको एउटा अभिलेखबाट थाहा हुने गर्दछ । यो मन्दिरको बारेमा स्थानीय मानिसहरुमा प्रचलित एउटा किंवदन्ती अनुसार विगतमा विराटराजाले उनका मित्र बाणसुरको स्मरणमा यो पोखरी स्थानको बाणेश्वर शिवालय बनाउन लगाएका थिए । यस आधारमा यो स्थानको प्राचीनता भेडियारीको प्राचीनतासँग जोड्न सकिन्छ । यस स्थानमा पोखरीको साथसाथै बाणेश्वर शिवालय र भैरव तथा हनुमानका मन्दिरहरु पनि छन् । यिनीहरुमध्येको बाणेश्वर र भैरवका मन्दिर पोखरीको उत्तरी डिलमा छन् भने हनुमानको मन्दिर भने पोखरीको दक्षिणपश्चिम कुनामा रहेको छ ।

यस महानगरपालिकामा रहेका प्रमुख धार्मिक एवं पर्यटकीय स्थानहरूमा धार्मिक महत्व बोकेका अन्य केही मन्दिरहरू पर्दछन् । तर विराटनगर महानगरपालिकामा प्रख्यात विराट दरवार लगायत प्रशिद्ध मण्ठपोखरी लगायत अन्य पर्यटकीय स्थलहरू रहेको देखिदैन ।भारतको सिमानासंग जोडिएको यो महानगरपालिका प्रदेश नं. १ को राजधानी पनि रहेको हुँदा आन्तरीक रुपमा माथि उल्लेख गरिएका स्थलहरूको उचित संरक्षण सम्वद्धन गर्न सकेमा आन्तरीक पर्यटक लगायत विदेशी पर्यटक पनि आउन सक्ने सम्भावना भने रहेको देखिन्छ ।

४.४.२ होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्ट सम्बन्धी विवरण

विराटनगर महानगरपालिका औद्योगिक शहर लगायत व्यापारिक नाका सहित प्रदेश नं. १ को राजधानी पनि रहेको हुदाँ सयौँ होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्ट (तारे,ननस्टार, डिलक्स आदि सहित) रहेका छन् । यस महानगरपालिका भित्र रहेका ५ वटा स्टार होटल, १५४ वटा ननस्टार, साना तथा मझौला होटल ४०० वटारहेको जानकारी साना तथा मझौला होटल व्यवसाय संघ विराटनगरले दिएको छ । यस सम्बन्धी विवरणलाई अनुसूची९ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.४.३ धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थल सम्बन्धी विवरण

विराटनगर महानगरपालिकामा प्रख्यात विराट दरवार, प्रशिद्ध मण्ठपोखरी लगायत अन्यविभिन्न जातजातीका धार्मिक, पर्यटकीय, पुरातात्विक तथा ऐतिहासिक मठमन्दिर, मस्जिदहरू रहेका छन्, । यस महानगरपालिकामा रहेको धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरूको विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ३२ धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थल सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	नाम	वडा नं.	क्र.सं.	नाम	वडा नं.
१	दुर्गा मन्दिर	१	७०	अंजुमन इस्लामिया मर्दशा	९
२	हनुमान मन्दिर	१	७१	जामा मर्दशा	९
३	पाथिभरा मन्दिर	१	७२	बंगलामुखी मन्दिर	१०
४	शिव पान्चायन मन्दिर	१	७३	भगवती मन्दिर	१०
५	राम जानकी मन्दिर	१	७४	बजरङ्गीबली मन्दिर (वगलामुखी, सोमबारे हटिया, धरमबाघ रोड)	१०
६	महेन्द्रेश्वर मन्दिर	१	७५	संसरीमाई मन्दिर	१०
७	हनुमान मन्दिर	२	७६	भिमसेन मन्दिर	१०
८	विराटेश्वर शिव मन्दिर	२	७७	ग्राम थान मन्दिर	१०
९	लक्ष्मी नारायण मन्दिर	२	७८	गढि माई मन्दिर	१०
१०	संसरी माई स्थान (संसरी पथ, सरस्वती टोल)	२	७९	विन्दवासिनी मन्दिर	१०
११	धामी थान मन्दिर	२	८०	शिव मन्दिर	१०
१२	बासुकी नाग मन्दिर	३	८१	गणेश मन्दिर	१०
१३	गणेश मन्दिर	३	८२	बाबोशा मन्दिर	१०
१४	विन्दवासिनी मन्दिर	३	८३	दुर्गा मन्दिर	११
१५	देवी पान्चायन मन्दिर	३	८४	बुद्ध विहार मन्दिर	११

क्र.सं.	नाम	वडा नं.	क्र.सं.	नाम	वडा नं.
१६	दुर्गा मन्दिर	३	८५	साकेला थान मन्दिर	११
१७	हलेसी महादेव मन्दिर	३	८६	दुर्गा मन्दिर(मंगलबारे हटिया, दक्षिण बखरी)	१२
१८	प्रकाशेश्वर शिव मन्दिर	३	८७	राम जानकी मन्दिर	१२
१९	प्रणामी मन्दिर	३	८८	शिव मन्दिर(मलनवाह)	१२
२०	शिव मन्दिर	४	८९	पशुपती मन्दिर (दक्षिण बखी)	१२
२१	राधा बाबा मन्दिर	४	९०	लक्ष्मी मन्दिर	१२
२२	लक्ष्मी नारायण मन्दिर	४	९२	दिनाभट्टि मन्दिर	१२
२३	राधा कृष्ण मन्दिर	४	९३	पाथीभरा मन्दिर	१२
२४	हनुमान मन्दिर	५	९४	पञ्चमुखी हनुमान मन्दिर	१२
२५	राम मन्दिर	५	९५	बैष्णोदेवी मन्दिर	१२
२६	बजरंगबली मन्दिर	५	९६	हनुमान मन्दिर	१३
२७	राम मन्दिर	५	९७	शिव मन्दिर	१३
२८	शिव मन्दिर	५	९८	खाकी बाबा मन्दिर	१३
२९	राम जानकी मन्दिर	५	९९	ग्राम देवता मन्दिर	१३
३०	पञ्चेश्वर महादेव मन्दिर	५	१००	काली मन्दिर	१३
३१	साई मन्दिर	५	१०१	राम जानकी मन्दिर	१४
३२	हरिहर मन्दिर	५	१०२	लक्ष्मी नारायण मन्दिर	१४
३३	गणेश मन्दिर	५	१०३	राधा कृष्ण मन्दिर	१४
३४	महाकालेश्वर महादेव मन्दिर	५	१०४	भगवती मन्दिर	१४
३५	पञ्चमुखी बजरंगबली मन्दिर	५	१०५	मंठा पोखरी	१४
३६	गौरी शंखर महादेव मन्दिर	५	१०७	रामजानकी मन्दिर	१५
३७	मंगलोचन थान	५	१०८	रामसिता मन्दिर	१५
३८	भगवती मन्दिर	५	१०९	शिव मन्दिर(भट्टाटोल, हड्ताली द्वार)	१५
३९	शिव मन्दिर(धरान रोड, लालीगुरास टोल)	६	११०	हनुमान मन्दिर(मलाया रोड, हड्ताली द्वार, लाईन क्वाटर)	१५
४०	सतहेम मन्दिर	६	१११	शिव मन्दिर/ हनुमान मन्दिर	१५
४१	ब्रह्म स्थान मन्दिर (BFM,रामपुर)	६	११२	संतोषी माता मन्दिर	१५
४२	साईबाबा मन्दिर	६	११३	रानी मर्दशा	१५
४३	श्री दामेश्वर शिव मन्दिर	६	११४	मजरे इस्लाम मर्दशा	१५
४४	मंगलुबाबा मन्दिर	६	११५	काली मन्दिर	१६
४५	सावाजिया मर्दशा	६	११६	शिव मन्दिर(रानी, दरैया)	१६
४६	समिया हल्लाम मिया मर्दशा	६	११७	ब्रह्म थान	१६
४७	महजित मर्दशा	६	११८	बजरंग बली मन्दिर	१६
४८	सरौचिया महजित	६	११९	मदरशा अशरफिया इज हारु लउलुम	१७
४९	काली मन्दिर	७	१२०	मदरशा फरिदीया रियाजुल उलुम बदरी मशल्लह	१७
५०	सत्य नारायण मन्दिर	७	१२१	मस्जिद कोवा	१७

क्र.सं.	नाम	वडा नं.	क्र.सं.	नाम	वडा नं.
५१	दुर्गा मन्दिर	७	१२२	सत्यनारायण मन्दिर	१७
५२	शानी मन्दिर	७	१२३	लक्ष्मी मन्दिर	१८
५३	हनुमान मन्दिर	७	१२४	कृष्ण मन्दिर	१८
५४	गणेश मन्दिर(हस्पीटलचोक,मेनरोड)	७	१२५	दिना बट्टी मन्दिर	१८
५५	शाकम्बरी मन्दिर	७	१२६	बजरंगी मन्दिर	१८
५६	सरस्वती मन्दिर	७	१२७	ग्राम देवता मन्दिर	१८
५७	वनसखण्डी मन्दिर	७	१२८	राधा कृष्ण मन्दिर	१८
५८	कृष्ण दौपायन मन्दिर	८	१२९	लक्ष्मी मन्दिर	१८
५९	अष्ट चिरन्जीवी मन्दिर	८	१३०	कालिका मन्दिर	१८
६०	गणेश मन्दिर	८	१३१	दुर्गा मन्दिर	१८
६१	गिता मन्दिर	८	१३२	विराट ग्राम मन्दिर	१८
६२	वाँके विहारी कृष्ण मन्दिर	८	१३३	राम जानकी मन्दिर	१९
६३	मस्जिद ४ वटा	८	१३४	दुर्गा मन्दिर	१९
६४	पञ्चमुखी हनुमान मन्दिर	९	१३५	शिव मन्दिर	१९
६५	राम जानकी मन्दिर	९	१३६	दिनाबट्टि मन्दिर	१९
६६	शिवमन्दिर (जानकी पथ)	९	१३७	राम जानकी मन्दिर	१९
६७	दिमाबट्टि मन्दिर	९			
६८	थान मन्दिर(भुमि प्रशाशन चोक)	९			
६९	नेपाल इस्लामिया मर्दशा	९			

४.५ उद्योग, व्यापार तथा वैकिङ्ग

विराटनगर महानगरपालिका प्रदेश नं. १ को राजधानी, औद्योगिक शहर, कलकारखाना तथा व्यापारिक नाका लगायत बैंक तथा वित्तिय संघसंस्थाहरूले भरिएको शहर भएकाले पनि यस महानगरपालिका भित्र सयौं यस्ता उद्योग व्यवसायहरू रहेका छन् । यस महानगरपालिकामा विभिन्न प्रकारका साना ठुला व्यापार व्यवसायहरू सञ्चालनमा रहेका छन् । व्यापार व्यवसाय सम्बन्धी सम्पूर्ण विवरणलाई सफ्टवेयरमा उपलब्ध गराईएको छ ।

४.५.१ बैंक वित्तिय तथा सहकारी सङ्घसंस्था सम्बन्धी विवरण

विराटनगरमहानगरपालिका प्रदेश १ को राजधानी हुनुको साथै व्यापार व्यवसाय लगायत उद्योग कलकाखानाको पनि स्थापित औद्योगिक शहर भएकोले प्रायःमानिसहरूले बैंक र सहकारीबाट नै आफ्नो आर्थिक कारोवार गर्ने गरेको पाइन्छ । यसमहानगरपालिकामा रहेका विभिन्न बैंक सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ भने वित्तिय तथा सहकारीसंस्थाको विवरणलाई अनुसूची ६ मा राखिएको छ ।

तालिका नं. ३३ बैंकसम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	बैंक	वडा नं.	क्र.सं.	बैंक	वडा नं.
१	प्रभु बैंक	१	२२	इनभेस्टमेन्ट बैंक	७
२	जनता बैंक	२	२३	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक	

क्र.सं.	बैंक	वडा नं.	क्र.सं.	बैंक	वडा नं.
३	प्रभु बैंक		२४	गण्डकी बैंक	
४	कृषि विकास बैंक		२५	गरीमा विकास बैंक	
५	लक्ष्मी बैंक		२६	सीटिजन बैंक	
६	महालक्ष्मी विकास बैंक		२७	सनराईज बैंक	
७	उद्योग संगठन बैंक		२८	स्ट्यान्डर्ड चार्टर्ड बैंक	
८	एन.एम.वि बैंक	३	२९	मेगा बैंक	७
९	सनराईज बैंक		३०	माछापुच्छ्रे बैंक	
१०	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक		३१	प्रभु बैंक	
११	एस.वि.आई बैंक		३२	लक्ष्मी बैंक	
१२	सिद्धार्थ बैंक	४	३३	सिभिल बैंक	
१३	प्राइम बैंक		३४	नबिल बैंक	
१४	कृषि विकास बैंक		३५	लुम्बिनी विकास बैंक	
१५	सप्तकोशी विकास बैंक	५	३६	जनता बैंक	८
१६	एभरेष्ट बैंक	६	३७	नेपाल राष्ट्र बैंक	१०
१७	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक		३८	कृषि विकास बैंक	
१८	सिद्धार्थ बैंक		३९	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक	११
१९	ग्लोबल आई.एम.ई बैंक	७	४०	एन.आई.सि एसिया बैंक	१५
२०	एन.आई.सी एसिया बैंक		४१	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक	१६
२१	कुमारी बैंक		४२	नेपाल बैंक लिमिटेड	

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

परिच्छेद पाँच: सामाजिक अवस्था

यस परिच्छेद भित्र विराटनगर महानगरपालिकाभित्र रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, बालबालिका तथा महिला विकास आदि लगायतको वर्तमान अवस्थालाई अध्ययन विश्लेषण गरिएको छ । महानगरपालिकाभित्र माथि उल्लेख गरिएका शिर्षकभित्रका उपलब्ध हुन सकेसम्मका तथ्याङ्कहरूलाई सङ्कलन गरी अध्ययन विश्लेषण गरिएको छ ।

५.१ शैक्षिक तथा मानव संसाधन विकास

नेपालको कुल साक्षरता ६५.९ प्रतिशत रहेको भएता पनि यस महानगरपालिकामा गरिएको घरघुरी सर्वेक्षण २०७६ अनुसार विराटनगर महानगरपालिकाको साक्षरता ८८ प्रतिशत रहेको देखिएको छ । यस अवस्थालाई अझ माथि उकास्न वा पुर्णसाक्षर महानगरपालिका बनाउनकालागि आगामी दिनहरूमा शिक्षासम्बन्धी सरोकारवाला निकायहरूसंग समन्वय गरी शिक्षासम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने महानगरपालिकाको आवश्यकता रहेको छ । स्थलगत सर्भेक्षण अनुसार यस महानगरपालिकामा रहेका शिक्षा सम्बन्धी तथ्याङ्क तथा विवरणलाई तल देखाइएको छ ।

५.१.१ साक्षरता विवरण

यस महानगरपालिकामा रहेको कुल जनसङ्ख्यामध्ये ८८ प्रतिशत साक्षर रहेका छन् । तहगत रूपमा हेर्दा आधारभूत तहमा ९२,०८०, पुर्व प्राथमिक तहमा २२,२५८, साधरण लेखपढ ३६,४९६, एस.एल.सी ३८२१९, प्रमाणपत्र तहमा ३५,११७, स्नातक १९,७५०, स्नातकोत्तर ८,४६० र पि.एच.डी गर्ने २९४ जनारहेको अवस्था घरघुरी सर्वेक्षण २०७६ ले देखाएको छ भने ५२,८५५ जना निरक्षर रहेका छन् । समग्र रूपमा तलको तालिकामा यस महानगरपालिकाको शैक्षिक अवस्थालाई देखाइएको छ ।

તાલિકા નં. ૩૪ શૈક્ષિક અવસ્થા સમ્બન્ધી વિવરણ

વડા નં. ર લિંગ	નિરક્ષર	સાક્ષર	પુર્વ પ્રાથમિક તહ	આધારભુ ત તહ	પ્રવેશિકા તહ	પ્રમાણપત્ર તહ	સ્નાતક તહ	સ્નાતકોત્તર તહ	પિ.એચ.ડિ	જમ્મા
૧										
તે.લિ	૧	૧	૦	૧	૦	૦	૦	૦	૦	૩
પુરુષ	૬૭૨	૮૧૩	૪૦૨	૧૮૩૭	૧૧૬૨	૧૨૯૯	૭૨૦	૩૦૩	૨૨	૭૨૩૦
મહિલા	૧૨૩૧	૮૩૫	૪૦૨	૧૬૦૬	૧૧૬૩	૧૧૦૭	૪૧૫	૧૫૬	૧	૬૯૧૬
૨										
તે.લિ	૩	૦	૦	૦	૦	૧	૦	૦	૦	૪
પુરુષ	૧૧૫૬	૭૫૬	૩૬૯	૩૦૪૪	૧૦૮૨	૧૧૫૨	૮૧૩	૨૭૯	૨૦	૮૬૭૧
મહિલા	૧૬૦૭	૯૦૬	૩૩૫	૨૭૫૯	૧૧૩૮	૯૧૦	૪૩૭	૧૧૫	૫	૮૨૧૨
૩										
તે.લિ	૩	૧	૦	૦	૧	૦	૦	૦	૦	૫
પુરુષ	૧૭૨૯	૮૭૦	૧૧૮૫	૫૩૭૮	૨૨૮૨	૨૧૬૭	૧૭૩૦	૯૩૩	૨૭	૧૬૩૦૧
મહિલા	૨૭૩૨	૧૪૩૬	૧૧૬૯	૪૮૦૫	૨૧૮૪	૨૦૧૮	૧૦૫૧	૪૮૨	૬	૧૫૮૮૩
૪										
તે.લિ	૦	૨	૩	૧	૦	૧	૦	૦	૦	૭
પુરુષ	૨૨૯૧	૧૦૫૯	૧૦૩૭	૬૦૦૫	૨૧૪૭	૧૭૦૮	૧૦૨૫	૪૪૧	૩૭	૧૫૭૫૦
મહિલા	૩૨૨૪	૧૧૫૫	૮૮૫	૫૧૯૫	૧૮૪૪	૧૫૦૯	૭૦૯	૨૭૧	૭	૧૪૭૯૯
૫										
તે.લિ	૧	૦	૧	૨	૦	૦	૦	૦	૦	૪
પુરુષ	૧૧૨૯	૧૦૫૪	૬૯૬	૩૦૯૮	૧૩૨૬	૧૦૬૩	૯૦૩	૩૯૯	૧૨	૯૬૮૦
મહિલા	૧૬૫૬	૧૧૫૫	૬૩૮	૨૬૬૮	૧૧૭૫	૯૧૪	૫૮૭	૨૧૫	૩	૯૦૧૧
૬										
તે.લિ	૨	૨	૦	૩	૦	૦	૧	૦	૦	૮
પુરુષ	૧૪૦૫	૧૧૧૩	૯૮૦	૩૦૦૮	૧૩૦૭	૧૦૫૭	૬૨૦	૨૪૨	૯	૯૭૪૧
મહિલા	૧૯૧૧	૧૧૩૦	૯૧૨	૨૬૨૩	૧૧૬૩	૮૭૭	૩૭૭	૧૨૭	૨	૯૧૨૨
૭										
તે.લિ	૪	૦	૩	૧	૦	૧	૦	૦	૦	૯

वडा नं. र लिंग	निरक्षर	साक्षर	पुर्व प्राथमिक तह	आधारभु त तह	प्रवेशिका तह	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नातकोत्तर तह	पि.एच.डि	जम्मा
पुरुष	६५१	३६२	५०८	१४३१	६७५	५९६	४६५	१७९	१०	४८७७
महिला	७८१	४५४	५००	१२५५	६९१	५५५	३१२	१४५	०	४६९३
८										
ते.लि	०	०	१	१	१	०	०	०	०	३
पुरुष	१८३९	१८०४	१२१५	३८१८	१७६८	१९७९	९७६	५५८	६	१३९६३
महिला	२५७८	२०३१	११९३	३५४१	१६६०	१८६५	७३६	४००	२	१४००६
९										
पुरुष	७९३	५७८	३८०	२९३८	८१९	७९९	५८१	१८८	१४	७०९०
महिला	१२२०	६१८	३१८	२५८७	७५८	६६०	४२५	११४	०	६७००
१०										
ते.लि	३	०	०	१	०	०	०	०	०	४
पुरुष	१३३६	८०७	५५०	५१६६	१५०८	१३४४	११८१	५७८	४४	१२५१४
महिला	२०००	१००३	५४९	४५९९	१३३९	१२३८	७९०	३२८	१०	११८५६
११										
ते.लि	०	१	०	१	१	०	०	०	०	३
पुरुष	६२५	८६६	४९४	१७८६	१०१४	१११०	७२८	२८५	८	६९१६
महिला	७९९	९९२	४५९	१६२१	९१३	८५८	४८२	१५३	१	६२७८
१२										
ते.लि	०	०	०	१	१	१	०	०	०	३
पुरुष	१४२८	९७२	६६५	२९२६	१३०८	१०७२	८००	३२१	२१	९५१३
महिला	२१८८	९४५	५७५	२६२१	११२८	९९१	५५४	१७७	२	९१८१
१३										
ते.लि	१	०	०	०	१	०	०	०	०	२
पुरुष	७८३	६३१	४४७	१७१५	७५४	९०४	५२०	३३२	५	६०९१
महिला	१०४०	७८०	४०१	१५९५	७१६	७७१	३८०	१६९	२	५८५४
१४										
ते.लि	०	१	०	२	१	०	०	०	०	४

वडा नं. र लिंग	निरक्षर	साक्षर	पुर्व प्राथमिक तह	आधारभु त तह	प्रवेशिका तह	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नातकोत्तर तह	पि.एच.डि	जम्मा
पुरुष	१०००	१०८७	६९६	१७७५	७३४	६७०	२०९	५९	१	६२३१
महिला	१४७१	१२३८	६३२	१५८४	५८८	४३५	९९	२८	०	६०७५
१५										
ते.लि	१	०	१	०	०	१	०	०	०	३
पुरुष	६१५	१३२५	४९८	१४७०	७८३	५८६	२६८	७३	३	५६२१
महिला	९४६	१३४८	४८२	१३०७	६२४	४६९	१५९	४०	१	५३७६
१६										
ते.लि	०	३	२	०	३	१	०	०	०	९
पुरुष	५९१	८३४	३५६	७८३	३२३	३०६	१५२	३६	१	३३८२
महिला	७२९	८७६	३२५	७७२	२७१	२३७	१०८	२३	०	३३४१
१७										
पुरुष	१४०९	१३५२	५२०	९०६	४१२	४९०	१३८	२८	५	५२६०
महिला	१९४१	१०९७	४४९	७४४	३१२	३५४	८९	१५	३	५००४
१८										
ते.लि	५	०								५
पुरुष	१३१५	८४७	३२५	९५३	३००	३३७	३९	३०	१	४१४७
महिला	१६१९	६५१	२८०	८०४	२१४	२२६	१२	२४	२	३८३२
१९										
ते.लि	०	०	०	०	१	०	०	०	०	१
पुरुष	१०५७	३४२	२३६	७२४	३५७	२७८	८८	१६०	१	३२४३
महिला	१३३४	३६३	१८४	६१९	२६७	२००	७१	५४	०	३०९२
जम्मा	५२८५५	३६४९६	२२२५८	९२०८०	३८२१९	३५११७	१९७५०	८४६०	२९४	३०५५२९

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७६

५.१.२. तहगत शैक्षिक संस्था/विद्यालय (सामुदायिक, संस्थागत, मदरसा, गुरुकुल) शिक्षक र विद्यार्थी विवरण

नेपालको कुल साक्षरता ६५.९ प्रतिशत रहेकोमा विराटनगर महानगरपालिकाको साक्षरता ८८ प्रतिशत साक्षरतालाई आगामी दिनहरूमा अझ द्रुतगतिमा अगाडी बढाउनका लागि सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वयगरी शिक्षा सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने महानगरपालिकाको आवश्यकता रहेको छ । हाल यस महानगरपालिकामा सामुदायिक विद्यालय ५५ वटा, संस्थागत विद्यालय १०५ वटा, धार्मिक विद्यालय १९ वटा रहेका छन् । यस महानगरपालिकामा रहेका सामुदायिक, नीजि, मदरसा, गुरुकुल विद्यालय, सो मा अध्ययन गर्ने विद्यार्थी विवरण लगायतको विवरणलाई अनुसूची ३ मा देखाइएको छ भने सामुदायिक विद्यालय तर्फका शिक्षकहरूको विवरणलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ:

तालिका नं. ३५ सामुदायीक विद्यालय तर्फका शिक्षकहरूको संख्या विवरण

विवरण	प्रथम स्थायी	द्वितीय स्थायी	तृतीय स्थायी	अस्थायी	राहत/करार	प्राविधिक	जम्मा
प्राथमिक	९	१७४	१४३	२	७०		३९८
नि.मा.वि.	५	३४	७०	०	८	८	१२५
मा.वि.	२	२८	६०	०	९	८	१०७
उच्च मा.वि.	०	०	०	१७	०	१२	२९
जम्मा	१६	२३६	२७३	१९	८७	२८	६५९

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

५.१.३ विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका तहगत छात्रछात्राको विवरण

हाल यस महानगरपालिकामा सामुदायिक विद्यालय ५५ वटा, संस्थागत विद्यालय १०५ वटा, धार्मिक विद्यालय १९ वटा रहेका छन् । यस महानगरपालिकामा अध्ययनरत जम्मा छात्राछात्रहरूको विवरणलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ भने विभिन्न सामुदायिक, नीजि, मदरसा, गुरुकुल विद्यालय, सो मा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूको विस्तृत अनुसूची ४ मा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ३६ विद्यार्थी विवरण (सामुदायीक सवै विद्यालय)

क्र.सं.	तह	छात्र	छात्रा	जम्मा	दलित	जनजाती
१	बाल विकास केन्द्र/पुर्व प्रा.वि.	७०१	६५४	१३५५	१८८	१९१
२	आधारभुत विद्यालय संख्या (कक्षा १-५)	४५०२	४००८	८५१०	११७०	११४१
३	आधारभुत विद्यालय संख्या (कक्षा ६-८)	२६५४	२५२४	५१७८	३७५	३३६
४	माध्यमिक विद्यालय संख्या (कक्षा ९-१०)	२०९८	२२५५	४३५३	२१४	१८८
५	माध्यमिक विद्यालय संख्या (कक्षा ११-१२)	४१६	३७६	७९२	२७	२५
	जम्मा	१०३७१	९८१७	२०१८८	१९७४	१८८१

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण तथा स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

५.१.४ स्थानीय सरकारको शिक्षा क्षेत्रमा लगानी

शिक्षा ज्ञानको ज्योति हो र शिक्षा अन्धकार र अन्धविश्वासलाई तोड्दै समाज परिवर्तनको अस्त्र पनि हो । शिक्षाले समाजमा परम्परा देखि रुमलिदै आएका सामाजिक तथा सांस्कृतिक चरहरूलाई प्रतिस्थापन गरी नयाँ र नविन चलहरूको स्थापना गर्न सहयोग गर्दछ । शिक्षाले जातिय कट्टरता, विभेद र असमानताहरूलाई

क्रमशः हटाउँदै गएको छ । सामाजिक समावेशिकरण र सामाजिक न्यायलाई मजबुद बनाइदिएको छ । यसले वैज्ञानिक आविष्कारलाई सहयोग गरेको छ । समाजमा ज्ञान, सिप, कला, विज्ञान र साहित्यको प्रष्फुटन गराइदिएको छ । समाजलाई हेर्ने दृष्टिकोणमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याई सामाजिक परिवर्तनको गति तथा दायरालाई फराकिलो बनाइदिएको छ । यसकै माध्यमबाट कानुनी सुधारहरु भई समाजमा समानतामा आधारित कानुनहरुको विकास भएको छ । यसै सन्दर्भमा विराटनगर महानगरपालिकाको अवस्थालाई अध्ययन तथा विश्लेषण गर्दा माथि उल्लेख गरिए अनुसारको महानगरपालिकाभित्र शैक्षिक तथा सीपयुक्त जनशक्ति लगायत मानव संसाधन रहेको देखिन्छ ।

तथापी नेपालको कुल साक्षरता ६५.९ प्रतिशत रहेको भएता पनि यस महानगरपालिकामा गरिएको घरधुरी सर्वेक्षण २०७६ अनुसार विराटनगर महानगरपालिकाको साक्षरता ८३ प्रतिशत रहेको देखिएको छ । जसमध्ये महिलाको साक्षरता दर ७९ प्रतिशत र पुरुषको साक्षरता दर ८६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस अवस्थालाई अझ माथि उकास्न वा पुर्ण साक्षर महानगरपालिका बनाउनका लागि आगामी दिनहरुमा शिक्षा सम्बन्धी सरोकारवाला निकायहरुसंग समन्वय गरी लगायत स्थानीय सरकारको शिक्षा क्षेत्रमा लगानी बढाई यस सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरु संचालन गर्नुपर्ने महानगरपालिकाको आवश्यकता रहेको छ ।

५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण

स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको पहुँचमा वृद्धि भई नवजात शिशु, शिशु, बाल र मातृ मृत्युदरमा कमी आएको र औसत आयु लगायतका सूचकहरुमा सुधार आएको छ । सुरक्षा कार्यक्रमअन्तर्गत सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट उपलब्ध गराइने प्रसूति सेवा, उप-स्वास्थ्य चौकी र स्वास्थ्य चौकीबाट उपलब्ध सबै स्वास्थ्य सेवाहरु र लक्षित समुहलाई सरकारी अस्पतालबाट समेत आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क गरिएको छ । गरिब जनताको लागि अन्य अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवामा पनि विशेष छुटको व्यवस्था गरिएको छ ।

५.२.१ स्वास्थ्य संस्था (अस्पताल, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी र आयुर्वेद केन्द्र) को विवरण

यस महानगरपालिकामा १ सरकारी अस्पताल (कोशी अञ्चल अस्पताल), तथा एक नोबेल मेडीकल शिक्षण अस्पताल, १ आयुर्वेदिक अस्पताल, १० नगर स्वास्थ्य केन्द्र, ४ स्वास्थ्य चौकी, १२ खोप केन्द्र, निजी स्तरमा संचालित २६ वटा नर्सिंग होम तथा अस्पताल लगायतका स्वास्थ्य संस्थाहरुले यस महानगरका वासिन्दाहरु लाई स्वास्थ्यसेवा दिई रहेका छन् । यस महानगरपालिकामा विगत केहि समय यता निजी नर्सिंग होमहरुमा व्यापक वृद्धि भएको देखिन्छ । यसमा गुणस्तर स्वास्थ्य सेवाको लागि सम्बन्धीत निकायको ध्यान पुग्न पनि आवश्यक देखिन्छ ।

हाल नेपाल सरकारले स्थानीय तहमा यथाशक्य सबै स्थानीय तहको प्रत्येक वडा भित्र एउटा स्वास्थ्य चौकी स्थापना गर्ने निर्णय गरेपछि देशका विभिन्न भागहरुमा स्वास्थ्य चौकी तथा अस्पतालहरु बन्न लागेका देखिन्छन् । यसैगरी यस महानगरपालिकामा रहेका विभिन्न स्वास्थ्य संस्था तथा सेवाहरुलाई तलको तालिकामा प्रष्ट्याइएको छ ।

तालिका नं. ३७ विद्यमान स्वास्थ्य सेवासम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	स्वास्थ्य विवरण	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	जम्मा
१	सरकारी अस्पताल							१													१
२	निजी अस्पताल		३	१	२	१		३	१	८	४		१		२						२६
३	आर्युवेदिक अस्पताल									१											१
४	स्वास्थ्य चौकी											१			१				१	१	४
५	नगर स्वास्थ्य केन्द्र	१	१	१	१	१	१		१		१		१			१					१०
६	खोप केन्द्र	१				१	२		२			१	१		१					३	१२
७	महिला स्वयंसेविका संख्या	७	७	९	६	१६	९	६	१२	५	७	१०	८	४	८	४		६	४	९	१३७
८	भेटेरीनरी अस्पताल													१							१

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

तथ्याङ्कले देखाए अनुसार विराटनगर महानगरपालिकाभित्र सरकारी अस्पताल १, निजी अस्पतालको सङ्ख्या २६, आर्युवेदिक अस्पताल १, स्वास्थ्यचौकी सङ्ख्या ४, नगर स्वास्थ्य केन्द्र १०, खोपकेन्द्र सङ्ख्या १२, भेटेरीनरी अस्पताल १ र महिला स्वयंसेविकाको सङ्ख्या १३७ ले सेवा दिइरहेको देखिन्छ ।

५.३ खानेपानी तथा सरसफाई

खानेपानी तथा सरसफाई स्वास्थ्यसँग प्रत्यक्ष सरोकार रहेको विषय हो । स्वास्थ्य जिवन जिउनका लागि यि तत्वको निकै महत्त्व रहेको हुन्छ र यस वारेमा सचेत पनि रहनु पर्दछ । खानेपानीले मानिसको स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष रूपमा असर गर्ने गर्दछ तसर्थ खानेपानी सफा तथा शुद्ध हुन आवश्यक छ र यसको साथसाथै सरसफाईमा पनि त्यतिकै जानकारी राख्नु पर्दछ ।

५.३.१ खानेपानी सुविधाको अवस्था

विराटनगरमहानगरपालिकामा बसोवास गर्ने अधिकांश घरपरिवारले ट्युबेलको प्रयोग गर्ने गरेका छन । जम्मा घरधुरी सङ्ख्या मध्ये १८३६६ घरधुरी संख्याले मात्र खानेपानीको लागि निजी धाराको पानी प्रयोग गरेको देखिन्छ भने ३३०१९ घरधुरी संख्याले चापाकल तथा ट्युबेलको प्रयोग गरेका छन । तलको तालिकामा खानेपानी सम्बन्धी स्रोतको विवरणलाई देखाइएको छ :

तालिका नं. ३८ खानेपानी सुविधा सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	खानेपानीको लाईन धारा	ट्युबेल, चापाकल, हाते पम्प	डिप बोरिङ	इनार, कुवा	अन्य	जम्मा
१	२०६१	५३२	१		५	२५९९
२	१६०१	८२३	६		२	२४३२
३	३६६४	८३३	२	१	३	४५०३

वडा नं.	खानेपानीको लाईन धारा	ट्युबवेल, चापाकल, हाते पम्प	डिप बोरिङ	इनार, कुवा	अन्य	जम्मा
४	१६१६	२८७७	१	१	४	४४९९
५	५५०	२७८१	२९	३	१२	३३७५
६	२१७	२६१०	१७	४	४	२८५२
७	१३४२	४४२		२	५	१७९१
८	१६४९	२७३१		२	६	४३८८
९	१२९०	६१८	१			१९०९
१०	२०२७	१३९७	७		५	३४३६
११	२९०	२४९७		२	४	२७९३
१२	३२४	२८९८	२		२	३२२६
१३	३१७	१५२८				१८४५
१४	२०१	२५३८	१	६	३	२७४९
१५	५७१	१७३७		१६	२	२३२६
१६	३१०	१०७४	१	३८	१७	१४४०
१७	१७४	१८३९	३७		६	२०५६
१८	२८	१९०७		२	१	१९३८
१९	१३४	१३५७	१	१		१४९३
जम्मा	१८३६६	३३०१९	१०६	७८	८१	५१६५०

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

५.३.२ शौचालय प्रयोगको अवस्था

महानगरपालिकाभित्र बस्ने जम्मा परिवारसङ्ख्या मध्ये ९८.०३ प्रतिशतले शौचालयको प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ भने १.९७ प्रतिशतको (८३६ घरमा) शौचालय नै रहेको छैन । तलको तालिकामा शौचालय प्रयोगको अवस्थालाई देखाइएको छ ।

तालिका नं. ३९ शौचालय प्रयोगको अवस्था सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	प्रतिशत
१	छ	९८.०३
२	छैन	१.९७
	जम्मा	१००.००

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

५.३.४ फोहोरमैला व्यवस्थापन

फोहोरमैला व्यवस्थापनमा महानगरपालिकाको सवै वडाका वडावासीहरूको घरमानै फोहोरमैला सङ्कलनका लागी महानगरबाट सवारी साधन आउने गरेको देखिदैन । महानगरको फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ४० वडागत फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	करेसाबारीमा, आफ्नै कम्पाउण्डमा	गाडी घरमानै लिन आउछ	जथाभावी	नदि वा खोल्सामा	निश्चित स्थान, खाल्डो, फोहर थुपार्ने ठाउँमा	जम्मा
१	१२०१	५७५	५५	८९	६७९	२५९९
२	३४८	१०५१	१०५	११४	८१४	२४३२
३	२०७८	१७००	८३	५२	५९०	४५०३
४	३२९	७४६	१३०	८५	३२०९	४४९९
५	२८४	८६९	१२४	१६४	१९३४	३३७५
६	२२४	१२१२	६३७	३६४	४१५	२८५२
७	१५९	७८७	५७	२०५	५८३	१७९१
८	७१४	९९८	६२०	४१४	१६४२	४३८८
९	१२१	१४८१	७४	३	२३०	१९०९
१०	४७१	२१७७	५२	६६	६७०	३४३६
११	१९४	१२२४	२२	५१	१३०२	२७९३
१२	८४८	३८७	४६६	१२७	१३९८	३२२६
१३	५१३	३६६	१३६	२४	८०६	१८४५
१४	३४१	२२६	५८२	८१	१५१८	२७४८
१५	१२४७	४००	२३२	४२	४०६	२३२७
१६	२९७	३९५	२१६	२१	५११	१४४०
१७	१४०	२६३	४०५	९४	११५४	२०५६
१८	७६७	२४	८९९	४	२४४	१९३८
१९	२६५	४१	२१९	१४१	८२७	१४९३
जम्मा	१०५४१	१४९२२	५११४	२१४१	१८९३२	५१६५०

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

५.४ महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशीकरण

विश्वमा आधा जनसंख्याको भाग ओगटेको महिलालाई विकासको मुल प्रवाहमा समाहित गर्दै लैजानु आजको चुनौती हो । “जहाँ महिला सहभागीता त्यहाँ विकासमा परीपक्कता” भनेझै महिला सहभागीताले विकासमा प्राथमिकता पाउन थालेको छ । यस महानगरपालिकामा वसोवास गर्ने लगभग सबै परिवारका सदस्यहरु टोल विकास संस्था र अन्य कुनै न कुनै संघसंस्थामा आवद्ध रहेको देखिन्छ । समाजको हित तथा दिगो विकासका लागि टोल विकास संस्था र अन्य सामाजिक संघ संस्थाहरुले विभिन्न तह तथा क्षेत्रहरुबाट विभिन्न प्रकारका योगदानहरु पुराइरहेका हुन्छन । सामाजिक संघ संस्थाहरुमा वनेको टोल विकास संस्था, उपभोक्ता समिति, युवा क्लव, बाल क्लव, महिला तथा आमा समुह, सहकारी संस्था आदी पर्दछन ।

तालिका नं. ४१ कामदारको रुपमा घर बाहिर रहेका बालबालिका

वडा नं.	घरेलु कामदार	होटल तथा रेष्टुरेन्ट	उद्योग तथा व्यापार	सवारी सह चालक	अन्य	जम्मा
१	०	०	०	०	०	०
२	१	४	१	०	०	६
३	०	०	०	०	१	१
४	१	१	४	०	२	८
५	०	०	०	०	०	०
६	११	०	५	२	१	१९
७	०	०	०	०	०	०
८	१	०	०	०	०	१
९	०	०	०	०	०	०
१०	१	१	४	१	०	७
११	५	०	५	४	३	१७
१२	६	०	०	२	०	८
१३	२	०	६	७	५	२०
१४	०	०	१	२	०	३
१५	२	०	०	०	०	२
१६	०	०	०	०	०	०
१७	४	४	१६	१	३	२८
१८	६	०	२	०	२	१०
१९	८	०	५	२	१	१६
जम्मा	४८	१०	४९	२१	१८	१४६

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

५.४.१ वाल सञ्जाल तथा युवाक्लव

विराटनगर महानगरपालिकाभित्र वालबालिकाको हक अधिकार सुनिश्चित गर्नका लागि थुप्रै वाल सञ्जाल तथा युवाक्लवहरूको स्थापना भएका छन जसको विवरणलाई अनुसूची ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.५ युवा, खेलकुद तथा मनोरञ्जन

खेलकुद मानव जीवनको एक अभिन्न अङ्ग हो । मानिस स्वस्थ बन्न साथै स्वस्थ समाज निर्माण गर्न खेलकुदको महत्व अपरिहार्य जस्तै बनेको छ । यस महानगरपालिकामा विभिन्न खेलका प्रकार अनुसारका खेलकुद मैदान रहेका छन । यसको अतिरिक्त यस महानगरपालिकामा प्रायः फुटवल, क्रिकेट तथा भलिबल खेल्ने गरेको पाइएको छ ।

५.५.१ खेलमैदान, पार्क, पिकनिक स्थल तथा मनोरञ्जनस्थल सम्बन्धी विवरण

विराटनगर महानगरपालिकामा विभिन्न खेलका प्रकार अनुसारका खेलकुद मैदान रहेका छन । साथै बढि मात्रामा यस महानगरपालिकामा फुटबल, क्रिकेट तथा भलिबल खेल्ने गरेको पाइएको छ । तलको तालिकामा महानगरपालिकाभित्र भएका खेलकुद मैदानसम्बन्धी विवरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका नं. ४२ खेलकुद मैदान तथा मनोरञ्जनस्थल सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	खेल मैदानहरुको नाम	स्थान/वडा नं.
१	परोपकार घाट खेलमैदान	१
२	सहिद रंगशाला	७
३	कर्कड हल	७
४	हाट खोला खेल मैदान	८
५	पुरानो हवाई फिल्ड खेल मैदान	१४
६	देछेन खेल मैदान (बन्दै गरेको)	१६
७	रगुपति जुटमिल अगाडि	१७
८	१७ विगा खेल मैदान	१९

५.५.२ व्यावसायिक खेलाडीको विवरण

विराटनगर महानगरपालिकाभित्र विभिन्न खेल विद्याका राष्ट्रिय, अन्तराष्ट्रिय स्तरका लगायत व्यवसायी खेलाडीहरु रहेका छन । तलको तालिकामा खेलाडीहरुको विवरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका नं. ४३ राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरका खेलाडीहरु सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	खेलाडीको नाम	खेल विधा	वडा
१	प्रविन उप्रेती	जिमिन्यान्सटिक	२
२	विनोद श्रेष्ठ	एथलेटिक	२
३	मणि आचार्य	लड जम्प	२
४	नविन उप्रेती	जिमिन्यान्सटिक	२
५	प्रदिप पाण्डे		५
६	रवि राम	क्रिकेट	६
७	दिपक पासवान	उस्सु	६
८	मो.फिरोज अन्सारी	क्रिकेट	६
९	निरज ठाकुर	क्रिकेट	६
१०	पुष्प निरौला	भलिबल	१०
११	माधव राज बाग्ले	भलिबल	१०
१२	महेन्द्र जंग कार्की	हकी	१०
१३	राजन थापा	हकी	१०
१४	नरकुमार उदास	हकी	१०
१५	नरेन्द्र उदास	बक्सीङ्ग	१०
१६	पुष्प श्रेष्ठ	वडी विल्डीड	१०

क्र.सं.	खेलाडीको नाम	खेल विधा	वडा
१७	सुनील कुमार सरदार	फुटबल	१२
१८	नेवीका चौधरी	भलीबल	१२
१९	ललित राजवंशी	क्रिकेट	१४
२०	कालीचरण यादव	क्रिकेट	१४
२१	गोकुल थापा	कुस्ती	१४
२२	राज कुमार ताम्राकार	फुटबल	१४
२३	असोक खवास	फुटबल	१९
२४	सिमा राजवंशी	ब्याटमिन्टन	

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, जिल्ला खेलकुद विकास समिति, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

५.५.३ युवा क्लब सम्बन्धी विवरण

विराटनगर महानगरपालिकाभित्र थुप्रै युवाक्लवहरूको स्थापना भएका छन् जसको विवरणलाई अनुसूची ४ प्रस्तुत गरिएको छ :

५.६ कला, भाषा तथा संस्कृति

यस महानगरपालिकामा विभिन्न कला संस्कृति, भेषभुषा रहनसहनमा विविधता रहेको पाईन्छ । लगभग ७० भन्दा बढि जातजातीका मानिसहरु यस महानगरपालिका भित्र बसोवास गरेको हुदाँ उनीहरुले आफ्नो आफ्नो जातजाती अनुसार विभिन्न धर्म तथा चाडपर्व मान्ने गर्दछन् । विशेष गरि यस महानगरपालिका भित्र बस्ने मानिसहरुले दशैं, तिहार, तीज, हरितालिका, श्रीकृष्ण जन्माष्टमी, छठ, सिरुवा, फागु, माघे संक्रान्ती, जितियापर्व, दिनभद्री पूजा, ईद आदि चाडबाडहरु मान्ने गरेको अध्ययनले देखाएको छ ।

५.६.१ धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थल

विराटनगर महानगरपालिकामा प्रख्यात विराट दरवार,प्रशिद्ध मण्ठपोखरी लगायत थुप्रै धार्मिक, तथा ऐतिहासिक मठमन्दिर र स्थलहरू रहेका छन्, । यस महानगरपालिकामा रहेको धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरूको विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तबलिका नं. ४४ धार्मिक स्थलको विवरण

क्र.सं.	नाम	वडा नं.	क्र.सं.	नाम	वडा नं.
१	दुर्गा मन्दिर	१	७०	अंजुमन इस्लामिया मर्दशा	९
२	हनुमान मन्दिर	१	७१	जामा मर्दशा	९
३	पाथिभरा मन्दिर	१	७२	बंगलामुखी मन्दिर	१०
४	शिव पान्चायन मन्दिर	१	७३	भगवती मन्दिर	१०
५	राम जानकी मन्दिर	१	७४	बजरङ्गीबली मन्दिर (वगलामुखी, सोमबारे हटिया, धरमबाघ रोड)	१०
६	महेन्द्रश्वर मन्दिर	१	७५	संसरीमाई मन्दिर	१०
७	हनुमान मन्दिर	२	७६	भिमसेन मन्दिर	१०
८	विराटेश्वर शिव मन्दिर	२	७७	ग्राम थान मन्दिर	१०
९	लक्ष्मी नारायण मन्दिर	२	७८	गढि माई मन्दिर	१०

क्र.सं.	नाम	वडा नं.	क्र.सं.	नाम	वडा नं.
१०	संसरी माई स्थान (संसरी पथ, सरस्वती टोल)	२	७९	विन्दवासिनी मन्दिर	१०
११	धामी थान मन्दिर	२	८०	शिव मन्दिर	१०
१२	बासुकी नाग मन्दिर	३	८१	गणेश मन्दिर	१०
१३	गणेश मन्दिर	३	८२	बाबोशा मन्दिर	१०
१४	विन्दवासिनी मन्दिर	३	८३	दुर्गा मन्दिर	११
१५	देवी पान्चायन मन्दिर	३	८४	बुद्ध विहार मन्दिर	११
१६	दुर्गा मन्दिर	३	८५	साकेला थान मन्दिर	११
१७	हलेसी महादेव मन्दिर	३	८६	दुर्गा मन्दिर(मंगलबारे हटिया, दक्षिण बखरी)	१२
१८	प्रकाशेश्वर शिव मन्दिर	३	८७	राम जानकी मन्दिर	१२
१९	प्रणामी मन्दिर	३	८८	शिव मन्दिर(मलनवाह)	१२
२०	शिव मन्दिर	४	८९	पशुपती मन्दिर (दक्षिण बखी)	१२
२१	राधा बाबा मन्दिर	४	९०	लक्ष्मी मन्दिर	१२
२२	लक्ष्मी नारायण मन्दिर	४	९२	दिनाभद्रि मन्दिर	१२
२३	राधा कृष्ण मन्दिर	४	९३	पाथीभरा मन्दिर	१२
२४	हनुमान मन्दिर	५	९४	पञ्चमुखी हनुमान मन्दिर	१२
२५	राम मन्दिर	५	९५	बैष्णोदेवी मन्दिर	१२
२६	बजरंगबली मन्दिर	५	९६	हनुमान मन्दिर	१३
२७	राम मन्दिर	५	९७	शिव मन्दिर	१३
२८	शिव मन्दिर	५	९८	खाकी बाबा मन्दिर	१३
२९	राम जानकी मन्दिर	५	९९	ग्राम देवता मन्दिर	१३
३०	पञ्चेश्वर महादेव मन्दिर	५	१००	काली मन्दिर	१३
३१	साई मन्दिर	५	१०१	राम जानकी मन्दिर	१४
३२	हरिहर मन्दिर	५	१०२	लक्ष्मी नारायण मन्दिर	१४
३३	गणेश मन्दिर	५	१०३	राधा कृष्ण मन्दिर	१४
३४	महाकालेश्वर महादेव मन्दिर	५	१०४	भगवती मन्दिर	१४
३५	पञ्चमुखी बजरंगबली मन्दिर	५	१०५	मंठा पोखरी	१४
३६	गौरी शंखर महादेव मन्दिर	५	१०७	रामजानकी मन्दिर	१५
३७	मंगलोचन थान	५	१०८	रामसिता मन्दिर	१५
३८	भगवती मन्दिर	५	१०९	शिव मन्दिर(भट्टाटोल, हड्ताली द्वार)	१५
३९	शिव मन्दिर(धरान रोड, लालीगुरास टोल)	६	११०	हनुमान मन्दिर(मलाया रोड, हड्ताली द्वार, लाईन क्वाटर)	१५
४०	सतहेम मन्दिर	६	१११	शिव मन्दिर/ हनुमान मन्दिर	१५
४१	ब्रह्म स्थान मन्दिर (BFM,रामपुर)	६	११२	संतोषी माता मन्दिर	१५
४२	साईबाबा मन्दिर	६	११३	रानी मर्दशा	१५
४३	श्री दामेश्वर शिव मन्दिर	६	११४	मजरे इस्लाम मर्दशा	१५
४४	मंगलुबाबा मन्दिर	६	११५	काली मन्दिर	१६
४५	सावाजिया मर्दशा	६	११६	शिव मन्दिर(रानी, दरैया)	१६
४६	समिया हल्लाम मिया मर्दशा	६	११७	ब्रह्म थान	१६

क्र.सं.	नाम	वडा नं.	क्र.सं.	नाम	वडा नं.
४७	महजित मर्दशा	६	११८	बजरंग बली मन्दिर	१६
४८	सरौचिया महजित	६	११९	मदरशा अशरफिया इज हारु लउलुम	१७
४९	काली मन्दिर	७	१२०	मदरशा फरिदीया रियाजुल उलुम बदरी मशल्लह	१७
५०	सत्य नारायण मन्दिर	७	१२१	मस्जिद कोवा	१७
५१	दुर्गा मन्दिर	७	१२२	सत्यनारायण मन्दिर	१७
५२	शनी मन्दिर	७	१२३	लक्ष्मी मन्दिर	१८
५३	हनुमान मन्दिर	७	१२४	कृष्ण मन्दिर	१८
५४	गणेश मन्दिर(हस्पीटलचोक,मेनरोड)	७	१२५	दिना बट्टी मन्दिर	१८
५५	शाकम्बरी मन्दिर	७	१२६	बजरंगी मन्दिर	१८
५६	सरस्वती मन्दिर	७	१२७	ग्राम देवता मन्दिर	१८
५७	वनसखण्डी मन्दिर	७	१२८	राधा कृष्ण मन्दिर	१८
५८	कृष्ण दौपायन मन्दिर	८	१२९	लक्ष्मी मन्दिर	१८
५९	अष्ट चिरन्जीवी मन्दिर	८	१३०	कालिका मन्दिर	१८
६०	गणेश मन्दिर	८	१३१	दुर्गा मन्दिर	१८
६१	गिता मन्दिर	८	१३२	विराट ग्राम मन्दिर	१८
६२	वाँके विहारी कृष्ण मन्दिर	८	१३३	राम जानकी मन्दिर	१९
६३	मस्जिद ४ वटा	८	१३४	दुर्गा मन्दिर	१९
६४	पञ्चमुखी हनुमान मन्दिर	९	१३५	शिव मन्दिर	१९
६५	राम जानकी मन्दिर	९	१३६	दिनाबट्टि मन्दिर	१९
६६	शिवमन्दिर (जानकी पथ)	९	१३७	राम जानकी मन्दिर	१९
६७	दिमाबट्टि मन्दिर	९			
६८	थान मन्दिर(भुमि प्रशाशन चोक)	९			
६९	नेपाल इस्लामिया मर्दशा	९			

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

तलिका नं. ४५ शान्ति तथा सुरक्षाको अवस्था

क्र.सं.	नाम	वडा
१	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	१
२	सामुदायीक प्रहरी केन्द्र	२
३	वरगाछी चौकी	३
४	आयल निगम चौकी	३
५	सामुदायीक प्रहरी केन्द्र	४
६	वडा प्रहरी कार्यालय (क)	७
७	वडा प्रहरी कार्यालय (ख) हाटखोला	८
८	मोरङ जिल्ला कारागार	८
९	टोल सुरक्षा समिति	९
१०	जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय	९

क्र.सं.	नाम	वडा
११	सामुदायीक प्रहरी विट	१०
१२	प्रदेश प्रहरी कार्यालय, प्रदेश नं. १	१२
१३	बखरी प्रहरी चौकी	१२
१४	प्रहरी तालिम केन्द्र	१२
१५	प्रहरी गण	१२
१६	ईलाका प्रहरी कार्यालय	१४
१७	सि.आर.वि. पोस्ट	१४
१८	सिमा प्रहरी चौकी	१५
१९	सामुदायीक प्रहरी केन्द्र	१६
२०	प्रहरी चौकी	१७
२१	फडानी प्रहरी चेकपोस्ट	१८
२२	प्रहरी चौकी	१९

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

परिच्छेद छः वन तथा वातावरणीय स्थिति

६.१ वन क्षेत्रको अवस्था

अर्थतन्त्रमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्‍याउने कृषि देखि लिएर जलश्रोत, पर्यटन आदिको विकासमा वन क्षेत्रले महत्वपूर्ण अवसरहरूको श्रृजना गरेको हुन्छ । तर बढ्दो जनसङ्ख्या र अरू बैकल्पिक व्यवस्थाहरूकोअभावमा वनक्षेत्रमा चाप बढी रहेको छ । जसले गर्दा वन जङ्गलको विनास, भू-क्षय, जैविक विविधतामा ह्रास जस्ता पर्यावरणीय प्रतिकूलताहरू बढ्दै गएको छ । यस अवस्थामा विराटनगरमहानगरपालिकामा सहभागितामूलक वन व्यवस्थापन मार्फत गरिव तथा पिछडिएका वर्गको हितलाई ध्यानमा राख्दै वनक्षेत्रको सङ्रक्षण, संवर्द्धन तथा दीगो विकास, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन, जैविक विविधताहरूको सङ्रक्षण र विकास गर्न जरूरी देखिएको छ । यसो गर्न सकिएमा महानगरपालिकामा रहेको कूल क्षेत्रफलको करीव १३ प्रतिशत भू-भाग वनक्षेत्रले ढाकेकोले यस महानगरपालिकाका मानिसले वनमा आधारित भएर पनि आर्थिक गतिविधिहरू सञ्चालन गर्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

नेपाल भूकम्प, बाढी, पहिरो, आगलागी, हावाहुरी, असिना, चट्याङ, जङ्गली जनावरको आतंक, पशु तथा बालीमा रोगकिरा, सुख्खा खडेरी जस्ता विविध प्राकृतिक प्रकोपका घटनाहरूबाट संकटासन्न अवस्थामा रहेको छ । बर्ड फ्लु, स्वाइन फ्लु जस्ता नयाँ प्रकृतिका महामारी, औद्योगिक दुर्घटना, विस्फोटन, विद्युतीय दुर्घटना, सडक, हवाई, डुङ्गा दुर्घटना तथा विषालु पदार्थसँग सम्बन्धित विपद्का घटनाहरू पनि हुने गरेका छन् । जलवायु परिवर्तनका कारण देशले ठूलो सास्ती भोग्नु परिरहेको र यो समस्या दिनप्रतिदिन विकराल बन्दै गैरहेकोछ । देशले वर्षेनी प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक (मानव सिर्जित) विपद्का घटनाहरूको सामना गरिरहनु परेको छ । तथ्याङ्कहरूका आधारमा नेपाल विश्वमा विपद् जोखिमको नक्शाङ्कनमा बीसौं स्थानमा रहेको छ भने नेपाललाई पहिरो र बाढीजस्ता पानीजन्य प्रकोपको जोखिमको दृष्टिकोणबाट तीसौं स्थानमा राखिएको छ । काठमाण्डौ उपत्यका भूकम्पीय जोखिमका दृष्टिबाट विश्वकै प्रथम स्थानमा रहेको छ । नेपालको सम्पूर्ण भूभाग भूकम्प जाने संभावित क्षेत्रभित्र पर्दछ । संकटासन्नता र जोखिमका सम्बन्धमा गरिएको अध्ययन अनुसार भूकम्पको सापेक्षिक संकटासन्नताका दृष्टिबाट नेपाल संसारका सबैभन्दा बढी जोखिममा रहेका देशहरूमध्ये एघारौं स्थानमा रहेको छ । त्यसै गरी अध्ययन अनुसार जलवायु परिवर्तनका कारणले हुने असरका दृष्टिले नेपाल जोखिमको चौथो स्थानमा रहेको छ । नेपालमा रहेका २,३१५ हिमतालमध्ये २२ वटा विष्फोट हुने खतरामा छन् । आगलागी तर्फ विशेष गरी तराईमा गर्मीको मौसममा तापक्रम ४५ डिग्री सेल्सियससम्म पुग्ने भएकाले ग्रामीण बस्तीहरूमा आगलागी ठूलो समस्याको रूपमा रहेको छ । हालका दिनहरूमा हावाहुरीको प्रकोपमा पनि बृद्धि हुँदै गएको छ ।

यसैगरी प्रदेश सरकारले “विपद् व्यवस्थापन ऐन २०७५” र विराटनगर महानगरपालिकाले “विराटनगर महानगरपालिका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५” समेत जारी गरी जोखिम न्यूनीकरण र विपद् उत्थानशीलताका लागि प्रयाशहरू हुन आरम्भ गरिएका छन् ।

६.२ विपद् जोखिम व्यवस्थापन

अचानक प्रकृतिमा हुने असामान्य गतिविधीका कारण उत्पन्न भएका घटना वा नकारात्मक परिणामलाई प्राकृतिक प्रकोप भनिन्छ । प्राकृतिक प्रकोपका घटनाहरू कतिखेर घट्छन भनेर यकिनसाथ भन्न सकिदैन तर

यसको पुर्वानुमान गर्न सकिन्छ । प्राकृतिक विपत्तीले ठूलो जनधनको क्षति गराउनका साथै ठूलो मानसिक विचलन ल्याउने गर्दछ । नेपालको सन्दर्भमा यसको ज्वलन्त उदाहरणको रूपमा २०७२ सालमा गएको महाभूकम्पलाई लिन सकिन्छ । यसका लागि निर्माण गरिएका नीति नियमका अक्षरस कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ । साथै गृहमन्त्रालयको मातहतमा रहेको विपद व्यवस्थापन महाशाखा लगायत जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्लाका अन्य सुरक्षा निकाय लगायत यसक्षेत्रमा काम गर्ने सङ्घसंस्थाहरू चनाखो रूपमा रही आफ्नो भुमिका निर्वाह गर्नुपर्दछ ।

विपद्का दृष्टिले विराटनगर महानगरपालिका निककै सम्वेदनशील रहेको छ । यहाँ मुख्यरूपमा बाढी डुवान, आगलागी, सडक दुर्घटना, जनावरहरूको आतङ्क, शीतलहर, हावाहुरी, भूकम्प, पशु तथा बालीमा रोग, सर्पदंश, चट्याङ्ग, असिनापानी, महामारी, विद्युत दुर्घटनाजस्ता प्रकोपहरू रहेका छन् । सिंधिया र केशलिया खोलाको बाढीबाट खोला किनारका वस्तीहरू जोखिममा रहेका छन् भने साना बाँस र परालबाट निर्माण भएका भुप्रा घरहरूमा धेरै मानिसको बसोबास रहेको कारण आगलागीका घटनाहरू हुने गरेका र त्यसबाट व्यापक भौतिक र आर्थिक क्षति हुन गई मानिसहरू भनै गरिबीतिर धकेलिने गरेका छन् । गत २०७४ सालमा आएको बाढीका कारण महानगरपालिकाका अधिकाँस भागहरू डुवानमा परेका थिए भने करिव १२,००० घरहरूमा व्यापक क्षति भएको थियो । नहर कलभर्ट बाटो आदिमा पनि नराम्ररी क्षति पुगेको थियो । आगामी दिनमा पनि बाढी डुवानका कारण क्षति हुने सम्भावना रहेको देखिन्छ । जलवायु परिवर्तनका कारण वर्षामा उल्लेख्य कमी भएको, समयमा पानी नपर्ने र सबै वडाहरूमा नहर नपुगेकोले समयमा खेती गर्न नपाएको किसानहरूको गुनासो रहेको छ । गरिबीमा बाँचेको समुदाय भएकोले हिउँदका दिनमा शीतलहरका कारण जनजीवन आक्रान्त बनेको देखिन्छ । सडक निर्माण संगै सडक दुर्घटना र वातावरणीय प्रदूषण पनि बढेको देखिन्छ । सरसफाईको कमीका कारण विशेष गरी बालबालिकाहरूमा संक्रामक रोग लगायतका स्वास्थ्य समस्याहरू अक्सर वर्षभरीनै देखिने गरेका छन् । वडा नं. ११ मा डुम जातिले पालेका छाडा संगुरले वडा नं. ५, ६, ११ र १२ का अधिकाँस क्षेत्रका मानिसहरू आक्रान्त छन् भने सबै वडामा भएका भुस्याहा कुकुर अत्यन्त ठूलो समस्याको रूपमा रहेको छ । कुकुरले ग्रामिण वस्तीहरूमा बाखा, पाठा, कुखुरा, हाँसहरू खाईदिने र मानिसहरूमा पनि आक्रमण गर्ने गरेको छ भने शहरी क्षेत्रमा सडक दुर्घटना गराउने, मानिसहरूलाई टोक्ने गरिरहको छ । छाडा साँढेहरू पनि कतिपय क्षेत्रको ठूलो समस्या बनेको छ । शहरी क्षेत्रमा धेरै पुराना र पिलर नभएका घरहरू छन् जुन भूकम्पीय उच्च जोखिममा छन् । ११ तला सम्मका घरहरू शहरमा छन् तर आगो निभाउने दमकलको क्षमता भने मुस्किलले तीनतलाको मात्र छ । दमकलमा पानी भने पर्याप्त वाटर पोईण्टहरू पनि छैनन् । धेरै गरिबीमा बाँचेका समुदायहरू खोला किनारको ऐलानी जग्गामा बसेका छन् जो बाढीको समयमा हरेक वर्ष विपद्मा पर्ने गरेका छन् । विराटनगर महानगरपालिकामा देखिएको प्रकोपहरूलाई तपसिल बमोजिम स्तरीकरण गरिएको छ :

१. भूकम्प २. बाढी तथा डुवान ३. सडक दुर्घटना ४. जनावरहरूको आतङ्क ५. प्रदूषण ६. हावाहुरी ७. शीतलहर ८. विद्युत दुर्घटना ९. आगलागी १०. चट्याङ ११. सर्पदंश १२. महामारी १३. असिना

प्रकोप विश्लेषणका औजारहरू (सामाजिक स्रोत नक्साङ्कन, संकटासन्नता तथा क्षमता पहिचान, समस्या वृक्ष विश्लेषण, संस्थागत विश्लेषण, ऐतिहासिक समयरेखा, प्रकोप, मौसमी पात्रो आदि) को प्रयोगबाट समष्टीमा आएको तथ्याङ्कलाई आधार मानेर प्रकोपको विश्लेषण गरिएको छ । हरेक विधिबाट आएका सूचनाहरू र

त्यसको विश्लेषण तपसिलमा उल्लेख गरिएको छ । साभार: विराटनगर महानगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना २०७६ ।

६.२.१ विपद व्यवस्थापनका लागि पूर्वतयारी

यसमा विगतको समयमा विाटनगर महानगरपालिकाभित्र विपद्वाट घटेका घटना, जोखिमयुक्त विवरण, विगतमा भएको क्षति लगायत व्यवस्थापनका लागि गर्नुपर्ने क्रियाकलापहरुलाई समावेश गरिएको छ ।

तालिका नं. ४६ वडागत विपद्हरुको ऐतिहासिक समयरेखा :

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मनवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना विधि	पुष्ट्याई
वडा नं १									
भूकम्प	२०४५।५।५	सम्पूर्ण वडा	मानवीय क्षती नभएको, घर ५ ७ भत्कीका, पर्खाल भत्किएको	सामान्य	५० लाख अनुमानित	नभएको	पानीबाट चिसो भएको		
भूकम्प	२०७२।१।१२		वडाका सबै घर पर्खाल भत्किएको	मठ मन्दिर सबै चर्किएको	२ करोड				
बाढी	२०७४।४।२६	खोला छेउ वडा सबै घर	८० घर पूर्ण क्षती, डुवान सबै घर नभएको सरसामान सबै	माटो थुप्रिएको घरहरु पुरिएका	५ करोड	विरामी भए रोग र प्रदुषण समस्या	वन जंगल कटान, पुल भत्काएको, केही घर बगाएको		
रोग माहाकारी	२०७३	सम्पूर्ण वडा			औषधि खर्च, पानी समस्या ५० लाख	आँखा समस्या			
वडा नं. २									
बाढी	२०४४ साल	सिंघिया खोला	पूर्ण क्षती २५ घर आंशिक क्षती १५ घर		१० लाख				
भूकम्प	२०४५	वडा भरी	पूर्ण क्षती १० घर आंशिक क्षती ५० घर		१०लाख				
भूकम्प	२०७२	वडा भरी	आंशिक २५ घरमा क्षेती		१५ लाख				
बाढी	२०७४	वडा भरी	पूर्ण क्षती १४० घर आंशिक क्षती ५० घर		२० लाख				
वडा नं. ३									
बाढी डुवान	२०५४ ५-५ देखि हाल सम्म	टंकी दक्षिण वरगाछी उत्तर सबै	२०० भन्दा बढी घर टहरा, विद्यालय, सार्वजनिक स्थलमा क्षती	भौतिक क्षती बराबर	करोडौं सम्पत्ति नोक्सान २०७४ मा मात्र २ करोड भन्दा बढी	गाई बस्तु बाखा आदि, घरपालुवा	बालीनाली तथा जमिन डुवान		
आगलागी			घर टहरा पसल आदि, साना		लाखै रकम बराबर				

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मनवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना विधि	पुष्ट्याई
			घरेलु उद्योग समेतमा विद्युत आगलागी						
वडा नं. ४									
भूकम्प	२०४५।४।५	विराटनगर ४	करिब २०० घर आंशिक क्षती	विद्यालय २ क्षती	करिब २५ लाख		कुवा इनारमा क्षेती		
बाढी	२०४४।४।२८	विराटनगर ४	१०० घरमा क्षती	एयरपोर्ट र विद्यालयमा क्षती	२० लाख जति		बाली नालीमा क्षेती		
आगलागी	२०६०।१।१	विराटनगर ४	इकराही ६२ घर नष्ट		१८ लाख जति				
भूकम्प	२०७२।१।१२	विराटनगर ४	१५० घर आंशिक क्षती	जनता मा.वि., गोब्राहा मा.वि. क्षती	२० लाख जति				
बाढी	२०७२।४।२८	विराटनगर ४	१५० घर पूर्ण क्षती र ३०० घर आंशिक क्षती	५ करोड जति			चौपायाहरु बगाएको		
वडा नं. ५									
सडक दुर्घटना	२०७४	कोचाखाल दाना फ्याक्टी				१ जनाको मृत्यु			सडक दुर्घटना
बाढी	२०७४ साउन	नहर पश्चिम केसलिया सम्म	घर ६५ प्रतिसत	बाटा १५ प्रतिसत	करिब ५० लाख जति	गाई, बाखा, कुखुरा आदि ५० लाख	बाली कटान करोडौं भन्दा बढी		बढी
आगलागी	२०४१ साल	कोचाखाल मण्डल टोल	१०० जति घर	विजुली बत्ती	करिब ५० लाख जति	गाई बाखा ५ लाख	बोट विरुवा अन्य		आगलागी
बाढी	२०४५ साल	वडा भरी	घर ७० प्रतिसत	बटोहरु २० प्रतिसत	८० लाख भन्दा बढी	गाई बाखा पशु १० लाख	बाली, नहर काटन ५० लाख		बाढी
भूकम्प	२०४५ साल	वडा भरी	घर १० प्रतिसत		५ लाख भन्दा बढी	११ जना	खाद अन्य ५० लाख भन्दा बढी		भूकम्प
भूकम्प	२०७४ वैशाख १२	वडा भरी	घर ५ प्रतिसत	५ प्रतिसत	२५ ३० लाख भन्दा बढी				भूकम्प
विद्युत दुर्घटना	२०७५ माघ १५	भूकुटी चोक				१ जनाको मृत्यु			विद्युत दुर्घटना
वडा नं. ६									
बाढी	२०३२ वैशाख	सरौचिया	५० लाख	३० लाख	३५ लाख		५०० जना विरामी		

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मनवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना विधि	पुष्ट्याई
	१४								
चट्याड	२०५०/३/५	वडा नं ६	१० लाख	५ लाख	८ लाख	३ जना			
बाढी	२०४२/२/१८	बरमपुरा	२० लाख	१० लाख	१८ लाख	२ जना			
भूकम्प	२०४५/५/५		बाखा, गाई, भैंसी कुखुरा आदि		१ करोड	३ जना			
बाढी	२०७४/५/४	बाढी क्षती	खाद्य पदार्थ, पशु जनावर घर क्षती	३० करोड	२ करोड	२५ करोड			
भूकम्प	२०७२/१/१२	सवै क्षेत्र	घरहरु भत्किए, चर्किए	स्कूलमा र मन्दिरमा क्षती	५० लाखको क्षती				
वडा नं. ७									
बाढी	२०१८	वडा भरी	२०० घर	विद्यालय४,	२ लाख जति	५० जना घाइते	२ विगाहा		
				मन्दिर २,					
				सा.भवन १					
बाढी	२०४४	वडा भरी	२५० घर	विद्यालय५,	२० लाख जति	१०० जना घाइते	१ विगाहा		
				मन्दिर ३,					
				सा.भवन १					
बाढी	२०७४	वडा भरी	५०० घर	विद्यालय५,	५ करोड जति	२०० जना घाइते	१ विगाहा		
				मन्दिर ३,					
				सा.भवन १					
भूकम्प	२०४५	वडा भरी							
आगलागी		हाटखोला सुगन्धमार्ग	१ घर		५० लाख	२			
हावाहुरी विजुलीको पोल र तार			१३०० यातायातलाई बाधा	विजुलीका पोल ढल्ने अवस्थामा धेरै छन्	१० लाख				
वडा नं. ८									

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मनवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याई विधि
बाढी	२०४४ साउन	वडा	खोला आसपासक कच्ची घरहरु नष्ट, पक्की घरसमेत नदी कटान, पशुपंक्षी खाद्यान्न समेत		करोडौंको क्षती		नदी कटान	
बाढी	२०७४ असार		घर कम्पाउन्ड भत्किएर नष्ट, चर्किने भत्किने	नभएको	५० लाख			
आगलागी			दक्षिणी क्षेत्र विश्वकर्मा चोक					
महामारी			दुषित पानीबाट महामारी फैलिएको					
वडा नं. ९								
आगलागी	२०१८ साल	विराटनगर	२०० घर	केही विद्यालय र मठ मन्दिरहरु ध्वस्त भएको	५ लाख	१०० व्यक्ति घाइते भएको	केही बोट विरुवाको क्षती	
भूकम्प	२०४५ साल		१० पूर्ण क्षती १२५ घर चर्किएको अवस्था	मठ मन्दिर विद्यालय भवन चर्किएको	३० लाख	२ जनाको मृत्यु ५० जना घाइते		
भूकम्प	२०७२ साल		६० घर चर्किएको पूर्ण क्षती नभएको		४० लाख	सामान्य घाइते		
महामारी	२०७१		खनेपानीमा प्रदूषण भएको कारण माहामारीको रुपमा जण्डिस देखा परेकोले २जना को मृत्यु भएको अन्य धेरै व्यक्तिहरुको स्वास्थ्यमा समस्या उत्पन्न, पानी खानको लागि उत्पन्न			२जनाको मृत्यु		
शितलहर	२०७४		वृद्ध तथा बालबालिकाहरु जोखिममा परे, अन्यको पनि दैनिक जिवन यापनमा समस्या उत्पन्न, जसको न्युनिकरणपालिका र अन्य					

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मनवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना विधि पुष्ट्याई
			संघसंस्थाहरुले कम्बल, खानेकुरा दाउरा आदि वितरण					
बाढी	२०७४		जीवनयापनका निम्ती कठिनाई भएको, तर कुनै प्रकारको भौतिक क्षती नभएको ।					
वडा नं. ११								
बाढी	२०४४ भाद्र	विराटनगर ११	घर क्षति, पशुजन्य क्षती	बटो विद्यालय	पाँचलाख जति		दुर्गा मन्दिर पुरै क्षती	
भूकम्प	२०४५।५।५	विराटनगर ११	घरहरु चर्किए, कच्चि घर लडे	विद्यालय भवन चर्किए ।	दस लाख जति		दुर्गा मन्दिर पुरै क्षती	
बाढी	२०५५	विराटनगर ११	केशलियामा बाँध फुटेर घरभित्र पानी पस्यो ।	दुर्गामन्दिर लड्यो, भत्तियो ।	एक लाख जति			
बाढी	२०६७।६।१	विराटनगर ११	कच्चि घरहरु चर्किए		एक लाख जति			
हावाहुरी	२०६०।१।२	विराटनगर ११	घरको छाना उडाएको र फुसका घरहरु उडाएको ।		दुइलाख जति		दुर्गा मन्दिरमारुख ढली मन्त्रि पुरै ढलेको ।	
आगलागी	२०६२ चैत्र	विराटनगर ११	बोरा फ्याक्ट्री र पाउरोटी फ्याक्ट्री पुरै जलेर नष्ट भएको ।		दुइलाख जति			
बाढी	२०७४।४।२८	विराटनगर ११	बाटो, नाला, घर, पशुजन्य बस्तुहरु कुखुरा फर्म सबै नष्ट भएको ।	विद्यालय भवनहरुमा पानी पसेर भित्रका डेक्स, बेन्च लगायत सबै नष्ट भएको । मन्दिर, सामुदायिक भवनमा पानी पसेर नष्ट भएको	एक करेड		ठूला ठूला रुखहरु सबै लडे बाटो, पिच, नाला भत्किए ।	

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मनवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना विधि पुष्ट्याई
चट्याड	२०७५।१।२।२७	विराटनगर ११	विद्युतीय सामानहरु धेरै नोक्सान ।		एक लाख जती		बुद्धविहार मन्दिरमा ठूलो क्षती भएको ।	
भूकम्प	२०७२।१।१२	विराटनगर ११	घरहरु अधिकांश भत्किए, चर्किए, मानवीय आतंक मच्चियो । एक महिनासम्म पटक पटक भुकम्पको झड्काले कानवीय आतंक मच्चियो । पानीको श्रोतहरु सुके		पचास लाख जती			
वडा नं. १२								
भूकम्प	२०४५।५।५	वडा भरी	सामान्य घरहरु चर्किए		सामान्य क्षती			
बाढी	२०५२।४।२६	वडा भरी	घर बालीनाली १०२	२ वटा विद्यालयलाइ, एक हप्ता प्रभावित	५ देखि ७ लाख सम्मको क्षती भएको			
बाढी	२०५७।५।४	वडाको पश्चिमी सिमानामा	घर र बालीनाली क्षती पुग्यो	विद्यालय, सडक	१० लाख जति			
बाढी	२०६५।५।१	वडाको पश्चिमी सिमानामा	घर र बालीनाली क्षती पुग्यो	३ वटा विद्यालय बाटो	धेरै क्षती भएको थियो ५० लाख जति			
बाढी	२०७४।३।२८	वडा भरी	घर बालीनालीमा ठूलो क्षती पुग्याएको	पानी, सडक, विद्यालय, संघसंस्था सबै घरमा	करोडौंको क्षती भएको			
आगलागी	सबै साल		टोल टोल	धेरै घरमा क्षती	१ करोड ५० लाख	६		
हावाहुरी	२०६६	वडा भरी	सामान्य		५० लाख			
चट्याड		घरमा	धेरै क्षती, विद्युतीय क्षती		१ करोड			
महामारी, जण्डिस, कालाजार	२०७१	वडा भरी				४ जना		

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मनवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना विधि पुष्ट्याई
सडक दुर्घटना	सधै	वडा भरी				१०० जना		
शितलहर	२०४३ पुष, माघ	वडा भरी	सबै घरधुरीलाई			३ जना		
सर्पदंश		वडा भरी				१९ जना		
जनावर आतंक		वडा भरी				१० जना		
वडा नं. १३								
बाढी	२०७४ श्रावण	१३ नं वडा सबै	१०२ घरधुरी पूर्ण रुपमा क्षतिग्रस्त भएको	५ वटा कल्भर्ट पूर्णरुपमा भत्किएको, बालमन्दिर विद्यालयमा शौचालयमा क्षती भएको	करिव १ करोड			
हावाहुरी	२०६३ जेष्ठ	१३ नं वडा सबै	७० घरधुरी आंशिक क्षती भएको ।		करिव १ करोड			
आगलागी	२०६२।२। ०६३	थलाह मार्ग	३ वटा घर आगोले पूर्ण क्षती		करिव १ लाख			
चट्याड			हलसम्म कुनै पनि घटना नघटेको					
खडेरी	२०६९	१३ नं वडा सबै					१५-२० बिघामा लगाएको बाली पूर्ण नष्ट	
शीतलहर	प्रत्येक वर्ष	१३ नं. वडा सबै	शीतलहरले प्रत्येक वर्ष क्षति गर्ने गरेको तर हाल सम्म मानवीय तथा बृहत आर्थिक क्षति नभएको					
वडानं. १४								
भूकम्प	२०४५/५/५	वडाभरी	पूर्ण क्षती १० प्रतिशत, आंशिक क्षति १५ प्रतिशत	स्कुल तथा मठमन्दिरहरु १०	१ करोड भन्दा बढी			

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मनवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना विधि	पुष्ट्याई
			स्कूलहरु मठमन्दिर	प्रतिशत					
डुवान	२०४७ तिर	वडाका पूर्वी भागमा	घरहरु १० प्रतिशत, खेति ७५ प्रतिशत भन्दा बढी	स्कूलहरुमा सामान्य क्षति	१ करोड ७५ लाख जति		जमिनमा बालुवा थुप्रिएर उर्वरभूमि नस्ट		
हावाहुरी	२०५९ तिर	वडाभरी	४० प्रतिशत जति घरका छानाहरु उडाएको, रुखहरु र बिजुलीका पोलहरु ढलेको	स्कूल र मन्दिरका छानाहरु उडाएको	१ करोड	सामान्य चोटपटक	रुखहरु ढलेको		
हावाहुरी	२०६२ तिर	वडाभरी	५० प्रतिशत जति घरहरु, बिजुलीका पोल मन्दिरहरु	स्कूल तथा मन्दिरहरुका छाना उडाएको	८० लाख जतिको क्षति	सामान्य घाईते			
चट्याड	२०७१	वडाको दक्षिणी क्षेत्रमा	पोलका बत्ति, पड्खा, टिभी,मोटर, बत्ति र घर समेत डड्यो		६० लाख जतिको क्षति	२२ जनाको मृत्यु			
भूकम्प	२०७२	वडाभरी	घरहरुमा आंशिक क्षति,पर्खालहरु ढले, चर्किए	मन्दिर, स्कूलका भवनहरु चर्किए	५० लाख जतिको क्षति		भूमिगत खानेपानीमा समस्या		
डुवान	२०७४	वडाभरी	अन्नवाली, घर, बाटो गाईबस्तु २५ जति	स्कूल मन्दिर डुबे	३/४ करोडको क्षति	त्रास भयो मृत्यु भएन	उर्वर भूमिमा बालुवा धान बाली नष्ट		
वडा नं. १५									
भुकम्प	२०४५	वडाभरी	३० घर पूर्ण क्षति, ५० घर आंशिक क्षति, पर्खाल भत्किएको	२ विद्यालयमा क्षति	१ करोड ५० लाख बराबरको क्षति		रुख ढले पानिको सतह हलचल		
डुवान	प्रत्येक साल	वडाको पूर्व र दक्षिण भाग बढी डुवान	प्रतिवर्ष पक्की र कच्ची गरि ३५ प्रतिशत घर डुवान	विद्याविकास विद्यालयमा १० दिन जति डुवान हुन्थ्यो अहिले नाला निर्माण हुँदैछ	६० लाखको क्षति				

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मनवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना विधि	पुष्ट्याई
चट्याड	प्रत्येक साल	वडाभरी	पोलका बत्ति, पडुखा, टिभी,मोटर, बत्ति र घर समेत डडुने गरेको, प्रतिवर्ष २० प्रतिशत क्षति	सामान्य	प्रतिवर्ष ५ लाख जति क्षति भएको				
भूकम्प	२०७२ साल	वडाभरी	पर्खाल भत्किए,पूर्ण क्षति घर १०-१५ प्रतिशत, आर्थिक क्षति ७० प्रतिशत,विद्यालय भवन पुराना भएकाले जिर्ण भए र मन्दिर भत्किएको	विद्याविकास आ.वि.को क्षति, मन्दिरमा क्षति	करिब १ करोड जतिको क्षति	२ जना महिलाको मृत्यु			
बाढी	२०७४	वडाभरी	प्राय प्रत्येक घरमा पानी भरिएको, १५ दिन पछिमात्र घर र बाटाहरुमा सहजता भएको	१५ दिन सम्म घरबाट बाहिर निस्कन कठिन	१ करोड २५ लाख				
हावाहुरी	२०६२	वडाभरी	करिब ४० प्रतिशत जति घरका छाना उडाएको						
वडा नं. १६									
बाढी केशलिया खोला	२०४६ श्रावण	दरहियाँ उत्तर देखि दक्षिण सम्म	करिब ४० घर बगाएको, पसलको सामान क्षति	विद्यालयको फर्निचर, कागजात अन्य सामाग्रीमा क्षति	करिब १० करोड गाई, बाख्रा, भैसी, कुखुरा, धान, चामल,र अन्य सम्पत्ति	करिब ५० जना घाइते	खेति योग्य जग्गामा पटान, सम्पूर्ण बाली नोम्सान	जेष्ठ नागरिक	
बाढी	२०७४ श्रावण	दरहियाँ उत्तर देखि दक्षिण सम्म	करिब ७०० घर क्षति	विद्यालयको फर्निचर, कागजात अन्य	करिब १५ करोड गाई, बाख्रा, भैसी, कुखुरा, धान, चामल,र अन्य सम्पत्ति	६० जना जति विरामि	खेति योग्य जग्गामा पटान, सम्पूर्ण बाली नोक्सान	जेष्ठ नागरिक तथा टोल विकासका पदाधिकारीहरु	
असिना	२०७५ चैत्र	दरहियाँ			५० टन गहुँ तथा साग सब्जी नोक्सान				

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मनवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याई विधि
चट्याड	२०७५ श्रावण	चौकी टोल	घर आधा जलेको, टि.भि.,मिटर बक्स सबै जलेको		करिब १ लाख			जेष्ठ नागरिक तथा जानकारी व्यक्ति
बाढी	प्रत्येक वर्ष	१६ नं वडा सबै	प्रत्येक साल बाढी आउने तथा बाढीले आर्थिक, भौतिक, प्राकृतिक क्षति हुने गरेको तर ३० वर्ष यता सबै भन्दा बढी क्षति गर्ने बाढी २०४६ र २०७४ सालको बाढी					सामुहिक छलफल
हावाहुरी	२०४६	१६ नं वडा	वि.सं २०६३ सालमा आएको हावा हुरीले श्री महामाया भगवती आ.वि को छाना उडाएको तथा अन्य घरहरुको छाना उडाएको					सामुहिक छलफल
सडक दुर्घटना	२०७५	दहरिया	समय समयमा मोटरसाईकल दुर्घटना भई मानिस घाइते हुने गरेको तर हाल सम्म मानवीय क्षति नभएको					सामुहिक छलफल
वडा नं. १७								
बाढी	२०७४ श्रावण	वडाको पूर्वी दक्षिणी क्षेत्र	६३७ घर क्षति	मदरसा कोवा कच्ची भवन बगायो	हाँस, कुखुरा, बाखाहरु र घर समेत करिब २ करोड	२० जना घाइते	धान बालि पुरै सखाप,बोट बिरुवामा क्षति	सामुहिक छलफल
भूकम्प	२०५४/२०७२	वडा भरी	२५ घरहरुमा क्षति,	आन्तरिक कलह	तत्कालीन २० लाख	सामान्य चोपटक, डर त्रास		सामुहिक छलफल
चट्याड	२०४६	हिमालय राइस मिल छेउ			राँगा ३ वटा मरे १ लाख क्षति	१ जना घाइते		सामुहिक छलफल

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मनवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याई विधि
हावाहुरी	२०५२/२०५८	वडाभरी	सबैघरका छाना पूर्ण क्षति, रघुतिको छाना पुरै शिसा फुटेर (६०० घर)	सामाजिक जनजीवन अस्तव्यस्त	१ करोडको क्षति	शिसा खसेर धेरै घाइते	रुखका हाँगा भाँचिएर पनि धेरै घाइते	सामुहिक छलफल
शितलहर	२०७४	वडाभरी	सामाजिक जनजीवन अस्तव्यस्त		हिउँदे वालीनालीमा व्यापक क्षति	५ जनाको मृत्यु		सामुहिक छलफल
सडक दुर्घटना	हरेक समय		घाइते भइरहने					
जनावर आतंक	२ वर्ष अगाडी देखि	२०/२२ जना घाइते (साँडे, कुकुर)	कुकुरले मान्छे बाखा, पाठा, कुखुरा टोक्ने गरेको					
वडा नं. १८								
भूकम्प	२०४५ भाद्र	विराटनगर १८	घरहरुको देवाल भत्किएको, चिरा परेको, पशु चौपायहरु मरेको	विद्यालयको देवाल भत्किएको	लगभग १५ लाख तत्कालीन रकम क्षति भएको	केहि मानिसहरुमा सामान्य चोटपटक	केहि गाछीहरु टुटेको, सुकेको	सामुहिक छलफल
बाढी	२०४५ श्रावण	विराटनगर १८	माटोको घरहरु भत्किएको बाटोघाटो टुटेको खेतिपाति नष्ट भएको	बाढी प्रकोपले सामान्य रोग व्याधिको प्रभाव	८० लाख तत्कालीन रकम	सामान्य रोग लागेको	केही गाछीहरु नष्ट चौपायहरु मरेको	सामुहिक छलफल
भूकम्प	२०७२ वैशाख	विराटनगर १८	घरहरुको देवाल भत्किएको, चिरा परेको, पशु चौपायहरु मरेका	विद्यालयको देवालमा चिरा परेको	४० लाख तत्कालीन रकम	केरह मानिसहरुमा चोटपटक लागेको	केही गाछीहरु नष्ट	सामुहिक छलफल
बाढी	२०७४ श्रावण	विराटनगर १८	घर बाटोहरु भत्किएको बाटोघाटो टुटेको बालबालिकाको कापीकिताव नष्ट भएको	मानिसहरुमा रोग व्याधि भएको प्रकोप बढेको, खेतिपाति नष्ट	१ करोड	भाडापखाला आदि रोगको प्रको	केही गाछीहरु नष्ट	सामुहिक छलफल
आगलागी	२०६८ चैत्र	विराटनगर १८	पराल, काठका घरहरु नष्ट, पशु चौपाया मरे	केही मानिसहरु घरबार विहिन भएको	९० लाख	आगो निभाउने क्रममा केहि घाइते		सामुहिक छलफल

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मनवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याई विधि
आगलागी	२०७० चैत	विराटनगर १८	पराल, काठका घरहरु नष्ट, खानेकुरा, कपडाहरु नष्ट	मानिसहरुलाई आगोले पोलेर घाइते	९५ लाख	केरह मानिसहरु आगोले पोलेर घाइते		सामुहिक छलफल
हावाहुरी	२०७३ वैशाख	विराटनगर १८	घरका छाानाहरु उडाएको, घरहरु नष्ट भएको	सामान्य क्षति	१ करोड १० लाख क्षति	मानिसहरुमा सामान्य चोटपटक लागेका	गाछीहरु टुटे, पन्छीहरु मरे	सामुहिक छलफल
भूकम्प	२०४५ भाद्र	विराटनगर १८	घरहरुको देवाल भत्किएको, चिरा परेको, पशु चौपायहरु मरेको	विद्यालयको देवाल भत्किएको	लगभग १५ लाख तत्कालीन रकम	केहि मानिसहरुमा सामान्य चोटपटक लागेको	केही गाछीहरु टुटेको	सामुहिक छलफल
वडा नं. १९								
भूकम्प	२०४५, २०६८ २०७२	वडा भरी	सामान्य घरहरु भत्केको	खनेपानीको मुहान प्रदुषित	अनुमानित एक लाख जति			सामुहिक छलफल
आगलागी	२०५४/१२/१४ २०६४/२/१७	वैजनाथपुर साविक १ नं. वडा	६४ घर जलेर नष्ट		अनुमानित १० लाख जति	सामान्य घाइते (१० जनानति)	रुख विरुवाहरु पनि जलेको	सामुहिक छलफल
चट्याड	२०६४/ २/२७	साविक वैजनाथपुर ८	धनजनको क्षती		अनुमानित ३०००० क्षती जति	एक जना महिलाको मृत्यु र चौपाया १ मरेको		सामुहिक छलफल
बाढी	२०७४/४/२८	वडा भरी	आँकलन गर्न नसकिने		अरवौंको क्षती	एक पुरुष र एक महिलाको मृत्यु	आँकलन नसकिन	प्रत्यक्ष देखेको
सडक दुर्घटना	२०६४/८/१० २०७२/४/१२	विराटनगर विराटचोक सडक वैजनाथपुर				एक पुरुषको मृत्यु १२ वर्षको एक बालकको खुट्टा काटेर अपांग		समुहमा छलफल प्रत्यक्ष

विपद्	साल र महिना	स्थान	भौतिक क्षति	सामाजिक क्षति	आर्थिक क्षति	मनवीय क्षति	प्राकृतिक क्षति	सूचना पुष्ट्याई विधि
हावाहुरी	२०५७/२/७	वडा भरी	१०० भन्दा बढी घरहरुमा क्षती		करिब २० लाख भन्दा बढी	७ जना घाइते	बोट विरुवामा क्षती	समुहमा छलफल
	२०६२/१२/२८							
महामारी	२०२२	मोरङको विभिन्न स्थानमा	घर बस्तीमा क्षती			७० जनाको मृत्यु भएको		समुहमा छलफल
खडेरी	२०७४	वडा भरी	सुख्खा ग्रस्त		करिव १ लाखको क्षती			समुहमा छलफल
शितलहर	हरेक वर्ष	वडा भरी					बालीनालीमा असर	समुहमा छलफल
सर्पदंस	२०७५/२/२	वडा भरी			५ हजार जती	८ वर्षको १ बच्चाको मृत्यु		समुहमा छलफल
पशुबालीमा रोग	२०७५	वडा भरी			सामान्य			समुहमा छलफल
विद्युतीय दुर्घटना	२०७४/६ /३	वैजनाथपुर				१ जना मृत्यु		समुहमा छलफल
असिना	२०७५ जेठ	वडा भरी			सामान्य			

६.२.२ विपद व्यवस्थापनका लागि पूर्वतयारी

यसमा विपद् पश्चात गरिने प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि विपद् पूर्व नै वडाको तर्फबाट गर्नुपर्ने पूर्वतयारीका क्रियाकलापहरूलाई समावेश गरिएको छ ।

क्र.सं	पूर्वतयारी कार्य	जिम्मेवारी	सहयोगी
१	सुरक्षा निकायहरु, महानगरपालिका, रेडक्रस, एम्बुलेन्स स्थानीय जनप्रतिनिधिहरुको सम्पर्क नम्बर संकलन गरी हरेक व्यक्तिको मोवाइलमा र घरघरमा रहने गरी व्यवस्था गर्ने ।	वडा कार्यालय महानगरपालिका	
२	वडा तहमा र महानगरपालिका तहमा प्राथमिक उपचार, आधारभूत खोज तथा उद्धार, मनोसामाजिक परामर्श, अस्थायी आवास व्यवस्थापन, मनोसामाजिक परामर्श कार्यदल गठन गर्ने ।	वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति,	गैरसरकारी सामाजिक संघसंस्थाहरु
३	वडा तहमा र महानगरपालिकातहमा प्राथमिक उपचार, आधारभूत खोज तथा उद्धार, मनोसामाजिक परामर्श, अस्थायी आवास व्यवस्थापन, मनोसामाजिक परामर्श तथा शव व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गर्ने वा तालिममा कार्यदलका सदस्यहरुलाई सहभागी गराई क्षमता विकास गर्ने ।	महानगरपालिका	गैरसरकारी सामाजिक संघसंस्थाहरु
४	महानगरपालिका, रेडक्रस र सुरक्षा निकायमा आधारभूत खोज तथा उद्धार सामग्री तथा विपद् व्यवस्थापन सामग्रीहरु क्रमिक रुपमा खरिद गरी तयारी अवस्थामा राख्ने ।	महानगरपालिका, सुरक्षा निकायहरु	प्रदेश सरकार
५	सम्भव भएसम्म घरघरमा नभए कमसेकम टोलगतरुपमा र सबै कार्यालयहरु, उद्योगहरु आदिमा अग्नी शमनयन्त्र (Fire extinguisher)राख्ने ।	वडा समिति, महानगरपालिका	प्रदेश सरकार
६	दमकलको क्षमतामा बृद्धि गर्ने अर्थात बढी क्षमताको दमकलको व्यवस्था गर्ने । दमकलका कर्मचारीहरुलाई तालिमको व्यवस्था गर्ने । विभिन्न ठाउँहरुमा Water Pointहरु निर्माण गर्ने ।	महानगरपालिका	प्रदेश सरकार
७	वडा र महानगरपालिका तहमा आपतकालिन कोषको स्थापना गरी कोष सञ्चालन निर्देशिका तयार गर्ने ।	वडा कार्यालय महानगरपालिका	सामाजिक संघसंस्थाहरु
८	एम्बुलेन्स, शववाहन, दमकलहरु तयारी अवस्थामा राख्ने ।	महानगरपालिका	प्रदेश सरकार
९	द्रुत लेखाजोखा गर्ने फर्मेट प्रिण्ट गरी महानगरपालिका र वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिका हरेक सदस्यहरुलाई उपलब्ध गराउने ।	वडा समिति, महानगरपालिका	
१०	हरेक टोलमा कमसेकम एक एकवटा स्ट्रेचर र प्राथमिक उपचार सामग्रीहरुको बाकस उपलब्ध	वडा समिति, महानगरपालिका	स्वास्थ्य संस्थाहरु, रेडक्रस

	गराउने ।		
११	विपद् व्यवस्थापन समितिलाई कृत्रिम घटना अभ्यास (Simulation) तालिमको आयोजना गर्ने र समय समयमा विद्यालय र समुदायमा कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने ।	महानगरपालिका	सुरक्षा निकायहरु, सामाजिक संस्थाहरु
१२	“विपद्मा युवा” अवधारणा अनुसार सक्रिय युवाहरुको द्रुत प्रतिकार्य टोलीको गठन गर्ने र तालिम दिएर सुरक्षा निकायहरुसंगको समन्वयमा तम्तयारी अवस्थामा राख्ने ।	महानगरपालिका	सुरक्षा निकायहरु, सामाजिक संस्थाहरु
१३	विपद् प्रतिकार्यको लागि द्रुत परिचालन गर्न महानगरपालिका, सुरक्षा निकायहरु, रेडक्रस लगायतका सरोकारवाला निकायहरुको बीचमा प्रभावकारी समन्वय संयन्त्रको विकास गर्ने ।	महानगरपालिका	सुरक्षा निकायहरु, सामाजिक संस्थाहरु
१४	अस्पताल तथा स्वास्थ्य केन्द्रहरुमा आपतकालिन अवस्थाको लागि औषधी तथा सामग्रीहरुको जोहो गरिराख्ने ।	महानगरपालिका	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी
१५	अति आवश्यक राहत सामग्रीहरुको भण्डारण गर्ने । जस्तै : त्रिपाल, कम्बल, सेप्टी प्याड आदि ।	महानगरपालिका	सामाजिक संघसंस्थाहरु
१६	वर्षादको समयमा बढी डुवान हुने वडाहरुमा पानी बाहिर पठाउन पम्पिङ्गसेटको व्यवस्था गर्ने ।	वडा कार्यालय महानगरपालिका	प्रदेश सरकार
१७	वडा र महानगरपालिकामा गठित विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरुका लागि आधारभूत मानवीय सहायता मापदण्ड र स्फेयर सम्बन्धी तीनदिने तालिमको व्यवस्था गर्ने ।	महानगरपालिका	सामाजिक संघसंस्थाहरु
१८	प्रतिकार्य सामग्रीहरु तयारी अवस्थामा राख्ने । कम्बल वा ब्लाङ्केट, त्रिपाल, म्याट, दाउरा, लगाउने न्यानो कपडा (स्वेटर, मोजा, ज्याकेट, ट्राउजर, टोपी, थर्मकोट...आदि) । यसमा महिला तथा किशोरीहरुका लागि आवश्यक सामग्रीहरुमा विशेष ध्यान दिएर व्यवस्था गर्ने ।	वडा कार्यालय, महानगरपालिका	प्रदेश सरकार सामाजिक संघसंस्थाहरु
१९	पूर्व मनसुन कार्यशालाको आयोजना गरी सम्भावित विपद्को लागि सरोकारवाला सबै निकायहरुलाई तम्तयारी अवस्थामा राख्ने ।	महानगरपालिका	सुरक्षा निकायहरु, रेडक्रस

परिच्छेद ७ : भौतिक विकासको अवस्था

७.१ यातायात पूर्वाधार

हरेक समुदायदेखि लिएर बस्तीबस्तीको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको लागि आवश्यक आधारभूत पूर्वाधार सडक, यातायातको सबैभन्दा कम खर्चिलो माध्यम हो । विराटनगरमहानगरपालिका क्षेत्रभित्र बसोबास गर्ने मानिसहरूले पूर्वाधार विकासका आधारमा के कस्तो प्रकारका सेवा सुविधा पाईरहेका छन् र त्यसको अवस्था के कस्तो रहेको छ भन्ने बारेमा तल अध्ययनविश्लेषण गरिएको छ ।

७.१.१ सडक सञ्जालको विद्यमान अवस्था

विराटनगर महानगरपालिकाप्रदेश नं. १ को राजधानी, औद्योगिक शहर भएकाले सडक सञ्जाल तथा यातायात सुलभताको हिसावले सम्पन्न रहेको छ । यहाँ हवाईसेवा देखि सबै प्रकारका यातायात सेवा उपलब्ध छन् । विराटनगर देखि इटहरीसम्म ३० कि.मी. लम्वाईको मोनोरेल संचालन गर्ने योजना समेत अगाडी बढि सकेको छ । जोगवनीवाट कलकत्ता, न्युदिल्लीसम्म रेल सुविधा पनि उपयोग गर्ने गरिएको छ । सबै प्रकारले सम्पन्न हुदाहुदै पनि महानगरपालिकासंग नगर यातायात गुरुयोजना तयार नभएको हुँदा यहाको सडक सञ्जालको विस्तृत अवस्थालाई देखाउन सकिएको छैन । शहरी विकास महाशाखासंग उपलब्ध तथ्यांक अनुसार महानगरपालिकाभित्र लगभग १५०० वटा सडकहरु रहेका र वडास्तरवाट संकलन गरिएको सडक सम्बन्धी तथ्यांक अनुसार ७०० कि.मि. जति सडक लम्वाई रहेको अनुमान छ । यस महानगरपालिका भित्र रहेका वडास्तरीय सडकसम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा दिइएको छ :

७.१.२ निर्माणाधीन नगरस्तरीय सडकहरु

विराटनगर महानगरपालिकाभित्र लगभग १५०० वटा सडकहरु रहेका र वडास्तरवाट संकलन गरिएको सडक सम्बन्धी तथ्यांक अनुसार ७०० कि.मि. जति सडक लम्वाई रहेको अनुमान छ । यस महानगरपालिका भित्र रहेका निर्माणाधीन तथा वडास्तरीय सडकसम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा दिइएको छ :

तालिका नं. ४७ वडा नं. १ अर्न्तगतका सडकको विवरण

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
१	मेन रोड	५	पक्की
२	पानी टंकी देखी नेता मार्ग	३	पक्की
३	भट्टाचोक देखी पूर्व	२	पक्की
४	यती मार्ग	१	पक्की
५	अनुकरण मार्ग	१.५	पक्की
६	नमुना मार्ग	१	पक्की
७	त्रिवेणी मार्ग	०.९	पक्की
८	रंगशाला मार्ग	१	पक्की
९	जन्ता मार्ग	१.५	पक्की
१०	चिनारी मार्ग	१	पक्की
११	सुनामी मार्ग	१.५	पक्की

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
१२	शाखा पक्की सडक	१२.५	
१२	शाखा ग्राभेल सडक	१५	
१४	शाखा कच्ची सडक	५	

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. २ अर्न्तगतका सडकको विवरण

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
१	मेनरोड (पानी टंकी देखी डि.एस.पि रोडसम्म)	१५	
२	वरगाछी पथ (पानी टंकी देखी पश्चीम वरगाछी)	१३	
३	गोग्राह मार्ग (दुर्गा चोक देखी दक्षिण पूर्व तिनपैनी चोक सम्म)	१४	
४	सोमबारे मार्ग (जानता स्कुल देखी दक्षिण वडा समिती मोड सम्म वडा समिती मार्ग मोड देखी सोमबारे दक्षिण चौक)	४३	
५	शंमरपुर मार्ग (डि.एस.पि रोड उत्तर मुनालपथ रोड सम्म)	९	
६	मुनाल पथ मार्ग (राजवंशी टोल महाविरको घर)	९	
७	स्वर्गपुरी मार्ग		
८	गोपिनाथ मार्ग		
९	सौगात मार्ग		
१०	कमलपोखरी मार्ग		
११	सुनौला मार्ग		
१२	धामीथान मार्ग		
१३	शिवशक्ती मार्ग		
१४	गोपिनाथ मार्ग		
१५	बाबा पथ		
१६	लक्ष्मी नारायण मार्ग		
१७	डि.एस.पि रोड सिमाना		
१८	धरान रोड सिमाना		
१९	गोधुली मार्ग		
२०	त्रिभुज मार्ग		
२१	गोदावरी मार्ग		
२२	सयपत्री मार्ग		
२३	निलकमल मार्ग		
२४	सेण्टमेरीज स्कुल वाट पूर्व जाने वाटो		
२५	विशाल वस्नेतको घर दक्षिण वाट पश्चिम राजवंशी टोल छिर्ने सडक		

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
२६	ललित शाक्य घर उत्तर वाट पश्चिम मुनालपथ सडक जोडिने सडक		
२७	राजवंशी टोल दक्षिण गोपीनाथ मार्गमा जोडिने सडक		

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. ३ अर्न्तगतका सडकको विवरण

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
१	मेनरोड पानी, पुस्पलाल चोक	५	पक्की
२	गोधुली मार्ग, दुर्गा चोक देखी वडा कार्यालय सम्म	२.५	पक्की
३	भुपी मार्ग, साईबाबा चोक	१	पक्की
४	कमल मार्ग, शिभिल मार्ग	०.७	पक्की
५	बासुकी नाथ मार्ग	०.६	ग्राभेल,मोटर बाटो
६	साईबाबा मार्ग	०.४	ग्राभेल
७	बगौँचा मार्ग	०.४	ग्राभेल
८	आरती दियालो मार्ग	०.४	ग्राभेल
९	बलराम मार्ग	०.७	पक्की
१०	शिवसक्ती मार्ग	०.२५	नाला,ग्राभेल
११	सिभिलम मार्ग	१	पक्की
१२	परोपकार मार्ग	०.३	पक्की
१३	पञ्चकन्या मार्ग	०.३	पक्की
१४	असन मार्ग	०.३	पक्की
१५	कन्या मार्ग ख पुसेट जानेबाटो	०.८	ग्राभेल
१६	कन्या क्याम्पस मार्ग	०.८	पक्की
१७	रेग्मी टोल सीतलमार्ग	०.८	पक्की
१८	दुर्गा मार्ग	०.६	ग्राभेल
१९	प्रताब मार्ग	०.८	पक्की
२०	आस्था मार्ग	०.६	पक्की
२१	मितेरी मार्ग	०.६	ग्राभेल
२२	फिफा मार्ग	०.५	पक्की
२३	त्रि मार्ग	०.६	पक्की
२४	विन्धवासिनी मार्ग	०.६	पक्की
२५	शिवशक्ती मार्ग	०.९	ग्राभेल
२६	हिमाली पथ मार्ग	१	पक्की
२७	हिमाली मार्ग	१	पक्की

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
२८	पोखरीया स्कुल मार्ग	०.४	पक्की
२९	सम्राट मार्ग	०.४	पक्की
३०	प्रगती मार्ग	०.४	ग्राभेल
३१	सामुदायीक मार्ग	०.४	ग्राभेल
३२	कृष्ण मार्ग	०.४	पक्की
३३	भित्रीपथ मार्ग	०.९	ग्राभेल
३४	सु कन्या मार्ग		ग्राभेल
३५	धर्मशास्त्र मार्ग		ग्राभेल
३६	कन्चन मार्ग		पक्की
३७	ज्योती मार्ग		
३८	पृथ्वी मार्ग		
३९	इच्छा मार्ग		
४०	उदय मार्ग		
४१	सुनौलो मार्ग		ग्राभेल
४२	जेष्ठ नागरिक मार्ग		ग्राभेल
४३	विहिवारे मार्ग		पक्की
४४	पुष्प मार्ग		कच्ची
४५	शिप विकास मार्ग		
४६	बुद्धचोक मार्ग		
४७	शान्ती मार्ग		
४८	काशेश्वर मार्ग		
४९	शित्तल मार्ग		
५०	त्रिमार्ग पथ		
५१	शान्ती मार्ग		
५२	शौलजा मार्ग		
५३	हलेशी मार्ग		
५४	अरुण मार्ग		
५५	सैनिक मार्ग		
५६	राजवंशी मार्ग		
५७	क्षडानन्द मार्ग		
५८	मदन नगर मार्ग		ग्राभेल
५९	पथिभरा मार्ग		ग्राभेल

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
६०	संगम मार्ग		ग्राभेल
६१	सिपविकास मार्ग		ग्राभेल
६२	मोती मार्ग		ग्राभेल
६३	पवि मार्ग		ग्राभेल
६४	मोती राम मार्ग		ग्राभेल
६५	शान्ती मार्ग		ग्राभेल
६६	संयुक्त मार्ग		ग्राभेल
६७	संयोग मार्ग		ग्राभेल
६८	शान्ती नगर मार्ग		ग्राभेल
६९	श्री नगर मार्ग		पक्की
७०	पवित्र मार्ग		ग्राभेल
७१	पहाडगक्ष मार्ग		ग्राभेल
७२	लक्ष्मी मार्ग		ग्राभेल
७३	पथिभरा मार्ग		ग्राभेल
७४	ममता मार्ग		ग्राभेल
७५	सुविधा मार्ग		ग्राभेल
७६	सु मार्ग		पक्की
७७	मानगढ मार्ग		पक्की
७८	प्रकाशेश्वर मार्ग		पक्की
७९	नमुना मार्ग		ग्राभेल
८०	मुलधार मार्ग		ग्राभेल
८१	लालि गुँरास मार्ग		पक्की
८२	सयपत्री मार्ग		ग्राभेल
८३	धर्म मार्ग		ग्राभेल
८४	विराट मार्ग		ग्राभेल
८५	मल्लिका मार्ग		ग्राभेल
८६	सुमार्ग मार्ग		ग्राभेल
८७	पुष्प मार्ग		पक्की
८८	पेरागन मार्ग		ग्राभेल
८९	अनामिका मार्ग		ग्राभेल
९०	नागवेली मार्ग		ग्राभेल
९१	क्याम्पस मार्ग		ग्राभेल

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
९२	हिमशिखर मार्ग		ग्राभेल
९३	शिव मार्ग		पक्की
९४	नागवेली मार्ग		ग्राभेल
९५	सुनौलो मार्ग		ग्राभेल
९६	आरधना मार्ग		ग्राभेल
९७	महिला विकास मार्ग		ग्राभेल
९८	शिव मार्ग		ग्राभेल
९९	पुर्व नहर मार्ग		कच्ची
१००	पश्चिम नहर मार्ग		ग्राभेल
१०१	क्यास्टन मार्ग		ग्राभेल
१०२	सृजनशिल मार्ग		ग्राभेल
१०३	सृजनशिल मार्ग		ग्राभेल
१०४	सामुदायिक मार्ग		पक्की
१०५	इन्द्रेणि मार्ग		ग्राभेल
१०६	संगम मार्ग		ग्राभेल
१०७	फेवा मार्ग		ग्राभेल
१०८	बुद्ध ज्योती मार्ग		ग्राभेल
१०९	षडिन्द्र मार्ग		कच्चीट ढलान

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. ४ अर्न्तगतका सडकको विवरण

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
१	बरगाछी देखि ढाट सम्म	३	पक्की
२	चाँदनी चोक देखि दावावन्दि सम्म	५	पक्की
३	बुद्ध मार्ग	०.१	ग्राभेल
४	भगवती मार्ग	१	कच्ची
५	संजिवनी मार्ग	०.६	कच्ची
६	बबास्थान मार्ग	१	कच्ची
७	ओखलढुङ्गे मार्ग	०.५	कच्ची
८	आयुर्वेदिक मार्ग	१.३	कच्ची
९	दृष्टि मार्ग	०.६	कच्ची
१०	सख्वारे मार्ग	०.३	पक्की
११	सख्वारे मार्ग	०.४	कच्ची

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
१२	सृष्टि मार्ग	०.२	ग्राभेल
१३	सृष्टि मार्ग	०.३	कच्ची
१४	कुन्ती मार्ग	०.५	पक्की
१५	कुन्ती मार्ग	०.७	कच्ची
१६	सिद्धेश्वर मार्ग	०.२५	पक्की
१७	सिद्धेश्वर मार्ग	०.१	कच्ची
१८	ठाकुर मार्ग	०.४५	कच्ची
१९	सगरमाथा मार्ग	०.१	ग्राभेल
२०	एकलव्य मार्ग	०.१६	ग्राभेल
२१	गर्जुधारा मार्ग	०.१२	ग्राभेल
२२	राधाकृष्ण मार्ग	०.३५	पक्की
२३	राधाकृष्ण मार्ग	०.२६	ग्राभेल
२४	बुद्ध मार्ग	०.२	ग्राभेल
२५	बुद्ध मार्ग	०.४	कच्ची
२६	प्रगती मार्ग	०.५	कच्ची
२७	राधारवण मार्ग	०.१	पक्की
२८	अरुण मार्ग	०.३	पक्की
२९	प्रगती मार्ग	०.२५	ग्राभेल
३०	सुदिक्षा मार्ग	०.३	ग्राभेल
३१	खिम्ती मार्ग	०.१	कच्ची
३२	अन्नपूर्ण मार्ग	०.२७	ग्राभेल
३३	अन्नपूर्ण मार्ग	०.१	कच्ची
३४	वरुण मार्ग	०.१६	ग्राभेल
३५	सप्तकोशी मार्ग अच्युत मिल देखि नहर सम्म	१.५	पक्की
३६	सप्तकोशी क मार्ग	०.२	कच्ची
३७	सप्तकोशी ख मार्ग	०.२	पक्की
३८	सत्संग मार्ग	१.५	ग्राभेल
३९	रामजानकी मार्ग	०.७	कच्ची
४०	V.I.P मार्ग	०.१	पक्की
४१	एयरपोर्ट मार्ग	१.५	पक्की
४२	लिलाभक्त मार्ग	०.२६	ग्राभेल
४३	आस्था मार्ग कञ्चनबारी	०.१७	पक्की

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
४४	केशलीया मार्ग कञ्चनबारी कृषि मार्ग Highway	४	पक्की
४५	शुक्रवार हटिया मार्ग	१	पक्की
४६	आदर्श मार्ग	०.२	कच्ची
४७	सरस्वती स्कुल अगाडी	०.२	कच्ची
४८	प्रेम कार्की घरबाटो	०.१	कच्ची
४९	पाथीभरा टोल	०.२	कच्ची
५०	शिव मार्ग	०.०६	
५१	सद्भाव टोल रक्षा मार्ग	०.३५	कच्ची
५२	रक्षा मार्ग	०.५	कच्ची
५३	जनता मार्ग	०.१	कच्ची
५४	विज्ञान मार्ग	०.१	कच्ची
५५	एकता टोल	०.४	पक्की
५६	साभा मार्ग	०.४	पक्की
५७	यात्री मार्ग	०.२	पक्की
५८	पिपल चोक देखि पश्चिम लक्ष्मी नारायण मन्दिर मार्ग	०.१	टायल बाटो
५९	नेपाली मार्ग	०.१८	पक्की
६०	यात्रा मार्ग	०.२	पक्की
६१	प्रतिक्षा मार्ग	०.२	कच्ची
६२	कविर मार्ग	०.०५	कच्ची
६३	वशिष्ट मार्ग	०.१६	ग्राभेल
६४	धुरन तप्पारको घर देखि अर्जुन चुँडालको घरसम्म	०.१५	कच्ची
६५	राधाबाबा मार्ग	०.४	कच्ची
६६	उत्तरा मार्ग	०.१	ग्राभेल
६७	जयन्ती मार्ग	०.०७	ग्राभेल
६८	स्वस्तीक मार्ग	०.०७	कच्ची
६९	आईतबारे मार्ग	०.११	ग्राभेल
७०	लाईफ गार्ड मार्ग	०.०८	कच्ची
७१	उन्नती मार्ग	०.१२	कच्ची
७२	वस्ता टोल कञ्चनजंगा मार्ग	०.१५	कच्ची
७३	पञ्चेश्वर मार्ग	०.१५	कच्ची
७४	दुर्गा मार्ग	०.१५	कच्ची
७५	सेवक मार्ग	०.२	ग्राभेल

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
७६	भिम मार्ग	०.२५	ग्राभेल
७७	सरदार मार्ग	०.१	कच्ची
७८	समावेशी टोल मार्ग	०.३	ग्राभेल
७९	स्टिल दराज Factory बाट Nobel सम्म	०.२	ग्राभेल
८०	लालिगुरास टोल	०.२५	ग्राभेल
८१	भगत मार्ग	०.१५	कच्ची
८२	विजय गुरुङ देखि दक्षिण नोबेल नहर सम्म	०.३	कच्ची

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. ५ अर्न्तगतका सडकको विवरण

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
१	हुलाकी मार्ग	घ	पक्की
२	त्रिमुर्ती पथ	०.७	पक्की
३	जानकी पथ	०.७	पक्की
४	भृकुटी मार्ग	०.५	पक्की
५	कृषि मार्ग सीटि रुट चाँदनी चोक देखि कृषि भवन	३	पक्की
६	गौरीशंकर मार्ग चाँदनी चोक देखि D.P.S रोड रिङरोड	२	पक्की, ग्राभेल
७	किँरातेश्वर मार्ग	०.५	पक्की
८	गौमुखी पथ	०.४	पक्की
९	श्रुती मार्ग	०.४	पक्की
१०	कोचाखाल देखि D.P.S जाने बाटो शान्तीनगर मार्ग	०.३	पक्की
११	विराट पथ चाँदनी चोक देखि कोचाखाल	१.५	पक्की
१२	नवयुवा मार्ग	०.७	पक्की
१३	सामुदायिक मार्ग	०.३	ग्राभेल
१४	ओम सुन्दर मार्ग	०.६	ग्राभेल
१५	सिद्धार्थ मार्ग	०.२२	पक्की
१६	नँया मार्ग	०.२२	पक्की
१७	सम्भना मार्ग	०.५	पक्की
१८	अनाम मार्ग	०.५	पक्की
१९	पञ्चेश्वर मार्ग	०.५	ग्राभेल
२०	गुराँस मार्ग	०.६	ग्राभेल
२१	जागृती मार्ग	०.४	ग्राभेल
२२	पृथ्वी मार्ग	०.२५	ग्राभेल

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
२३	सिद्धि मार्ग	०.२५	ग्राभेल
२४	रमेश मार्ग	०.४	कच्ची
२५	सप्तऋषि मार्ग	०.४	कच्ची
२६	ढाट देखि कामत जाने बाटो	०.४	पक्की
२७	विशाल चोक देखि कारखाना सम्म	०.५	ग्राभेल
२८	कारखाना चोक देखि रिङरोड	०.६	ग्राभेल
२९	लक्ष्मी मार्ग	०.२	पक्की
३०	साना पक्की	२	पक्की
३१	साना ग्राभेल	७	ग्राभेल
३२	साना कच्ची	७	कच्ची

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. ६ अर्न्तगतका सडकको विवरण

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
१	केशलीया मार्ग	१	पक्की
२	केशलीया मार्ग	२	कच्ची, ग्राभेल
३	धरान रोड	१.५	पक्की
४	श्रीराम मार्ग	१.५	ग्राभेल
५	शुक्रपथ मार्ग	१	पक्की
६	तेनजिङ मार्ग	०.५	पक्की
७	शिव मन्दिर मार्ग	०.२	पक्की
८	शिव मन्दिर मार्ग	०.६	ग्राभेल
९	भरना मार्ग	०.५	पक्की
१०	भरना मार्ग	०.५	ग्राभेल
११	रिङ रोड	०.५	ग्राभेल
१२	रिङ रोड	१	कच्ची
१३	साना रोड पक्की	१	पक्की
१४	साना रोड ग्राभेल	४	ग्राभेल
१५	साना रोड कच्ची	६	कच्ची

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. ७ अर्न्तगतका सडकको विवरण

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
१	हाटखोला देखी शनीहाट जाने बाटो	१.५	
२	नगरपालिका देखी काली मन्दिर सम्म	१.५	
३	गोल्डेन हस्पिटल देखी शनिहाट	१	
४	भृकुटी चौकी देखी DSP रोड	०.५	
५	शानि मन्दिर देखी जलजला रोड	०.२५	
६	सेन्ट्रल महलको पछाडी	०.५	
७	सातघुम्ती	१.५	
८	कौया गल्ली	०.५	
९	गौशाला रोड	०.५	
१०	मातृका मार्ग	२	
११	कोइराला निवास	१	पक्की
१२	नौलखा मार्ग	०.७	
१३	कबर्ड हल देखी परिवार नियोजन रोड	१.५	
१४	टेलिफोन अफिस देखी देवकोटा चोकसम्म	१	
१५	दुर संचार पछाडी	०.२५	
१६	गहेली मार्ग हुदै मिलन चोक	०.०५	
१७	पिपलगाछी हुदै सरस्वती मन्दिर हुदै CVR हुदै नापी कार्यालयसम्म	२	
१८	मिलन चोक देखी बरगाछी चौकी	०.५	
१९	ओम शान्ती मार्ग राष्ट्रिय		
२०	सुगन्ध मार्ग पिच सडक	०.५	
२१	कोइराला मेघा देवी मार्ग	१.५	
२२	हाटखोला देखी समसान घाट जाने बाटो	१	

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. ८ अर्न्तगतका सडकको विवरण

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
१	ढारमवाघ रोड	२	पक्की
२	मधुमार पथ (देवकोटाचोकदेखि विद्धा आश्रमसम्म)	१	पक्की
३	छया मार्ग	१	पक्की
४	जयनेपाल मार्ग	०.६	पक्की
५	गिता मार्ग	०.६	पक्की

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
६	सगवती मार्ग	०.३	पक्की
७	व्यास आक्षम मार्ग	०.६	ग्रभेल
८	भक्ती मार्ग	०.३	पक्की
९	अशोक चोक देखि १४ नं बेर्डर सम्म	१	ग्रभेल
१०	अशोक चोक देखि पुर्व हुदै रेलवेट्राक हुदै पुर्व	१	पक्की
११	अमर टोल देखि पुर्व विरवकर्मा चोक सम्म	१	पक्की
१२	पक्की शाखा बाटो	३	पक्की
१३	कच्ची शाखा बाटो	२	कच्ची
१४	ग्राभेल शाखा बाटो	२.५	ग्राभेल

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. ९ अर्न्तगतका सडकको विवरण

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
१	महावीर चोक देखी काली मन्दिर छेउको मन्दिर सम्म		
२	जलजला चोक देखी रोडशेश चोक सम्म		
३	गुडिचोक देखी हनुमान मन्दिर सम्म		
४	चुलाचुली देखी ट्राफिक चोक सम्म		
५	ट्राफिक चोक देखी महेन्द्रचोक सम्म		
६	कलेज रोड देखी बस स्टेज सम्मको		
७	मोरड सहकारी हस्पिटलको बाटो		
८	क्वास कलेज बाटो		
९	मस्जिद जाने बाटो		
१०	डा. नरहरी थपलियाको बाटो		
११	अध्यक्ष सरको बाटो		
१२	बटा रोड		
१३	हनुमान मन्दिर देखी देवकोटा चोक सम्मको बाटो		
१४	ग्रीन क्रस पछाडिको बाटो		
१५	सिद्धार्थ चोक देखी न्यूरो चोक सम्म		
१६	धर्ममानको बाटो		
१७	मदरटेरेसा स्कुल देखी ट्राफिक चोक सम्म		
१८	भि.आई.पी मार्ग		
१९	रेखा उपाध्यायको घर जाने बाटो		
२०	रेशन श्रेष्ठको घर जाने बाटो		
२१	रियाजको घर जाने बाटो		
२२	पानीटंकीको बाटो		
२३	तेली पट्टिको बाटो		

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
२४	दर्जि पट्टिको बाटो		
२५	सुनिता मास्केको घर जाने बाटो		
२६	चकलेट फ्याक्ट्री देखी सत्यनारायण साहको घर सम्म		
२७	च्यूरामिल को बाटो		
२८	रामदेबको बाटो		
जम्मा			

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. १० अर्न्तगतका सडकको विवरण

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
१	जतुवा मार्ग	१	
२	जननी मार्ग	०.३	
३	शिव मार्ग	०.७	
४	तुलसी मार्ग	०.२	
५	शाहि मार्ग	१.५	
६	हनुमान पथ	०.५	
७	प्रतिमा मार्ग	०.७	
८	गुणराज मार्ग	०.४	
९	कृष्ण मार्ग	०.४	
१०	प्रभात मार्ग	०.४	
११	देवी मार्ग	०.८	
१२	पसाङ्ग मार्ग	०.८	
१३	पिपल मार्ग	०.९	
१४	अर्निको पथ	०.४	
१५	मित्र मार्ग	०.४	
१६	त्रिभुवन पथ	०.६	
१७	तरुण मार्ग	०.४	
१८	गोरव मार्ग	०.३	
१९	फणिन्द्र मार्ग	०.४	
२०	शान्ती मार्ग	०.९	
२१	विन्दा वासिनी मार्ग १	०.४	
२२	विन्दा वासिनी मार्ग २	०.२	
२३	वाचनालय मार्ग	०.८	

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
२४	वंगलामुखी मार्ग	०.७	
२५	विसहर मार्ग	०.१५	
२६	सरल मार्ग	०.२	
२७	सिदार्थ मार्ग	०.६	
२८	जहदा मार्ग	०.७	
२९	वाणी मार्ग	२०	
३०	मनकामना मार्ग	०.४	
३१	ब्रह्मकुमारी	०.६	
३२	विनायक मार्ग	०.७	
३३	सुर्य मार्ग	०.२	
३४	रचना मार्ग	०.२	
३५	कृति मार्ग	०.२	
३६	मेनरोड दक्षिण मार्ग	०.१	
३७	तिनटोलिया पथ	०.२	
३८	धर्म बाध रोड	१	
३९	गोधुली मार्ग	०.७	
४०	कार्यलय मार्ग	०.२	
४१	मिनि जतुवा मार्ग	०.३	
४२	भुगोल मार्ग	०.२	
४३	परिचय मार्ग	०.३	
४४	विणा मार्ग	०.२	
४५	सागर मार्ग	०.३	
४६	सरल मार्ग	०.१	
४७	जेसिस मार्ग	०.२	
४८	सुधार मार्ग	०.२	
४९	भगवती मार्ग	०.१	
५०	विर पथ	०.३	
५१	बाबा ससारी मार्ग	०.२	
५२	प्रभु मार्ग	०.२	
५३	प्रसान्ती मार्ग	०.१	
५४	पथिभरा मार्ग	०.१	
५५	मिनी बंगलामुखी मार्ग	०.१	

सि.न.	सडकको नाम	कि.मि.	कैफियत
५६	इन्जीनियर मार्ग	०.१	
५७	विध्यापति मार्ग	०.१	
५८	अन्य सडक	३	

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. ११ अर्न्तगतका सडकको विवरण

क्र.सं.	सडकको नाम	कि.मि	कैफियत
१	पान्चाली रोड	१	पक्की
२	बसपार्क रोड र वुद्ध विहार	१	पक्की
३	कृषि विकास वैङ्ग रोड	०.३	पक्की
४	महेन्द्र चोक जनपथ रोड	१	ग्राभेल
५	कान्छा दाई मार्ग	१	ग्राभेल
६	केशलिया रोड	२	ग्राभेल,पक्की
७	अल्का मार्ग	०.५	पिच
८	ठाट देखि दक्षिण	०.५	ग्राभेल
९	केशलिया देखि १२ नं वडा कार्यालय (डाँफे मार्ग)	१	पिच
१०	पक्कि, साना	०.२	
११	ग्राभेल साना	०.२	

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. १२ अर्न्तगतका सडकको विवरण

क्र.सं.	सडकको नाम	कि.मि	कैफियत
१	पान्चाली रोड	१	पक्की
२	मलाया रोड	२	पक्की
३	क्याम्पस रोड	५	पक्की
४	दरैया रोड	२	पक्की
५	बखरी रोड	५	पक्की
६	क्याम्पस उत्तर पश्चिम मलङ्गवा	७	पक्की, ग्राभेल
७	लेखनाथ मार्ग कामत चोक	४	पक्की
८	जागृती मार्ग	१	ग्राभेल
९	यानगाछी मार्ग	१	पक्की
१०	पान्चाली रोड क	१	पक्की

क्र.सं.	सडकको नाम	कि.मि	कैफियत
११	साना रोड ग्राभेल	२०	ग्राभेल
१२	साना रोड कच्ची	१५	कच्ची

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. १३ अर्न्तगतका सडकको विवरण

क्र.सं.	सडकको नाम	कि.मि	कैफियत
१	मलाया रोड	३	
२	जोगबनी मार्ग	३	
३	कालोपत्रे सडक	३	
४	ग्राभेल सडक	८.५	
५	कच्ची सडक	२.६	
६	धुले सडक	०.५	
७	ढल तथा नदि नाला(कच्ची)	२	
८	ढल तथा नदि नाला(पक्की)	११	

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. १४ अर्न्तगतका सडकको विवरण

क्र.सं.	सडकको नाम	कि.मि	कैफियत
१	धरमबाध रोड	४	पक्की
२	विराट साइन्स क्याम्पस देखी मलाइ रोड	१	ग्रावेल
३	मैनाली चोक देखी दक्षिण पवन घर	१	ग्रावेल
४	शङ्कानन्द महतो घर १४ को सिमाना	२	ग्रावेल
५	रिङ्ग रोड सिमरी सम्म	३	ग्रावेल
६	भगवती चोक रोड	१	पिच
७	वलदेवको घर देखी पुर्व ठाकुर टोल हुदै सरस्वती चोक गोपाल यादवको घर सम्म	३	ग्रावेल
८	सरस्वती चोक पुर्व धरानबाध सम्म	१	ग्रावेल
९	गुरुकुल बाटो	१	ग्रावेल
१०	३० फुटे बाटो	१	ग्रावेल
११	फोर लाईन	१	पिच
१२	गुलाब यादवको घरको बाटो	१	कच्ची
१३	भिम शर्माको घर देखी पुर्व	१	ग्रावेल

क्र.सं.	सडकको नाम	कि.मि	कैफियत
१४	गौसाला बाटो दक्षिण	२	ग्रावेल
१५	१४ र १० को सिमाना	२	ग्रावेल
१६	१४ र १८ छुट्टिने देखी दक्षिण	४	कच्ची
१७	ओम साइ टोल साखा बाटो मिलाएर	२	ग्रावेल
१८	भगवती टोल, साखा बाटो मिलाएर	३	कच्ची
१९	मुस्लीम टोल	२	कच्ची
२०	सरस्वती चोक पुर्व	२	कच्ची
२१	अरजुत यादवको घर देखी पुर्व	२	कच्ची
२२	कवी टोल	२	कच्ची
२३	उत्तर टोल	२	ग्रावेल
२४	रविन्द्र यादवको घरको बाटो	२	ग्रावेल
२५	सुकुम्वासी टोल	१	कच्ची
२६	घोधा टोल	१	कच्ची
२७	वैखना टोल को बाटो	१	कच्ची

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. १५ अर्न्तगतका सडकको विवरण

सि. नं.	सडकको नाम	लम्बाई (कि.मी.)	संख्या
१	बलभद्रमार्ग	३.५	१
२	रानी पथ	३.५	१
३	कालोपत्रे	८	१८
४	ग्राभेल	२	०
५	कच्ची	२	०
६	नाला कच्ची तथा पक्की	०	०
	जम्मा	१९	
१	पशुपती मार्ग सडक	१	
२	वैक रोड	१	
३	पारिजात मार्ग	०.४	
४	चौधरी टोल मार्ग	०.६	
५	वडा समिति मार्ग	०.५	
६	नरसिंह मार्ग	०.४	
७	प्रजातन्त्र मार्ग	१.५	
८	हटताली हार्ट मार्ग	०.३	

सि. नं.	सडकको नाम	लम्बाई (कि.मी.)	संख्या
९	भट्टा टोल मार्ग	०.२५	
१०	दिव्यज्योती मार्ग	०.७	
११	हुलास टोल मार्ग	०.२	
१२	राइजिडमार्ग	०.३	
१३	खत्वेटोल मार्ग	०.१	
१४	बाबा हल मार्ग	०.२५	
१५	महेन्द्र मार्ग	०.४	
१६	यादव मार्ग	०.१	
१७	बजार मार्ग	०.२	
१८	मस्जिद टोल मार्ग	०.१५	

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. १६ अर्न्तगतका सडकको विवरण

क्र.सं.	सडकको नाम	कि.मि	कैफियत
१	हतैहिया मार्ग	१	पक्की
२	भगवती स्कुल मार्ग	०.५	पक्की
३	मिलन टोल मार्ग	०.१५	पक्की
४	सुगर मिल मार्ग	१	पक्की
५	केमिकल मार्ग	१	पक्की
६	गुम्बा मन्दिर मार्ग	०.३	पक्की
७	विक्रमान	०.२५	पक्की
८	वडा समिति मार्ग	०.२५	पक्की
९	पशुपति कलमार देखी हरिथापाको घर सम्म	०.२५	पक्की
१०	मिल्स मा.वि मार्ग	०.२	पक्की
११	यादव टोल मार्ग	०.२	पक्की
१२	राजा गुम्बा सडक ढलाई	०.२	ढलाई
१३	उमा देवी, विशाल लामा सम्म ढलाई	०.३	ढलाई
१४	कृष्ण राज थापा घर छेउ सडक	०.२	ढलाई
१५	दरैया १ नं टोल मार्ग	०.२	ग्राभेल
१६	अमृत मार्ग	१	ग्राभेल
१७	शमशान घाट	०.२५	ग्राभेल
१८	कोलहर टोल मार्ग	०.६	ग्राभेल
१९	गणपति मार्ग	०.४	ग्राभेल

क्र.सं.	सडकको नाम	कि.मि	कैफियत
२०	छठ पोखरी मार्ग	०.२५	ग्राभेल
२१	मुसहर टोल मार्ग	०.२	ग्राभेल
२२	सजय साहको घर अगाडी को सडक	०.१५	ग्राभेल
२३	शान्ती टोल मार्ग	०.३	ग्राभेल
२४	रविन साहको घर अगाडी को सडक	०.१	ग्राभेल
२५	सरोज ढकालको घर अगाडी को सडक	०.२५	ग्राभेल
२६	सुधिमा चौहानको घर अगाडी को सडक	०.१५	ग्राभेल
२७	काग्यायनी मन्दिर मार्ग	०.१	ग्राभेल
२८	माहामाया प्रा.वि उत्तर तर्फको	०.१	ग्राभेल
२९	चौधरी टोल	०.१५	कच्ची
३०	रामभजन मण्डली गल्ली	०.१	कच्ची

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. १७ अर्न्तगतका सडकको विवरण

क्र.सं.	सडकको नाम	कि.मी	कैफियत
१	रानी चोक देखी दक्षिण राजा विराट मार्ग	५	पक्की
२	रानी चोक देखी पूर्व बुधनगर जाने बाटो	३	पक्की
३	भन्सार(राजमार्ग) देखी पश्चिम १५ नं सम्म	१.५	पक्की
४	साना शाखा पक्की	१०	पक्की
५	साना साखा कच्ची	१२	कच्ची
६	साना साखा ग्राभेल	१०	ग्राभेल
७	ढलाई सडक	५	ढलाई

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. १८ अर्न्तगतका सडकको विवरण

क्र.सं.	सडकको नाम	कि.मी	कैफियत
१	१७ को सिमाना देखि विराट राजा दरबार सम्म	२ कि.मि.	पक्की
२	बजरङ्गबली मन्दिर देखि किच्चक पोखरी हुँदै बोर्डर	१.५ कि.मि.	ग्राभेल
३	बजरङ्गबली मन्दिर देखि पश्चिम जाने बोर्डर	८०० मि.	ग्राभेल
४	लक्ष्मी मन्दिर देखि अन्नत मन्दिर	२०० मि.	ग्राभेल
५	I.C.P को पुर्व हुँदै घाट फडानी	१५०० मि.	कच्ची, ग्राभेल
६	१४ नं. को सिमाना देखि १८ जाने बाटो बजरङ्गबली मन्दिर हुँदै जहदा १ नं.	२५०० मि.	ग्राभेल
७	पेट्रोल पम्प देखि भटियाहि जाने बाटो	१ कि.मि.	पक्की
८	१५ नं. को वडा कार्यालय हुँदै जहदा १ नं.	२.५ कि.मि.	पक्की
९	फडानी चोक देखि जहदा चोक दक्षिण जाने बाटो	२ कि.मि.	ग्राभेल

क्र.सं.	सडकको नाम	कि.मी	कैफियत
१०	फडानी देखि काला वन्जर	१२०० मि.	ग्राभेल
११	भटियाहि पृथ्वी चन्दको घर देखि जहदा १	१२०० मि.	कच्ची
१२	बजरङ्गवली मन्दिर देखि पुर्व सिंगिया खोला सम्म	७०० मि.	कच्ची
१३	भटियाहि चोक देखि पुर्व पोखरी सम्म	५०० मि.	कच्ची, ग्राभेल
१४	खोक्साहा भमेली मण्डलको घर देखि पञ्चलाल मण्डलको घर सम्म	२०० मि.	कच्ची
१५	नुडुलु मियाको घर देखि पुर्व फोरलेन हुँदै नव घाट टोल सम्म	१५०० मि.	कच्ची
१६	विराटराजा दरबार देखि पश्चिम बोर्डर सम्म	८०० मि.	ग्राभेल
१७	विराटराजा दरबार देखि दक्षिण बोर्डर सम्म	५०० मि.	ग्राभेल
१८	विन्दु यादवको घर देखि पुर्व अशोक यादवको घर सम्म	३०० मि.	ग्राभेल
१९	सुर्य नारायणको घर देखि दक्षिण बोर्डर सम्म	५०० मि.	ग्राभेल
२०	तिर्थ आन्नदको घर देखि कुलानको घर सम्म	३०० मि.	ग्राभेल
२१	बजरङ्गवली मन्दिर देखि दक्षिण बोर्डर सम्म	३०० मि.	ग्राभेल
२२	रेलवे ठनलन देखि जहदा १ सम्म	८०० मि.	कच्ची
२३	रेलवे स्टेशन देखि किच्चक पोखरी सम्म	४०० मि.	पक्की

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

वडा नं. १९ अर्न्तगतका सडकको विवरण

क्र.सं.	सडकको नाम	कि.मि	वर्गीकरण
१	घिनाघाट देखि भोर हाट सम्म	३४	हाइवे पिच
२	मिलन चोक देखि कटहरी सिमाना	३	हाइवे पिच
३	वडा कार्यालय देखि कटारी सिमाना	२	४० फिट बाटो कच्चि
४	जनस्वास्थ्य देखि पन्चकन्या स्कुल सम्म	२५	कच्चि
५	घिना घाट देखि कटारी गा.पा सम्म	३	कच्चि
६	काठेपुल देखि कटहरी	३	कच्चि
७	स्कुल देखि दुर्गा मन्दिर	१	कच्चि
८	वडा नं १९ र कटारी वन सिमाना बाटो (सार्की टोल सम्म)	१.५	ग्राभेल
९	नहर देखि पुर्व कुलनुवा सम्म -मन्दिर टोल	१	ग्राभेल
१०	वडा कार्यालय देखि खेलकुद सम्म	०.५	ग्राभेल
११	३ नं मुसहरी स्टेडियम बाटो सम्म	०.५	ग्राभेल
१२	वडा नं ५ सिंगिया छेउ गुर्दी देखि ग्रामथान सिमाना सम्म	०.५	ग्राभेल
१३	वैजनाथ भगत देखि दक्षिण कटहरी वडा कार्यालय सम्म	१.५	ग्राभेल
१४	भगदल चौधरीको दोकान देखि कटारी सिमाना	२	कच्चि

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, वडा कार्यालय, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

७.१.३ भोलुङ्गे पुल तथा पुलपुलेसा

यातायातलाई सहज बनाउनका लागि पुलपुलेसाहरूको पनि ठुलो महत्व रहेको हुन्छ । ठुला तथा साना नदिहरू तथा खोलाहरू भएको स्थानहरूमा सहज रूपमा यातायात सञ्चालन गर्न गराउनकालागि मोटरेवल पुलहरूको आवश्यकता पर्दछ भने ग्रामिण स्थानहरूमा भोलुङ्गे पुलहरूले यसको काम गरी रहेका हुन्छन । यस महानगरपालिकाभित्र साना ठुला गरी विभिन्न प्रकारका पुलहरूरहेको देखिन्छ ।

७.१.४ टाढाको बस्तीबाट महानगरपालिकाको केन्द्र पुग्न लाग्ने अनुमानित समय

विराटनगर महानगरपालिका तराई तथा समथर भुभागमा रहेको, प्रदेश नं. १ को राजधानी, औद्योगिक शहर भएकाले सडक सञ्जाल तथा यातायात सुलभताको हिसावले सम्पन्न रहेको छ । यस महानगरपालिकाभित्र लगभग १५०० वटा सडकहरू रहेका र वडास्तरबाट संकलन गरिएको सडक सम्बन्धी तथ्याक अनुसार ७०० कि.मि. जति सडक लम्वाई रहेको अनुमान छ । यस महानगरपालिकाको कुनै पनि वडाबाट महानगरपालिकाको केन्द्रसम्म अभित्र रहेका वडास्तरीय सडकसम्बन्धी विवरण पुग्नका लागि सवारी साधनमा बढिमा १ घण्टा भन्दा बढि समय लाग्ने ठाउँहरू छैनन ।

७.१.५ वसपार्क तथा वस विसौनी सम्बन्धी विवरण

विराटनगर महानगरपालिकाभित्र एउटा वसपार्क रहेको छ र सो वसपार्कबाट नेपालका सवै मुख्य मुख्य ठाउँमा जानका लागि वस संचालन भएका छन र यो वसपार्क व्यवस्थित पनि रहेको छ । महानगरपालिका भित्र चल्ने ठुला यातायातले १ दर्जन भन्दा बढि स्थानमा रोक्ने र यात्रु ओराल्ने चढाउने गर्दछन । तर साना तथा मझौला यातायातको रुट अनिश्चित भएको हुदाँ नगरको भित्री भागमा टेम्पो रिक्साको कारण साह्रै ट्राफिक जाम हुने गर्दछ । भित्री सडकहरू साना र सागुरो भएका कारण त्यस्ता स्थानमा चल्ने यातायातको ट्राफिक व्यवस्थापन गर्न साह्रै कठिनाई भएको देखिन्छ ।

७.२ विद्युत तथा बैकल्पिक उर्जा

७.२.१ इन्धन उपयोग सम्बन्धी विवरण

यस महानगरपालिकामा वसोवास गर्ने जम्मा घरहरूमध्ये ४३७४४ ले खाना पकाउने प्रमुख इन्धनको रूपमा एल.पि.ग्याँस प्रयोग गरेका छन । यस्तै दाउरालाई इन्धनकोरूपमा प्रयोग गर्नेको सङ्ख्या ७०२३ रहेको छ । तलको तालिकामा महानगरपालिकामा खाना पकाउदा प्रयोग हुने इन्धनको किसिम सम्बन्धी विवरणलाई दिईएको छ :

तालिका नं. ४८ इन्धन प्रयोगको किसिम सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	एल.पि ग्याँस	गुइठा,गोबर ग्यास	दाउरा	बायो ग्यास	बिजुली	अन्य	जम्मा
१	२३३१	४	२५९	२	३		२५९९
२	२३५०	३	७३		५	१	२४३२
३	४४५९	५	३६	१	२		४५०३
४	३६४७	६	४७८	३५४	१३	१	४४९९
५	२७७६		५९६	३			३३७५

वडा नं.	एल.पि ग्याँस	गुइठा,गोबर ग्यास	दाउरा	बायो ग्यास	बिजुली	अन्य	जम्मा
६	२४९२		३६०				२८५२
७	१७७८		२	८	३		१७९१
८	३९२४	२	४५७		१	४	४३८८
९	१८७१	५	२५	४	४		१९०९
१०	३३७८	१	४६		११		३४३६
११	२६११	३	१७३	४	१	१	२७९३
१२	२७१२	२५	४५२	३७			३२२६
१३	१६७१		१६७	१		६	१८४५
१४	१४१६	२	१३२३	७			२७४८
१५	१९४७	१	३७२	५		२	२३२७
१६	८४२	१	५७७	१७	३		१४४०
१७	१६२४		४२५	५		२	२०५६
१८	११५१	१३४	६५०	२	१		१९३८
१९	७६४	१७०	५५२	६		१	१४९३
जम्मा	४३७४४	३६२	७०२३	४५६	४७	१८	५१६५०

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

७.२.२ बत्ति बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरधुरी / विद्युत तथा बैकल्पिक उर्जा :

यस महानगरपालिकाको कूल जनसङ्ख्यामध्ये प्रायजसोअधिकाइस परिवारमा बत्तीको सेवा उपलब्ध छ । यस महानगरपालिकामा वसोवास गर्ने नगरवासीहरूले राष्ट्रिय प्रसारण मार्फतको विद्युतसेवा प्रयोग गरेका छन । जस अनुसार ४७४६७ घरधुरीले राष्ट्रिय प्रसारणवाट विद्युत सेवा प्राप्त गरेका छन । तलको तालिकामा बत्ति बाल्ने इन्धनको प्रयोगको उपलब्धता सम्बन्धी विवरणलाई देखाइएको छ ।

तालिका नं. ४९ वडागत रूपमा विद्युत सेवा प्रयोग सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	बिजुली	मट्टितेल	बायोग्याँस	सोलार	अन्य	जम्मा
१	२३७२	२१९	६		२	२५९९
२	२०२८	४००	१	२	१	२४३२
३	४४८८	१२	३			४५०३
४	४१९८	२८९	११	१		४४९९
५	३३२३	५१	१			३३७५
६	२३१९	५२८	२	१	२	२८५२
७	१७२०	५४	१७			१७९१
८	४२८२	९९	१	१	५	४३८८

वडा नं.	बिजुली	मट्टितेल	बायोग्याँस	सोलार	अन्य	जम्मा
९	१८९९	९			१	१९०९
१०	३३८१	५५				३४३६
११	२६१२	१७७	४			२७९३
१२	२९४१	२४८	८	१७	१२	३२२६
१३	१८१०	३५				१८४५
१४	१९७०	७७५	१	२		२७४८
१५	२२७६	४६	४	१		२३२७
१६	१३२७	१०२	६	४	१	१४४०
१७	१७९९	२५४		१	२	२०५६
१८	१५२१	४०९	१	७		१९३८
१९	१२०१	२९२				१४९३
जम्मा	४७४६७	४०५४	६६	३७	२६	५१६५०

श्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७६

७.३ सञ्चार तथा प्रविधि

विराटनगर महानगरपालिका प्रदेश नं. १ को राजधानी लगायत औद्योगिक शहर पनि भएकाले यस क्षेत्रमा संचार र प्रविधिको कुनै समस्या छैन । नेपाल टेलिकम प्रा.लि. तथा एनसेल प्रा.लि. मार्फत यस महानगरपालिकामा विभिन्न सञ्चार सेवाहरू उपलब्ध रहेका छन् । सञ्चार प्रणालीमा हुलाक, नीजि कुरियर, टेलिफोन, फ्याक्स तथा इन्टरनेट, पत्रपत्रिका, एफ.एम जस्ता आधुनिक सञ्चार सुविधाहरूपनि यस महानगरपालिकामा उपलब्ध रहेका छन् । साथै यस्ता सेवा ठाउँ-ठाउँमा खुलेका साइवर क्याफेहरू, होटल, लज, विद्यालय र क्याम्पसहरूमापनि उपलब्ध रहेकाले दुरसञ्चार सेवामा सर्वसाधारणको पहुँच सजिलो भएको छ ।

७.३.१ हुलाक तथा पत्रपत्रिका सम्बन्धी विवरण

विराटनगर महानगरपालिकामा सञ्चार प्रणालीमा क्षेत्रिय हुलाक, नीजि कुरियर, टेलिफोन, फ्याक्स तथा इन्टरनेट, पत्रपत्रिका, एफ.एम जस्ता आधुनिक सञ्चार सुविधाहरूपनि यस महानगरपालिकामा उपलब्ध रहेका छन् ।

तालिका नं. ५० पत्रपत्रिका विवरण

क्र.सं	नाम	क्र.सं	नाम
१	न्यु सृष्टी दैनिक	९	नागरिक दैनिक
२	उज्यालो पत्र दैनिक	१०	नेपाल समाचार पत्र
३	जनबिद्रोह दैनिक	११	उदघोष दैनिक
४	फेवा साप्ताहिक	१२	दर्शन दैनिक
५	विराट पथ दैनिक	१३	राष्ट्रिय समाचार
६	हाम्रो विराटनगर	१४	जनआवाज साप्ताहिक

क्र.सं	नाम	क्र.सं	नाम
७	खबर मिडिया	१५	जनवादी साप्ताहिक
८	कान्तिपुर दैनिक	१६	क्राइम अपरेसन साप्ताहिक

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

७.३.२ दूरसंचार सम्बन्धी विवरण

विराटनगर महानगरपालिकामा उपलब्धसञ्चार सुविधाहरू लगायतका अन्य संचार सुविधाहरूलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ५१ संचारका माध्यम सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	नाम	स्थान
१	मकालु टेलिभिजन	वडा नं. ११
२	कोशी एफ.एम् ९४.३ मेगा हर्ज	वडा नं. २
३	बि.एफ.एम् ९१.२ मेगा हर्ज	वडा नं. ११
४	स्काई एफ.एम् १०६.६ मेगा हर्ज	वडा नं. १२
५	रेडियो मकालु एफ.एम् १०२.१ मेगा हर्ज	वडा नं. ११
६	रेडियो स्टार एफ.एम् ९३.२ मेगा हर्ज	
७	रेडियो पूर्वाञ्चल एफ.एम् १०४.४ मेगा हर्ज	
८	रेडियो पुर्वेली	
९	रेडियो नागरिक	

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

७.३.३ आधुनिक सुविधामा पहुँच सम्बन्धी विवरण

विराटनगर महानगरपालिकामा नेपाल टेलिकम प्रा.लि. तथा एनसेल प्रा.लि. मार्फत विभिन्न सञ्चार सेवाहरू उपलब्ध रहेका छन् । सञ्चार प्रणालीमा हुलाक, नीजि कुरियर, टेलिफोन, फ्याक्स तथा इन्टरनेट, पत्रपत्रिका, एफ.एम जस्ता आधुनिक सञ्चार सुविधाहरूपनि यस महानगरपालिकामा उपलब्ध रहेका छन् । साथै सवै कार्यालयमा इन्टरनेटको सहज पहुँच रहेको छ भने ठाउँ-ठाउँमा खुलेका साइवर क्याफेहरू, होटल, लज, विद्यालय र क्याम्पसहरूमापनि उपलब्ध रहेकाले दुरसञ्चार सेवामा सर्वसाधारणको पहुँच सजिलो भएको छ ।

७.४ आवास तथा भवन

यस भित्र विराटनगर महानगरपालिकामारहेका घरहरूको प्रकार, सरकारी तथा सामुदायिक भवन, ढलको अवस्था, पशुवधशाला, शवदाहस्थल आदिको स्थितिको अवस्थालाई अध्ययन तथा विश्लेषण गरिएको छ ।

तालिका नं. ५२ छानोको प्रकारका आधारमा घरधुरी

वडा	सिमेन्ट, ढलान	जस्ता,टिन, च्यादर	खर,पराल, छवली	टायल, भिगटी, ढुङ्गा	माटोले ढालेको	काठ फल्याक	जम्मा
१	१६९९	८०६	२७	२१	२८	१८	२५९९
२	१७९७	४९४	३६	७४	१२	१९	२४३२
३	४१५८	२७९	२१	१६	२	२७	४५०३

वडा	सिमेन्ट, ढलान	जस्ता,टिन, च्यादर	खर,पराल, छवली	टायल, फिगटी, दुङ्गा	माटोले टालेको	काठ फल्याक	जम्मा
४	३४०९	१००५	४९	११	२२	३	४४९९
५	२१९१	११४६	२६	११	१	०	३३७५
६	२२३३	५५४	२५	१३	२२	५	२८५२
७	१६२६	१२०	२२	१९	१	३	१७९१
८	३४८२	६११	९१	५२	१४३	९	४३८८
९	१५३३	२७०	३२	२२	३१	२१	१९०९
१०	३१५२	२१३	३१	१३	२३	४	३४३६
११	२१७५	५१४	३५	२९	२५	१५	२७९३
१२	१९७३	१०८६	६०	१९	८६	२	३२२६
१३	१३३९	३७२	३१	७४	०	२९	१८४५
१४	९६६	११५३	३६४	२००	५३	१२	२७४८
१५	११०७	७९१	१४८	१७४	५९	४८	२३२७
१६	३३१	५९४	२०४	१५३	११६	४२	१४४०
१७	१२९८	३७७	१०१	९३	१७०	१७	२०५६
१८	१००	६५८	३०५	७२	६३७	१६६	१९३८
१९	६४५	५६५	१८२	२०	७५	६	१४९३
जम्मा	३५२१४	११६०८	१७९०	१०८६	१५०६	४४६	५१६५०

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

७.४.१ शवदाहस्थल सम्बन्धी विवरण

विराटनगर महानगरपालिकामा रहेका शवदाहस्थल तथा घाटहरुको अवस्थालाई तलको तालिकामा दिईएको छ ।

तालिका नं. ५३ घाटहरु सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	घाटहरुको नाम	स्थान/वडा
१	परोपकार घाट	१
२	शुक्रवारे हटिया	कञ्चनवारी/४
३	केशलीया घाट	१/५
४	केशलीया मुक्ती घाट	केशलीया /६
५	विश्रान्ती स्थल	७
६	सिंगीया खोला घाट	८
७	खुरकिच्चा घाट	१४
८	बैरिया घाट	१४
९	सम्सान घाट	१६

क्र.सं.	घाटहरुको नाम	स्थान/वडा
१०	केशलिया घाट	१६
११	चिहान गाढी	१६
१२	पटि टोल समसान घाट	१७
१३	मटेरवा कर्विस्तान	१७
१४	समसान घाट (घिना)	१९

श्रोत: स्थलगत सर्वेक्षण, विराटनगर महानगरपालिका २०७६

परिच्छेद ८: संस्थागत तथा सुशासनको स्थिति

८.१ संगठनात्मक तथा मानव संसाधनको अवस्था

संस्थागत विकास र सुशासन स्थानीय सरकारका आधारस्तम्भहरू हुन् । प्रभावकारी सेवा प्रवाह र सुशासनको प्रत्याभूतिबाट मात्रै स्थानीय शासन तथा तह संस्थागत हुने गर्दछ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ लगायत सम्बन्धित ऐन, नियम, निर्देशिकाले स्थानीय तहलाई स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी दिएको छ । उपरोक्त कानूनी व्यवस्था अनुसार विकास सम्बन्धी गतिविधि सञ्चालन तथा सेवा प्रवाहलाई परिणाममुखी र प्रभावकारी बनाउन स्थानीय तहको पूर्ण तथा समन्वयकारी भूमिकाको अपेक्षा गरिएको छ । नगर विकासका प्रयासहरूलाई व्यवस्थित, नतिजामूलक तथा प्रभावकारी बनाउन महानगरपालिकाको समग्र नेतृत्व र विषयगत निकायहरूको विषयगत नेतृत्वमा योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नतिजा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया संस्थागत हुन आवश्यक छ ।

महानगरपालिकाले तोकेका परिमाणत्मक लक्ष्यहरूलाई एकातर्फ दीगो विकासका लक्ष्यसँग तादात्म्यता कायम गर्दै पुरा गर्नु पर्ने हुन्छ भने अर्को तर्फ राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक लक्ष्यसँग पनि समान्जस्यता कायम गर्नु पर्ने हुन्छ । विकासले समाजका भौतिक तथा अभौतिक तत्वहरूमा आएको सकारात्मक परिवर्तनलाई समेट्न सक्नु पर्छ । महानगरपालिकाको सन्दर्भमा विद्यमान विषयगत क्षेत्र अन्तर्गतका उपक्षेत्रहरूको अवस्थामा आएको सन्तुलित तथा सकारात्मक परिवर्तनले मात्र महानगरपालिकाको सर्वाङ्गीण विकासलाई दर्शाउन सक्छ ।

महानगरपालिका तथा हालको स्थानीय सरकारको समग्र समन्वय र विषयगत निकायहरूको विषयगत क्षेत्रको नेतृत्वमा नगर विकासको विद्यमान स्थितिको चित्रण गर्दै विकासका सम्भावना र आवश्यकताका आधारमा नगरको रणनीतिक तथा वार्षिक योजना तर्जुमा गर्ने, स्वीकृत कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने, आयोजना तथा कार्यक्रमको नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने प्रणाली संस्थागत गर्न आवश्यक देखिन्छ । यसबाट महानगरको एकिकृत विकासमा स्थानीय तथा बाह्य श्रोत साधनको पहिचान तथा परिचालन र नगर विकासका सरोकारवाला (सरकारी, गैर सरकारी, साभेदार संस्था, निजी क्षेत्र र नागरिक) बीच समन्वय, सहकार्य तथा साभेदारीमा अभिवृद्धि भई विकासका प्रयासहरू व्यवस्थित, नतिजामूलक तथा प्रभावकारी हुन सक्दछ ।

सामान्यतः महानगरपालिकाको नगर पार्श्वचित्र निर्माणले नगरका विकासको लागि मार्गचित्र प्रस्तुत गर्दछ । यसै सन्दर्भमा नगर पार्श्वचित्रका विभिन्न विषय शिर्षक तथा प्राथमिकताका विषय क्षेत्रमध्ये संस्थागत विकास तथा सुशासन पनि एक रहेको छ ।

^१ दिगो विकास लक्ष्य १ सवै किसिमका गरिवीको अन्त्य गर्ने, लक्ष्य २ भोकमरीको अन्त्य गर्ने, लक्ष्य ३ स्वस्थ जीवन सुनिश्चित गर्ने, लक्ष्य ४ सवैका लागि समावेशी तथा गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्ने, लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता र महिला तथा किशोरीहरूको सशक्तीकरण गर्ने, लक्ष्य ६ सवैका लागि खानेपानी र सरसफाई सुनिश्चित गर्ने, लक्ष्य ७ सवैका लागि खर्च धान्न सक्ने, भरपर्दो, दिगो तथा आधुनिक उर्जामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने, लक्ष्य ८ दिगो आर्थिक बृद्धि र मर्यादित कामको प्रवर्द्धन गर्ने, लक्ष्य ९ बलिया पूर्वाधार निर्माण गर्ने, लक्ष्य १० देशभित्र र देशहरुमाफ रहेको असमानतालाई न्यून गर्ने, लक्ष्य ११ शहरहरूलाई समावेशी, सुरक्षित, सबल र दिगो बनाउने, लक्ष्य १२ दिगो उपभोग र उत्पादनको ढाँचालाई सुनिश्चित गर्ने, लक्ष्य १३ जलवायु परिवर्तन तथा यसका प्रभावहरू विरुद्ध लड्ने, लक्ष्य १४ वन तथा वतावरण संरक्षण गर्ने, लक्ष्य १५ न्यायपूर्ण, शान्तिपूर्ण र समावेशी समाजको प्रवर्द्धन गर्ने, लक्ष्य १७ दिगो विकासका लागि विश्वव्यापी साभेदारी

^४ उच्च र समातामूलक आय, मानव पूँजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूर्ण उपयोग, सर्वसुलभ तथा आधुनिक पुर्वाधार एवम् आवद्धता, उत्पादन र उत्पादकत्व, परिस्कृत तथा मर्यादित जीवन, सभ्य र न्यायपूर्ण समाज, स्वस्थ र सन्तुलित पर्यावरण, सुशासन, सबल लोकतन्त्र, राष्ट्रिय एकता र सम्मान

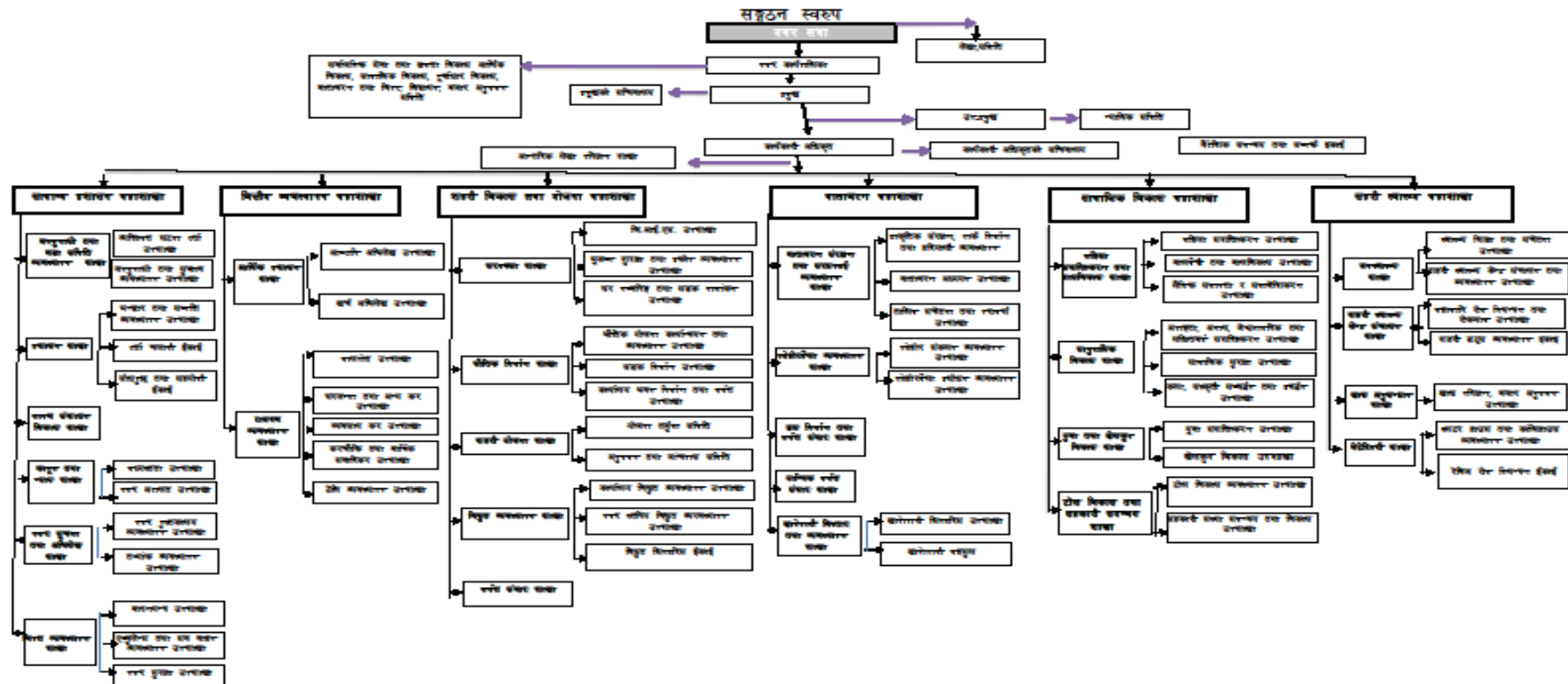
८.१.१ महानगरपालिकाको संगठनात्मक ढाँचा

नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ लगायत अन्य कानूनी शासनको मूल्य तथा मान्यता अनुरूप नागरिक संलग्नता, जवाफदेहिता, पारदर्शिता र भ्रष्टाचारमुक्त अवस्थाको सिर्जना र सञ्चालित विकास कार्य तथा प्रवाहित सेवाको प्रभावकारितामा अभिवृद्धि गरी विकास कार्यलाई नतिजामुखी बनाउन जोड दिएकोछ। सुशासन ऐन २०६४ र नियमावली २०६५ ले सार्वजनिक निकायहरूले क्षतिपूर्ती सहितको नागरिक वडापत्र, गुनासो सुनुवाई, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहित सेवाग्राहीमैत्री कार्यप्रणाली अपनाउनु पर्ने व्यवस्था गरेको छ। यसैगरी स्थानीयस्तरका सेवा प्रदायक निकायलाई सेवाग्राहीप्रति जवाफदेही बनाउन उत्तरदायित्व सम्बन्धी संयन्त्रहरूको कार्यान्वयन रणनीति तथा सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, लेखा परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण कार्यविधि, उपभोक्ता समितिको गठन लगायत सूचनाको हकसम्बन्धी कानूनी र नीतिगत व्यवस्था र औजारहरू उपलब्ध रहेको छ। यसै क्षेत्रभित्र रहि महानगरपालिकाको संस्थागत तथा सुशासन सम्बन्धी अवस्थालाई तल प्रस्तुत गरिएको छ।

विराटनगरमहानगरपालिकाको संगठनात्मक ढाँचा

बिराटनगर उपमहानगरपालिका कार्यालयको स्वीकृत सांख्यिक संरचना २०७४/२०७५

विराटनगर महानगरपालिका

८.२ ऐन, नीति, नियम र कार्यप्रणाली

विराटनगर महानगरपालिकाको नगरसभाबाट पारित भएका ऐन नीति, नियम र कार्यप्रणालीको विवरणलाई तल प्ररिएको छ ।

१. मदिरा बिक्री वितरण तथा नियमन नियमावली २०७६
२. विराटनगर महानगरपालिका शिक्षा ऐन, २०७६
३. विनियोजन ऐन २०७६
४. आर्थिक ऐन २०७६
५. सार्वजनिक निजी साभेदारी नीति, २०७२
६. स्थानीय तहमा स्वास्थ्य संस्था दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५
७. महानगर आवास कार्यविधि, २०७५
८. कृषक समूह गठन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५
९. अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचय-पत्र वितरण कार्यविधि २०७५
१०. न्यायिक कार्यविधि २०७५
११. स्थानीय तहको उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यविधि २०७४
१२. विराटनगर महानगरपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको विधेयक, २०७५
१३. विराटनगर महानगरपालिका एफ.एम रेडियो (व्यवस्थापन तथा संचालन) कार्यविधि, २०७५
१४. विराटनगर महानगरपालिकाका महानगरपालिका पदाधिकारीहरूको आचारसंहिता, २०७४
१५. विराटनगर महानगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण कार्यविधि नियमावली, २०७४
१६. विराटनगर महानगरपालिका गैर सरकारी संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५
१७. विराटनगर महानगरपालिका कर्मचारी व्यवस्थापन (सेवा शर्त सम्बन्धी) ऐन, २०७५
१८. विराटनगर महानगरपालिका “घ” वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजतपत्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५
१९. विराटनगर महानगरपालिकाको कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७५
२०. विराटनगर महानगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७५
२१. विराटनगर महानगरपालिकाको बजार अनुगमन निर्देशिका, २०७५
२२. विराटनगर महानगरपालिकाको आर्थिक कार्यविधि कानून, २०७५
२३. सामाजिक सुरक्षा कार्यविधि २०७५

२४. स्थानीय तहको विनियोजन ऐन २०७५
२५. आर्थिक ऐन-२०७५
२६. विद्यालय शिक्षा संचालन, व्यवस्थापन तथा नियमन कार्यविधि, २०७४
२७. जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत (कसुर र सजाय) नियमावली, २०७४
२८. स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४
२९. विराटनगर महानगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण (कार्यविधि) नियमावली, २०७४
३०. विराटनगर महानगरपालिका नगरकार्यपालिका (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४
३१. स्थानीय निकाय स्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०६९
३२. स्थानीय पूर्वाधार विकास नीति, २०६९
३३. स्थानीय विकास कोष नियमावली(२०५६)
३४. स्थानीय विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०६८
३५. सार्वजनिक (निजि) साभेदारी नीति, २०६०
३६. स्थानीय निकाय (आर्थिक प्रशासन) नियमावली, २०६४
३७. सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३
३८. सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४
३९. सार्वजनिक खरिद (तेस्रो संशोधन) नियमावली, २०६८
४०. व्यक्तिगत घटना दर्ता ऐन, नियमावली, निर्देशन संग्रह २०७०
४१. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति
४२. बालमैत्री स्थानीय शासन: राष्ट्रिय रणनीति
४३. फोहरमैला सम्बन्धी निर्देशिका
४४. विराटनगर महानगरपालिकाको मदिरा विक्री वितरण तथा नियमन कार्यविधि, २०७६
४५. शिक्षा ऐन २०७६
४६. विनियोजन ऐन २०७६
४७. वित्तीय ऐन २०७६ विराटनगर महानगरपालिका ,
४८. सार्वजनिक निजी साभेदारी नीति, २०७२
४९. स्थानीय तहमा स्वास्थ्य संस्था दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५

५०. महानगर आवास कार्यविधि, २०७५
५१. कृषक समूह गठन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५
५२. अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचय पत्र वितरण कार्यविधि, २०७५
५३. न्यायिक कार्यविधि
५४. स्थानीय तहको उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यविधि २०७४
५५. विराटनगर महानगरपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको विधेयक, २०७५
५६. विराटनगर महानगरपालिकामा एफ.एम रेडियो (व्यवस्थापन तथा संचालन) कार्यविधि, २०७५
५७. विराटनगर महानगरपालिकाका महानगरपालिका पदाधिकारीहरूको आचारसंहिता, २०७४
५८. नगर कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण नियमावली, २०७४
५९. विराटनगर महानगरपालिकाका गैर सरकारी संस्था (संचालन तथा व्यवस्थापन)
६०. विराटनगर महानगरपालिका कर्मचारी व्यवस्थापन (सेवा शर्त सम्बन्धी) ऐन, २०७५
६१. विराटनगर महानगरपालिका “घ” वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजतपत्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५
६२. विराटनगर महानगरपालिकाको कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७५
६३. विराटनगर महानगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि ९नियमित गर्ने ऐन, २०७५
६४. विराटनगर महानगरपालिकाको बजार अनुगमन निर्देशिका, २०७५
६५. विराटनगर महानगरपालिकाको आर्थिक कार्यविधि कानून, २०७५
६६. सामाजिक सुरक्षा दिशानिर्देश २०७५
६७. स्थानीय तहको विनियोजन ऐन २०७५
६८. आर्थिक ऐन(२०७५)
६९. विद्यालय शिक्षा संचालन , व्यवस्थापन तथा नियमन कार्यविधि(२०७४)
७०. जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत ९कसुर र सजायण नियमावली, २०७४
७१. स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४
७२. विनमनपा, नगर कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण नियमावली, २०७४
७३. विराटनगर महानगरपालिका नगर कार्यपालिका (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४
७४. स्थानीय निकाय स्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०६९
७५. स्थानीय पूर्वाधार विकास नीति, २०६९
७६. स्थानीय विकास कोष नियमावली (२०५६)

७७. स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०६८
७८. सार्वजनिक (निजि) साभेदारी नीति, २०६०
७९. स्थानीय निकाय -आर्थिक प्रशासन) नियमावली, २०६४
८०. सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३
८१. सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४
८२. सार्वजनिक खरिद (तेस्रो संशोधन) नियमावली, २०६८
८३. व्यक्तिगत घटना दर्ता ऐन, नियमावली, निर्देशन संग्रह २०७०
८४. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति
८५. बालमैत्री स्थानीय शासन: राष्ट्रिय रणनीति
८६. फोहरमैला सम्बन्धी विराटनगर महानगरपालिकाको निर्देशिका

अनुसूचीहरू

निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण

क्र.सं	नाम	पद	मोवाइल नम्बर
१	भीम पराजुली	नगर प्रमुख	९८५२०२२६४६
२	इन्दिरा कार्की	उप प्रमुख	९४४२०७७९४
३	उद्धव अर्याल	नगर कार्यपालिका सदस्य १	९८५२०३४४९४
४	कुमार पोखरेल	नगर कार्यपालिका सदस्य २	९८५२०२८९५१
५	विनोद कुमार बस्नेत	नगर कार्यपालिका सदस्य ३	९८५२००२७६०६
६	देवेन्द्रराज पोखरेल	नगर कार्यपालिका सदस्य ४	९८५२०३४३६७
७	मिन कुमार आचार्य	नगर कार्यपालिका सदस्य ५	९८५२००२७९२२
८	विजय कामत	नगर कार्यपालिका सदस्य ६	९८५२०३२९२२
९	मधुबाबु तिवारी	नगर कार्यपालिका सदस्य ७	९८५२०२०७६६
१०	निश्चल अर्याल	नगर कार्यपालिका सदस्य ८	९८४२२४४३०७
११	विश्वनाथ प्रसाद भगत	नगर कार्यपालिका सदस्य ९	९८५२०२८१४८
१२	माधवराज वाग्ले	नगर कार्यपालिका सदस्य १०	९८६२०७५६५९
१३	तिर्थेन्द्र न्यौपाने	नगर कार्यपालिका सदस्य ११	९८५२०२९९७७
१४	हिरालाल कामत	नगर कार्यपालिका सदस्य १२	९८४२२५०६१५
१५	हरिलाल महत्तो नुनिया	नगर कार्यपालिका सदस्य १३	९८४२२०८५६६१
१६	बलदेव यादव	नगर कार्यपालिका सदस्य १४	९८१६३०७३२९
१७	असलम आलम	नगर कार्यपालिका सदस्य १५	९८०२७०७१७०
१८	मनोज सुब्बा	नगर कार्यपालिका सदस्य १६	९८५२०२८२९९
१९	समिर कमर	नगर कार्यपालिका सदस्य १७	९८०४००९९२३
२०	सञ्जयकुमार साह	नगर कार्यपालिका सदस्य १८	९८१५३६३२४२
२१	बद्रीनारायण सरदार	नगर कार्यपालिका सदस्य १९	९८४२२५१९७६
२२	चम्पादेवी खत्री	नगर कार्यपालिका सदस्य	९८४२०७८०८१
२३	शिला श्रेष्ठ	नगर कार्यपालिका सदस्य	९८४१२३३३८०
२४	विना मण्ठल	नगर कार्यपालिका सदस्य	९८१३५८०७११
२५	कमला सुब्बा	नगर कार्यपालिका सदस्य	९८४२१२८१५०
२६	सुसिला पोखरेल	नगर कार्यपालिका सदस्य	९८१०४०१८८६
२७	अरुण खेतान	नगर कार्यपालिका सदस्य	९८५२०२१५०१
२८	राजेश भुजेल	नगर कार्यपालिका सदस्य	९८१०५१८१५२
२९	गायत्रीदेवि दास	नगर कार्यपालिका सदस्य	९८०७३५१५०३
३०	कमला कुमारी कट्टेल	महिला वडा सदस्य १	९८४२१५२१२३
३१	भगवति परियार	दलित महिला वडा सदस्य २	९८०४३७६०८२
३२	पवन भट्टराई	वडा सदस्य २	९८४२०२४१२०
३३	रमेश कुमार साह	वडा सदस्य २	९८४२१०६२४९
३४	मेनुका परियार	महिला वडा सदस्य २	९८६९०१५१७४

क्र.सं	नाम	पद	मोवाइल नम्बर
३५	बासुदेव कामत	महिला वडा सदस्य ३	९८१७३६५८१०
३६	ललित शाक्य	दलित महिला वडा सदस्य ३	९८५२०२६४६८
३७	कमला चौलागाँई	वडा सदस्य ३	९८४२३५९२१३
३८	इन्दु सुवेदी (खतिवडा)	वडा सदस्य	९८४२१०६४१२
३९	फुलसरी दमाई परियार	दलित महिला वडा सदस्य	९८१५३१७०९०
४०	राम बहादुर थापा (सानु)	वडा सदस्य	९८०४३०७९५५
४१	कैलाश भट्टराई	वडा सदस्य	९८५२०२२५७९
४२	सुसिला पोखरेल	वडा सदस्य	९८१०४०१८८६
४३	सम्झादेवी सरदार	दलित महिला वडा सदस्य ४	९८१५३०६६८२
४४	बलराम राजवंशी	वडा सदस्य ४	९८०२७५४१०५
४५	तुलसी प्रसाद घिमिरे	वडा सदस्य ४	९८४२१९६४६७
४६	राधा पासवान	दलित महिला वडा सदस्य ५	९८४२२४४०८५
४७	सुर्दशन प्रसाद भट्टराई	वडा सदस्य ५	९८४०७९२२८
४८	केवल राय	वडा सदस्य ५	९८४२४६८५६७
४९	सुसिला पाशवान	दलित महिला वडा सदस्य ६	९८११०९३२७७
५०	रजि अहमद	वडा सदस्य ६	९८०७०४६८३३
५१	सन्तोष साह	वडा सदस्य ६	९८०४३२५२५३
५२	चित्रकला आचार्य	महिला वडा सदस्य ७	९८४२०३२८९६
५३	गीता कुमारी विश्वकर्मा	दलित महिला वडा सदस्य ७	९८१८८७४९७४
५४	जितेन्द्र अग्रवाल	वडा सदस्य ७	९८४२०२६४९५
५५	भारति पोखरेल	महिला वडा सदस्य ८	९८४१४२४८४८
५६	सेवकीदेवी पासवान	दलित महिला वडा सदस्य ८	९८०४०५९३०७
५७	सुरेन्द्रराय अमात	वडा सदस्य ८	९८४२०८७९१६
५८	उमेश कुमार श्रेष्ठ	वडा सदस्य ८	०२१-५२३९७९
५९	सुनिता मास्के	महिला वडा सदस्य ९	९८१४३९३३०३
६०	पिडकी पासवान	दलित महिला वडा सदस्य ९	९८१६३६११५२
६१	सुनिल प्रसाद पासवान	वडा सदस्य ९	९८४२०३०३८७
६२	रियाज अहमद	वडा सदस्य ९	९८०७३५८९५५
६३	भारति रम्तेल	दलित महिला वडा सदस्य १०	९८४४३२१७७७
६४	विजय दाहाल	वडा सदस्य १०	९८४२०२६७३९
६५	देवू मण्डल	वडा सदस्य १०	९८४२००११४७
६६	ईन्दिरा गिरी	महिला वडा सदस्य ११	९८४२०२८९७५
६७	रिंकुदेवी सरदार	दलित महिला वडा सदस्य ११	९८४२१०७१०७
६८	विमल पोखरेल	वडा सदस्य ११	९८५१२२३५१४
६९	श्यामसुन्दर कामत	वडा सदस्य ११	९८४२१००६२१
७०	भुमा पोखरेल	महिला वडा सदस्य १२	९८४२५२८१११

क्र.सं	नाम	पद	मोवाइल नम्बर
७१	सम्झादेवी ऋषिदेव	दलित महिला वडा सदस्य १२	९८१६३९१३७९
७२	राजेश सरदार	वडा सदस्य १२	९८५२०३१५५०
७३	विमलादेवी पोद्दार	महिला वडा सदस्य १३	९८४२०४८९७१
७४	किरणदेवी पासवान	दलित महिला वडा सदस्य १३	९८०४०१५५८२
७५	राधा सुरेन	वडा सदस्य १३	९८१०४६१८८२
७६	शंकर यादव	वडा सदस्य १३	९८५२०२२५४७
७७	रामदेवी यादव	महिला वडा सदस्य १४	९८१६३३९३३१
७८	जिवसिदेवी हरिजन	दलित महिला वडा सदस्य १४	९८०७०६०९५८
७९	महिचन्द्र यादव	वडा सदस्य १४	९८४२०४५३१८
८०	राजनन्दन महतो	वडा सदस्य १४	९८०५३११६१२
८१	सरितादेवी साह	महिला वडा सदस्य १५	९८०२७५५०३०
८२	ललितादेवी पासवान	दलित महिला वडा सदस्य १५	९८०५३११६९९
८३	खडग बहादुर राई	वडा सदस्य १५	९८४२०५९९२२
८४	ओमप्रकाश कुमार साह	वडा सदस्य १५	९८०४०५९०५८
८५	संजुदेवी दास	दलित महिला वडा सदस्य १६	९८१४३५५५३९
८६	अशोक मण्डल	वडा सदस्य १६	९८५२०३१५०४
८७	श्यामकुमार मण्डल	वडा सदस्य १६	९८०३८२०१०९
८८	सुर्यदेवी साह	महिला वडा सदस्य १७	
८९	बसन्तीदेवी बैठा	दलित महिला वडा सदस्य १७	९८१०५५९५४१
९०	फिरोज आलम	वडा सदस्य १७	९८१६३६२२००
९१	मोहन चौधरी	वडा सदस्य १७	९८१४३८८१२६
९२	शैली यादव	महिला वडा सदस्य १८	९८०८९७२८७२
९३	ललितादेवी तत्मा	दलित महिला वडा सदस्य १८	९८१६३०५८८१
९४	राजदेव यादव	वडा सदस्य १८	९८०४३९२१८३
९५	सियानन्द मण्डल	वडा सदस्य १८	९८०४०६४३५९
९६	सम्झना भुजेल	महिला वडा सदस्य १९	९८००९४७१६५
९७	विनादेवी सरदार	दलित महिला वडा सदस्य १९	९८१६३४३५०९
९८	जितेन्द्र खवास	वडा सदस्य १९	९८०७३१००६९
९९	नागेश्वर राजवंशी	वडा सदस्य १९	९८०७०८१०७०

श्रोत: विराटनगर महानगरपालिका २०७६

सामुदायिक, संस्थागत, धार्मिक विद्यालय विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	कक्षा	ठेगाना	कै.
१	श्री राधा कृष्ण भु.मा.सिंह कार्की मा.वि.	१-१०	विराटनगर-१, पानीटंकी	
२	श्री शिव आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-	
३	श्री सयपत्री परोपकार आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-१,परोपकारघाट	
४	श्री विराट महेन्द्र रात्री मा. विद्यालय	१-१०	विराटनगर-२,तिनपैनी शनिहाट	
५	श्री जनता नमुना मा. विद्यालय	१-१२	विराटनगर-२,शंकरपुर	
६	श्री शंकरपुर आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-२, शंकरपुर	
७	श्री पोखरीया मा. विद्यालय	१-१२	विराटनगर-३, पोखरिया	
८	श्री सहिद आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-३, उदयटोल	
९	श्री मदन नगर आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-३, मदन नगर	
१०	श्री जनता मा. विद्यालय	१-१०	विराटनगर-४, अमाही इकाही	
११	श्री गोप्राह मा. विद्यालय	१-१२	विराटनगर-४, बरगाछी	
१२	श्री आधारभुत विद्यालय	१-८	विराटनगर-४, कन्चनवारी	
१३	श्री ज्योती आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-४, खर्जी	
१४	श्री विराट बहिरा मा. विद्यालय	१-१०	विराटनगर-५, कोचाखाल	
१५	श्री आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-५, कोचाखाल	
१६	श्री सिद्धकाली आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-५, दामाबन्दी	
१७	श्री शिक्षासदन मा. विद्यालय	१-१०	विराटनगर-६, सरौचिया	
१८	श्री जनचेतना आधारभुत विद्यालय	१-४	विराटनगर-	
१९	श्री धरणीधर आधारभुत विद्यालय	१-८	विराटनगर-६, ब्रह्मपुरा	
२०	श्री आदर्श बालिका मा. विद्यालय	१-१०	विराटनगर-७, गहेली टोल	
२१	श्री आदर्श मा. विद्यालय	१-१२	विराटनगर-७, आर्दश टोल	
२२	श्री सत्यनारायण मा. विद्यालय	६-१२	विराटनगर-७, शिवमन्दिर टोल	
२३	श्री गायत्री संस्कृत मा. विद्यालय	१-१०	विराटनगर-७, सरस्वती टोल	
२४	श्री बालमन्दिर आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-७, सहिद मैदान	
२५	श्री सत्यनारायण आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-७, भृकुटी चोक	
२६	श्री महेन्द्र मा. विद्यालय	१-१०	विराटनगर-८, गहेली	
२७	श्री ज्ञान निकुञ्ज आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-८,बलुभई	
२८	श्री सुशिक्षा निकुञ्ज आधारभुत विद्यालय	१-८	विराटनगर-८, हाटखोला	
२९	श्री सरस्वती मा. विद्यालय	६-१२	विराटनगर-९, ठाकुरवारी रोड	
३०	श्री भानुमोरड आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-१०, सन्सारी माईस्थान	
३१	श्री आदर्श आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-१०, त्रिभुवन टोल	
३२	श्री नारायण आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-१०, जहदा टोल	
३३	श्री जनपथ मा.विद्यालय	१-१२	विराटनगर-११, जनपथ टोल	
३४	श्री अरुणोदय आधारभुत विद्यालय	१-८	विराटनगर-११, पञ्चमुखी चोक	
३५	श्री बखरी आधारभुत विद्यालय	१-७	विराटनगर-१२, बखरी	

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	कक्षा	ठेगाना	कै.
३६	श्री जनता आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-१२, दरहिया	
३७	श्री जनता बाल कल्याण आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-	
३८	श्री बाल मा.विद्यालय	१-१०	विराटनगर-१३, रानी सैनिकटोल	
३९	श्री बाल मा.विद्यालय	१-१०	विराटनगर-१४, जतुवा	
४०	श्री जनता बाल आधारभुत विद्यालय	१-८	विराटनगर-१४, कटकुप्पा नयाटोल	
४१	श्री विष्णु आधारभुत विद्यालय	१-४	विराटनगर-१४, विष्णुटोल	
४२	श्री जनबिकास मा. विद्यालय	१-१२	विराटनगर-१५, रानी मिल्स एरिया	
४३	श्री विद्या विकास आधारभुत विद्यालय	१-८	विराटनगर-१५, मिल्स एरिया	
४४	श्री मिल्स मा.विद्यालय	१-१२	विराटनगर-१६ रानी मिल्स एरिया	
४५	श्री महामाया भगवती आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-१६, मिल्स एरिया	
४६	श्री रघुपति आधारभुत विद्यालय	१-७	विराटनगर-१७, रानी	
४७	श्री जनता आधारभुत विद्यालय	१-८	विराटनगर-१७, खोक्साहा, बुधनगर	
४८	श्री विराट आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-१८, भेडियारी	
४९	श्री दिधी आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-१८, दामा दिती	
५०	श्री राम आधारभुत विद्यालय	१-३	विराटनगर-१८, फडानी	
५१	श्री जनक आधारभुत विद्यालय	१-८	विराटनगर-१८, भटियाही	
५२	श्री सार्वजनिक मा. विद्यालय	१-१०	विराटनगर-१९, बैजनाथपुर	
५३	श्री पञ्चकन्या आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-१९, बैजनाथपुर	
५४	श्री शिवजी आधारभुत विद्यालय	१-५	विराटनगर-१९, नहर	
५५	श्री जागृती आधारभुत विद्यालय	१-२	विराटनगर-१९, खदराटोल	

संस्थागत विद्यालयहरुको विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	ठेगाना	क्र.सं.	विद्यालयको नाम	ठेगाना
१	श्री विराट चिल्डेन स्कुल	विराटनगर	५४	श्री अर्किड स्कुल	विराटनगर
२	श्री डनवस्को स्कुल	विराटनगर	५५	श्री राईजिड स्कुल	विराटनगर
३	श्री जेम्स स्कुल	विराटनगर	५६	श्री सगरमाथा स्कुल	विराटनगर
४	श्री सनसाईन स्कुल	विराटनगर	५७	श्री स्टार स्कुल	विराटनगर
५	श्री डान ई. स्कुल	विराटनगर	५८	श्री सरस्वती स्कुल	विराटनगर
६	श्री एजेलिया ई. स्कुल	विराटनगर	५९	श्री सुम्निमा स्कुल	विराटनगर
७	श्री ज्ञानोदय स्कुल	विराटनगर	६०	श्री शिक्षादिप आ.मा.वि.	विराटनगर
८	श्री मोर्डन एरा स्कुल	विराटनगर	६१	श्री पुर्वाञ्चल विद्यासदन	विराटनगर
९	श्री पेरागन स्कुल	विराटनगर	६२	श्री भानु मेमो उ.मा.वि.	विराटनगर
१०	श्री पोलस्टार स्कुल	विराटनगर	६३	श्री अरनिको उ.मा.वि.	विराटनगर
११	श्री उदयनन्द स्कुल	विराटनगर	६४	श्री बि.के. भि. एम. स्कुल	विराटनगर
१२	श्री गंगा मेमो स्कुल	विराटनगर	६५	श्री जेशी बाल सदन स्कुल	विराटनगर
१३	श्री अर्पण स्कुल	विराटनगर	६६	श्री भगवती विद्यामन्दिर	विराटनगर
१४	श्री अन्नपूर्ण स्कुल	विराटनगर	६७	श्री शान्तीबाल सदन	विराटनगर

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	ठेगाना	क्र.सं.	विद्यालयको नाम	ठेगाना
१५	श्री मदरल्याण्ड एकाडेमी	विराटनगर	६८	श्री न्यू मुन बो. स्कूल	विराटनगर
१६	श्री आइडियल से.बो स्कूल	विराटनगर	६९	श्री कान्तिपुर स्कूल	विराटनगर
१७	श्री मालाबिका स्कूल	विराटनगर	७०	श्री बाल बाटिका ई.बो स्कूल	विराटनगर
१८	श्री पीयर ई. स्कूल	विराटनगर	७१	श्री विराट भिक्टोरिया मे. स्कूल	विराटनगर
१९	श्री एवान् क्वालीटी स्कूल	विराटनगर	७२	श्री त्रिसेन्ट पब्लिक स्कूल	विराटनगर
२०	श्री इडेन नेशनल स्कूल	विराटनगर	७३	श्री ग्लोबल एकाडेमी स्कूल	विराटनगर
२१	श्री लिलिपुट ई.स्कूल	विराटनगर	७४	श्री हरिततारा एकाडेमी स्कूल	विराटनगर
२२	श्री दर्पण नेशनल स्कूल	विराटनगर	७५	श्री जानकी से.बो.स्कूल	विराटनगर
२३	श्री सेन्ट जोसेफ स्कूल	विराटनगर	७६	श्री कृष्ण ई.स्कूल	विराटनगर
२४	श्री यूरो किड्स स्कूल	विराटनगर	७७	श्री लालीगुरास स्कूल	विराटनगर
२५	श्री बृहानिलकण्ठ स्कूल	विराटनगर	७८	श्री मकालु ई स्कूल	विराटनगर
२६	श्री लर्डबुद्ध निकेतन	विराटनगर	७९	श्री मनोकामना से.ई.स्कूल	विराटनगर
२७	श्री डी.पी. एस. स्कूल	विराटनगर	८०	श्री मनितारा ई. स्कूल	विराटनगर
२८	श्री विराट को अपरेटिभ स्कूल	विराटनगर	८१	श्री मदरम्यारी ई.बो.स्कूल	विराटनगर
२९	श्री एभरेष्ट स्कूल	विराटनगर	८२	श्री नेशनल ई.बो.स्कूल	विराटनगर
३०	श्री एकता ब्राइटफ्युचर स्कूल	विराटनगर	८३	श्री नभतारा ई.बो.स्कूल	विराटनगर
३१	श्री गोदावरी स्कूल	विराटनगर	८४	श्री शान्ती विद्या मन्दिर स्कूल	विराटनगर
३२	श्री मेरीगोल्ड बो.ई. स्कूल	विराटनगर	८५	श्री शिव विद्या मन्दिर ई.बो.स्कूल	विराटनगर
३३	श्री ग्यालेक्सि स्कूल	विराटनगर	८६	श्री जानकी से. ई.बो.स्कूल	विराटनगर
३४	श्री ग्रेडेड स्कूल	विराटनगर	८७	श्री रमा से. ई.बो.स्कूल	विराटनगर
३५	श्री वाल्मिकि स्कूल	विराटनगर	८८	श्री सृजना ज्ञानकञ्ज से. ई. बो. स्कूल	विराटनगर
३६	श्री मदरटेरेसा स्कूल	विराटनगर	८९	श्री सेन्टमेरी स्कूल	विराटनगर
३७	श्री नमुना विद्यामन्दिर	विराटनगर	९०	श्री समता स्कूल	विराटनगर
३८	श्री ओडीसी स्कूल	विराटनगर	९१	श्री सनराईज नेशनल स्कूल	विराटनगर
३९	श्री बाल उद्यान स्कूल	विराटनगर	९२	श्री गुरुकुल मा.वि	विराटनगर
४०	श्री ग्रिननर्थ प्वाइन्ट स्कूल	विराटनगर	९३	श्री दिव्य ज्योती ई.बो.स्कूल	विराटनगर
४१	श्री ब्राईट एन्जल स्कूल	विराटनगर	९४	श्री हाम्रो पाठशाला प्रा.स्कूल	विराटनगर
४२	श्री सप्तकोशी ई.बो. स्कूल	विराटनगर	९५	श्री बालसंसार बोर्डिङ स्कूल	विराटनगर
४३	श्री सिदार्थ से.बो. स्कूल	विराटनगर	९६	श्री किङ्जी प्राइमरी स्कूल	विराटनगर
४४	श्री इष्टउड स्कूल	विराटनगर	९७	श्री भविष्य निर्माण ई.बो.स्कूल	विराटनगर
४५	श्री लर्डबुद्ध मा.वि	विराटनगर	९८	श्री किन्डर जोय स्कूल	विराटनगर
४६	श्री विनायक स्कूल	विराटनगर	९९	श्री मदर्श प्राइड स्कूल	विराटनगर
४७	श्री डी.ए.भी स्कूल	विराटनगर	१००	श्री रविशंकर विद्यामन्दिर	विराटनगर
४८	श्री देवकोटा पब्लिक स्कूल	विराटनगर	१०१	श्री चेतना ई.बो.स्कूल	विराटनगर
४९	श्री गौतमबुद्ध स्कूल	विराटनगर	१०२	श्री विराट मोर्डन प.एकाडेमी	विराटनगर

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	ठेगाना	क्र.सं.	विद्यालयको नाम	ठेगाना
५०	श्री गोदावरी सकुल	विराटनगर	१०३	श्री दर्पण नेशनल बो.स्कुल	विराटनगर
५१	श्री होलील्याण्ड स्कुल	विराटनगर	१०४	श्री टोडलस हेभन स्कुल	विराटनगर
५२	श्री कोशी विद्या मन्दिर	विराटनगर	१०५	श्री विराट शिक्षा सदन	विराटनगर
५३	श्री मार्टस् स्कुल	विराटनगर			

धार्मिक विद्यालयहरुको विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	ठेगाना	वडा नं.
१	मदरशा फैजुनवि आ.वि.	विराटनगर	४
२	मदरशा इमाम अबु हनिफा आ.वि.	विराटनगर	५
३	लक्ष्मीनारायण गुरुकुल	विराटनगर	५
४	मदरशा कादरिया इस्लाम आ.वि.	विराटनगर	५
५	मदरशा शाहवजिया मा.वि.	विराटनगर	६
६	मदरशा जामिया इस्लामिया मा.वि.	विराटनगर	६
७	मदरशा ईस्लाहुल बनात आ.वि.	विराटनगर	६
८	मदरशा तालिमूल कुरान आ.वि.	विराटनगर	८
९	मदरशा रजाय मुस्ताफा आ.वि.	विराटनगर	८
१०	मदरशा नेपाली इस्लामिया आ. वि.	विराटनगर	९
११	लक्ष्मीनारायण वेद विद्या आश्रम	विराटनगर	१२
१२	मदरशा ताजुल इस्लाम आ.वि.	विराटनगर	१३
१३	रिजभिया मभाहरे स्लामिया आ.वि. नयाँवस्ती	विराटनगर	१४
१४	मदरशा अनवारुल इस्लाम आ.वि.	विराटनगर	१५
१५	मदरशा इस्लाहुल मुस्लेमिन आ.वि.	विराटनगर	१५
१६	मदरशा मभाहरे इस्लाम आ.वि..	विराटनगर	१५
१७	मदरशा फरिदिया रियाजुल उलुम	विराटनगर	१७
१८	मदरशा मस्जित कोवा आ.वि.	विराटनगर	१७
१९	मदरसा असरफिया इजराहुल ऊलुम नि.मा.वि.	विराटनगर	१७

सामुदायिक विद्यालयको नाम तथा विद्यार्थी विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	शिशु कक्षा १			शिशु कक्षा २			कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५		
		म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज
१	श्री पञ्चकन्या आधारभूत विद्यालय	८	५	१३	०	०	०	७	१५	२२	११	१४	२५	१४	७	२१	११	१०	२१	७	११	१८
२	श्री सार्वजनिक मा.वि बैजनाथपुर	७	१६	२३	०	०	०	२९	१६	४५	२४	२६	५०	३६	३३	६९	१६	१९	३५	१७	१२	२९
३	श्री शिवजी आधारभूत विद्यालय	१३	१०	२३	०	०	०	२३	२६	४९	७	१६	२३	७	१५	२२	११	१०	२१	१२	२	१४
४	श्री जागृती आधारभूत विद्यालय	११	२६	३७	०	०	०	६	१६	२२	९	१०	१९	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	श्री राधाकृष्ण भु.मा.सिंह कार्की मा.वि	१५	१७	३२	०	०	०	२७	२३	५०	२८	२६	५४	३०	२५	५५	२१	२८	४९	१७	१८	३५
६	श्री जनता नमूना मा.वि	०	०	०	०	०	०	४	१२	१६	५	५	१०	४	८	१२	४	०	४	८	८	१६
७	श्री शंकरपुर आधारभूत विद्यालय	२	४	६	०	०	०	३	३	६	५	७	१२	५	५	१०	९	२	११	४	६	१०
८	श्री मदन नगर आधारभूत विद्यालय	८	१३	२१	०	०	०	१५	२१	३६	७	११	१८	८	९	१७	११	८	१९	८	७	१५
९	श्री पोखरिया मा.वि	५	१२	१७	०	०	०	१५	१०	२५	३६	१४	५०	२२	३१	५३	५९	४६	१०५	३८	३१	६९
१०	श्री सहिद आधारभूत विद्यालय	१५	१८	३३	०	०	०	२	५	७	४	५	९	२	१	३	२	३	५	४	३	७
११	श्री गोग्रहा मा.वि	१४	९	२३	०	०	०	९	१३	२२	३०	१२	४२	१३	१४	२७	२०	२५	४५	२९	२२	५१
१२	श्री जनता मा.वि. अमाही इकाही	०	०	०	०	०	०	८	१२	२०	३	२	५	७	२	९	१०	८	१८	९	७	१६
१३	श्री ज्योति आधारभूत विद्यालय खार्जी	१०	१३	२३	०	०	०	१४	२१	३५	९	१६	२५	१४	२१	३५	८	७	१५	१६	५	२१
१४	श्री आधारभूत विद्यालय,कन्चनबारी	१६	१३	२९	०	०	०	१९	२१	४०	२५	२८	५३	१८	१९	३७	२२	११	३३	२३	१५	३८
१५	श्री आधारभूत विद्यालय,कोचाखाल	१५	१२	२७	०	०	०	२६	२६	५२	१४	१४	२८	१५	८	२३	२१	६	२७	१८	९	२७
१६	श्री सिद्धकाली आधारभूत विद्यालय	३१	२२	५३	०	०	०	२२	१२	३४	१६	१४	३०	१३	९	२२	१२	१३	२५	९	१३	२२
१७	श्री धरणीधर आधारभूत विद्यालय	१९	२३	४२	०	०	०	१३	७	२०	९	७	१६	८	११	१९	१५	१४	२९	१२	६	१८
१८	श्री शिक्षासदन मा.वि	१५	१४	२९	०	०	०	३६	२५	६१	२१	१५	३६	२१	२४	४५	२७	२३	५०	३२	१९	५१
१९	श्री सत्यनारयण आधारभूत विद्यालय	६	१०	१६	०	०	०	४	१५	१९	६	१३	१९	१९	१४	३३	१४	९	२३	१३	१८	३१
२०	श्री सत्यनारयण मा.वि	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२१	श्री आदर्श मा.वि	१६	७	२३	१५	७	२२	११	१३	२४	१९	२६	४५	१८	४१	५९	१६	३२	४८	३७	३६	७३
२२	श्री आदर्श बालिका मा.वि	१७	०	१७	०	०	०	१५	०	१५	१९	०	१९	४१	०	४१	३९	०	३९	३३	०	३३
२३	श्री बालमन्दिर आधारभूत विद्यालय	२८	२१	४९	०	०	०	१८	१४	३२	२३	२६	४९	१८	२२	४०	१७	७	२४	१६	२२	३८
२४	श्री गायत्री संस्कृत मा.वि	१५	१४	२९	०	०	०	१३	१७	३०	१०	१५	२५	२८	१६	४४	१३	६	१९	१३	९	२२
२५	श्री ज्ञान निकुञ्ज आधारभूत विद्यालय	१५	८	२३	०	०	०	१५	७	२२	२१	१२	३३	१३	१३	२६	११	११	२२	९	७	१६
२६	श्री महोन्द्र मा.वि	४	८	१२	१	०	१	११	१७	२८	७	६	१३	८	७	१५	८	१७	२५	११	११	२२

		शिशु कक्षा १			शिशु कक्षा २			कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५		
२७	श्री सुशिक्षा निकुञ्ज आधारभूत विद्यालय	३३	३०	६३	३	३	६	१६	२५	४१	९	१८	२७	२२	२०	४२	८	१८	२६	१९	१२	३१
२८	श्री विराट महेन्द्र रात्री मा.वि.	६	९	१५	०	०	०	२३	२३	४६	९	५	१४	१०	०	१०	५	५	१०	३	७	१०
२९	श्री सरस्वती मा.वि	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३०	श्री आदर्श आधारभूत विद्यालय	१४	९	२३	०	०	०	१४	११	२५	१०	११	२१	१३	८	२१	१२	६	१८	५	९	१४
३१	श्री भानुमोरङ आधारभूत विद्यालय	१३	२५	३८	६	७	१३	१६	१३	२९	९	११	२०	१२	९	२१	१६	७	२३	१५	१०	२५
३२	श्री नारायण आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	२५	३४	५९	२३	२०	४३	१०	२२	३२	१४	११	२५	९	११	२०
३३	श्री अरुणोदय आधारभूत विद्यालय	१३	१५	२८	०	०	०	४२	२८	७०	२२	२४	४६	२२	२२	४४	२३	१८	४१	३५	१४	४९
३४	श्री जनपथ मा.वि	६०	३६	९६	९	४	१३	३७	२६	६३	३७	३६	७३	३९	३८	७७	४८	३९	८७	४७	३७	८४
३५	श्री बखरी आधारभूत विद्यालय	१३	९	२२	०	०	०	१८	१६	३४	२४	११	३५	१०	५	१५	१५	५	२०	१०	७	१७
३६	श्री जनता आधारभूत विद्यालय	९	११	२०	०	०	०	३१	१७	४८	९	११	२०	८	१२	२०	१२	८	२०	१५	५	२०
३७	श्री जनता बाल कल्याण आधारभूत वि.	११	१६	२७	०	०	०	१४	९	२३	११	५	१६	१०	५	१५	६	९	१५	७	४	११
३८	श्री बाल मा.वि. रानी	८	७	१५	०	०	०	२९	१८	४७	२६	२७	५३	३५	२७	६२	४६	३३	७९	४५	४३	८८
३९	श्री बाल मा.वि. जतुवा	४	८	१२	०	०	०	१०	२३	३३	१७	१४	३१	१४	१०	२४	१७	०	१७	१४	८	२२
४०	श्री जनता बाल आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	२८	१२	४०	२६	१४	४०	११	१३	२४	१४	१३	२७	१७	६	२३
४१	श्री विद्याविकास आधारभूत विद्यालय	१५	१२	२७	०	०	०	१३	१४	२७	२९	११	४०	१३	१०	२३	१३	१९	३२	१४	६	२०
४२	श्री महामाया भगवती आधारभूत विद्यालय	२२	१६	३८	०	०	०	५१	२८	७९	२३	३१	५४	२१	१५	३६	१८	७	२५	१५	१०	२५
४३	श्री मिल्स मा.वि	२०	९	२९	०	०	०	२६	१८	४४	३५	२७	६२	३३	५५	८८	४१	४१	८२	४०	२९	६९
४४	श्री जनविकास मा.वि	१५	२	१७	०	०	०	१३	१८	३१	९	६	१५	१०	८	१८	१०	८	१८	१७	९	२६
४५	श्री रघुपति आधारभूत विद्यालय	२६	२४	५०	०	०	०	४०	३७	७७	५०	३९	८९	३०	२३	५३	२६	१०	३६	३२	१४	४६
४६	श्री शिव आधारभूत विद्यालय	१०	१८	२८	०	०	०	१५	९	२४	२६	१८	४४	१९	१५	३४	३	१२	१५	६	१०	१६
४७	श्री सयपत्री परोपकार आधारभूत विभद्यालय	११	६	१७	०	०	०	६	६	१२	४	७	११	६	५	११	९	२	११	०	०	०
४८	श्री विराट बहिरा मा.वि	२	४	६	०	०	०	३	४	७	३	३	६	२	३	५	१	७	८	४	७	११
४९	श्री जनचेतना अधारभूत विद्यालय	१५	१५	३०	०	०	०	२७	२०	४७	१९	२०	३९	१२	१०	२२	७	८	१५	०	०	०
५०	श्री विष्णु आधारभूत विद्यालय	२३	१३	३६	०	०	०	२१	१३	३४	२०	१५	३५	१८	१२	३०	१२	१४	२६	१७	१३	३०
५१	श्री विराट आधारभूत विद्यालय	७	११	१८	०	०	०	८	७	१५	११	१५	२६	३०	२०	५०	२८	२५	५३	१४	५	१९
५२	श्री दिघी आधारभूत विद्यालय	१६	३०	४६	०	०	०	२२	२२	४४	९	१६	२५	१३	१२	२५	६	८	१४	७	५	१२
५३	श्री जनक आधारभूत विद्यालय	१७	२८	४५	०	०	०	१९	१५	३४	२३	२४	४७	२२	१७	३९	११	१०	२१	१५	९	२४
५४	श्री जनता आधारभूत विद्यालय	१६	२१	३७	०	०	०	३१	४१	७२	२९	३२	६१	१५	२४	३९	२८	८	३६	२३	१०	३३

		शिशु कक्षा १			शिशु कक्षा २			कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५		
५५	श्री राम आधारभूत विद्यालय	११	१९	३०	०	०	०	१३	११	२४	१४	८	२२	१९	१७	३६	२३	२२	४५	२१	२३	४४

सामुदायिक विद्यालयका कक्षा ६ देखि १२ कक्षाका सम्पूर्ण विद्यार्थी सम्बन्धी विवरण

		कक्षा ६			कक्षा ७			कक्षा ८			कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२		
क्र.सं.	विद्यालयको नाम	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज
१	श्री पञ्चकन्या आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२	श्री सार्वजनिक मा.वि बैजनाथपुर	१०	२१	३१	१०	२०	३०	१०	८	१८	१६	१०	२६	१०	७	१७	०	०	०	०	०	०
३	श्री शिवजी आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४	श्री जागृती आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	श्री राधाकृष्ण भु.मा.सिंह कार्की मा.वि	१८	१२	३०	२७	२३	५०	३१	३९	७०	३७	४०	७७	३५	२५	६०	०	०	०	०	०	०
६	श्री जनता नमूना मा.वि	२०	९	२९	४	४	८	१३	२२	३५	१४	९	२३	११	१२	२३	०	०	०	०	०	०
७	श्री शंकरपुर आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
८	श्री मदन नगर आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
९	श्री पोखरिया मा.वि	६७	५५	१२२	६७	१११	१७८	११२	१२१	२३३	१८५	२०५	३९०	१४५	१८७	३३२	०	०	०	४१	२७	६८
१०	श्री सहिद आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
११	श्री गोग्रहा मा.वि	२७	२४	५१	४९	३४	८३	६३	६५	१२८	७६	६०	१३६	४५	२४	६९	०	०	०	४६	४१	८७
१२	श्री जनता मा.वि. अमाही इकाही	२१	१०	३१	१४	१६	३०	१३	८	२१	२४	६	३०	१४	५	१९	०	०	०	०	०	०
१३	श्री ज्योति आधारभूत विद्यालय खार्जी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४	श्री आधारभूत विद्यालय कन्चनवारी	२६	८	३४	१४	१४	२८	१९	१३	३२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१५	श्री आधारभूत विद्यालय कोचाखाल	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१६	श्री सिद्धकाली आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१७	श्री धरणीधर आधारभूत विद्यालय	७	८	१५	३	८	११	६	८	१४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१८	श्री शिक्षासदन मा.वि	३०	१९	४९	२४	१४	३८	२२	२५	४७	४५	८	५३	३३	१५	४८	०	०	०	०	०	०
१९	श्री सत्यनारयण आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२०	श्री सत्यनारयण मा.वि	५५	८१	१३६	७३	९२	१६५	८४	१७३	२५७	१३९	२४८	३८७	१२३	१६४	२८७	७७	७४	१५१	११८	६९	१८७
२१	श्री आदर्श मा.वि	५०	८३	१३३	६८	१०४	१७२	८९	१२५	२१४	१२०	१५८	२७८	९९	१३०	२२९	०	०	०	१०३	८१	१८४
२२	श्री आदर्श बालिका मा.वि	५८	०	५८	३४	०	३४	४६	०	४६	४७	०	४७	३९	०	३९	०	०	०	०	०	०
२३	श्री बालमन्दिर आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

		कक्षा ६			कक्षा ७			कक्षा ८			कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२		
२४	श्री गायत्री संस्कृत मा.वि	१७	१५	३२	१६	१२	२८	१८	१६	३४	१०	१६	२६	१३	१३	२६	०	०	०	०	०	०
२५	श्री ज्ञान निकुञ्ज आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२६	श्री महोन्द्र मा.वि	१४	१८	३२	१५	१८	३३	१६	१४	३०	१४	३१	४५	१२	११	२३	०	०	०	०	०	०
२७	श्री सुशिक्षा निकुञ्ज आधारभूत विद्यालय	१६	१८	३४	९	१९	२८	८	१०	१८	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२८	श्री विराट महेन्द्र रात्री मा.वि.	८	६	१४	५	७	१२	९	१७	२६	७	२८	३५	७	१३	२०	०	०	०	०	०	०
२९	श्री सरस्वती मा.वि	२३	२८	५१	३५	३५	७०	३७	५६	९३	४६	५४	१००	४२	६१	१०३	०	०	०	३७	३९	७६
३०	श्री आदर्श आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३१	श्री भानुमोरङ आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३२	श्री नारायण आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३३	श्री अरुणोदय आधारभूत विद्यालय	२४	१६	४०	२१	१३	३४	२५	९	३४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३४	श्री जनपथ मा.वि	४५	५०	९५	७६	४३	११९	५३	४६	९९	७९	६५	१४४	८६	३६	१२२	३२	१६	४८	३१	७	३८
३५	श्री बखरी आधारभूत विद्यालय	८	८	१६	९	४	१३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३६	श्री जनता आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३७	श्री जनता बाल कल्याण आधारभूत वि.	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३८	श्री बाल मा.वि. रानी	३७	३८	७५	४१	४५	८६	५८	३६	९४	४६	४०	८६	४५	४५	९०	०	०	०	०	०	०
३९	श्री बाल मा.वि. जतुवा	२१	१०	३१	२१	१३	३४	१४	४	१८	२२	१२	३४	२२	९	३१	०	०	०	०	०	०
४०	श्री जनता बाल आधारभूत विद्यालय	१५	११	२६	१६	७	२३	११	९	२०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४१	श्री विद्याविकास आधारभूत विद्यालय	२०	२१	४१	२९	१३	४२	२१	७	२८	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४२	श्री महामाया भगवती आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४३	श्री मिल्स मा.वि	७१	३२	१०३	६३	५१	११४	६७	३४	१०१	९५	६०	१५५	८९	५०	१३९	०	०	०	०	०	०
४४	श्री जनविकास मा.वि	११	९	२०	१५	११	२६	२९	४१	७०	७२	५८	१३०	५६	२६	८२	०	०	०	०	०	०
४५	श्री रघुपति आधारभूत विद्यालय	२४	१७	४१	१८	५	२३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४६	श्री शिव आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४७	श्री सयपत्री परोपकार आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४८	श्री विराट बहिरा मा.वि	४	५	९	६	१२	१८	५	१६	२१	९	६	१५	९	५	१४	०	०	०	०	०	०

		कक्षा ६			कक्षा ७			कक्षा ८			कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२		
४९	श्री जनचेतना आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५०	श्री विष्णु आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५१	श्री विराट आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५२	श्री दिघी आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५३	श्री जनक आधारभूत विद्यालय	१५	७	२२	११	१४	२५	२०	१०	३०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५४	श्री जनता आधारभूत विद्यालय	२१	१७	३८	१७	८	२५	१२	५	१७	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५५	श्री राम आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

सामुदायिक विद्यालयमा शिशुकक्षा देखि ५ कक्षा सम्म अध्यनरत दलित बिद्यार्थी सम्बन्धी बिबरण

		शिशुकक्षा (१)			शिशुकक्षा (२)			कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५		
क्र.सं.	विद्यालयको नाम	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज
१	श्री पञ्चकन्या आधारभूत विद्यालय	३	३	६	०	०	०	१	१	२	५	४	९	१२	७	१९	७	६	१३	४	१०	१४
२	श्री सार्वजनिक मा.वि बैजनाथपुर	२	८	१०	०	०	०	२३	१२	३५	२२	२४	४६	२८	२९	५७	१३	१३	२६	११	९	२०
३	श्री शिवजी आधारभूत विद्यालय	५	६	११	०	०	०	२३	२६	४९	७	११	१८	६	१२	१८	११	१०	२१	१२	२	१४
४	श्री जागृती आधारभूत विद्यालय	५	२१	२६	०	०	०	६	१४	२०	९	९	१८	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	श्री राधाकृष्ण भु.मा.सिंह कार्की मा.वि	०	०	०	०	०	०	१	१	२	१	०	१	२	२	४	०	३	३	१	१	२
६	श्री जनता नमुना मा.वि	०	०	०	०	०	०	१	१	२	१	०	१	१	०	१	३	०	३	१	१	२
७	श्री शंकरपुर आधारभूत विद्यालय	१	१	२	०	०	०	०	०	०	४	२	६	१	१	२	२	०	२	१	२	३
८	श्री मदन नगर आधारभूत विद्यालय	०	५	५	०	०	०	३	२	५	२	२	४	२	३	५	५	२	७	३	२	५
९	श्री पोखरिया मा.वि	०	१	१	०	०	०	१	०	१	२	१	३	०	०	०	९	३	१२	१	०	१
१०	श्री सहिद आधारभूत विद्यालय	१	०	१	०	०	०	०	१	१	१	१	२	१	०	१	०	०	०	१	०	१
११	श्री गोग्रहा मा.वि	३	२	५	०	०	०	२	३	५	८	३	११	३	३	६	६	३	९	८	६	१४
१२	श्री जनता मा.वि. अमाही इकह्री	०	०	०	०	०	०	१	०	१	०	०	०	३	०	३	४	१	५	०	३	३
१३	श्री ज्योति आधारभूत विद्यालय खार्जी	९	११	२०	०	०	०	१३	२०	३३	७	१३	२०	१२	२०	३२	६	४	१०	११	३	१४
१४	श्री आधारभूत विद्यालय कन्चनबारी	६	५	११	०	०	०	२	९	११	६	११	१७	५	४	९	५	३	८	४	२	६
१५	श्री आधारभूत विद्यालय कोचाखाल	१	१	२	०	०	०	४	३	७	३	०	३	१	०	१	९	०	९	४	१	५
१६	श्री सिद्धकाली आधारभूत विद्यालय	६	८	१४	०	०	०	२	५	७	२	२	४	३	२	५	६	३	९	०	४	४

		शिशुकक्षा (१)			शिशुकक्षा (२)			कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५		
१७	श्री धरणीधर आधारभूत विद्यालय	३	१	४	०	०	०	५	१	६	१	४	५	१	२	३	२	१	३	१	०	१
१८	श्री शिक्षासदन मा.वि	६	५	११	०	०	०	१०	१०	२०	४	५	९	६	११	१७	९	१०	१९	९	२	११
१९	श्री सत्यनारयण आधारभूत विद्यालय	३	२	५	०	०	०	०	२	२	१	१	२	२	१	३	१	०	१	२	४	६
२०	श्री सत्यनारयण मा.वि	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२१	श्री आदर्श मा.वि	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	०	२	२	०	२	२	०	०	०
२२	श्री आदर्श बालिका मा.वि	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	०	२	३	०	३	२	०	२
२३	श्री बालमन्दिर आधारभूत विद्यालय	४	१	५	०	०	०	१	०	१	४	४	८	४	२	६	२	१	३	४	३	७
२४	श्री गायत्री संस्कृत मा.वि	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३	१	४	४	२	६	०	१	१	१	१	२
२५	श्री ज्ञान निकुञ्ज आधारभूत विद्यालय	१	०	१	०	०	०	१	१	२	०	१	१	१	०	१	२	५	७	१	०	१
२६	श्री महोन्द्र मा.वि	२	१	३	०	०	०	४	३	७	१	०	१	१	१	२	१	४	५	०	०	०
२७	श्री सुशिक्षा निकुञ्ज आधारभूत विद्यालय	१०	१०	२०	०	३	३	७	७	१४	४	३	७	७	५	१२	२	६	८	५	२	७
२८	श्री विराट महेन्द्र रात्री मा.वि.	०	०	०	०	०	०	१	२	३	२	०	२	०	०	०	०	१	१	०	०	०
२९	श्री सरस्वती मा.वि	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३०	श्री आदर्श आधारभूत विद्यालय	२	१	३	०	०	०	६	२	८	२	३	५	५	३	८	१	४	५	१	३	४
३१	श्री भानुमोर्दु आधारभूत विद्यालय	४	३	७	२	१	३	२	४	६	२	२	४	५	३	८	५	१	६	३	१	४
३२	श्री नारायण आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	३	५	८	२	२	४	०	५	५	१	३	४	०	२	२
३३	श्री अरुणोदय आधारभूत विद्यालय	१	१	२	०	०	०	६	५	११	४	४	८	२	३	५	६	३	९	४	१	५
३४	श्री जनपथ मा.वि	२१	१०	३१	६	१	७	१६	८	२४	११	१५	२६	१४	१६	३०	१४	१७	३१	११	१२	२३
३५	श्री बखरी आधारभूत विद्यालय	७	५	१२	०	०	०	१०	१२	२२	१८	९	२७	५	१	६	१२	३	१५	७	७	१४
३६	श्री जनता आधारभूत विद्यालय	२	३	५	०	०	०	७	१०	१७	४	७	११	२	६	८	०	३	३	०	१	१
३७	श्री जनता बाल कल्याण आधारभूत वि.	७	९	१६	०	०	०	११	७	१८	७	५	१२	१०	५	१५	६	८	१४	६	३	९
३८	श्री बाल मा.वि. रानी	०	१	१	०	०	०	७	७	१४	७	७	१४	११	५	१६	८	५	१३	१२	८	२०
३९	श्री बाल मा.वि. जतुवा	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	१	२	०	२	०	०	०	०	०	०
४०	श्री जनता बाल आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	३	०	३	३	२	५	२	५	७	१	३	४	२	०	२
४१	श्री विद्याविकास आधारभूत विद्यालय	६	३	९	०	०	०	१	३	४	४	१	५	०	१	१	६	६	१२	४	४	८
४२	श्री महामाया भगवती आधारभूत विद्यालय	१०	९	१९	०	०	०	२७	१८	४५	१२	१६	२८	११	११	२२	५	४	९	२	३	५
४३	श्री मिल्स मा.वि	५	३	८	०	०	०	६	१	७	६	६	१२	३	८	११	१०	९	१९	१०	९	१९
४४	श्री जनविकास मा.वि	१	०	१	०	०	०	२	२	४	०	०	०	२	१	३	१	१	२	१	२	३

	शिशुकक्षा (१)	शिशुकक्षा (२)	कक्षा १	कक्षा २	कक्षा ३	कक्षा ४	कक्षा ५
४५	श्री रघुपति आधारभूत विद्यालय	४ ३ ७	० ० ०	० ० ०	४ ० ४	३ ५ ८	१ ० १ २ १ ३
४६	श्री शिव आधारभूत विद्यालय	६ १५ २१	० ० ०	१० ९ १९	२२ १६ ३८	१६ १४ ३०	० ११ ११ ६ ६ १२
४७	श्री विराट बहिरा मा.वि	० ० ०	० ० ०	० १ १	० ० ०	० २ २	० ० ० ० ० ०
४८	श्री जनचेतना आधारभूत विद्यालय	९ १० १९	० ० ०	१३ ७ २०	५ ६ ११	८ ५ १३	२ १ ३ ० ० ०
४९	श्री विष्णु आधारभूत विद्यालय	१० ५ १५	० ० ०	१२ ७ १९	१४ १२ २६	११ ९ २०	२ १० १२ १२ ४ १६
५०	श्री विराट आधारभूत विद्यालय	० १ १	० ० ०	० ० ०	० ० ०	२ २ ४	० ० ० ० २ २
५१	श्री दिधी आधारभूत विद्यालय	० ० ०	० ० ०	२ ० २	० ० ०	० ० ०	० ० ० ० ० ०
५२	श्री जनक आधारभूत विद्यालय	१५ २१ ३६	० ० ०	१४ १५ २९	१९ २२ ४१	१७ १० २७	७ ९ १६ १० ८ १८
५३	श्री जनता आधारभूत विद्यालय	२ ४ ६	० ० ०	८ १४ २२	५ ७ १२	० ६ ६	३ १ ४ २ १ ३
५४	श्री राम आधारभूत विद्यालय	११ १९ ३०	० ० ०	१३ ११ २४	१० ८ १८	१० ७ १७	१ ४ ५ ७ ८ १५

सामुदायिक विद्यालयमा ६ कक्षा देखि १२ कक्षासम्म अध्यनरत दलित विद्यार्थी सम्बन्धी विवरण

		कक्षा ६			कक्षा ७			कक्षा ८			कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२		
क्र.सं	विद्यालयको नाम	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज
१	श्री पञ्चकन्या आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२	श्री सार्वजनिक मा.वि बैजनाथपुर	३	१२	१५	६	१३	१९	६	२	८	७	४	११	७	६	१३	०	०	०	०	०	०
३	श्री शिवजी आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४	श्री जागृती आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	श्री राधाकृष्ण भु.मा.सिंह कार्की मा.वि	१	०	१	३	०	३	०	३	३	४	०	४	१	१	२	०	०	०	०	०	०
६	श्री जनता नमूना मा.वि	२	३	५	०	०	०	१	१	२	२	१	३	०	२	२	०	०	०	०	०	०
७	श्री शंकरपुर आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
८	श्री मदन नगर आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
९	श्री पोखरिया मा.वि	४	८	१२	४	७	११	६	३	९	८	६	१४	६	१०	१६	०	०	०	४	२	६
१०	श्री सहिद आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
११	श्री गोग्रहा मा.वि	८	३	११	९	३	१२	८	१२	२०	१४	८	२२	७	४	११	०	०	०	६	५	११
१२	श्री जनता मा.वि. अमाही इकाही	२	३	५	३	४	७	१	२	३	०	१	१	०	१	१	०	०	०	०	०	०
१३	श्री ज्योति आधारभूत विद्यालय खार्जी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

		कक्षा ६			कक्षा ७			कक्षा ८			कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२		
१४	श्री आधारभूत विद्यालय कन्चनबारी	३	१	४	३	४	७	२	२	४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१५	श्री आधारभूत विद्यालय कोचाखाल	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१६	श्री सिद्धकाली आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१७	श्री धरणीधर आधारभूत विद्यालय	०	२	२	०	२	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१८	श्री शिक्षासदन मा.वि	९	५	१४	३	४	७	३	४	७	८	२	१०	१३	२	१५	०	०	०	०	०	०
१९	श्री सत्यनारयण आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२०	श्री सत्यनारयण मा.वि	६	१२	१८	१६	१२	२८	१०	१८	२८	८	१७	२५	१५	१३	२८	१०	८	१८	१०	५	१५
२१	श्री आदर्श मा.वि	१	२	३	२	२	४	३	३	६	५	५	१०	२	३	५	०	०	०	१	०	१
२२	श्री आदर्श बालिका मा.वि	५	०	५	२	०	२	८	०	८	२	०	२	१	०	१	०	०	०	०	०	०
२३	श्री बालमन्दिर आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२४	श्री गायत्री संस्कृत मा.वि	१	१	२	०	०	०	२	२	४	३	२	५	२	३	५	०	०	०	०	०	०
२५	श्री ज्ञान निकुञ्ज आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२६	श्री महोन्द्र मा.वि	२	४	६	२	३	५	३	१	४	०	२	२	१	०	१	०	०	०	०	०	०
२७	श्री सुशिक्षा निकुञ्ज आधारभूत विद्यालय	२	५	७	३	३	६	१	३	४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२८	श्री विराट महेन्द्र रात्री मा.वि.	१	०	१	३	३	६	४	४	८	४	३	७	०	४	४	०	०	०	०	०	०
२९	श्री सरस्वती मा.वि	३	२	५	४	६	१०	५	१०	१५	२	६	८	३	९	१२	०	०	०	३	६	९
३०	श्री आदर्श आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३१	श्री भानुमोरङ आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३२	श्री नारायण आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३३	श्री अरुणोदय आधारभूत विद्यालय	१	१	२	०	०	०	२	०	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३४	श्री जनपथ मा.वि	८	१३	२१	२५	१३	३८	१४	१४	२८	१५	८	२३	१४	३	१७	३	१	४	३	१	४
३५	श्री बखरी आधारभूत विद्यालय	२	५	७	५	०	५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३६	श्री जनता आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३७	श्री जनता बाल कल्याण आधारभूत वि.	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३८	श्री बाल मा.वि. रानी	२	७	९	६	४	१०	५	१	६	५	३	८	२	३	५	०	०	०	०	०	०
३९	श्री बाल मा.वि. जतुवा	०	३	३	२	१	३	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४०	श्री जनता बाल आधारभूत विद्यालय	०	१	१	३	१	४	१	१	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४१	श्री विद्याविकास आधारभूत विद्यालय	३	५	८	३	३	६	३	०	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

		कक्षा ६			कक्षा ७			कक्षा ८			कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२		
४२	श्री महामाया भगवती आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४३	श्री मिल्स मा.वि	१५	२	१७	१४	९	२३	१२	३	१५	१८	१३	३१	११	८	१९	०	०	०	०	०	०
४४	श्री जनविकास मा.वि	१	३	४	१	३	४	३	२	५	१२	११	२३	३	३	६	०	०	०	०	०	०
४५	श्री रघुपति आधारभूत विद्यालय	१	२	३	३	१	४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४६	श्री शिव आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४७	श्री विराट बहिरा मा.वि	०	०	०	०	१	१	०	१	१	०	०	०	१	०	१	०	०	०	०	०	०
४८	श्री जनचेतना आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४९	श्री विष्णु आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५०	श्री विराट आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५१	श्री दिधी आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५२	श्री जनक आधारभूत विद्यालय	५	५	१०	४	८	१२	५	६	११	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५३	श्री जनता आधारभूत विद्यालय	२	१	३	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५४	श्री राम आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

सामुदायिक विद्यालयमा शिशुकक्षा देखि ५ कक्षा सम्म अध्यनरत जनजाती बिद्यार्थी सम्बन्धी बिबरण

		शिशुकक्षा (१)			शिशुकक्षा (२)			कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५		
क्र.सं	विद्यालयको नाम	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज
१	श्री पञ्चकन्या आधारभूत विद्यालय	४	२	६	०	०	०	६	१२	१८	५	१०	१५	१	०	१	३	२	५	३	१	४
२	श्री सार्वजनिक मा.वि बैजनाथपुर	३	४	७	०	०	०	४	४	८	२	०	२	८	३	११	३	२	५	६	१	७
३	श्री शिवजी आधारभूत विद्यालय	८	४	१२	०	०	०	०	०	०	०	५	५	१	३	४	०	०	०	०	०	०
४	श्री जागृती आधारभूत विद्यालय	४	३	७	०	०	०	०	२	२	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	श्री राधाकृष्ण भु.मा.सिंह कार्की मा.वि	१	०	१	०	०	०	२	२	४	३	१	४	६	६	१२	४	४	८	२	४	६
६	श्री जनता नमूना मा.वि	०	०	०	०	०	०	०	१	१	०	३	३	०	३	३	०	०	०	२	३	५
७	श्री शंकरपुर आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	०	०	०	१	०	१	१	०	१
८	श्री मदन नगर आधारभूत विद्यालय	६	५	११	०	०	०	३	९	१२	३	३	६	५	४	९	२	३	५	२	३	५
९	श्री पोखरिया मा.वि	१	५	६	०	०	०	५	२	७	११	३	१४	५	६	११	१९	१०	२९	७	५	१२
१०	श्री सहिद आधारभूत विद्यालय	२	६	८	०	०	०	१	१	२	१	२	३	१	१	२	२	३	५	१	०	१

		शिशुकक्षा (१)			शिशुकक्षा (२)			कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५		
११	श्री गोग्रहा मा.वि	४	४	८	०	०	०	३	३	६	१०	३	१३	६	७	१३	५	१०	१५	१३	९	२२
१२	श्री जनता मा.वि. अमाही इकाही	०	०	०	०	०	०	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	४	०	४
१३	श्री ज्योति आधारभूत विद्यालय खार्जी	१	२	३	०	०	०	०	०	०	२	०	२	०	१	१	१	३	४	५	२	७
१४	श्री आधारभूत विद्यालय कन्चनबारी	१	२	३	०	०	०	२	३	५	४	४	८	४	६	१०	९	६	१५	६	८	१४
१५	श्री आधारभूत विद्यालय कोचाखाल	५	६	११	०	०	०	२	५	७	४	२	६	१	१	२	४	१	५	२	३	५
१६	श्री सिद्धकाली आधारभूत विद्यालय	१५	९	२४	०	०	०	१०	४	१४	७	७	१४	५	३	८	३	३	६	१	१	२
१७	श्री धरणीधर आधारभूत विद्यालय	४	४	८	०	०	०	२	१	३	४	१	५	२	५	७	११	८	१९	१०	२	१२
१८	श्री शिक्षासदन मा.वि	०	०	०	०	०	०	४	४	८	२	१	३	१	१	२	३	३	६	५	०	५
१९	श्री सत्यनारयण आधारभूत विद्यालय	१	३	४	०	०	०	२	८	१०	२	१०	१२	३	५	८	११	७	१८	८	१२	२०
२०	श्री सत्यनारयण मा.वि	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२१	श्री आदर्श मा.वि	३	२	५	३	२	५	०	३	३	२	५	७	६	१०	१६	८	४	१२	११	८	१९
२२	श्री आदर्श बालिका मा.वि	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२३	श्री बालमन्दिर आधारभूत विद्यालय	१	२	३	०	०	०	१	०	१	०	०	०	१	१	२	३	१	४	५	४	९
२४	श्री गायत्री संस्कृत मा.वि	०	३	३	०	०	०	१	२	३	१	२	३	२	०	२	३	१	४	१	२	३
२५	श्री ज्ञान निकुञ्ज आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	७	१	८	११	६	१७	७	४	११	५	४	९	५	४	९
२६	श्री महेन्द्र मा.वि	१	१	२	०	०	०	१	४	५	०	३	३	२	२	४	१	१	२	३	४	७
२७	श्री सुशिक्षा निकुञ्ज आधारभूत विद्यालय	२१	२०	४१	३	०	३	८	१८	२६	५	१५	२०	१२	१४	२६	६	१२	१८	१३	७	२०
२८	श्री विराट महेन्द्र रात्री मा.वि.	३	०	३	०	०	०	६	२	८	२	१	३	१	०	१	२	०	२	२	२	४
२९	श्री सरस्वती मा.वि	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३०	श्री आदर्श आधारभूत विद्यालय	२	०	२	०	०	०	०	१	१	०	०	०	३	२	५	१	०	१	०	१	१
३१	श्री भानुमोरङ आधारभूत विद्यालय	१	४	५	१	२	३	१	०	१	२	२	४	४	२	६	६	५	११	६	४	१०
३२	श्री नारायण आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	१	१	२	२	०	२	१	२	३	२	१	३	२	१	३
३३	श्री अरुणोदय आधारभूत विद्यालय	१२	१२	२४	०	०	०	२७	१६	४३	१५	१४	२९	५	५	१०	६	१	७	७	४	११
३४	श्री जनपथ मा.वि	०	०	०	०	०	०	२	१	३	१	३	४	२	२	४	३	५	८	२	१	३
३५	श्री बखरी आधारभूत विद्यालय	३	०	३	०	०	०	६	४	१०	५	१	६	४	३	७	२	२	४	१	०	१
३६	श्री जनता आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	३	१	४	१	२	३	१	२	३	५	१	६	५	२	७
३७	श्री जनता बाल कल्याण आधारभूत वि.	२	१	३	०	०	०	०	०	०	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३८	श्री बाल मा.वि. रानी	४	१	५	०	०	०	१०	५	१५	४	५	९	६	८	१४	१५	८	२३	११	९	२०

		शिशुकक्षा (१)			शिशुकक्षा (२)			कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५		
३९	श्री बाल मा.वि. जतुवा	०	०	०	०	०	०	१	०	१	०	१	१	०	०	०	०	०	०	१	०	१
४०	श्री जनता बाल आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	२३	९	३२	२०	१०	३०	८	८	१६	११	८	१९	१४	६	२०
४१	श्री विद्याविकास आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	१	०	१	१	०	१	०	०	०	१	०	१	०	१	१
४२	श्री महामाया भगवती आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	८	४	१२	२	३	५	५	३	८	५	२	७	१२	३	१५
४३	श्री मिल्स मा.वि	२	१	३	०	०	०	०	४	४	३	२	५	०	२	२	२	३	५	७	३	१०
४४	श्री जनविकास मा.वि	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	१	१	०	१	२	०	२
४५	श्री रघुपति आधारभूत विद्यालय	३	१	४	०	०	०	२	१	३	०	४	४	१	२	३	१	०	१	१	२	३
४६	श्री सयपत्री परोपकार आधारभूत विभाद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	१	१	०	१	१	०	०	०	१	०	१	०	०	०
४७	श्री विराट बहिरा मा.वि	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	२	५	७
४८	श्री विष्णु आधारभूत विद्यालय	१	०	१	०	०	०	७	६	१३	६	३	९	६	३	९	४	२	६	२	६	८
४९	श्री विराट आधारभूत विद्यालय	६	७	१३	०	०	०	०	४	४	०	०	०	०	१	१	३	२	५	०	०	०
५०	श्री दिघी आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३	२	५
५१	श्री जनक आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	१	३	०	०	०	१	०	१
५२	श्री जनता आधारभूत विद्यालय	९	११	२०	०	०	०	३	८	११	९	११	२०	४	६	१०	८	१	९	४	१	५

सामुदायिक बिद्यालयमा ६ देखि १२ कक्षासम्म अध्यनरत जनजाती बिद्यार्थी सम्बन्धी बिवरण

		कक्षा ६			कक्षा ७			कक्षा ८			कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२		
क्र.स	बिद्यालयको नाम	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज
१	श्री पञ्चकन्या आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२	श्री सार्वजनिक मा.वि बैजनाथपुर	६	८	१४	३	६	९	३	५	८	८	४	१२	१	१	२	०	०	०	०	०	०
३	श्री शिवजी आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४	श्री जागृती आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	श्री राधाकृष्ण भु.मा.सिंह कार्की मा.वि	३	३	६	७	७	१४	५	८	१३	१३	५	१८	११	५	१६	०	०	०	०	०	०
६	श्री जनता नमूना मा.वि	७	२	९	१	१	२	५	९	१४	५	१	६	५	२	७	०	०	०	०	०	०
७	श्री शंकरपुर आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
८	श्री मदन नगर आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
९	श्री पोखरिया मा.वि	८	१३	२१	११	२०	३१	२१	१७	३८	३५	२८	६३	३६	२३	५९	०	०	०	९	६	१५

		कक्षा ६			कक्षा ७			कक्षा ८			कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२		
१०	श्री सहिद आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
११	श्री गोग्रहा मा.वि	८	१३	२१	१९	८	२७	२४	२८	५२	३५	२५	६०	१९	६	२५	०	०	०	२५	१४	३९
१२	श्री जनता मा.वि. अमाही इकाही	८	२	१०	२	३	५	१	३	४	४	३	७	५	२	७	०	०	०	०	०	०
१३	श्री ज्योति आधारभूत विद्यालय खार्जी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४	श्री आधारभूत विद्यालय कन्चनवारी	१३	३	१६	५	४	९	१०	७	१७	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१५	श्री आधारभूत विद्यालय कोचाखाल	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१६	श्री सिद्धकाली आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१७	श्री धरणीधर आधारभूत विद्यालय	२	३	५	२	६	८	६	३	९	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१८	श्री शिक्षासदन मा.वि	४	३	७	३	०	३	१	६	७	३	०	३	२	२	४	०	०	०	०	०	०
१९	श्री सत्यनारयण आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२०	श्री सत्यनारयण मा.वि	११	१२	२३	८	८	१६	१४	२४	३८	२५	३१	५६	३०	२१	५१	१०	१४	२४	२६	१८	४४
२१	श्री आदर्श मा.वि	८	२१	२९	११	२६	३७	१४	१३	२७	२७	४२	६९	२३	२१	४४	०	०	०	३४	२३	५७
२२	श्री आदर्श बालिका मा.वि	५	०	५	५	०	५	३	०	३	२	०	२	४	०	४	०	०	०	०	०	०
२३	श्री बालमन्दिर आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२४	श्री गायत्री संस्कृत मा.वि	७	४	११	४	४	८	२	२	४	१	४	५	१	२	३	०	०	०	०	०	०
२५	श्री ज्ञान निकुञ्ज आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२६	श्री महेन्द्र मा.वि	३	८	११	७	८	१५	३	४	७	५	१३	१८	०	५	५	०	०	०	०	०	०
२७	श्री सुशिक्षा निकुञ्ज आधारभूत विद्यालय	१४	१३	२७	६	१५	२१	४	७	११	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२८	श्री विराट महेन्द्र रात्री मा.वि.	२	३	५	१	३	४	०	२	२	०	६	६	०	४	४	०	०	०	०	०	०
२९	श्री सरस्वती मा.वि	७	१४	२१	२४	१९	४३	१७	३०	४७	३५	३२	६७	१४	२२	३६	०	०	०	२६	२८	५४
३०	श्री आदर्श आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३१	श्री भानुमोरङ आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३२	श्री नारायण आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३३	श्री अरुणोदय आधारभूत विद्यालय	५	४	९	४	४	८	७	२	९	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३४	श्री जनपथ मा.वि	३	४	७	७	७	१४	७	४	११	६	१०	१६	७	६	१३	६	२	८	७	१	८
३५	श्री बखरी आधारभूत विद्यालय	०	२	२	०	३	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३६	श्री जनता आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३७	श्री जनता बाल कल्याण आधारभूत वि.	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

		कक्षा ६			कक्षा ७			कक्षा ८			कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ११			कक्षा १२		
३८	श्री बाल मा.वि. रानी	६	९	१५	८	१३	२१	१७	१५	३२	१६	११	२७	९	१५	२४	०	०	०	०	०	०
३९	श्री बाल मा.वि. जतुवा	३	१	४	३	१	४	१	१	२	१	१	२	५	०	५	०	०	०	०	०	०
४०	श्री जनता बाल आधारभूत विद्यालय	११	९	२०	९	६	१५	६	७	१३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४१	श्री विद्याविकास आधारभूत विद्यालय	०	१	१	२	२	४	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४२	श्री महामाया भगवती आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४३	श्री मिल्स मा.वि	१०	५	१५	६	६	१२	१२	६	१८	१६	६	२२	१२	८	२०	०	०	०	०	०	०
४४	श्री जनविकास मा.वि	१	२	३	१	१	२	५	३	८	१०	२	१२	८	०	८	०	०	०	०	०	०
४५	श्री रघुपति आधारभूत विद्यालय	०	२	२	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४६	श्री सयपत्री परोपकार आधारभूत विभाद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४७	श्री विराट बहिरा मा.वि	०	२	२	३	०	३	०	३	३	३	१	४	०	२	२	०	०	०	०	०	०
४८	श्री विष्णु आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४९	श्री विराट आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५०	श्री दिधी आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५१	श्री जनक आधारभूत विद्यालय	४	२	६	५	१	६	७	४	११	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५२	श्री जनता आधारभूत विद्यालय	३	२	५	१	१	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

सामुदायिक बाल विकास केन्द्र सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	बाल विकास केन्द्रको नाम	श्रोतकेन्द्र	वडा नं.
१	श्री सृजना बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१
२	श्री दिव्यज्योती बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१
३	श्री त्रिवेणी बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१
४	श्री जनजागृती बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१
५	श्री सामुदायिक बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१
६	श्री विराट हाईट युवा बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१
७	श्री सहयोगी बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१
८	श्री नेपाल बाल विकास उप केन्द्र	विराटनगर	२
९	श्री नेपाल बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	२
१०	श्री सिर्जनशिल बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	२
११	श्री सृजना बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	४
१२	श्री खार्जी गोपीटोल बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	४
१३	श्री बाल कल्याण गृह बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	४
१४	श्री शान्ति बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	४
१५	श्री सप्तकोशी बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	४
१६	श्री खार्जी बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	४
१७	श्री त्रिवेणी बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	४
१८	श्री प्रा.वि. बाल विकास केन्द्र, कोचाखाल	विराटनगर	५
१९	श्री जागरुक बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	५
२०	श्री कृष्ण बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	५
२१	श्री नमुना बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	५
२२	श्री शिशु विकास केन्द्र	विराटनगर	५
२३	श्री नमुना बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	५
२४	श्री महिला तथा बाल वि.उत्थान केन्द्र	विराटनगर	६
२५	श्री बुद्ध बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	६
२६	नेपाल पिछडावर्ग बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	६
२७	श्री नेपाल बालबालिका त.उ. केन्द्र	विराटनगर	६
२८	श्री महिला तथा बाल वि.उत्थान केन्द्र	विराटनगर	६
२९	श्री सेतो गुरास बाल बाटिका	विराटनगर	६
३०	श्री बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	७
३१	श्री सुनौलो बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	८
३२	श्री गोदावरी आमा समूह	विराटनगर	११
३३	श्री भि गुठी बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	११
३४	श्री पहिलो पाइला बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	११
३५	प्रतिभा बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	११

क्र.सं.	बाल विकास केन्द्रको नाम	श्रोतकेन्द्र	वडा नं.
३६	श्री बखरी बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१२
३७	श्री सत्यसाई बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१२
३८	श्री सत्यसाई बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१२
३९	श्री शिशिर बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१२
४०	श्री प्राथना बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१२
४१	श्री शिवालय बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१२
४२	श्री प्रगतिशील टोल समिति	विराटनगर	१२
४३	श्री सृष्टि बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१२
४४	श्री सुम्निमा बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१२
४५	श्री एकिकृत बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१२
४६	श्री जनजागृति सा.अ.के.बालविकास केन्द्र	विराटनगर	१४
४७	भगवति बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१४
४८	श्री गुरुकुल बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१४
४९	कृष्ण बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१४
५०	जागृति बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१८
५१	श्री प्रगती बाल विकास केन्द्र, बुधनगर	विराटनगर	१८
५२	श्री मनोकामना बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१९
५३	श्री नवज्योती प्रा. बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१९
५४	श्री दलितवस्ती बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१९
५५	श्री जुनतारा बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१९
५६	श्री खोटाङ बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१९
५७	श्री चेतना बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१९
५८	श्री सुर्य बाल विकास केन्द्रे, वैजनाथपुर	विराटनगर	१९
५९	श्री नवप्रतिभा बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१९
६०	श्री द्वारबाबा बाल विकास केन्द्र	विराटनगर	१९

नगरस्तरीय बालक्लव सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	नाम थर	वडा नं.	पद	बिद्यालयको नाम	सम्पर्क नं.
१	श्याम गुप्ता	८	अध्यक्ष		९८६७९८८४१४
२	अनिसा खनाल	९	उपाध्यक्ष	पोखरिया मा.बि.	९८४५१२०२१५
३	ओसन शर्मा	११	सचिव	एभरेष्ट मा.बि.	९८१२३७८५०२
४	आर्या राजभण्डारी	७	सहसचिव	ग्यालेक्सी मा.बि.	९८४२२५०२५५
५	एन्जेनिता श्रेष्ठ	१३	कोषध्यक्ष	पुर्वाञ्चल विद्यासदन	९८५२०२७९९२
६	कुशल कोईराला	१	सदस्य	डनबस्को स्कूल	९७४२०१८१६०
७	अभिषेक सहनी	२	सदस्य	राधाकृष्ण मा.बि.	९८१९३७९८१
८	आशिस अधिकारी	३	सदस्य	ए वन क्वालीटी स्कूल	९८४२५२९९८०

क्र.स.	नाम थर	वडा नं.	पद	बिद्यालयको नाम	सम्पर्क नं.
९	मालिनी पाण्डे	४	सदस्य	शिर्जना ज्ञानकुन्ज	९८१२३८५३६०
१०	अनिल बि.क.	५	सदस्य	विराट कोअपरेटिभ स्कुल	९८०७०६०८३९
११	गौतम कूमार मण्डल	६	सदस्य	सत्यनारायण उ.मा.वि.	९८१९००७३५२
१२	प्रज्ञा गौतम	८	सदस्य	बाल उद्यान बिद्यालय	९८४२०४७७९०
१३	किम्मि मल्लिक	९	सदस्य		
१४	कृपा चालिसे	१०	सदस्य		
१५	ज्योती राई	११	सदस्य	जनपथ मा. बि.	९८०७००३३८९
१६	शशशेखर भण्डारी	१२	सदस्य	कान्तिपुर मा.बि.	९८१३९१४००
१७	सोनु शर्मा	१३	सदस्य	सी.बा. मा.बि.	९८०७०३७५५६
१८	लाडली खातुन	१४	सदस्य		
१९	दिप्ती साह	१५	सदस्य	जनबिकास मा.बि.	९८०४३०११४४
२०	उत्तम साह	१५	सदस्य	मेरिल्याण्ड स्कुल	९८१०५८५२३१
२१	राहुल कुमार साह	१६	सदस्य	मिल्स मा.बि.	९८०४०८२३२७
२२	मो. जमसेद	१७	सदस्य		
२३	अभिषेक कु. यादव	१८	सदस्य	न्यु मुन स्कुल	९८११३९४८३४
२४	आरति कुमारी तत्मा	१८	सदस्य	जनबिकास मा.बि.	९८११३१४११३
२५	निसा ठाकुर	१९	सदस्य	सार्वजनिक मा.बि.	९८२४३०२०९९
२६	निर्मला दाहाल	१९	सदस्य	सार्वजनिक मा.बि.	९८२७३४८४५०
२७	अभिषेक राई	१५	सदस्य	बाल सेवा आश्रम	

विद्यालय स्तरीय बाल विकास केन्द्र सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम र ठेगाना	श्रोत केन्द्र	वडा नं.	बा.बि.के.कोटा
१	श्री राधाकृष्ण भू.मा.कार्की मा.वि.	विराटनगर	१	२
२	श्री शिव प्रा.वि.	विराटनगर	१	२
३	सयपत्री परोपकार	विराटनगर	१	१
४	श्री शंकरपुर प्रा.वि. विराटनगर	विराटनगर	२	१
५	श्री बीराट महेन्द्र रात्री मा.वि.	विराटनगर	२	२
६	श्री सहिद प्रा.वि. विराटनगर	विराटनगर	३	२
७	श्री पोखरिया उ.मा.वि. विराटनगर	विराटनगर	३	२
८	श्री मदननगर प्रा.वि. विराटनगर	विराटनगर	३	१
९	श्री ज्योति प्रा.वि. खार्जी विराटनगर	विराटनगर	४	१
१०	श्री जनता मा.वि. अमाही इकाही	विराटनगर	४	२
११	श्री गोप्राहा उ.मा.वि. विराटनगर	विराटनगर	४	२
१२	श्री नि.मा.वि. कञ्चनवारी, विराटनगर	विराटनगर	४	२
१३	श्री सिद्धकाली प्रा.वि. विराटनगर	विराटनगर	५	२
१४	इमाम अबु हनिफा आ.वि.	विराटनगर	५	१

क्र.सं.	विद्यालयको नाम र ठेगाना	श्रोत केन्द्र	वडा नं.	बा.वि.के.कोटा
१५	श्री शिक्षा सदन मा.वि., विराटनगर	विराटनगर	६	२
१६	श्री जन चेतना प्रा.वि. विराटनगर	विराटनगर	६	१
१७	श्री विराट बहिरा मा.वि.	विराटनगर	६	१
१८	श्री धरणीधर नि.मा.वि. विराटनगर	विराटनगर	६	२
१९	मदरसा सहवाजिया मा.वि.	विराटनगर	६	१
२०	मदरसा ईस्लाहुल बनात प्रा.वि.	विराटनगर	६	१
२१	श्री आदर्श वालिका मा.वि., विराटनगर	विराटनगर	७	१
२२	श्री आदर्श मा.वि., विराटनगर	विराटनगर	७	२
२३	श्री गायत्री सं.मा.वि. विराटनगर	विराटनगर	७	२
२४	श्री बालमन्दिर प्रा.वि. विराटनगर	विराटनगर	७	२
२५	श्री सत्यनारायण प्रा.वि. विराटनगर	विराटनगर	७	१
२६	श्री महेन्द्र मा.वि. विराटनगर	विराटनगर	८	१
२७	श्री ज्ञाननिकुञ्ज प्रा.वि. विराटनगर	विराटनगर	८	१
२८	श्री सुशिक्षा निकुञ्ज नि.मा.वि. विराटनगर	विराटनगर	८	२
२९	मदरसा तालिमूल कुरान प्रा.वि.	विराटनगर	८	२
३०	श्री भानुमोरङ प्रा.वि. विराटनगर	विराटनगर	१०	२
३१	श्री आदर्श प्रा.वि. विराटनगर	विराटनगर	१०	२
३२	श्री जनपथ मा.वि. विराटनगर	विराटनगर	११	३
३३	श्री अरुणोदय नि.मा.वि. विराटनगर	विराटनगर	११	
३४	श्री जनता बालकल्याण प्रा.वि. विराटनगर	विराटनगर	१२	१
३५	श्री जनता प्रा.वि. दरैया विराटनगर	विराटनगर	१२	२
३६	श्री बखरी नि.मा.वि. विराटनगर	विराटनगर	१२	२
३७	श्री बाल मा.वि. रानी विराटनगर	विराटनगर	१३	१
३८	श्री ताजुल स्लामिया नि.मा.वि. पुरानो एरपोर्ट,	विराटनगर	१३	१
३९	श्री विष्णु प्रा.वि. विराटनगर	विराटनगर	१४	१
४०	श्री रिजभिया मझारे स्लामिया प्रा.वि. नयाँवस्ती,	विराटनगर	१४	१
४१	श्री बाल मा.वि. जतुवा,	विराटनगर	१४	२
४२	श्री जनता बाल नि.मा.वि.	विराटनगर	१४	२
४३	श्री विद्याविकास नि.मा.वि.	विराटनगर	१५	१
४४	श्री जनविकास उ.मा.वि. रानी,	विराटनगर	१५	१
४५	मदरसा अनवारुल इस्लाम प्रा.वि.	विराटनगर	१५	१
४६	श्री महामाया भगवती प्रा.वि.	विराटनगर	१६	१
४७	श्री मिल्स मा.वि.	विराटनगर	१६	२
४८	श्री रघुपति नि.मा.वि.	विराटनगर	१७	१
४९	श्री मदरसा फरिदिया रियाजुल उलुम	विराटनगर	१७	१
५०	श्री विराट प्रा.वि.	विराटनगर	१८	१
५१	श्री जनता नि.मा.वि.	विराटनगर	१८	१

क्र.सं.	विद्यालयको नाम र ठेगाना	श्रोत केन्द्र	वडा नं.	बा.बि.के.कोटा
५२	श्री दिधी प्रा.वि.	विराटनगर	१८	२
५३	श्रीराम प्रा.वि.	विराटनगर	१८	१
५४	मस्जित कोबा प्रा.वि.	विराटनगर	१८	१
५५	श्री जनक नि.मा.वि.	विराटनगर	१८	२
५६	श्री सार्वजनिक मा.वि.	विराटनगर	१९	१
५७	श्री पञ्चकन्या प्रा.वि.	विराटनगर	१९	१
५८	शिवजी प्रा.वि.	विराटनगर	१९	१
५९	श्री जागृती प्रा.वि	विराटनगर	१९	२

महानगरपालिकामा रहेका टोल संगठनहरुको विवरण

क्र.सं.	वडा	टोल संगठनको नाम	क्र.सं.	वडा	टोल संगठनको नाम
१	१	श्रीनगर (क) टोल संगठन	२०५	८	विश्वकर्मा (ख) टोल संगठन
२	१	श्रीनगर (ख) टोल संगठन	२०६	८	स्वागतम टोल संगठन
३	१	शंकर चोक (क) टोल संगठन	२०७	८	मधूमारा हरिहर टोल संगठन
४	१	शंकर चोक (ख) टोल संगठन	२०८	८	अमर टोल (क) टोल संगठन
५	१	बेलगाछी (क) टोल संगठन	२०९	८	प्रगती टोल संगठन
६	१	बेलगाछी (ख) टोल संगठन	२१०	८	बलुवाही राजवंशी टोल संगठन
७	१	बिजयपुर (क) टोल संगठन	२११	८	मधूमारा देवकोटा टोल संगठन
८	१	गंगा टोल विकास संस्था	२१२	८	शूभकामना टोल संगठन
९	१	कामक्ष टोल संगठन	२१३	८	जनक मार्ग टोल संगठन
१०	१	बिजयपुर (ख) टोल संगठन	२१४	८	गीता मार्ग टोल संगठन
११	१	शंकर चोक (ग) टोल संगठन	२१५	८	आदर्श टोल संगठन
१२	१	साई राम लक्ष्मण टोल संगठन	२१६	८	बाल गोपाल मन्दिर टोल विकास संस्था
१३	१	नमूना टोल संगठन	२१७	८	अमर टोल (ख) टोल संगठन
१४	१	सम्राट टोल संगठन	२१८	८	सुशिक्षा टोल विकास संस्था
१५	१	शान्त टोल संगठन	२१९	८	अमर टोल (ग) टोल विकास संस्था
१६	१	एकता टोल संगठन	२२०	८	समावेशी टोल विकास संस्था
१७	१	नेता मार्ग टोल संगठन	२२१	८	सगरमाथा टोल विकास संस्था
१८	१	पानी ट्यांकी टोल संगठन	२२२	८	बांके बिहारी टोल विकास संस्था
१९	१	राधा कृष्ण टोल संगठन	२२३	८	लाली गुरांस टोल विकास संस्था
२०	१	यति टोल संगठन	२२४	९	सिद्धार्थ टोल संगठन
२१	१	भट्टा चोक टोल संगठन	२२५	९	साक्षा टोल संगठन
२२	१	कूशल टोल संगठन	२२६	९	रामजानकी टोल संगठन
२३	१	शान्ती चोक टोल संगठन	२२७	९	गौरव टोल संगठन
२४	१	नौरंगी टोल संगठन	२२८	९	शिव टोल संगठन
२५	१	रिद्धिसिद्धि टोल संगठन	२२९	९	धरम टोल संगठन
२६	१	धर्मशाला टोल संगठन	२३०	९	शान्ती चोक (क) टोल संगठन
२७	१	त्रिवेणी (क) टोल संगठन	२३१	९	सोमबारे हाट टोल संगठन
२८	१	त्रिवेणी (ख) टोल संगठन	२३२	९	नबिन टोल संगठन
२९	१	त्रिवेणी (ग) टोल संगठन	२३३	९	प्रतिभा टोल संगठन
३०	१	नौरंगी टोल संगठन (क)	२३४	९	संसारी माइस्थान टोल संगठन
३१	१	अनूकरण मार्ग टोल संगठन	२३५	९	गूद्री जनसेवा टोल संगठन
३२	१	जागृती टोल संगठन	२३६	९	भानू टोल संगठन
३३	१	बेलगाछी (ग) टोल संगठन	२३७	९	भानू टोल कलेज रोड टोल संगठन
३४	१	बेलगाछी (घ) टोल संगठन	२३८	९	भूमी प्रशासन चोक टोल संगठन

क्र.सं.	वडा	टोल संगठनको नाम	क्र.सं.	वडा	टोल संगठनको नाम
३५	१	सुनामी टोल संगठन	२३९	९	भानू टोल (ग) टोल संगठन
३६	१	बिजयपुर(ग)टोल विकास संस्था	२४०	९	हिमालय रोड टोल संगठन
३७	१	बिजयपुर टोल विकास संस्था	२४१	९	बिनायक टोल विकास संस्था
३८	२	बजरंगबली टोल संगठन	२४२	१०	पूस्तकालय टोल संगठन
३९	२	बिद्यामार्ग (क) टोल संगठन	२४३	१०	बगैचा (क) टोल संगठन
४०	२	अपुर्व मार्ग टोल संगठन	२४४	१०	बगैचा (ख) टोल संगठन
४१	२	सम मार्ग तिनपैनी टोल संगठन	२४५	१०	बिन्धवासिनी टोल संगठन
४२	२	संसारी माई टोल संगठन	२४६	१०	शान्ती मार्ग टोल संगठन
४३	२	मेनरोड उत्तर टोल संगठन	२४७	१०	यूवा चोक टोल संगठन
४४	२	सहिद मार्ग (क) टोल संगठन	२४८	१०	जहदा टोल संगठन
४५	२	सहिद मार्ग (ख) टोल संगठन	२४९	१०	जतूवा मार्ग टोल संगठन
४६	२	सरस्वती टोल संगठन	२५०	१०	शान्ति चोक (ख) टोल संगठन
४७	२	बजरंगबली पथ टोल संगठन	२५१	१०	अरनिको टोल संगठन (क)
४८	२	राजवंशी टोल संगठन	२५२	१०	शान्ति चोक (ग) टोल संगठन
४९	२	प्रगती टोल संगठन	२५३	१०	पिपल चोक टोल संगठन
५०	२	बिजुली अफिस टोल संगठन	२५४	१०	तिनटोलिया टोल संगठन
५१	२	मूनालपथ टोल संगठन	२५५	१०	संगम टोल संगठन
५२	२	तिनपैनी टोल संगठन	२५६	१०	सिद्धार्थ मार्ग टोल संगठन
५३	२	शंकरपुर (क) टोल संगठन	२५७	१०	अरनिको टोल विकास संस्था
५४	२	अमात टोल संगठन	२५८	१०	शान्ती चोक परिचय मार्ग टोल संगठन
५५	२	लक्ष्मी नारायण टोल संगठन	२५९	१०	बिरपथ मार्ग टोल संगठन
५६	२	शंकरपुर (ख) टोल संगठन	२६०	१०	प्रतिभा चोक शाही मार्ग टोल संगठन
५७	२	शिवशक्ति मार्ग टोल संगठन	२६१	१०	देवी मार्ग नयां टोल संगठन
५८	२	मूनालपथ (क) टोल संगठन	२६२	१०	पासाङ ल्हामू टोल संगठन
५९	३	मदन नगर टोल संगठन	२६३	१०	सरल टोल विकास संस्था
६०	३	जागृती टोल संगठन	२६४	१०	प्रभात टोल विकास संस्था
६१	३	गोग्राहा राजवंशी टोल संगठन	२६५	१०	शिव टोल विकास संस्था
६२	३	दूधफारम टोल संगठन	२६६	११	जनपथ टोल संगठन (क)
६३	३	सिभिल मार्ग टोल संगठन	२६७	११	जनपथ टोल संगठन (ख)
६४	३	मनगढ टोल संगठन	२६८	११	सूम्निमा टोल विकास संस्था
६५	३	हिमाली टोल संगठन	२६९	११	जनपथ टोल संगठन (ग)
६६	३	बूद्ध चोक टोल संगठन	२७०	११	जनप्रिय टोल संगठन
६७	३	पृथ्वी टोल संगठन	२७१	११	जनपथ टोल संगठन (ङ)
६८	३	उदय टोल संगठन (आयल निगम)	२७२	११	बिहानी पथ टोल संगठन
६९	३	कन्या मार्ग टोल संगठन	२७३	११	अलका सिम्रिक टोल विकास संस्था

क्र.सं.	वडा	टोल संगठनको नाम	क्र.सं.	वडा	टोल संगठनको नाम
७०	३	मेनरोड (पोखरिया) टोल संगठन	२७४	११	अलका टोल संगठन (घ)
७१	३	सूमार्ग टोल संगठन	२७५	११	जनपथ टोल संगठन (च)
७२	३	हिमाली (ख) टोल संगठन	२७६	११	अलका टोल संगठन (ङ)
७३	३	त्रिमार्ग पथ टोल संगठन	२७७	११	जनपथ टोल संगठन (ज)
७४	३	पूष्प मार्ग टोल संगठन	२७८	११	जनपथ टोल संगठन (छ)
७५	३	कंचन मार्ग राजवंशी टोल संगठन	२७९	११	मरिक टोल संगठन
७६	३	बरगाछी पथ टोल संगठन	२८०	११	अलका (च) टोल संगठन
७७	३	बूद्ध चोक टोल संगठन	२८१	११	जनसहयोग टोल संगठन
७८	३	प्रगतीटोल संगठन	२८२	११	अलका बूद्ध विहार टोल संगठन
७९	३	पूष्पलाल चोकलटोल संगठन	२८३	११	अलका छिमेकी टोल संगठन
८०	३	कंचन मार्ग भित्री पथटोल संगठन	२८४	११	अलका दुर्गा टोल संगठन
८१	३	संगम चोक टोल संगठन	२८५	११	अलका शिव टोल संगठन
८२	३	कमल टोल संगठन	२८६	११	अलका राम जानकी टोल संगठन
८३	३	मेनरोड टोल संगठन	२८७	११	दुर्गा मन्दिर टोल संगठन
८४	३	प्रताप मार्ग (क) टोल संगठन	२८८	११	शिवबाबा मार्ग टोल संगठन
८५	३	आस्था मार्ग टोल संगठन	२८९	११	शिवपूर टोल विकास संस्था
८६	३	आरती दियालो मार्ग टोल संगठन	२९०	१२	पाथिभरा टोल संगठन
८७	३	हिमाली ढोल शान्ती गटोल संगठन	२९१	१२	मलहनूवा (क) टोल संगठन
८८	३	असन टोल संगठन	२९२	१२	मलहनूवा (ख) टोल संगठन
८९	३	सुविधा मार्ग टोल संगठन	२९३	१२	सिकियाही (क) टोल संगठन
९०	३	प्रताप मार्ग (ख) टोल संगठन	२९४	१२	सिकियाही (ख) टोल संगठन
९१	३	हलेसी टोल विकास संस्था	२९५	१२	सिकियाही (ग) टोल संगठन
९२	३	नवज्योती टोल संगठन	२९६	१२	बखरी (क) टोल संगठन
९३	३	सृजना सामुदायिक टोल विकास संस्था	२९७	१२	बखरी (ख) टोल संगठन
९४	३	श्रीनगर टोल विकास संस्था	२९८	१२	सिमराही टोल संगठन
९५	३	लक्ष्मीमार्ग टोल विकास संस्था	२९९	१२	बखरी (ग) टोल संगठन
९६	४	जामुनगाछी सखुवारे टोल संगठन	३००	१२	कामत चोक (क) टोल संगठन
९७	४	इक्राई (कटोल संगठन	३०१	१२	बखरी (घ) टोल संगठन
९८	४	अमाई इक्राई टोल संगठन	३०२	१२	मभूवा टोल संगठन
९९	४	जामूनेश्वरटोल संगठन	३०३	१२	दरैया टोल संगठन
१००	४	खार्जी कोहवरा टोल संगठन	३०४	१२	कामत चोक (ख) टोल संगठन
१०१	४	इक्राई टोल संगठन (ख)	३०५	१२	मलहनूवा कामत चोक टोल संगठन
१०२	४	बस्ता टोल संगठन	३०६	१२	प्रागीक टोल संगठन
१०३	४	प्रगती टोल संगठन	३०७	१२	प्रगती टोल (क) टोल संगठन
१०४	४	राधारमण टोल संगठन	३०८	१२	अभिवादन टोल संगठन
१०५	४	साभा मार्ग टोल संगठन	३०९	१२	पशूपती टोल संगठन

क्र.सं.	वडा	टोल संगठनको नाम	क्र.सं.	वडा	टोल संगठनको नाम
१०६	४	ज्योतीनगर टोल संगठन	३१०	१२	प्रगती (ग) टोल संगठन
१०७	४	खार्जी कोहवरा दक्षिण टोल संगठन	३११	१२	थनगाछी टोल संगठन
१०८	४	खार्जी कोहवरा उत्तर टोल संगठन	३१२	१२	आदर्श टोल संगठन
१०९	४	कंचनबारी (क) टोल संगठन	३१३	१२	पाञ्चाली टोल संगठन
११०	४	कंचनबारी (ख) टोल संगठन	३१४	१२	लेखनाथ टोल संगठन
१११	४	खार्जी गोपी टोल संगठन	३१५	१२	कोशी प्रोजेक्ट टोल संगठन
११२	४	पिपल चोक टोल संगठन	३१६	१२	मिलन टोल संगठन
११३	४	जामुनेश्वर पुलचोक टोल संगठन	३१७	१२	दरहैया आदर्श टोल संगठन
११४	४	अच्युत मिल टोल विकास संस्था	३१८	१२	प्रगती टोल (३) टोल संगठन
११५	४	थानी टोल संगठन	३१९	१२	प्रगती टोल टोल संगठन
११६	४	इक्राई बनलौरी टोल विकास संस्था	३२०	१२	प्रगती सुन्दटोल संगठन
११७	४	जामुनगाछी सखुवारे (ख) टोल विकास संस्था	३२१	१२	थनगाछी (क) टोल संगठन
११८	४	खार्जी टोल विकास संस्था	३२२	१२	हृदयेन्द्र टोल संगठन
११९	४	गोकूल टोल विकास संस्था	३२३	१२	संगम टोल संगठन
१२०	४	जामुनगाछी सखुवारे (क) टोल विकास संस्था	३२४	१२	दरैया राजवंशी टोल संगठन
१२१	५	कोचाखाल टोल संगठन	३२५	१२	लक्ष्मी टोल विकास संस्था
१२२	५	शान्ती चोक टोल संगठन	३२६	१२	श्री लक्ष्मीनारायण टोल विकास संस्था
१२३	५	सम्भुना टोल संगठन	३२७	१२	सगरमाथा टोल विकास संस्था
१२४	५	जामुनगाछी (क) टोल संगठन	३२८	१२	मभूवा टोल विकास संस्था (ख)
१२५	५	बटिका भट्टा टोल संगठन	३२९	१३	ओम हरि मार्ग
१२६	५	भृकूटी टोल संगठन	३३०	१३	सैनिक टोल संगठन
१२७	५	कारखाना टोल संगठन	३३१	१३	अतिथी मार्ग टोल संगठन
१२८	५	जामुनगाछी (ख) टोल संगठन	३३२	१३	नयांवस्ती टोल संगठन
१२९	५	गोमूखी टोल संगठन	३३३	१३	सिकियाही महतो टोल संगठन (ख)
१३०	५	कोलरुवा टोल संगठन	३३४	१३	कोशी प्रोजेक्ट टोल संगठन
१३१	५	त्रिमूत्री टोल संगठन	३३५	१३	थापा निवास टोल संगठन
१३२	५	दामावन्दी रामचौक टोल संगठन	३३६	१३	अभिवादन टोल संगठन
१३३	५	पृथ्वी टोल संगठन	३३७	१३	अभिवादन (ख) टोल संगठन
१३४	५	बलभद्र टोल संगठन	३३८	१३	सिकियाही बांसबारी टोल विकास संस्था
१३५	५	चांदनी चोक (क) टोल संगठन	३३९	१३	जयकाली टोल विकास संस्था
१३६	५	चांदनी चोक (ख) टोल संगठन	३४०	१३	आश्रम टोल विकास संस्था
१३७	५	हरिहर टोल संगठन	३४१	१३	शिवमार्ग टोल विकास संस्था

क्र.सं.	वडा	टोल संगठनको नाम	क्र.सं.	वडा	टोल संगठनको नाम
१३८	५	सिरोमणी टोल संगठन	३४२	१४	सरस्वती (ठाकूर) टोल संगठन
१३९	५	नवयूवा टोल संगठन	३४३	१४	जतूवा (क) टोल संगठन
१४०	५	सृष्टी टोल संगठन	३४४	१४	जतूवा (ख) टोल संगठन
१४१	५	कृषिमार्ग बाबा टोल संगठन	३४५	१४	उत्तरबारी टोल संगठन
१४२	५	बजरंगबली टोल संगठन	३४६	१४	कवि टोल संगठन
१४३	५	कैलाशपुरी टोल संगठन	३४७	१४	बैरवना टोल संगठन
१४४	५	जागृती टोल संगठन	३४८	१४	महतो टोल संगठन
१४५	५	त्रिमुक्ति चोक टोल संगठन	३४९	१४	कटकूपा टोल संगठन
१४६	५	दामावन्दी टोल संगठन	३५०	१४	विद्युत टोल संगठन
१४७	५	ओम नगर टोल संगठन	३५१	१४	गौशाला टोल संगठन
१४८	५	विष्णु टोल संगठन	३५२	१४	जतूवा (ग) टोल संगठन
१४९	५	प्रसन्न टोल संगठन	३५३	१४	जतूवा (घ) टोल संगठन
१५०	५	श्रुती टोल विकास टोल संगठन	३५४	१४	ऊ साइराम टोल संगठन
१५१	५	पृथ्वी चौक टोल संगठन	३५५	१४	स्वयम्भु टोल संगठन
१५२	५	आदर्श टोल विकास संस्था	३५६	१४	महतो (खटोल विकास संस्था
१५३	५	प्रगती टोल विकास संस्था	३५७	१४	शिव मन्दिर टोल विकास संस्था
१५४	५	भूकूटीचौक टोल विकास संस्था	३५८	१४	जतूवा टोल विकास संस्था
१५५	६	शिवनगर टोल संगठन	३५९	१५	भट्टा टोल महिला टोल संगठन
१५६	६	घांस चोक टोल संगठन	३६०	१५	चौधरी टोल संगठन
१५७	६	श्रीरामपुर टोल संगठन	३६१	१५	पशुपती टोल संगठन
१५८	६	कारखाना टोल संगठन	३६२	१५	हड्ताली हाट टोल संगठन
१५९	६	मुक्ति मार्ग टोल संगठन	३६३	१५	पारसनाथ मन्दिर टोल संगठन
१६०	६	सरौचिया मार्ग टोल संगठन न	३६४	१५	मलाया रोड सिद्धार्थ चोक टोल संगठन
१६१	६	ब्यास मार्ग (ख) टोल संगठन	३६५	१५	बैंक रोड टोल संगठन
१६२	६	ब्यास मार्ग (ग) टोल संगठन	३६६	१५	सूडी टोल संगठन
१६३	६	उदय टोल (क) टोल संगठन	३६७	१५	त्रिभुवन टोल संगठन
१६४	६	जनप्रिय टोल संगठन	३६८	१५	हरिनगर भट्टा टोल संगठन
१६५	६	सहबाजिया टोल संगठन	३६९	१५	होरिजन टोल संगठन
१६६	६	श्रीरामपुर (क) टोल संगठन	३७०	१५	पारिजात टोल संगठन
१६७	६	वि.पि. नगर टोल संगठन	३७१	१५	त्रिवेणी टोल संगठन
१६८	६	भट्टा टोल संगठन	३७२	१५	दिपज्योति सूडी टोल संगठन
१६९	६	मिल्लत टोल संगठन	३७३	१५	सूनगाभा टोल संगठन
१७०	६	मनोरमा मार्ग टोल संगठन	३७४	१५	श्री रामजानकी टोल संगठन (क)
१७१	६	अरुण मार्ग टोल संगठन	३७५	१५	हूलास मेटल क्वाटर टोल संगठन
१७२	६	दिपमार्ग टोल संगठन	३७६	१५	खत्वे टोल संगठन
१७३	६	जुनेली मार्ग टोल संगठन	३७७	१५	सूडी टोल संगठन

क्र.सं.	वडा	टोल संगठनको नाम	क्र.सं.	वडा	टोल संगठनको नाम
१७४	६	सितापुर टोल संगठन	३७८	१५	मस्जिद टोल संगठन
१७५	६	मंगलुबाबा टोल संगठन	३७९	१५	ट्याक्सी स्टेन्ड टोल संगठन
१७६	६	राजवंशी टोल संगठन	३८०	१५	तेली टोल संगठन
१७७	६	ममता मार्ग टोल संगठन	३८१	१५	बंगाली टोल संगठन
१७८	६	अरुण मार्ग (क) टोल संगठन	३८२	१५	ठाकुर टोल संगठन
१७९	६	शुक्रपथ टोल संगठन	३८३	१६	दरैया १ नं. टोल संगठन
१८०	६	धर्मभक्त टोल संगठन	३८४	१६	दरैया चौथी टोल संगठन
१८१	६	लालि गुरांस टोल विकास संस्था	३८५	१६	दरैया आर्य टोल संगठन
१८२	६	अमान नगर टोल विकास संस्था	३८६	१६	दक्षिण गेट टोल संगठन
१८३	६	बरमपुरा टोल विकास संस्था	३८७	१६	बर्मा टोल संगठन (ग)
१८४	७	डि.एस.पि. मार्ग टोल संगठन	३८८	१६	बर्मा टोल संगठन (ख)
१८५	७	शनि मन्दिर टोल संगठन	३८९	१६	बर्मा टोल संगठन (घ)
१८६	७	मेनरोड टोल संगठन	३९०	१६	दरैया कोलहर टोल संगठन
१८७	७	काली मन्दिर टोल संगठन	३९१	१६	बर्मा टोल (क) टोल संगठन
१८८	७	आदर्श टोल संगठन	३९२	१६	दरैया दक्षिण टोल संगठन
१८९	७	मात्रिका टोल संगठन	३९३	१६	दरैया मिलन चौक टोल संगठन
१९०	७	गोश्वारारोड शनिहाट टोल संगठन	३९४	१६	प्रेम नगर टोल विकास संस्था
१९१	७	ओम शान्ती टोल संगठन	३९५	१७	लाईन क्वाटर टोल संगठन (क)
१९२	७	सरस्वती टोल संगठन	३९६	१७	लाईन क्वाटर टोल संगठन (ख)
१९३	७	गहेली टोल संगठन	३९७	१७	मटेरवा टोल संगठन (क)
१९४	७	हाटखोला टोल संगठन	३९८	१७	मदरसा टोल संगठन (ख)
१९५	७	संसारी माईस्थान टोल संगठन	३९९	१७	गफुर टोल संगठन
१९६	७	सूगन्ध टोल संगठन	४००	१७	कासिम टोल संगठन
१९७	७	धर्मभक्त टोल संगठन	४०१	१७	मदरसा टोल संगठन (क)
१९८	७	मोतीराम टोल संगठन	४०२	१७	ईस्लामपूर टोल संगठन
१९९	७	मुखिया टोल संगठन	४०३	१७	लाईन क्वाटर टोल संगठन (ग)
२००	७	अशोक टोल संगठन (क)	४०४	१७	रघूपती उत्तर टोल संगठन
२०१	८	मधूमारा थानगी टोल संगठन	४०५	१७	धूनिया टोल संगठन
२०२	८	अशोक टोल संगठन (ख)	४०६	१७	गूद्री टोल संगठन
२०३	८	बलूवाही टोल संगठन	४०७	१७	मन्थ पोखरी टोल विकास संस्था
२०४	८	विश्वकर्मा (क) टोल संगठन	४०८	१७	धूनिया (ख) टोल विकास संस्था

सामुदायीक भवन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सामुदायीक भवनहरुको नाम	टोल/ वडा नं.
१	राधा कृष्ण सामुदायीक भवन	पानी टंकी
२	महानगरपालिकाको सामुदायीक भवन	संखर चोक(ख)
३	पाथिभरा मन्दिर सामुदायीक भवन	कुशल टोल
४	शिव मन्दिर सामुदायीक भवन	वेलगाछी
५	धिमिरे सेवा समाज सामुदायीक भवन	वडा नं. १
६	निरौला समाज सामुदायीक भवन	वडा नं. १
७	विष्णु माया पुस्तकालय सामुदायीक भवन	वडा नं. १
८	सनातन धर्म सेवा समिती सामुदायीक भवन	वडा नं. २
९	परोपकार अभियान समुह सामुदायीक भवन	वडा नं. ३
१०	गणेश मन्दिर सामुदायीक भवन	वडा नं. ३
११	विन्दवासिनी मन्दिर सामुदायीक भवन	हिमाली टोल
१२	ढकाल सेवा समाज सामुदायीक भवन	वडा नं. ३
१३	देवी पान्चायन मन्दिर सामुदायीक भवन	वडा नं. ३
१४	जेष्ठ नागरीक हातेमालो समुह सामुदायीक भवन	वडा नं. ३
१५	प्रकाशेश्वर सामुदायीक भवन	वडा नं. ३
१६	बुद्धोदय सामुदायीक भवन	वडा नं. ३
१७	सम्राट सामुदायीक भवन	वडा नं. ३
१८	थारु समाज विकास मञ्च सामुदायीक भवन	वडा नं. ३
१९	पवित्रा समाज सामुदायीक भवन	वडा नं. ३
२०	आर्दश उपभोक्ता समिति सामुदायीक भवन	वडा नं. ३
२१	राधा कृष्ण सामुदायीक भवन	थानी टोल
२२	इकराई सामुदायीक भवन	इकराई
२३	कार्की प्रतिष्ठान सामुदायीक भवन	वडा नं. ४
२४	दहाल कुलायन सामुदायीक भवन	वडा नं. ४
२५	केदार महल तोदी भवन	वडा नं. ५
२६	राधाबाबा जामुनेश्वर मन्दिर सामुदायीक भवन	वडा नं. ५
२७	राम मन्दिर सामुदायीक भवन	वडा नं. ५
२८	अतिथी सदन	वडा नं. ७
२९	नगरपालिकाको गेष्टहाउस	सि.डि.ओ का. पछाडी
३०	मारवाडी सेवा सदन	शनी हाट
३१	गिता मन्दिर सामुदायीक भवन	हाट खोला
३२	कृष्ण द्वैपायन सामुदायीक भवन	मधुमारा
३३	अष्ट चिरन्जीवी सामुदायीक भवन	मधुमारा

क्र.सं.	सामुदायीक भवनहरुको नाम	टोल/ वडा नं.
३४	अमर सेवा समिती सामुदायीक भवन	अमर टोल
३५	शितल धर्म शाला	गुद्री मार्ग
३६	जानकी मन्दिर धर्म शाला	जानकी पथ
३७	भिं. पुच सामुदायीक भवन	बंगलामुखी टोल
३८	चित्रगुप्त सामुदायीक भवन	तिनटोलीया
३९	विराट सेवा आश्रम	तिनटोलीया
४०	गणेश पुस्तकालय सामुदायीक भवन	वाचनालय मार्ग
४१	रौनीयार सामुदायीक भवन	रौनीयार टोल
४२	विराट सामुदायीक भवन	पंचमुखी चोक
४३	लेखनाथ वाचनालय सामुदायीक भवन	१२
४४	रामजानकी सामुदायीक भवन	जतुवा
४५	लक्ष्मी नारायण मन्दिर सामुदायीक भवन	जतुवा
४६	सतसङ्ग भवन	विच टोल
४७	कविर कुटी	महतो टोल
४८	रामजानकी सामुदायीक भवन	१९
४९	महिला सन्जाल सामुदायीक भवन	१९

सहकारी सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सहकारी को नाम	ठेगाना	कारोबारको किसिम	फोन
१	भिजन फर्म सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	अन्य	९८५२०४८८८४
२	युनिक सहकारी संस्था लि. विराटनगर	विराटनगर	अन्य	९८५२०२०४७२
३	साना किसान सहकारी संस्था लि. बनजाथपुर	विराटनगर	अन्य	९८९९०८९०९२
४	विराटकोशेली घर सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	अन्य	९८४२०२०९३७
५	सहयोगी सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	अन्य	
६	ओम उपभोक्ता सरकारी स.लि.	विराटनगर	उपभोक्ता	९८५२०३३६८९
७	जनहित उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	उपभोक्ता	९८५२०४६८६८
८	विराटनगर उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	उपभोक्ता	९८४२०३५९३०
९	हाम्रो उपभोक्ता सहकारी संस्था लिमिटेड	विराटनगर	उपभोक्ता	९८०४३३२६२०
१०	कोशिश कृषि सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	कृषि	९८४२२४५२६६
११	जगदम्बा कृषि सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	कृषि	९८४२४९२४०२
१२	दिवस कृषि सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	कृषि	९८४२९२९७४३
१३	नवजनकल्याण कृषि सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	कृषि	९८४२०२०८४९
१४	बहुमुल्य कृषि सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	कृषि	९८९६३२९३०९
१५	बैजनाथपुर कृषि सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	कृषि	९८०४०९५३८६
१६	मता जानकी कृषि सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	कृषि	९८५२०२८४९७
१७	लेकाली कृषि सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	कृषि	०२९-४२९२३३
१८	तजा तरकारी तथा फलफुल सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	तरकारी तथा फलफुल	
१९	संगठित तरकारी तथा फलफुल बजार व्यवस्थापन सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	तरकारी तथा फलफुल	९८४२९३९९३२
२०	अमृत दुग्ध विकास सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	दुग्ध	०२९५३६६४७
२१	ॐबचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	
२२	अग्रज बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०३२४८०
२३	अनमोल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२९६२९४४
२४	अनुगमन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०५०३०७
२५	अभिवादन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९.८५२३६+०९
२६	अलका बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२९-५३२२४६
२७	अविनासी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२९-५२७४९९
२८	आगमन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०८५९९३
२९	आराधाना बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०९२७६५
३०	आर्थिक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२९-४७०८०२
३१	आशा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०५०७३८
३२	इकाही बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२४९९०
३३	इच्छा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२६४९९

क्र.सं.	सहकारी को नाम	ठेगाना	कारोबारको किसिम	फोन
३४	ईश्वर बचत तथा श्रण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-५२२८००
३५	उज्यालो बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२३४५२
३६	त्रिद्विसिद्धी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०४१६८६
३७	ऋषिधन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-५२७४५९
३८	एक नम्बर संयुक्त टोल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८६२००४५२३
३९	एक्सचेन्ज बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-५२७८७८
४०	एक्सन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०२४७०२
४१	एसियन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०४७९७४
४२	ऐँचोपैँचो बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०४८६६८
४३	कर्मशिल महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०३२७३२
४४	कस्तुरी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०८७६२३
४५	कृपालक्ष्मी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२१४३८६७
४६	कृपालु महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२३५५१४४
४७	कोहिनुर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-५२६२९७
४८	क्यापिटल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२१२७४०७
४९	खाटुश्याम बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२६८४२
५०	खार्जी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२४६५९
५१	गजलक्ष्मी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२०४२५
५२	गन्तव्य बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२१७०४
५३	गरिमा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०२३६९३
५४	गुडविल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८१५३८४५२१
५५	गुण बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	
५६	गेग्राहा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-६९३४३४
५७	गोर्खा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-४४०४६४
५८	ग्याम्बिट बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०४५०६१
५९	छहारी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-५२३४५५
६०	जनमैत्री बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२२४९७७०
६१	जागरुक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८०७०८५६४८
६२	जमुनेश्वर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०२६६०७
६३	जीवनसुधार बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	
६४	जुनतारा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०४१९५२
६५	ज्ञानपुञ्ज बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०३२६३८
६६	टुरिजम बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२४११३०२
६७	तेजस्वी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२२२९७७२२
६८	त्रिवेणी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५१०४५८८९
६९	दर्पण बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-५३३५०८

क्र.सं.	सहकारी को नाम	ठेगाना	कारोबारको किसिम	फोन
७०	दुधकोशी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२५५०७
७१	दैनिक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२५५२०८४
७२	धनवर्षा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	
७३	नक्षेत्र बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०३०९९१
७४	नमस्ते बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२९२८९२८
७५	नयांजीवन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०४७०६४
७६	नवरत्न बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०२९७९७
७७	नागरिक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२५८६३
७८	नारायण बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८०४०३००५०
७९	निलकमल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२६९२०
८०	निलो आकाश बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२७४९५
८१	नेशनल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०५९७६४
८२	न्यू जनता बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२९-४७२२४६
८३	पंचबुद्ध बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	
८४	परिचय बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८०५३३९४३४
८५	परिवर्तन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२५५०९
८६	पारशी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०३६२२०
८७	पोखरिया बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२६४६
८८	प्रख्यात बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२९-५२९९९०
८९	प्रतिज्ञा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०४७६२२
९०	प्रभावकारी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२९-४३५०४४
९१	प्रभु बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८०२७९००६०
९२	प्रशिद्ध महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८०७००३२९३
९३	प्राइम बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२९-५३९७७९
९४	प्रोत्साहान बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२२४४५
९५	फयूचर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२२४४९
९६	बागेश्वरी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०२०८५०
९७	बालाजी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२२६५४६७
९८	बुद्धोदय बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२९९३८
९९	भरोसा महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	
१००	भृकुटी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२४९४०४३
१०१	मञ्जुश्री बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०९८३६०
१०२	महिमा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२३५८४
१०३	महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०७७६५४
१०४	मनुषी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	
१०५	मित्र बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२९-४३५७९९
१०६	मिसन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२९२६७२०

क्र.सं.	सहकारी को नाम	ठेगाना	कारोबारको किसिम	फोन
१०७	मुना बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२४४९५५८
१०८	मेगा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२५६०४८९
१०९	यती बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०८६९५८
११०	झातायात बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०५०६४०
१११	यूनियन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२४३२४
११२	योजना बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-५३०६५७
११३	रानी महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०७४५८९
११४	रामनुज बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०५०६००
११५	रारा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८०४०५०५९९
११६	रुद्राक्ष बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०९२८०१
११७	लभा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-५२५६२४
११८	लाभान्वित बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८०२७९६२३६
११९	लोटस बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२३५३३९२
१२०	वंगलामुखी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-५२३८५२
१२१	वाटीका बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-४३५८३३
१२२	विद्वत बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०४५५५०
१२३	विनायक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०२९९९९
१२४	विभूती बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९७४२०००९२४
१२५	विराटेश्वर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२१०३७४०
१२६	वृहद बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२५५३८७१
१२७	शाकम्भरी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-५३६२५३
१२८	शिक्षक सरोकार बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०२७२२६
१२९	शिरडी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०४८३८८
१३०	शिवम् बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२३७००००
१३१	शिवालय बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०७४९८३
१३२	शुभमंगल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०२९८७१
१३३	श्रद्धा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०४४९९९
१३४	संयुक्तटोल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०३९४७१
१३५	संवृद्धि महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२१७०६११
१३६	सकृय बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	
१३७	सगुन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-४६०३५९
१३८	सत्यम ओमसाइ बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२९४४९
१३९	समान्तर महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८१४०२५०५४
१४०	समायोजन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२४८०४
१४१	सम्जाना महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२३७९४०६
१४२	सम्जौता बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०८७६२३
१४३	सरल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२४४३०

क्र.सं.	सहकारी को नाम	ठेगाना	कारोबारको किसिम	फोन
१४४	सर्घषशिल महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-४७१२१०
१४५	सवल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	
१४६	सहभागितात्मक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०५९८६१
१४७	सहमति बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२१०११८८
१४८	साग्निला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०४४१६३
१४९	सामाजिक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२५२८३९८
१५०	सामान्य बचत बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०२७५६८
१५१	सामुहिक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०२२७७१
१५२	सार्थक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०३३१११
१५३	साल्पदेवी महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२२४५५११
१५४	सिटी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-४७०३२३
१५५	सिम्रिक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०४६२३५
१५६	सुगम बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०४४०९६
१५७	सुनिश्चिता बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८०४३५७२५
१५८	सुपरफइन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०४४८२०
१५९	सुमेरु बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२९६८५
१६०	सुलभ बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-४६०३३२
१६१	सुविधा नारी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२१३२६१०
१६२	सुसंवृद्धि बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८०४३६३५२१
१६३	सृजनसिलमहिलाबचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०६८५५०
१६४	सौगात बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२१३७८६४
१६५	सौभाग्य बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२१८७२२७
१६६	सौम्य बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२१०८२
१६७	सौर्य बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०९८१८८
१६८	स्तुती बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०८७२४०
१६९	स्पर्श बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	
१७०	स्मारिका बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०२७४५०३
१७१	स्वर्ण लक्ष्मी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-४४०७६४
१७२	स्वर्णिम बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०४४६४०
१७३	स्वस्तिक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०३३९०८
१७४	स्वागतम बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८५२०३०५६४
१७५	स्वाती बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	०२१-५३४०६७
१७६	स्वायम्भु बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०५८५१९
१७७	हार्दिक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बचत तथा ऋण	९८४२०७८५५५
१७८	अन्नपूर्ण बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	०२१-५३६०८१
१७९	आस्था बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	९८५२०२४५९०
१८०	उपकार बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	०२१-४३५१७२

क्र.सं.	सहकारी को नाम	ठेगाना	कारोबारको किसिम	फोन
१८१	एभरेष्ट मल्टिपल कोअपरेटिभ लि.स.स.लि	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	९८५२०२४५६३
१८२	कान्तिपुर बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	९८५२०३०३२१
१८३	गणेश बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	०२१-५३६९४५
१८४	गोपाल बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	०२१-४७२५७६
१८५	चाँदनी बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	
१८६	धनञ्जय श्री बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	०२१-४६०४१३
१८७	न्व कान्तिपुर बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	९८४२४६६५४२
१८८	नारी सृजित बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	९८४२०३४४३३
१८९	नेपाल कर्मचारी बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	०२१-५२१८५९
१९०	पब्लिक स्टार बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	०२१-४७१८२६
१९१	पुर्वाधार सम्बृद्धि बहुउद्देश्यीय सहकारी स.लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	९८४२०८३०३५
१९२	पुष्पाञ्जली बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	
१९३	प्रभा बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	९८५२०२१२५२
१९४	बखरी बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	९८४२०२७६१७
१९५	यूरो बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	०२१-५२७७२३
१९६	श्री बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	०२१-५३००९१
१९७	सत्यम कृषि बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	०२१-४६३७२७
१९८	सिद्धार्थ बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	०२१-५२८००४
१९९	सूर्योदय बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	०२१-५३८१८८
२००	स्वच्छ सम्बृद्धि बहुउद्देश्यीय सहकारी स.लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	०२१-५३२८०९
२०१	हिमाशिखर बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	०२१-५२३५९४
२०२	हुलाक कर्मचारी बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	विराटनगर	बहुउद्देश्यीय	९८४२०६८६०२
२०३	सन्चो जनस्वास्थ्य सहकारी स.लि	विराटनगर	स्वास्थ्य	९८५२०२८४१५

विराटनगर महानगरपालिका भित्र रहेका हार्डवेयर पसलहरु

सि.नं.	पसलको नाम (१करोड भन्दा मुनि कारोवार भएका)	ठेगाना
१	बालाजी हार्डवेयर	विराटनगर-९
२	न्यूसूर्य हार्डवेयर	विराटनगर-७
३	एकता सप्लायर्स	विराटनगर-८
४	निरज हार्डवेयर	विराटनगर-१३
५	गणेश सप्लायर्स	विराटनगर-६
६	महाविर हार्डवेयर	विराटनगर-७
७	सुरेश ट्रेडिङ	विराटनगर-७
८	पशुपती फलाम पसल	विराटनगर-७
९	सिम्रन हार्डवेयर	विराटनगर-४
१०	विश्वकर्मा हार्डवेयर	विराटनगर-४
११	मल्टि प्लाई	विराटनगर-७
१२	शिवम सप्लायर्स पसल चोक	विराटनगर-
१३	चण्डेश्वर ट्रेडर	विराटनगर-३
१४	अन्जली ट्रेड कर्न्सन	विराटनगर-६
१५	एस.आर हार्डवेयर	विराटनगर-५
१६	डेकोरेटिभ प्लाई एण्ड ग्लास	विराटनगर-४
१७	न्यू उज्वल ट्रेड एण्ड सप्लायर्स	विराटनगर-२
१८	जय गुरुदेव होम सोलुसन	विराटनगर-५
१९	विराट श्री हार्डवेयर	विराटनगर-१४
२०	शिव ट्रेडिङ	विराटनगर-१३
२१	आकृती ट्रेडर्स	विराटनगर-३
२२	पवन देवी ट्रेडर्स	विराटनगर-४
२३	शिव बाबा ट्रेडिङ	विराटनगर-९
२४	मुन्ना हार्डवेयर	विराटनगर-१५
२५	पाथिभरा काष्ठ खरिदबिक्री	विराटनगर-१
२६	डि.वाई. ईन्टरप्राइजेट	विराटनगर-१२
२७	कमल हार्डवेयर	विराटनगर-७
२८	रोशन ट्रेडर्स	विराटनगर-३
२९	जगदम्बा हार्डवेयर	विराटनगर-८
३०	न्यू सिद्धि विनायक ट्रायल्स	विराटनगर-३
३१	के.के. ट्रेडर्स	विराटनगर-७
३२	बर्शान्ना हार्डवेयर	विराटनगर-५
३३	कौशल प्लाई	विराटनगर-७
३४	देवि सप्लायर्स	विराटनगर-६

सि.नं.	पसलको नाम (१ देखि ५ करोड सम्म)	ठेगाना
१	श्रीआयु ट्रेडर्स	विराटनगर-७
२	अनिकेत ट्रेडर्स	विराटनगर-९
३	शर्मा हार्डवेयर	विराटनगर-१३
४	भि.एस. हार्डवेयर	विराटनगर-११
५	आदित्य हार्डवेयर	विराटनगर-५
६	शुभलाभ हार्डवेयर	विराटनगर-६
७	कमल हार्डवेयर मार्बल	विराटनगर-२
८	आशुतोष इन्टरप्राइजेट	विराटनगर-७
९	शाह हार्डवेयर सप्लायर्स	विराटनगर-७
१०	न्यू सन्जय हार्डवेयर पुष्पलाल चौक	विराटनगर-
११	बर्मा हार्डवेयर सप्लायर्स	विराटनगर-१
१२	राधा कृष्ण हार्डवेयर पुष्पलाल चौक	विराटनगर-
१३	हार्डवेयर सेन्टर	विराटनगर-३
१४	अंकित ट्रेडर्स	विराटनगर-४
१५	हिमालय हार्डवेयर	विराटनगर-५
१६	आर.एस ट्रेड एण्ड सप्लायर्स	विराटनगर-१३
१७	प्रदिपलाल एण्ड सन्स	विराटनगर-५
१८	सिंहादेवी सप्लायर्स	विराटनगर-३
१९	प्रभु हार्डवेयर	विराटनगर-३
२०	ओम साई हार्डवेयर	विराटनगर-१३
२१	बड्लामुखी सप्लायर्स	विराटनगर-८
२२	जयलक्ष्मी हार्डवेयर	विराटनगर-७
२३	जगदम्बा ट्रेड एण्ड सप्लायर्स	विराटनगर-७
२४	विराट हार्डवेयर स्टोर	विराटनगर-७
२५	शुभलक्ष्मी ट्रेड एण्ड सप्लायर्स	विराटनगर-४
२६	अन्जली हार्डवेयर	विराटनगर-३
२७	गंगोत्री सप्लायर्स	विराटनगर-७
२८	त्रिमूर्ति सप्लायर्स	विराटनगर-५
२९	सुमित हार्डवेयर	विराटनगर-१२
३०	व्लुमुन	विराटनगर-७
३१	स्काई हार्डवेयर एण्ड जनरल	विराटनगर-३
३२	ओम पाथिभरा ट्रेडर्स	विराटनगर-३
३३	जय श्री श्याम ईन्टरप्राइजेज	विराटनगर-७
३४	मल्ल ईन्टरप्राइजेज	विराटनगर-६
३५	मयाङ्क ट्रेडर्स	विराटनगर-७
३६	लक्ष्मीनारायण हार्डवेयर स्टोर	विराटनगर-११

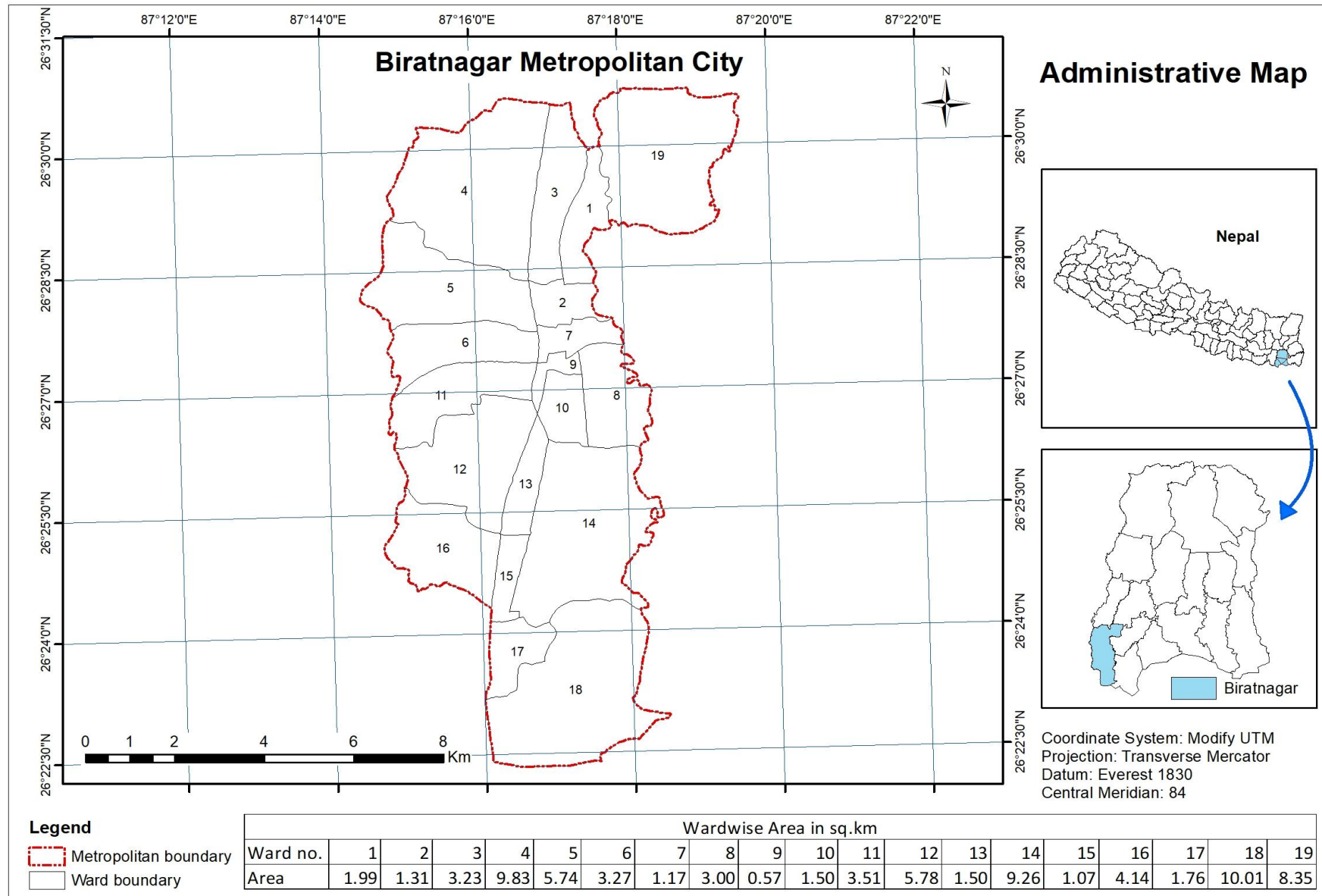

३७	कलर बैङ्क	विराटनगर-५
सि.नं.	पसलको नाम (५ करोड भन्दा माथि)	ठेगाना
१	शिवशक्ति हार्डवेयर एण्ड प्लास्टिक	विराटनगर-७
२	जय बालाजी टुल्स	विराटनगर-७
३	अंकित ट्रेड सेन्टर	विराटनगर-५
४	युनिक सप्लायर्स	विराटनगर-३
५	शुसिल ट्रेड सेन्टर	विराटनगर-७
६	सि.टि मार्वल	विराटनगर-२
७	अमर ट्रेड कर्न्सन	विराटनगर-६
८	जय श्री हार्डवेयर	विराटनगर-५
९	पाथिभरा हार्डवेयर एण्ड सप्लायर्स	विराटनगर-३
१०	लेनिसा ट्रेड एण्ड सप्लायर्स	विराटनगर-४
११	अन्नपूर्ण मार्वल	विराटनगर-५
१२	श्रेष्ठ सप्लायर्स	विराटनगर-१४
१३	गोविन्द हार्डवेयर	विराटनगर-७
१४	भानु ट्रेड एण्ड सप्लायर्स	विराटनगर-६
१५	त्रिशक्ति हार्डवेयर	विराटनगर-७
१६	न्यु विकि हार्डवेयर	विराटनगर-२
१७	दिपिका इलेक्ट्रिक	विराटनगर-४
१८	पञ्चकन्या हार्डवेयर	विराटनगर-४
१९	शक्ति माता हार्डवेयर	विराटनगर-२
२०	जिन्दल हार्डवेयर एण्ड मार्वल	विराटनगर-७
२१	बंसल हार्डवेयर स्टोर	विराटनगर-७
२२	सौगात हार्डवेयर	विराटनगर-९
२३	आनन्द हार्डवेयर	विराटनगर-९
२४	अन्नपूर्ण बाथवेयर	विराटनगर-७
२५	विकास हार्डवेयर एण्ड प्लाई	विराटनगर-७
२६	हर्ष हार्डवेयर	विराटनगर-३
२७	अमर हार्डवेयर प्रा.लि.	विराटनगर-६
२८	पाथिभरा ट्रेड्स	विराटनगर-३

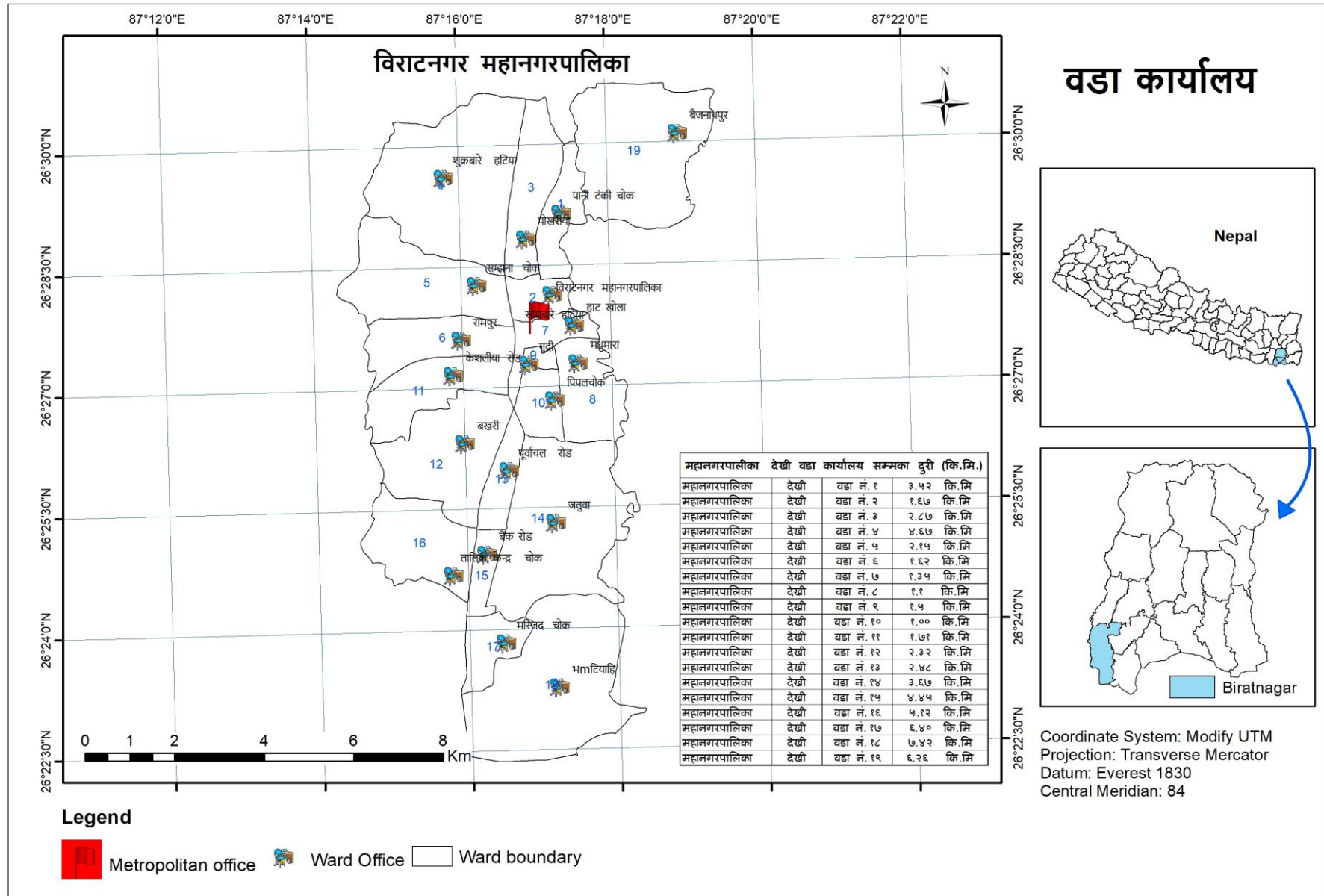
होटल, रिसोर्ट सम्बन्धी विवरण

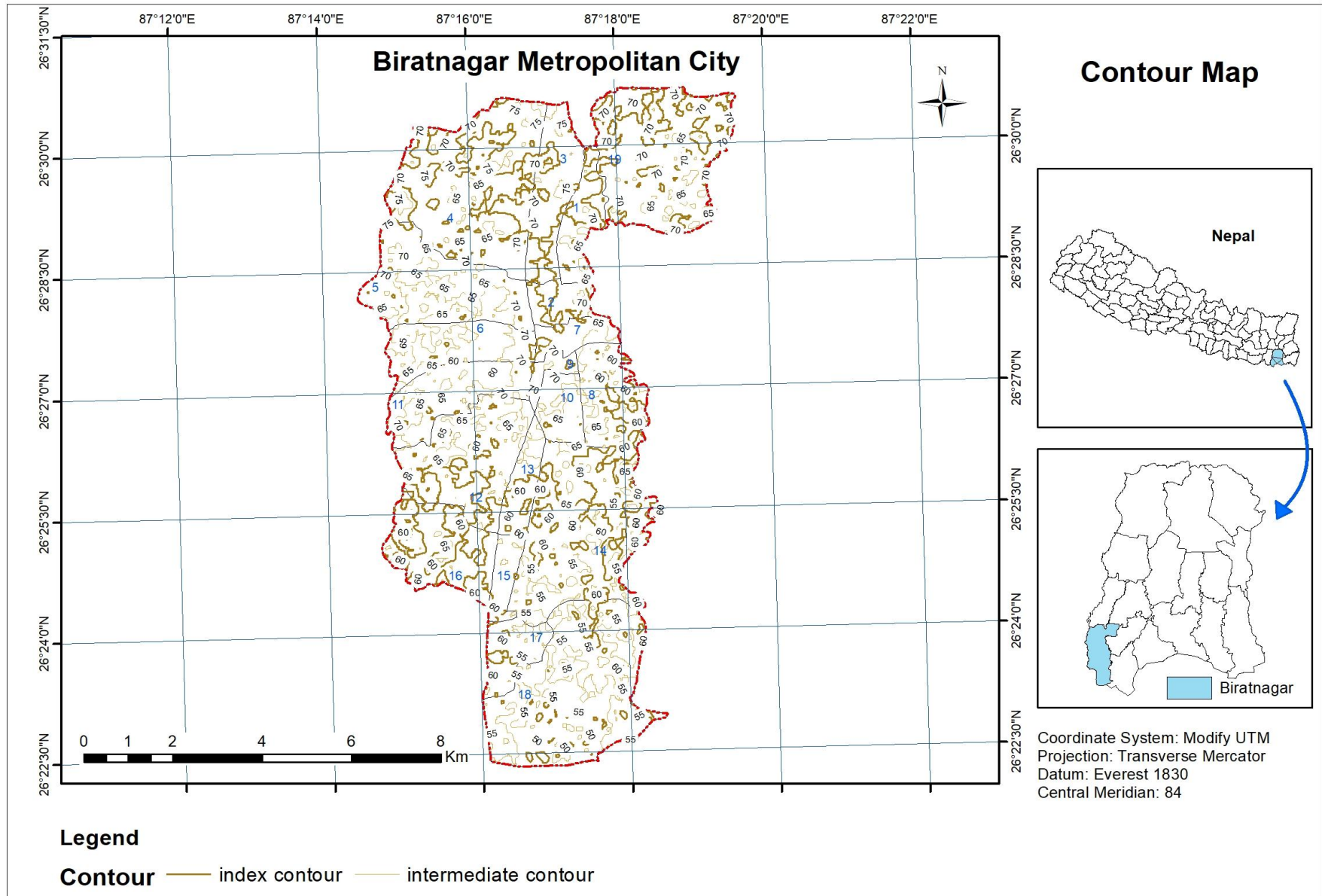
क्र.सं.	नाम
१	रत्ना होटल
२	होटल उत्सव
३	होटल आशिकि
४	होटल ईस्टर्न स्टार
५	होटल चिनारी
६	होटल स्वागतम
७	यारा होटल एण्ड लज
८	सुमेरु होटल एण्ड लज
९	होटल गजुर प्यालेस
१०	होटल एभरेष्ट ईन
११	बिग होटल
१२	होटल ह्यारिसन प्लाजा
१३	होटल श्री कृष्ण
१४	ड्रिम्स होटल
१५	ग्रीन प्यालेस होटल
१६	होटल वृन्दा
१७	ओलिभ क्याफे
१८	स्वागतम बेकरी एण्ड क्याफे
१९	द इरिस रेष्टुरेन्ट एण्ड बार
२०	फिल गुड बार एण्ड ग्रिल
२१	प्याराडाईज स्वीट्स एण्ड स्न्याक्स
२२	ह्यापी आवर रेष्टुरेन्ट
२३	सौगात रेष्टुरेन्ट
२४	होटल दियालो इन
२५	गुरु होटल एण्ड लज
२६	मिलन होटल
२७	प्रतिक रेष्टुरेन्ट
२८	न्यु होटल प्याडाइज
२९	ड्रिम नाइट रेष्टुरेन्ट
३०	सस्तम बेकरी क्याफे
३१	होटल एसियाटिक
३२	होटल पर्पल हेज

नक्साहरू

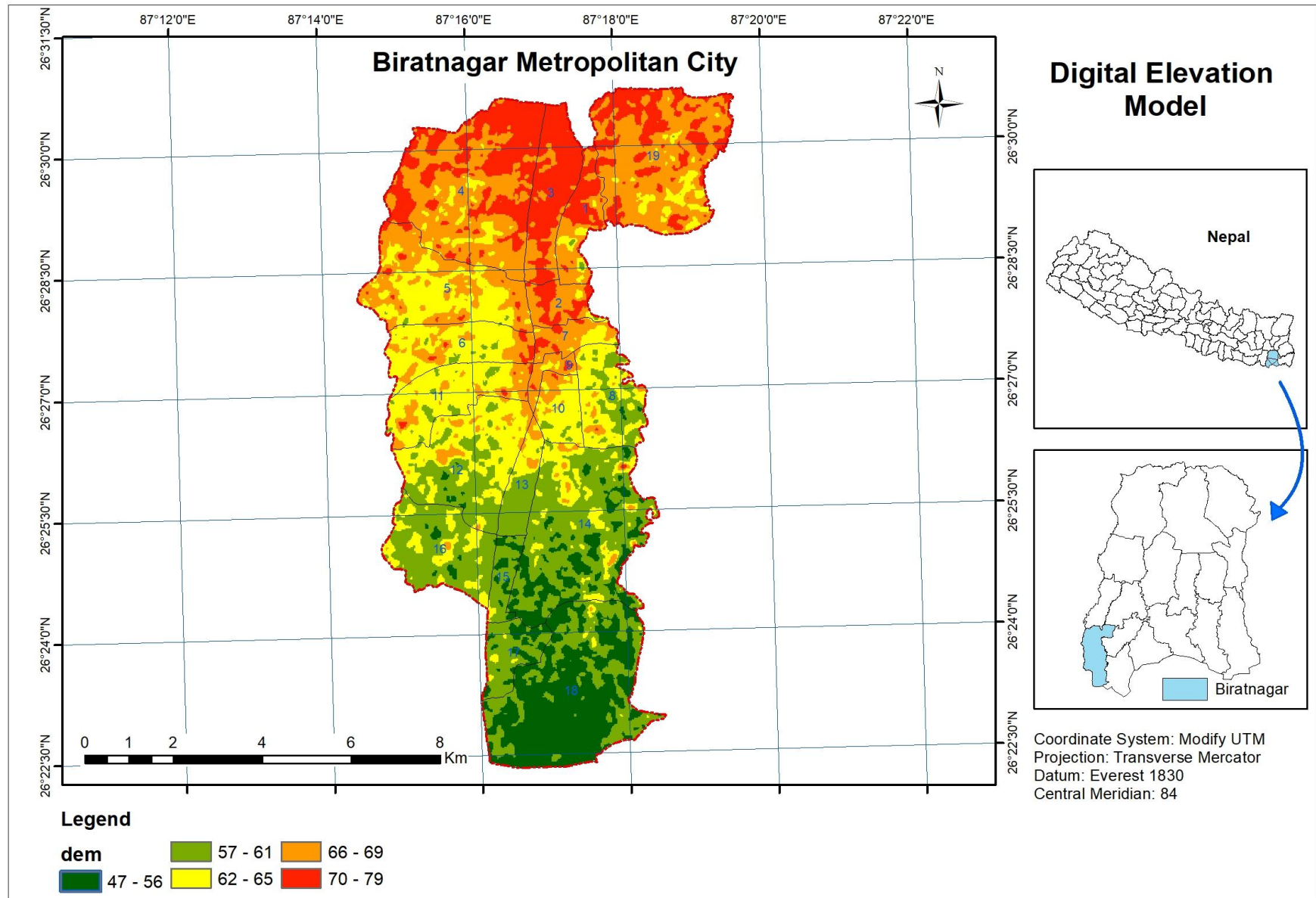

Data Source: Government of Nepal, Survey Department

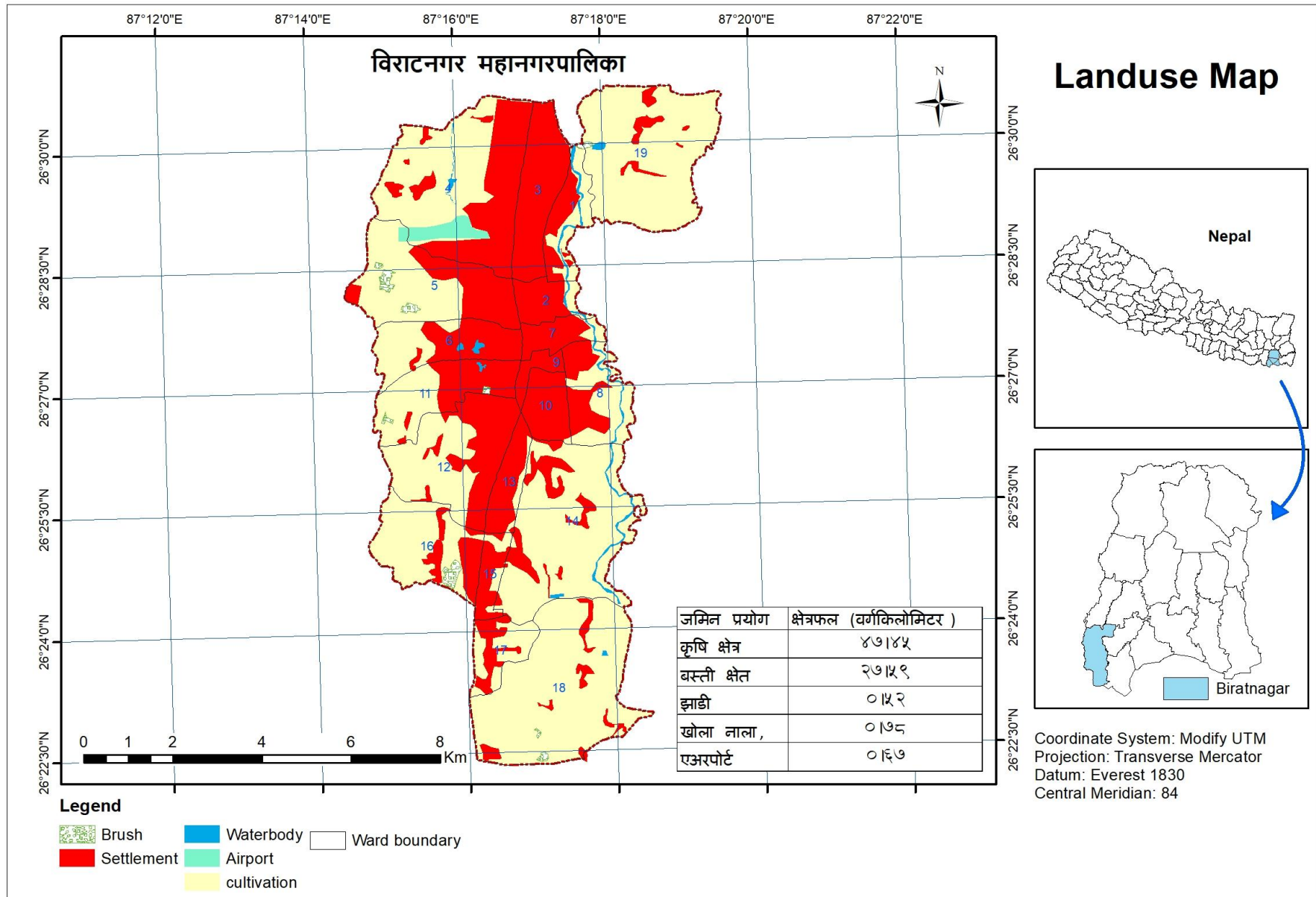

Data Source: Government of Nepal, Survey Department

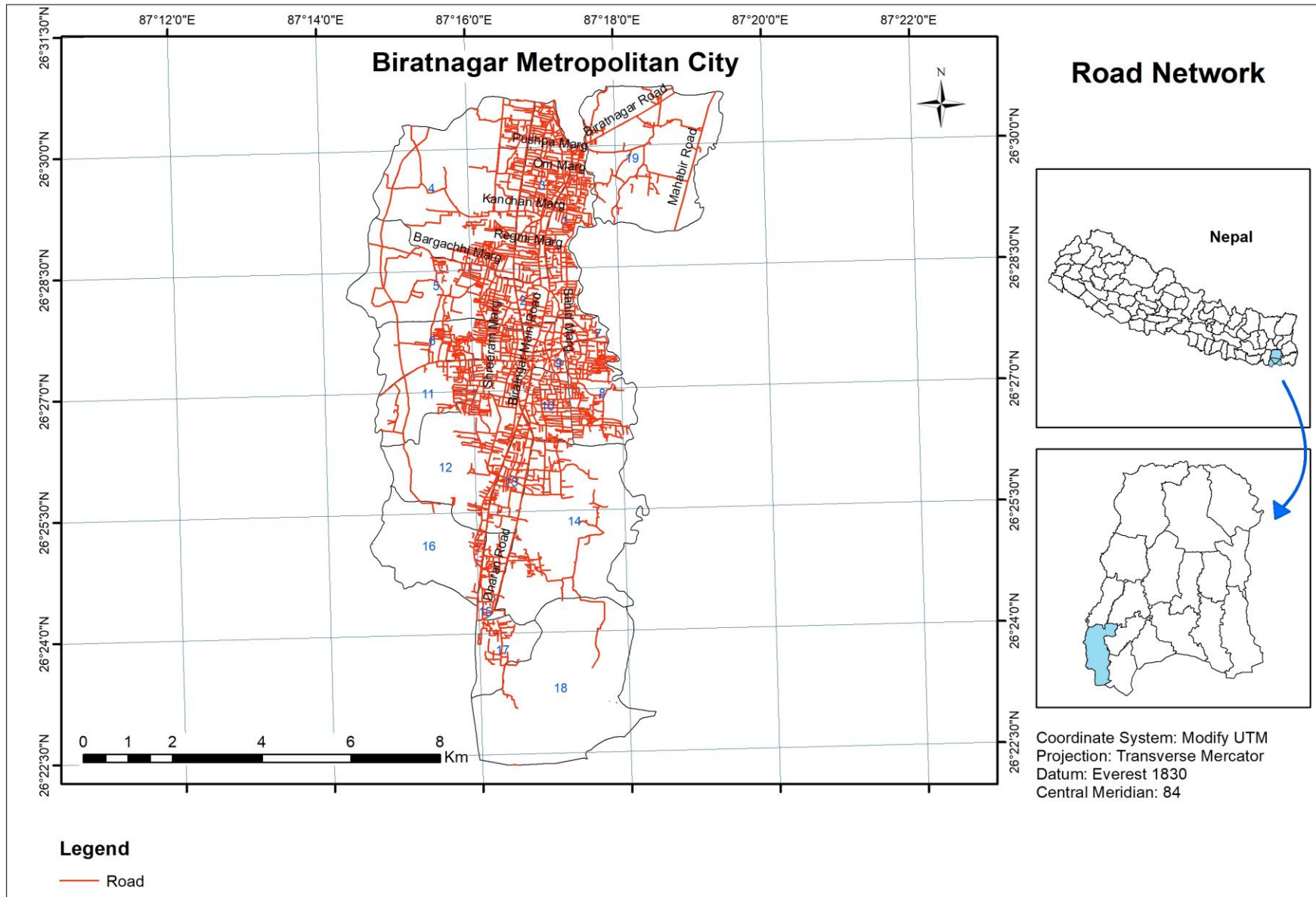

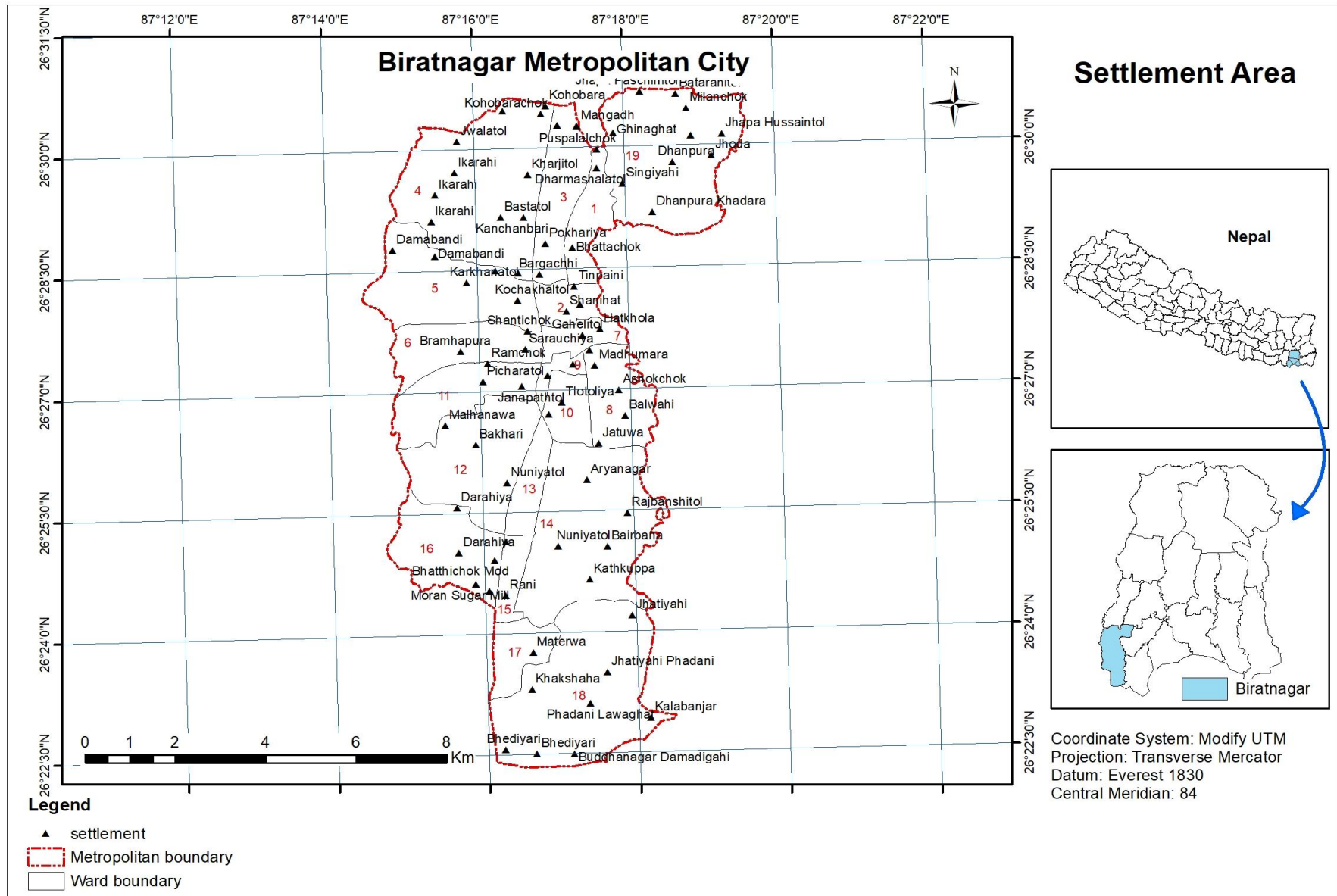

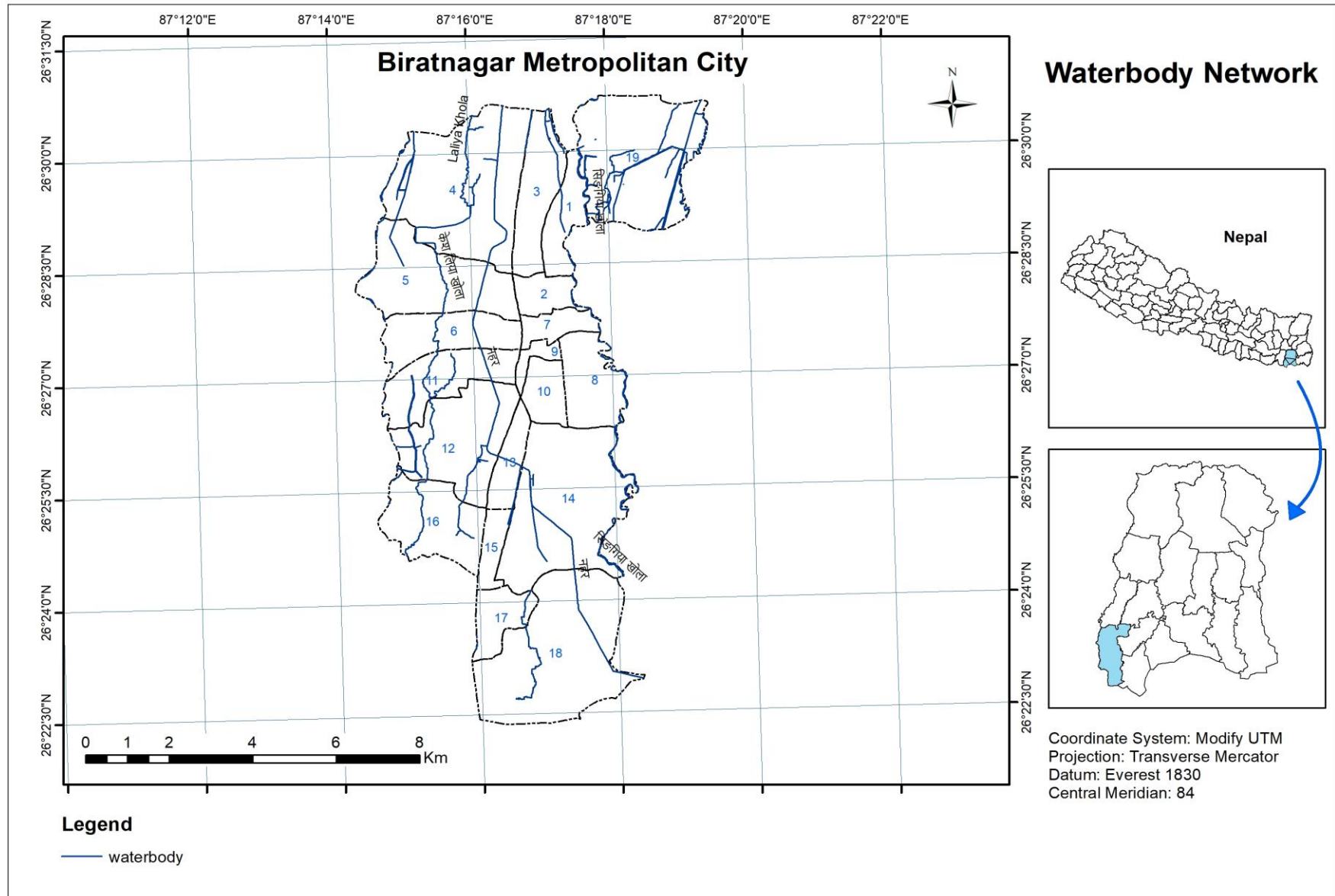

Data Source: Government of Nepal, Survey Department

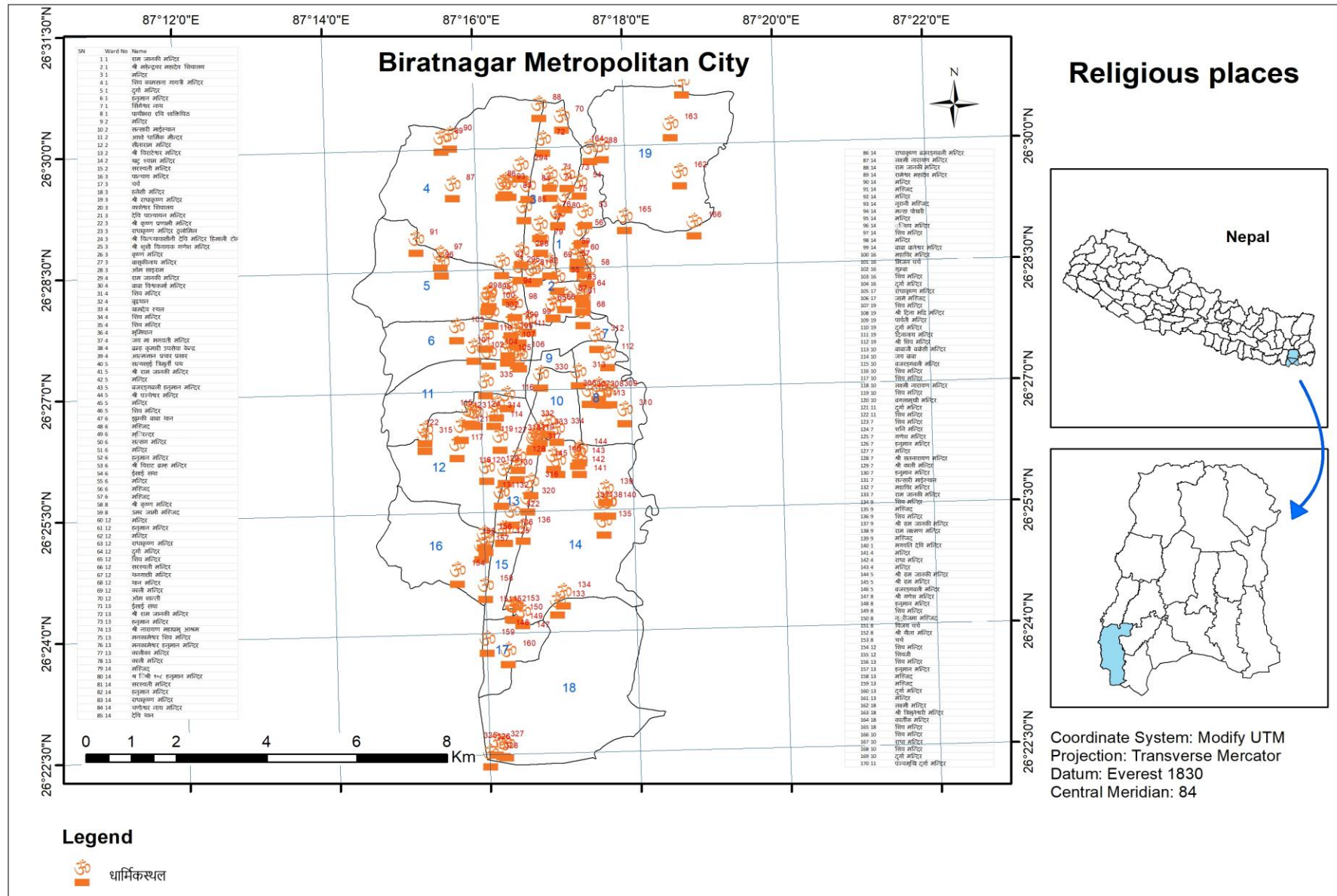

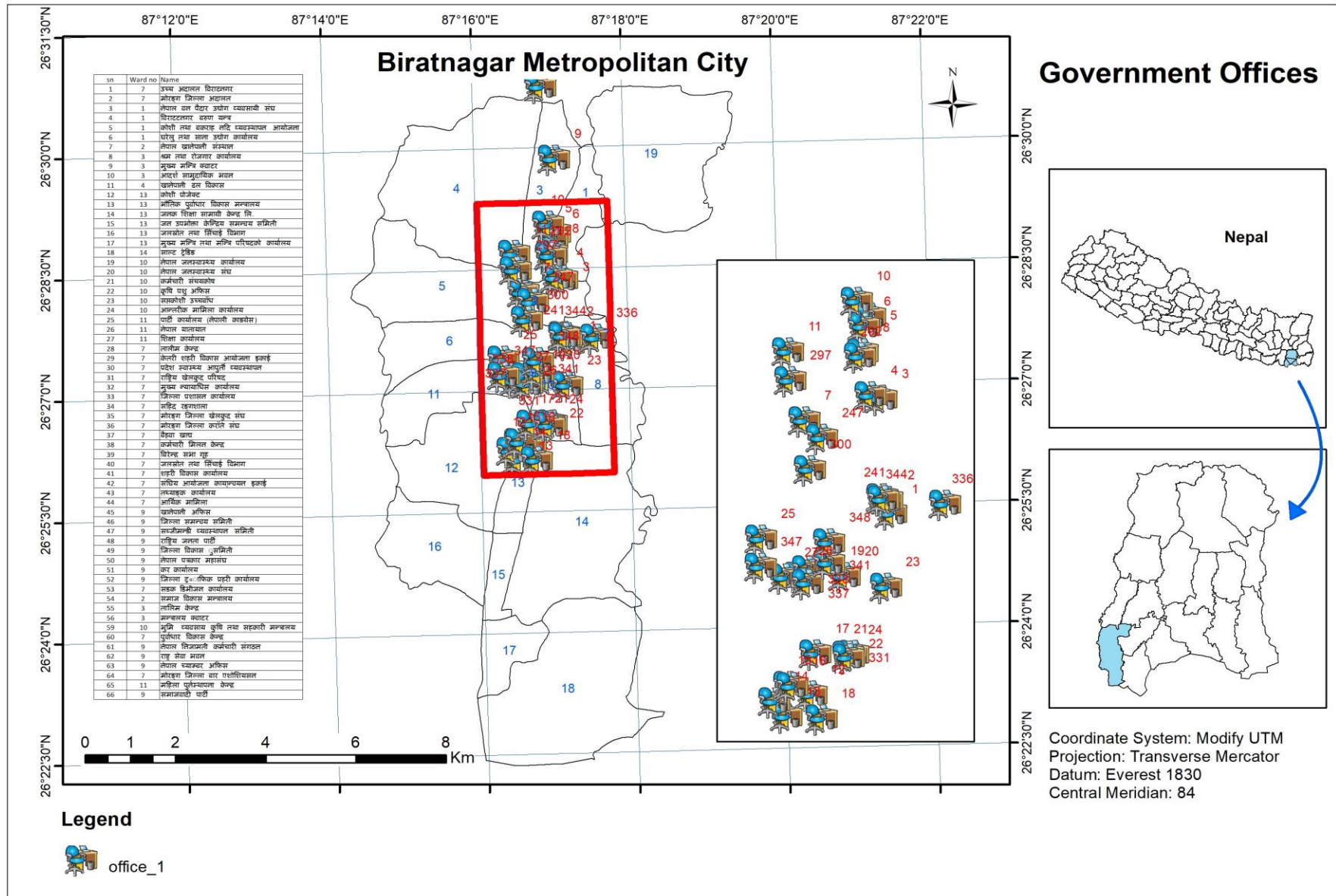

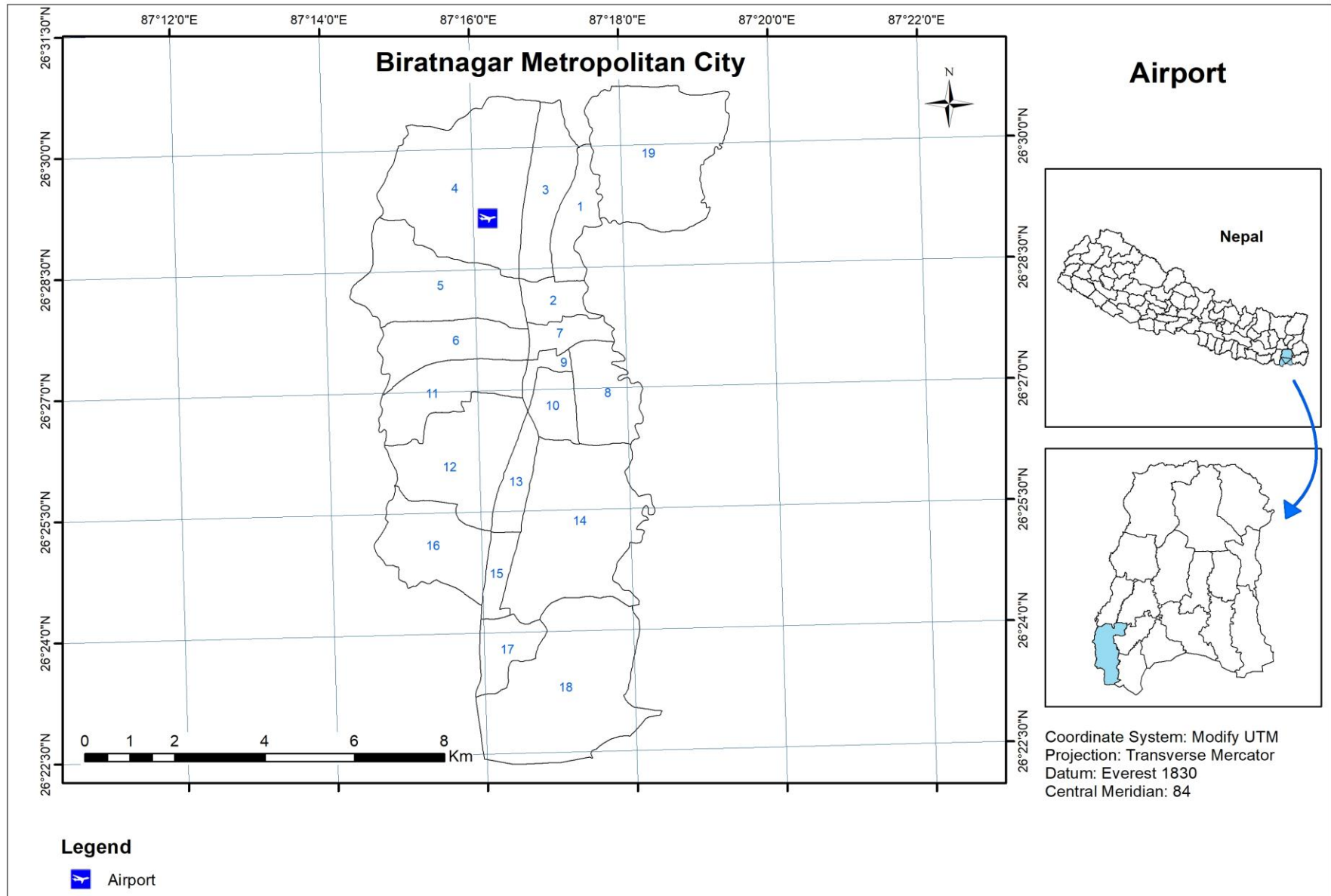
Data Source: Government of Nepal, Survey Department

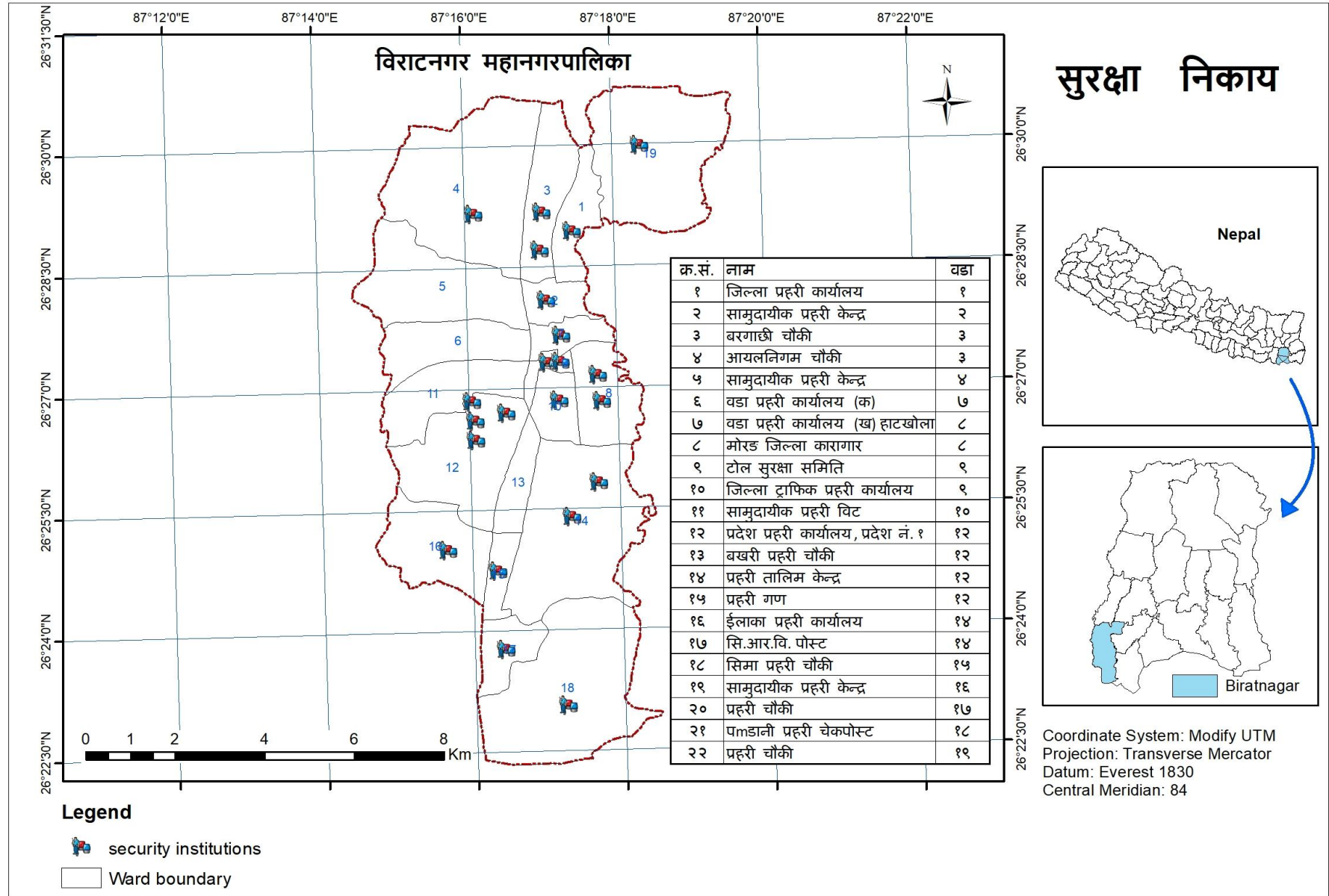

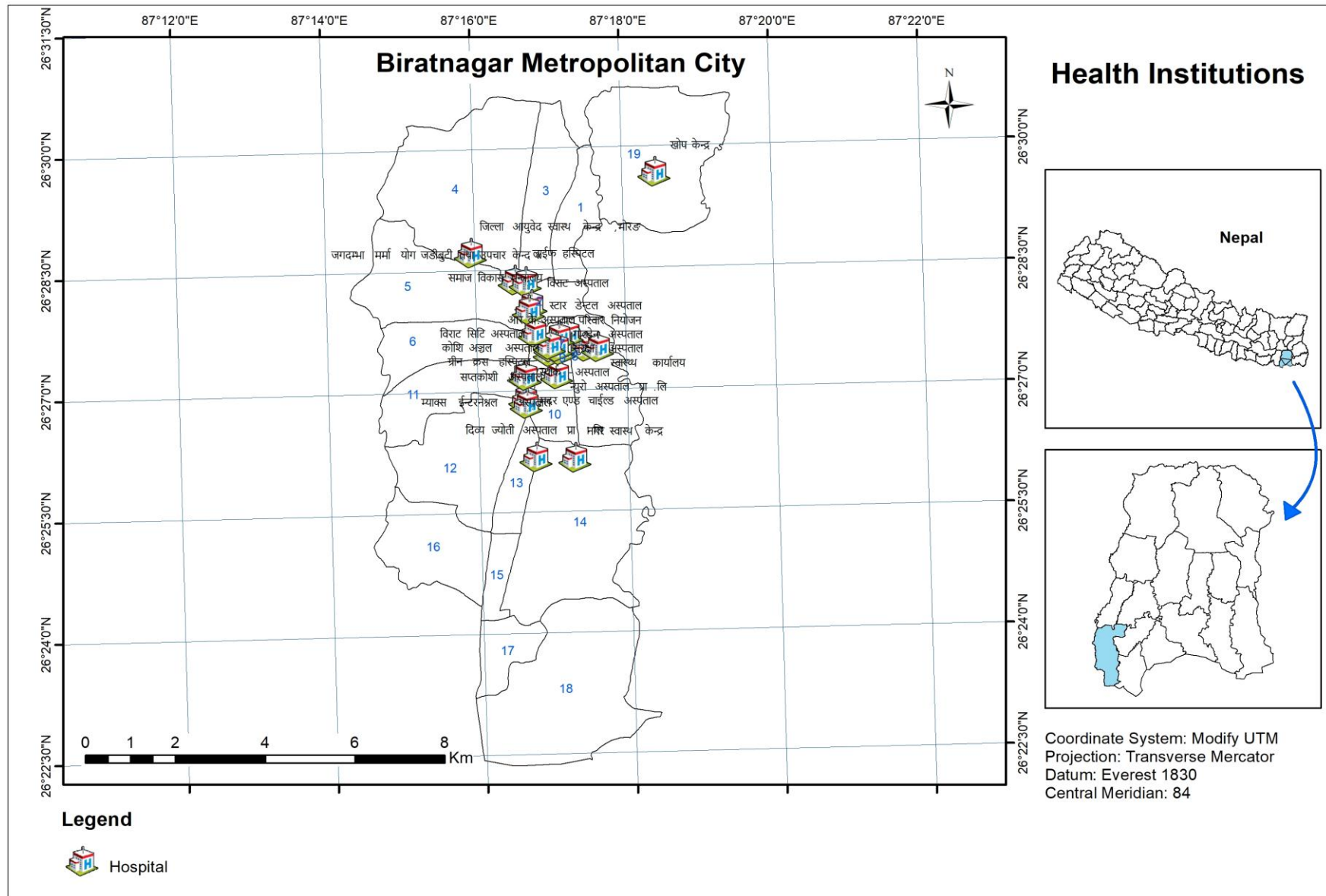

Data Source: Government of Nepal, Survey Department

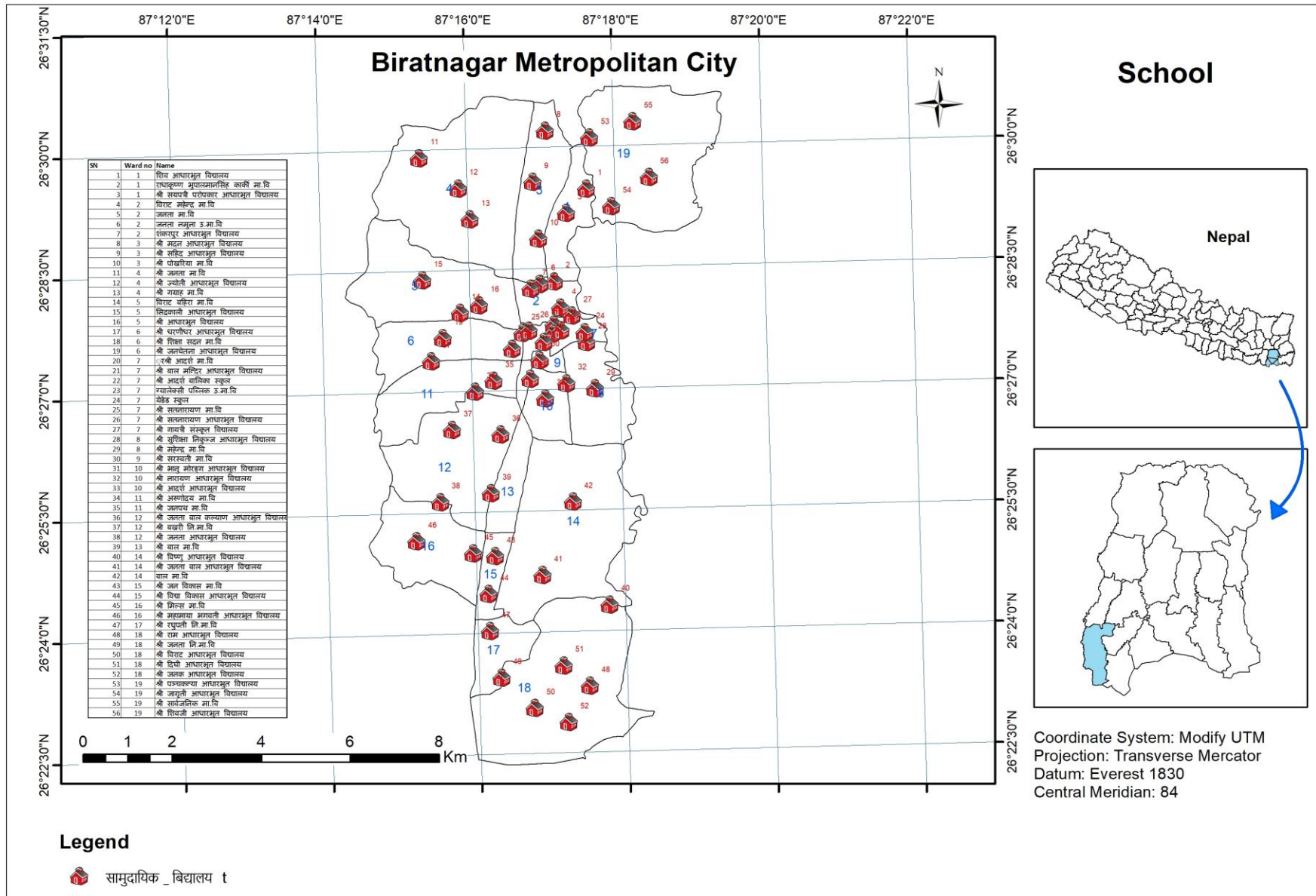

Data Source: Government of Nepal, Survey Department

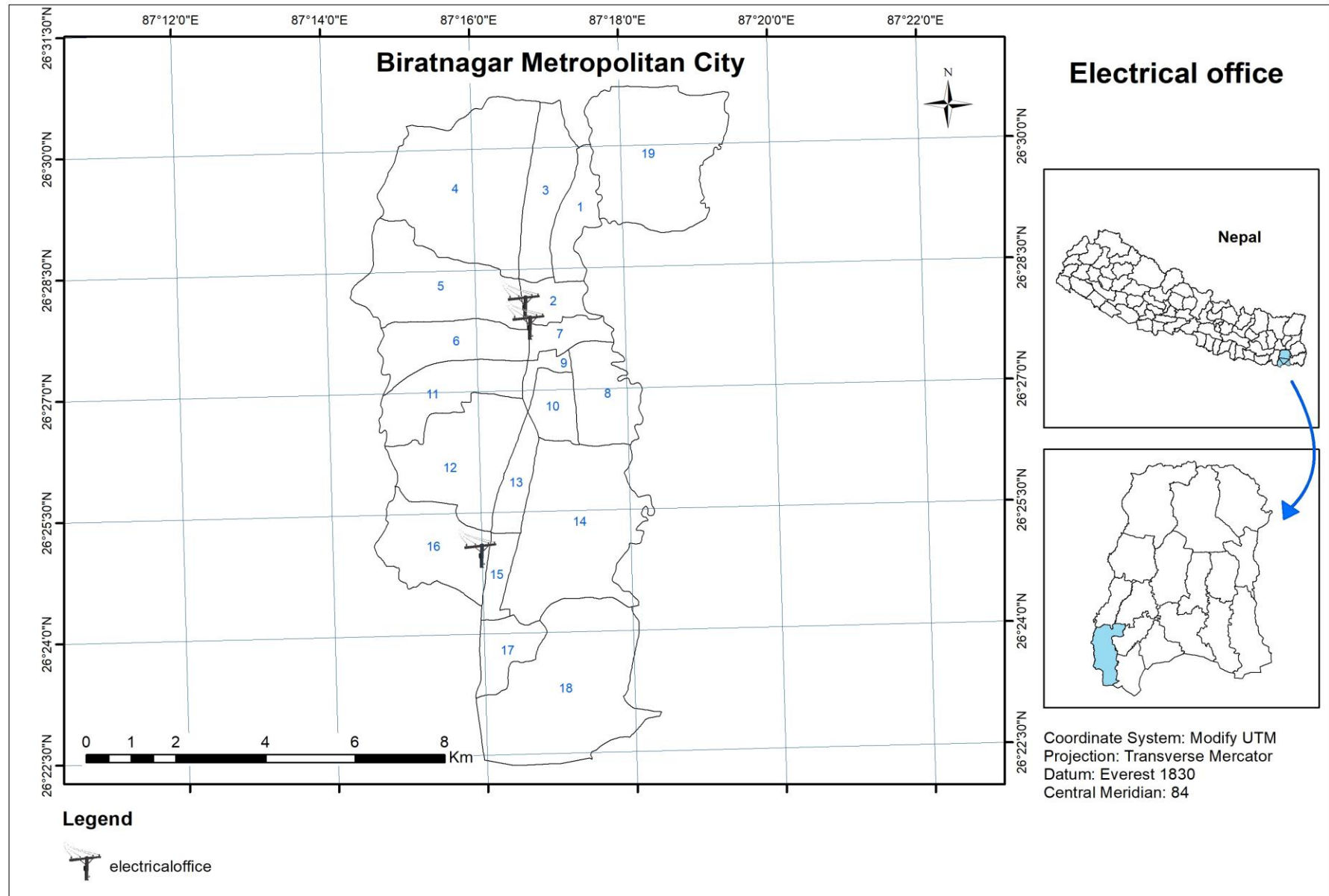

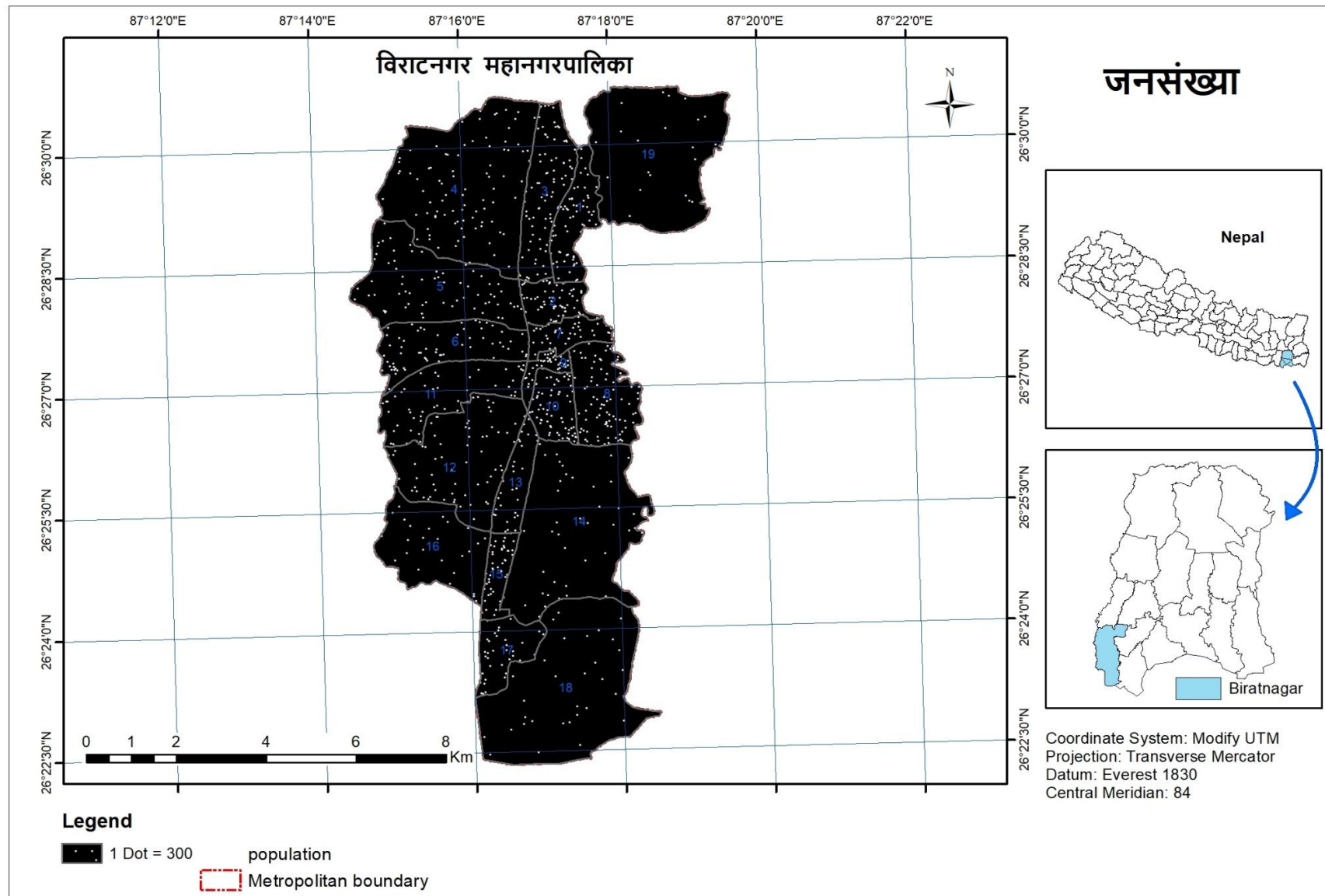

Data Source: Government of Nepal, Survey Department

Data Source: Government of Nepal, Survey Department

Data Source: Government of Nepal, Survey Department